

Velebiten

PLANINARSKO DRUŠTVO SVEUČILIŠTA VELEBIT

Prosinac 2023. Broj 57

Velebiten

57

Prosinac 2023.

Urednik:

Ivor Janković, dr. sc.

Urednički odbor:

Ivana Fundurulić, Perica Zrnić,

Ana Lipovac, Ivona Bogović

Grafički i tehnički urednik:

Marjan Prpić

Autorica fotografije na naslovnici:

Gorana Perić: My Fair Lady

Autor fotografije na zadnjoj stranici:

Filip Herceg

Karnijske Alpe, pogled na Monte Coglians

Adresa:

Klaićeva 42/1, Zagreb

Adresa elektroničke pošte:

pds.velebit@hps.hr

Web stranice:

www.pdsvelebit.hr

www.sovelebit.eu

Naklada:

200 primjeraka

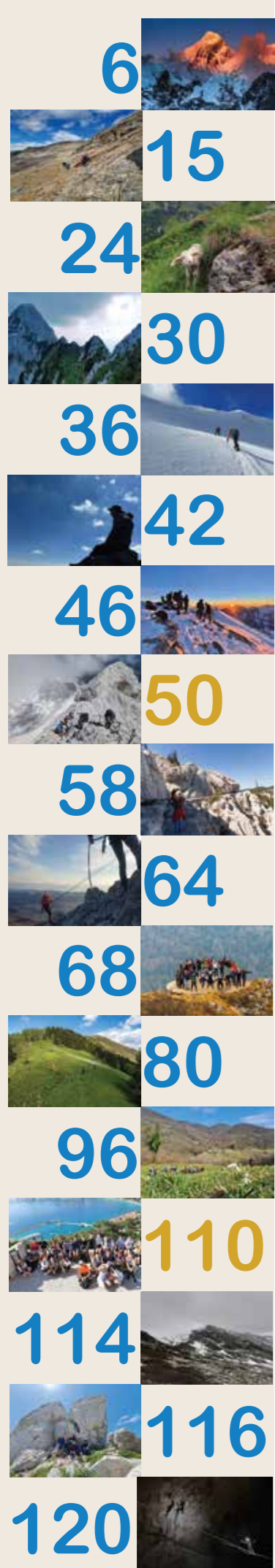
Tisak:

Tiskara Zelina d.d.

ul. Katarine Krizmanić 1

10380 Sveti Ivan Zelina

ISSN 1332-6651

70 GODINA EVERESTA

Darko Berljak

SCHOBERGRUPPE

Dragan Skorosavljević

RAMOLHAUS

Tihana Ratkajec

TRI LJETNA ĐIRA PO SLOVENSKIM ALPAMA

Stjepan Dubac

DOM (SUI) 4545 mnm

Luka Čanak

GARMINOVI MONOLOZI - ARARAT

Davor Ostrman Oskar

**NOĆNI USPON I IZLAZAK SUNCA
NA VRHU PLANINE**

Zdenko Ded

VELEBITAŠI IDU NA FERATE

Perica Zrnić

**90 GODINA PREMUŽIĆEVE STAZE
I 11 VRHOVA SJEVERNOG VELEBITA**

Sebastijan Barić, Antonia Mihaljević, Edo Vričić

LJETNA ALPINISTIČKA ŠKOLA 2023.

Ivan Prepolec & dr.

44. VELEBITOVA OPĆA PLANINARSKA ŠKOLA

Daria Zadavec

45. VELEBITOVA OPĆA PLANINARSKA ŠKOLA

Filip Herceg

46. VELEBITOVA OPĆA PLANINARSKA ŠKOLA

Dragan Skorosavljević

**PROMOCIJA PLANINARSTVA MEĐU MLADIMA
IZ POTRESOM POGOĐENIH PODRUČJA**

Dragan Skorosavljević

GLISSANDO U G-TURU

Olga Jerković

ŠTO SU MARKACISTI RADILI U OVOJ GODINI?

Iva Žulić

SLACKLINE NA -400 m U MUNIŽABI

Noa Balen

**NAVLAKUŠA I CESTARICA
(dvije priče o dvije tvrdoglave jame)**

Marjan Prpić - Luka

POVRATAK U BEZDAN(JAČU)

Ivor Janković

ŠEZDESET DVA SLOVA

Marijan Čepelak - Maligan

SKRIVENE TAJNE DOMA PERMANI

Marina Grandić

**SPELEOLOŠKA ŠKOLA U NEŠTO
DRUGAČIJIM BROJKAMA**

Marina Grandić

ŽICA I ZRCALO

Daniilo Dobrić

OTKRIVANJE ČARI JOPIĆEVE ŠPILJE

Paula Skelin

JANKONKA

Monika Horvat

STUDENA

Iva Stojić

**CRNO VRELO - MJESTO GDJE PONIRU ŠKOLARCI
A IZVIRU SPELEOLOŠKI PRIPRAVNICI**

Jelena Babić

**SPELEOLOŠKA EKSPEDICIJA
SJEVERNI VELEBIT 2023**

Maja Marinić

IMBERAŠKI POGLED

Zdravka Dedić

MSRE PLAŠKE NIMFE

Marsela Alić, Tihomir Kovačević - Tihi

**MEĐUNARODNA AKCIJA SPELEOLOŠKOG
SPAŠAVANJA - TURSKA**

Marko Rakovac

**RADOST POVRTNJAKA
LA ALEGRIA DE LA HUERTA**

Marijan Čepelak

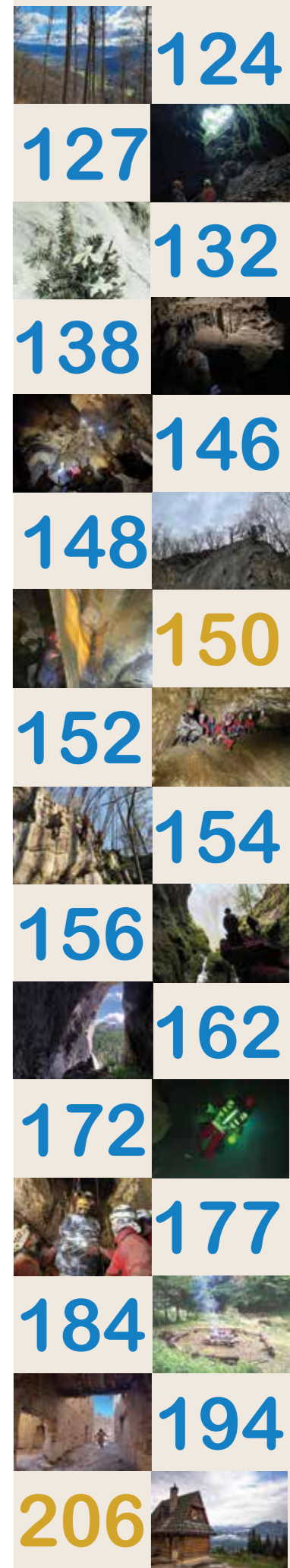
ĐELABE I GEDORE

Zdenko Basić

SVUDA POĐI, KUĆI DOĐI

Tea Selaković

Bonus: **SPELEOKRIŽALJKA** Marko Ličko

Riječ urednika

Ivor Janković
SO PDS Velebit

Dragi Velebitaši i ostali vjerni čitatelji, kao i svake godine, ovo blagdansko vrijeme je i kada imate priliku u ruke (ili rukavice) uzeti novi broj našeg Velebitena! U kućici, stanu ili šatoru, nije važno – nadamo se da će svatko od vas u njemu pronaći nešto što će ga/nju (itd.) dodatno ugrijati i ove zimske temperature učiniti podnošljivijima. Velebiten je ove godine puno papao, što je rezultiralo do sada (ako se ne varam) najdebljim brojem. Ovom prilikom bih se u ime uredništva zahvalio svima koji su ga tako dobro nahranili – svim autorima priloga. Posebno mi je drago da su se u stvaranje ovog broja aktivno uključili svi naši odsjeci i sekcije – to pokazuje da je PDS Velebit jedna velika, čudnovata, no ipak složna cjelina, satkana od zaljubljenika u zavlacenje, cupkanje, ronjenje, bicikliranje, slekiranje (Noa – da li je to prihvatljiv termin?) i mnoge druge lude i manje lude aktivnosti, pod budnim okom našeg Velebitaškog duha. Naš buckasti broj, vjerujem, rezultat je buđenja iz zimskog (ili post-kovid) sna i velikog broja aktivnosti koje su naši članovi provodili protekle godine (ili dvije, hint hint). Iz tog zimskog sna, čini se, pisci priloga koje ćete imati prilike pročitati, probudili su se u posljednja dva mjeseca – kada su nam kao ljudi počeli stizati njihovi tekstovi. Na tome im se od srca zahvaljujemo, iako je to često (s razlogom) izlučivalo našeg grafičkog i tehničkog urednika Marjana Prpića – Luku. No, sve je prošlo dobro i rezultat je – pred vama.

Priprema svakog novog broja Velebitena osobno me ispunjava velikim užitkom. Ne samo da imam priliku doživjeti izlaske sunca na dalekim planinskim vrhovima, roniti ili provlačiti se

mračnim dubinama podzemnih kanala, balansirati nad ponorima, ili raditi sve one čudne i predivne stvari koje Velebitaši rade, već tome imam priliku svjedočiti kroz osobna iskustva naših članova.

Ovaj broj, debeo kakav jest, nosi u sebi mnoga iskustva. Kao prvo, ove godine je obljetnica osvajanja vjerojatno najpoznatijeg svjetskog vrha - Mount Everesta. Stoga je to bila idealna prilika da se kroz zanimljiv i poučan tekst prisjetimo kronologije osvajanja ove predivne, no često surove planine. Iako planinari takvim usponima ne pristupaju olako (kao što nitko od nas ne pristupa, niti smije pristupati olako, niti jednoj aktivnosti koju provodimo – bilo da se radi o planinarenju, speleologiji, ronjenju...). Svaki odlazak u prirodu, koliko god nam se činio jednostavnim, može poći po krivu. Dovoljan je samo jedan krivi korak...o čemu nas bolno podsjeća prilog pod naslovom Šezdeset dva slova. No srećom, velika većina naših aktivnosti rezultira samo bolnim mišićima, površinskim ogrebotinama, blatom za ušima, i – velikim osmjehom na našim licima. I samo možemo zamisliti koliki su osmjehi bili na, pomalo smrznutim, licima naših planinara i planinarki koji su tijekom godina imali zadovoljstvo kročiti na „vrh svijeta“. Osim na dalekom Everestu, naši planinari i drugi članovi cupkali su i po bližim nam vrhovima – od Slovenije, Austrije, Švicarske (posebnom guznom tehnikom), a posebice po našim brdima i vrhovima – trenirajući i nove generacije Velebitaških planinara. Upravo uz planinarenje vezana je još jedna lijepa (ovog puta lokalna) obljetnica – ona devedeseta Premužičeve staze, obilježena na najljepši način, posjetom jedanaest vrhova u samo dva dana! Svaka čast, cure i dečki. Kad smo kod obljetnica, one nastaju trudom naših prethodnika. Zbog toga je uvijek lijepo i poučno, pročitati nešto iz pera naših starijih, ali još uvijek vrlo aktivnih članova – onih koje mi (a i oni sami) od milja nazivamo fosilima, a njihove sastanke i druženja u prirodi – fosiljadama.

Uz planinare i planinarske škole, održane su i alpinistička, kao i speleološka škola – svim školarcima (koji su također vrijedno napisali svoja iskustva), kao i njihovim vođama i instruktorima – velika hvala! Svojim trudom naše društvo ste obogatili i pomladili za novu generaciju čudnih i dragih ljudi. Riječima koje izgovaramo na kraju našeg tradicionalnog krštenja nakon uspješnog završetka speleološke škole – „Da nam ostanete u Velebitu!“ Nema sumnje da će naši novi Velebitaši u budućnosti sudjelovati u uspjesima i ludorijama koje naše društvo aktivno provodi – od putešestvija po dalekim krajevima (u ovom broju: od Maroka do Baltika), preko (neslužbenih) rušenja Guinnessovih rekorda u dubinama podzemlja, pa sve do zavidnih uspjeha naših (i međunarodnih) speleoloških i speleoronilačkih ekspedicija.

Na kraju, ali svakako ne manje važno, ovaj broj nikako nije mogao proći bez osvrtu jedne velike priče – one koja je mogla završiti tragično, no zahvaljujući požrtvovnosti i nadasve stručnosti speleološke zajednice – nije! Svjetski mediji ovoga su ljeta prenosili akciju spašavanja američkog speleologa iz dubina turskog podzemlja. Prateći izvještaje na televiziji, nisam mogao ne biti ponosan na sve, ali ipak ponajviše naše članove – HGSS, kao i važnu ulogu upravo naših Velebitaša. Svima nam na čast i ponos mogu biti riječi koje je izgovorio upravo unesrećeni Mark Dickey kada je začuo glas svoga imenjaka – našeg Velebitaša Marka Rakovca: „Hrvati su ovdje. Izvršno!“

I jest izvršno. Pred nama je, po mome skromnom mišljenju, jedan izvrstan broj – hvala svima! I uživajte!

Vaš urednik

VELEBITAŠKA HIMNA

Velebitaška pjesmarica

Po oluji i po buri
Kada kiša za vrat curi
Tad čudni ljudi idu van
Da sebi grade stan

Ideju svako svira
I mudro projektira
I zato urla čitav dan
Ja imam vlastit plan

Čekić i pila
I greda od sto kila
Velebit će gradit
Svoj planinarski dom

I vuci i vuci
I kućicu si stuci
I žaga, žaga, žaga, žaga,
Žaga, ga

Tek nestalo je ljeta
Al zima nam ne smeta
Tri daske ćemo skupa zbit
I dom će gotov bit'

Al nakon teškog rada
Uzviknut' ćemo tada
Pa bi gladan ili sit
Sve za Velebit

Hej, haj, Velebit,
Velebit, Velebit
Hej, haj, Velebit,
Glavno da sam sit

Na izlet klopu nosimo,
Nosimo, nosimo
A poslije kruha prosimo,
Prooooooiiiiimoooo

Hej, haj, Velebit,
Velebit, Velebit
Hej, haj, Velebit,
Glavno da sam sit

Nek' ide vrit i Velebit,
Velebit, Velebit
Nek' ide vrit i Velebit
Glavno da sam sit

70 GODINA EVERESTA

Darko Berljak

Hrvatski planinarski savez

Fotografije: arhiv HPS-a

Dva čovjeka prije sedamdeset godina, 29. svibnja 1953. u pola dvaneast ujutro po nepalskom vremenu, svojim promrzlim nogama zakoračili su na zaleđenu površinu ne veću od biljarskog stola na visini od 8848 metara.

To su bili Novozelandski Edmund Hillary i Šerpa Tenzing Norgay, članovi Britanske alpinističke ekspedicije i nakon višetjednog penjanja kao prvi ljudi u povijesti popeli su se na vrh Mount Everesta, najvišu planinu svijeta. Prije njih bilo je niz pokušaja da se dođe na taj, kako su ga neki nazivali, treći pol Zemlje. Do Drugog svjetskog rata na Everestu moglo samo kroz Tibet, jer Nepal nije dopuštao strancima ulaz u njihovo kraljevstvo. Dvije izvidničke (prva 2021.) i pet penjačkih (posljednja 1938.) organizirane su od strane Britanaca sa sjeverne strane. Samo je njima XIII. Dalaj Lama davao dozvole za uspon, a odbijao je Švicarce i Amerikance. U tih sedamnaest godina poginulo je 12 ljudi.

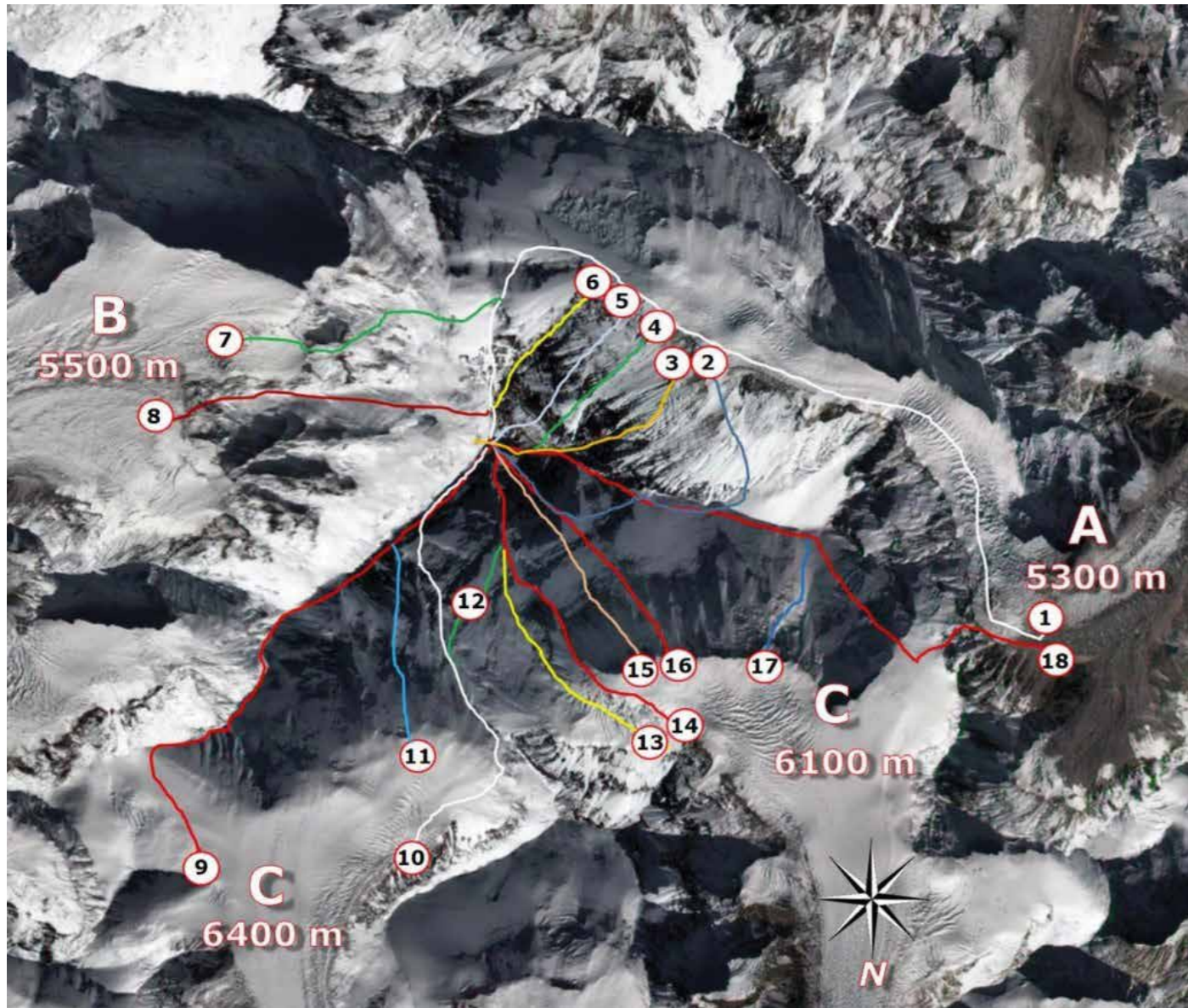
Poslije 1950. smjer pristupa planini potpuno se preokrenuo. Kinezi su okupirali Tibet i sljedećih 30 godina, stranci nisu mogli tim putem na Everest, a Nepal je skinuo zabranu i otvorio svoja vrata. Britanci su organizirali dvije izvidnice 1950. i 1951. preko

ledenjaka Khumbu i na 6100 metara na kraju Ledenog slapa tek malo provirili prema gore. Bili su sigurni da se tim putem preko Južnog sedla može na vrh. Ali, obuzeo ih je užas, jer Nepalci za 1952. godinu dozvolu nisu dali njima, već Švicarcima za proljetnu, ali i jesensku sezonu. Vrlo se lako moglo dogoditi da im netko nakon trideset godina uložnog truda, novaca i žrtava ispred nosa ukrade „njihov“ Everest. To se zamalo i dogodilo, jer su Švicarac Lambert i Šerpa Tenzing zbog jakog vjetra te godine odustali samo 325 metara od vrha. Godinu dana poslije Tenzingu je to uspjelo s Hillaryem, a ostalo je povijest. Što će se sve događati u sljedećih sedamdeset godina od prvog uspona, njih dvojica, a ni nitko drugi nije mogao ni zamisliti. Do 11. svibnja 2023. službeno je zabilježeno kako se 6098 osoba (od toga 13% ili 822 žene) u 11346 uspona popelo na vrh! Da se ispuni prva polovica tog broja trebalo je šezdeset godina, a za drugu tek devet.

Broj uspona na vrh nakon Hillarya i Tenzinga 1953. nije djelovao nimalo obećavajući. Trebalo je tri godine, da to ponove Švicarci 1956. godine te sedam i dvanaest godina da to učine Kinezi iz Tibeta. Amerikanci su 1963. došli s nepalske strane drugim putem na vrh, djelomično po zapadnom grebenu i švercanjem na

kineskoj strani po snježnom žlijebu u vršnoj piramidi. Slijedilo je desetak ekspedicija do 1980. uz istaknute uspone Messnera i Habelera 1978. bez uporabe kisika iz boca, prvenstvenog uspona jugoslavenske ekspedicije po Zapadnom grebenu 1979. te solo prvenstvenog uspona Messnera 1980. sa sjeverne strane. Ukupan broj ljudi na vrhu s obje strane planine do kraja tog razdoblja bio je tek 107, a od toga četvrtina bili su Šerpe.

U to vrijeme počelo je i penjanje novih smjerova na Mount Everest, uglavnom je završeno do 1995., osim nekoliko izuzetaka. Podnožje planine na visini od 5300 metara u Nepal na ledenjaku Khumbu i od 6100 do 6400 metara u Tibetu na ledenjaku Rongbuk te Kangshungu na 5500 m nije preteško za dostup i tamo se u pravilu postavljaju bazni logori.

A – Khumbu: 1. Jugoistočni greben preko Južnog sedla, V.Britanija 1953.; 2. Američki zapadni greben, SAD 1963.; 3. Parkov smjer, Južna Koreja, 2009; 4. Ruski stup, SSSR, 1982.; 5. Jugozapadna stijena, V.Britanija 1975.; 6. Južni stup, Poljska 1980. B – Kangshung: 7. Neverest Buttress, međunarodna: Britanija/Kanada/SAD 1988.; 8. Istočna stijena, Američki stup, SAD 1983.; C – Rongbuk: 9. Integral SI greben, Japan 1995.; 10. Sjeveroistočni greben, Kina 1960.; 11. Ruski kuloar, Rusija 2004.; 12. Messner solo, Italija 1980.; 13. Američka direktna, SAD 1984.; 14. Veliki kuloar, Australija 1984.; 15. Ruska direktna, Rusija 2004.; 16. Japanski superkuloar, Japan 1980.; 17. Kanadska varijanta, Kanada 1986.; 18. Zapadni greben, Jugoslavija 1979.

Na slici sa ISS-a (NASA photo, gore) ucrtao sam svih osamnaest postojećih smjerova na Everest, poredanih brojevima po ledenjacima oko planine sa kojih počinju usponi. Uz broj, naveden je naziv smjera, država iz koje je bila ekspedicija i godina uspona.

Smjerovi br. 3., 4., 7., 8., 9., 11. i 15. nisu nikada ponovljeni. Mogućnosti za nove smjerove gotovo nema, možda direktna na vrh u Istočnoj stijeni i preko Fantasy grebena lijevo u sredini ispod br. 8. Samo po dva smjera izvedeno je 98 % svih uspona: onome od Hillary i Tenzinga (br. 1.) 63 % i po Sjeveroistočnom kineskom grebenu (br.10) 35 % uspona. Po ostalih šesnaest smjerova bilo je 2 % uspona, odnosno to je ostvarilo samo 254 ljudi. Kako je rečeno od 29. svibnja 1953. do 11. svibnja 2023. godine, 11.346 uspona izvelo je 6.098 osoba. Među njima najviše je bilo Nepalaca (većinom Šerpa) 1756, zatim Amerikanaca 748, pa Indijaca 626, Kineza 495, Britanaca 412 i td. Na vrh Everesta noge su stavili i najčešće se slikali s državnom zastavom, penjači iz 127 zemalja u svijetu, a njih 50 imaju više od 10 čovjek/uspona na vrh. Mnogi su se više puta popeli, od Ang Rite Šerpa koji je još 1996. postao prvi čovjek s 10 uspona na vrh (svi bez boca s

kisikom), a danas rekord s 26 uspona drži Kami Rita Šerpa, a od zapadnjaka Britanac Kanton Cool sa 16 uspona, a ženski rekord od deset uspona na vrh ima Lhakpa Šerpani.

Od prve žrtve Everesta 1922. do danas penjući se na Everest poginulo je 321 ljudi (već na samom početku ove sezone 2023., trojica Šerpa i jedan Amerikanac). Iz naroda Šerpa najviše je poginulih 111, a po 19 mrtvih bilo je iz Indije i Japana itd. Nakon uspješnog uspona na vrh na silazu je poginulo 87 ljudi.

Nakon prve uspješne ekspedicije 1953. postalo je nepisano pravilo ako se na vrhu Everesta dogodilo što se može podvesti pod neko „prvo“ ili „naj...“ da se to itekako naglasi ili udari na vellika zvona. Tako je Švicarac Juerg P. Marmet 1956. postao prvi Europljanin na vrhu svijeta, James W. Witthaker 1963. prvi Amerikanac, a Junko Tabei iz Japana prva žena 1975. pa su do danas slijedile samohvale tko je bio prvi učitelj na vrhu, pilot, domaćica, svećenik, novinar, vozač kamiona, besposličar, zubar, burzovni posrednik, odvjetnik, gradonačelnik, američki Indijanac, Arapin, Crnac, državljani San Marina ili Hondurasa.

Iz davnijih vremena treba ipak izdvojiti Krzysztofa Wielickog i Leszek Cichaya, Poljake koji su se na vrh popeli prvi po zimi

Vršna piramida Mount Everesta s nepalske strane planine

1980; Francuz Jean-Marc Boivin, prvi je s vrha poletio s padobranskim jedrom, a 5. svibnja 1988. čak 19 godina nakon prijena s Mjeseca, ostvaren je prvi izravni TV prijenos s najvišeg vrha Zemlje (kinesko-nepalska-japanska ekspedicija), a preuzela su ga 32 države. Na istoj ekspediciji Šerpa Tsering Dorje popeo se na vrh s nepalske strane, a sišao na kinesku;; prvi bračni par na vrhu bili su Marija i Andrej Štremfelj iz Slovenije 1990., iste godine gore su došli prvi otac i sin Roche iz Francuske, do Južnog sedla sišli su na noge, a od tamo do Baznog logora s padobranskim jedrom.

Prvi neprekidnuti skijaški silaz vrh – BC izveo je Davo Karničar iz Slovenije, a snowboardom s vrha niz Veliki kuloar u SZ stijeni s tibetske strane 2001. spustio se Francuz Marco Siffredi, sljedeće godine to je želio ponoviti i u drugom velikom kuloaru (Hornbain) u istoj stijeni, no nakon spusta s vrha negdje na polovici žljeba je pao i nestao u lavini.

Oko najbržih uspona Bazni logor – vrh ima mnogo dvojbi, od toga odakle se računa BC, lažnih vremena, jesu se ili ne, koristila fiksna užad, kisik iz boca i sl. pa se jedino kao čisti najbrži uspon računa onaj Španjolca Killiana Jorneta na tibetanskoj strani visinske razlike 3.186 metara od BC-a do vrha za 26 sati bez boca i postavljenih užeta.

Najbrži silaz sa svojim nogama s Everesta izveli su 1986. Švicarci Loretan i Troillet. Popeli su se u alpskom stilu, bez šatora, užeta i boca s kisikom za 37 sati u SZ stijeni po Hornbein kuloaru. Pošto su snježni uvjeti bili idealni, s vrha po žlijebu u podnožje spustili su se za pet sati, većinom na guzici kočeći cepinima.

Na vrh bez uporabe kisika iz boca ostvareno je 221 uspona, a izvelo ih je 185 ljudi. Većina se popela na taj način s nepalske strane, jer s tibetske to je neusporedivo teže.

Babu Chirri, jedan od najpoznatijih Šerpa u povijesti, s puno uspona na vrh, tadašnjem brzinskom rekordu, 1999. proveo je na vrhu Everesta bez boca s kisikom 21 sat (u šatoru, ali nije se usudio zaspati).

Australac Tim Macartney-Snape postao je 1990. prvi čovjek koji je ispenjao svih 8848 ili kako neki točnije smatraju 8850 Everestovih metara. Zaronio je u Bengalskom zaljevu, izašao na obalu, obrisao se ručnikom, stavio ruksak na rame i otpješačio 1200 km do Everesta u Nepal u nekoristeći nikakvo prijevozno sredstvo i sam se popeo na vrh.

Britanski supružnici Sanderson, prvi su ljudi koji su svladali najviše moguću visinsku razliku na površini Zemlje. Startali su 420 metara ispod razine mora (iz depresije na obali Mrtvog mora u Izraelu), biciklirali šest mjeseci do Everesta i 2006. popeli se na vrh te napravili visinsku razliku od 9.268 metara.

Čovjek koji je iz najveće udaljenosti došao na vrh Everesta na

vlastiti pogon i noseći sve potrebno sa sobom bio je Šveđanin Goran Kropp. U jesen 1995. startao je iz Stockholma na svom biciklu sa 108 kg hrane i opreme, prešao 13.000 kilometara, došao u Bazni logor u travnju sljedeće godine i sam se popeo na vrh krajem svibnja. Biciklom se vratio i natrag u Švedsku.

Četiri dana prije 50. obljetnice prvog uspona (2003.), Peter Hillary s vrha Mount Everesta nazvao je satelitskim telefonom svog oca Edmunda u Kathmanduu gdje je sudjelovao u proslavama jubileja prvog uspona.

Prvi i jedini helikopter koji se spustio na vrh bio je Airbus AS350 B3 s francuskim pilotom Diderom Dessalleom. To mu je uspjelo u 7 sati ujutro 14. svibnja 2005. Na vrhu (ne punom težinom, već samo skijom prislonjenom na snijeg) bio je 3 minute i 50 sekundi. Drugi dan u puno težim uvjetima to je ponovio.

Najstariji muškarac na vrhu bio je 80 godišnji Japanac, a žena 73 godišnja Japanka, a najmlađi 13 godišnji dječak iz SAD-a, a od djevojčica isto toliko stara Indijka.

Na vrh su se popeli i ljudi s posebnim potrebama: potpuno slijep, s amputiranom nogom, s obje amputirane, amputiranom rukom, hemofilicar, dijabetičar, oboljeli od multiple skleroze, astmatičar itd.

Jedini astronaut na vrhu Everesta bio je Scott Parazynski iz SAD-a 2009. godine. Imao je pet Space Shuttle lansiranja u orbitu oko Zemlje i sedam šetnji svemirou, a popeo se dvije godine nakon svoje zadnje misije na ISS-u.

Pilot Didier Dessalle dotiče vrh Everesta, 14.5.2005. (Izvor: Youtube)

Sjeverozapadna stijena Everesta u Tibetu u kojoj je (lijevi žlijeb) 1989. penjala Zagrebačka ekspedicija

Oduvijek je bilo, a i dalje raste broj bizarnih događaja na vrhu Everesta. Neki Meksikanac investirao je 350.000 dolara da mu Šerpe odnesu pijano na vrh svijeta da nešto odsvira, a poslije su se gadno namučili da instrument čitav odnesu u dolinu. Najviša tučnjava u povijesti čovječanstva dogodila se 12. svibnja 1988. sedamdesetak metara ispod vrha na poznatoj Hillaryevoj stubi. Zbog svađe o prednosti prolaska (prema gore ili prema dolje) po fiksnoj užetu, cepinima i šakama potukli su se Indijci, Koreanci i Japanci. Američki vatrogasac donio je gitaru koju je koristio Alice Cooper na vrh i tamo pjevao prateći se na njoj. Najbrojniji familijarni izlet na Everest ostvarila je kanadska obitelj Mallory kada su u svibnju 2008. na vrh zajedno došli otac, njegova dva sina i kćer. Jedan Šerpa, 2006. pri temperaturi od minus 37°C skinuo se gol i izdržao takav 3 minute na vrhu. Nepalski par, budist Pem Dorje i hinduskinja Moni Mulepati uz pratnju desetak svatova vjenčali su se na vrhu Mount Everesta 2005. godine.

Na vrhu svijeta gorjela je vatra i to na olimpijskoj baklji na putu za Igre u Pekingu. Kineski penjači donijeli su je na vrh 8. svibnja 2008. i odnijeli dolje kako su znali i umjeli u jednoj ruci. Da izbjegnju možebitne provokacije od ljubomornih drugih penjača ili da im netko ne puhne u plamen, Kinezi su od nepalskih vlasti ishodili zabranu da s njihove strane te godine nitko ne smije doći na vrh prije 10. svibnja. Također u svibnju, ali 2021. godine, pozivajući se na duboku zabrinutost zbog COVID-a, kineska vlada objavila je da će postaviti "liniju razdvajanja" na vrhu Everesta, kako bi spriječila širenje COVID-a u Kinu od pozitivnih penjača koji su se popeli iz Nepala! Najčudnije je što Kinezi zbog COVID-a već tri godine ne puštaju strance u Tibet, a kamoli da se s te strane penju na Mount Everest.

Najviše ljudi u jednom danu popelo se na vrh 23. svibnja 2019., njih 354. Inače, od prvog uspona 1953. trebalo je punih 39 godina (1992.) da se toliko ljudi uopće izreda na vrhu. Najviše ljudi na vrhu u sezoni bilo je u proljeće 2022., preko 700, a razlog tom velikom broju bio je neuobičajeni produžetak sezone, jer su u potpunosti izostale mlazne struje (vjetрови na visini preko 7500 metara u pravcu istoka s brzinom preko 200 km/h) koje u pravilu od kraja svibnja na Everesta onemogućuju svako penjanje. Nagli porast broja uspona počeo je prije desetak godina. Usprkos

velikim nesrećama na putu prema vrhu kada su se čak prekidale sezone, razornom potresu u Nepal u Covidu uspon po smjeru prvopristupnika na Everest svake se godine u proljeće sve potpunije i besprijeornije tehnički uredi. Vrh Everesta postao je atraktivno odredište planinskog turizma s osnovnim preduvjetom da to možeš masno platiti agenciji koja ti to organizira, a što uključuje iskusnog vodiča cijelim putem i puno boca kisika. Od Baznog logora do vrha po snijegu i ledu sagradi se neprekidno stubište s gelenderom (užetima) i katovima za odmor (visinski logori) sa najviše mogućim standardom.

Ako je nekome nakon vrha pun kufer nizbrdice, a u džepu je još ostalo novaca, najopasniji dio od Logora 2 do Baznog logora, za pet minuta elegantno može preskočiti u sjedećem položaju. Malo je koga briga za staru himalajsku izreku da uspon ne završava na vrhu, već tek kada se spustiš u Bazni logor. Novovjekni „summiteri“ je tumače da se preko najopasnijeg dijela može spustiti i helikopterom. O Everestu je snimljeno nekoliko igranih filmova, mnoštvo dokumentarnih, a broj knjiga u kojima je Mount Everest u glavnoj ili sporednoj ulozi, nitko živ ne može izbrojiti. Uostalom, samo u Hrvatskoj ih je izdano osam (po četiri od Stipe Božića i Darka Berljaka).

Što su radili Hrvati na Mount Everestu? Na vrhu u osam uspona bilo ih je sedmero. Prvo je to uspjelo Stipi Božiću na jugoslavenskoj ekspediciji 1979. po prvenstvenom smjeru Zapadni greben, jednom od najtežih smjerova na vrh. Put kojim su na vrh došli Hillary i Tenzing ponovio je deset godina poslije na makedonskoj ekspediciji. Četiri žene, Darija i Iris Bostjančić te Milena Šijan i Ena Vrbeć na ekspediciji u organizaciji Hrvatskog planinarskog saveza popele su se na vrh Everesta 2009. po istom smjeru i jedina smo država koja je na vrhu imala više žena nego muškaraca. Mario Celinić i Den Eror, također po tom smjeru popeli su se 2021. i 2022. kao klijenti stranih komercijalnih ekspedicija.

Ženski Everest nije bila jedina ekspedicija na vrh svijeta organizirana s naše strane. U ljeto 1988. na izvidničku ekspediciju kao prvi iz našeg okruženja u Tibet pod Sjeverozapadnu stijenu Everesta u organizaciji Planinarskog saveza Zagreba otišli su Darko Berljak i Janez Benkovič iz Slovenije. Pošto

se kineska strana Everesta za strance otvorila tek početkom osamdesetih godina prošlog stoljeća bilo je puno logističkih i penjačkih nepoznanica kako tamo izvesti ekspediciju.

S izviđanjem do 6200 m i prikupljenim podacima, sljedeće godine u organizaciji istog saveza krenula je velika Zagrebačka ekspedicija u kojoj je bilo 19 Zagrepčana, jedan Bosanac i šest Slovenaca. Cilj je bio prvo ponavljanje smjera Veliki kuloar u gotovo 2800 metara viskoj SZ stijeni. Dio slovenske ekipe na čelu sa svjetski poznatim Slavkom Svetičičem pokušao je prvenstveni uspon u sredini stijene, no zbog pomanjkanja tehničkog materijala se odustalo. Taj smjer prvi je ispenjan od Rusa tek petnaest godina poslije (2004.) i nazvan Ruska direktna. Na zagrebačkoj ekspediciji koja je trajala 93 dana, 72 su bila od Baznog logora navije. Ispočetka je sve krenulo sjajno po Velikom kuloaru. Za samo devet dana savladan je donji, najteži dio stijene do 7200 m i u strmoj padini iskopana snježna rupa, kao ključan Logor 2 za daljnje napredovanje.

Zbog lošeg vremena, obilnog snježenja i neprestanog popravljivanja fiksnih užeta preko tzv. Bijelog limba visinske razlike od samo 600 metara, penjalo se sljedećih 45 dana. Novih osamnaest dana trebalo je za postavljanje Logora 3 na 7700 m i nekoliko bezuspješnih pokušaja prema vrhu s najviše dostignutom visinom od 7900 m kada je ekspedicija prekinuta zbog olujnog vjetera, odnosno početka zimskih mlaznih struja sa sjeverozapada. Iako je bilo nekoliko lakših povreda od istegnutih ligamenata i slomljenih rebara u nebrojnim lavinama koje su se svakodnevno obrušavale niz Veliki kuloar, svi članovi vratili su sigurno dolje i prilično razočarano vratili kućama. Te sezone sa sjeverne sezone planine nijedna se ekspedicija nije popela na vrh. Mala je bila utjeha da se prvi puta ponovio Veliki kuloar kojeg su nekoliko godina prije ispenjali Australci, odnosno došlo se do spoja smjera kojim se Messner 1980. sa Sjevernog sedla popeo na vrh. Osam godina poslije, 1997. Hrvatski planinarski savez organizirao je prvu službenu Hrvatsku ekspediciju na Mount Everest po smjeru SI greben s kineske strane planine. U momčadi je bilo jedanaest Hrvata, sedam Slovenaca te po jedan Nijemac i Bošnjak. Uz mnoge tragične događaje stranih penjača na toj strani planini u to vrijeme, uobičajenog loših vremenskih uvjeta, na vrh se prvi popeo u solo usponu Franc Pepevnik iz Slovenije. Tih dana, u vršnom dijelu Evereta nije djelovala nijedna druga ekspedicija, jer su se zbog lošeg vremena povukli u Bazni logor Rongbuk. Sljedeći dan na vrh su krenuli Slovenac Pavle Kozjek i Nijemac Joseph Stiller također u samostalnim usponima i bez boca s kisikom. Potonjem se na Drugoj stubi na 8610 m toliko pojačala retinopatija da ništa nije vidio na jedno oko i nekako se sam vratio na Logor 3 na 8350

Kamin u Velikom kuloaru 1989. na Zagrebačkoj ekspediciji

metara. Kozjek se bez ikakvog problema popeo na vrh i postao prvi i dosad jedini Slovenac na vrhu Everesta bez uporabe kisika iz boce. Sljedeći dan, kada su uvjeti bili najbolji za vrh iz posljednjeg logora trebao je krenuti Danko Petrin iz Zagreba. Ali, te noći Nijemcu se stanje pogoršalo pa više nije vidio ni na drugo oko i jedino rješenje bilo je da Danko i jedan Šerpa kako god znaju sami spuste Stillera s 8350 metara u naš Bazni logor na 6500 metara. To im je uspjelo za dva dana i koliko god je razočaravajuće što je Danku vrh svijeta izmaknuo za samo nekoliko sati, neusporedivo je važnije što je nekome spasio život. Inače, to je s najviše visine izvedena akcija nekog gorskog spašavatelja iz Hrvatske. Vodio sam izvidnicu 1988., ekspedicije 1989. i 1997. na Everest i već se pomirio sa sudbinom da iako su se neki na toj posljednjoj u velikom stilu popeli na vrh, nikada neću biti vođa ekspedicije čiji će član iz Hrvatske doći na najviši vrh svijeta. Ipak, sve se s debelim kamata naplatilo dvanaest godina poslije.

Velebitaši D. Petrin i D. Dular u snježnoj rupi na 7200 m

Druga stuba na 8610 m na SI grebenu s tibetske strane na Hrvatskoj ekspediciji 1997.

Na Ženskoj ekspediciji na Cho Oyu 2007., Hrvatice su se pokazale penjački i brzinski nadmoćnije od mnogih stranaca koji su se na toj planini, šestoj po visini na svijetu, pripremali za Everest u proljeće 2008. Naših pet članica lakoćom se popelo na taj 8201 m visok vrh, od toga četiri bez boca s kisikom, pa nije dugo trebalo čekati odluku da se 2009. organizira Hrvatska ženska ekspedicija na Mount Everest. U organizaciji Hrvatskog planinarskog saveza krenulo se u Nepal s planom uspona na vrh po JI grebenu, ekspedicija je trajala 65 dana, od toga 48 od EBC-a prema vrhu i natrag.

Komercijalne ekspedicije malo, pomalo početkom ovog stoljeća postajale su sve brojnije od onih klasičnih na Mount Everest. U 2009. to se još moglo podnijeti, jer je ipak trećina ekspedicija uključujući našu organizirana i izvedena na klasičan način. Putarina za Ledeni slap postoji već 25 godina i tu dionicu od 5400 do 6100 m uređuje tim Šerpa, tzv. „Icefall Doctors“. Drukčije bi se teško moglo, jer je nezamislivo da bi si svaka ekspedicija uređivala put kroz Ledopad. Nekada kada ih je bilo manje, prirodne prepreke savladavale su se zaobilaznjem pukotina i seraka s minimum fiksnih užeta i puno manje ljestava. Ali, prolaz kroz ledopad predugo je trajao i penjači su duže bili izloženi visećim seracima i lavinama s Everestovog ramena. Smisao je puta uređenog od „doktora“ da se u kraćoj i izravnijoj liniji brže prođe taj smrtonosni ledenjak.

U 2009. još je bio dobar običaj da se vođe komercijalnih i klasičnih ekspedicija dogovore tko će gdje i koliko učvrstiti užadi od Ledopada prema vrhu. Nama je pripalo 200 metara u srednjem dijelu Lhotse Face. Na istom sastanku izmjenili smo frekvencije radio stanica da po planini u slučaju potrebe možemo koordinirati uspone te rekli koliko tko ima visinskih Šerpa. U ostalim ekspedicijama njihov broj bio je najmanje jednak, ako ne i dvostruko veći od članova. Čudno su me gledali kada sam rekao da za nas dvanaest imamo samo pet Šerpa od kojih će samo trojica ići na završni uspon na vrh. Naše članice aktivno su sudjelovale u nošenju zajedničke opreme i hrane na planinu, kao i postavljanju visinskih logora.

Najveće priznanje izvrsnosti naših članica došlo je na dan kada su se usklađivali termini završnog uspona. Bilo je izvjesno da će se vremenski prozor povoljan za zadnju dionicu prema vrhu otvoriti 19., a zatvoriti 23. svibnja. Neka se druge ekspedicije malo više izmuče prvi dan 19., razmišljao sam, a naše će krenuti s Južnog sedla dan poslije kada će biti jasno kakvi su uvjeti na tih

posljednjih 1000 visinskih metara vršne piramide Everesta. U to vrijeme, ekspedicije su se još međusobno uvažavale i sve što je trebalo riješavalo se dogovoro vođa u Bazi. U naš logor došao je poznati penjač Willie Benegas, Amerikanac kojeg je vodio brigu o međusobnoj koordinaciji 15 komercijalnih i 9 klasičnih ekspedicija. Pitao me kada idu „sestre“ na vrh. Mislio je na Dariju

Još 50 metara do vrha našoj prvoj skupini 19. svibnja 2009.

i Iris Bostjančić. Odgovorio sam da će to biti 20. svibnja. Rekao je da su se svi ostali složili da 19. isključivo ide samo tridesetak najboljih penjača i Šerpa, jer snijeg od Južnog sedla do vrha još nije izgažen, a na puno mjesta trebalo je postaviti nova fiksna užeta. Nastavio je da bi bilo dobro da u toj prvoj skupini budu i „sestre“, jer se posljednjih tjedana uvjerio u njihove sposobnosti na planini. Pristao sam i naš je plan bio prva skupina 19., a druga 21. svibnja na vrhu. U biranom društvu, Darija i Iris popele su se na vrh u prilično lošim vremenskim uvjetima za jedanaest sati od Južnog sedla, bile prve žene te sezone na vrhu, a poslije se saznalo da su i prve sestre ikada na vrhu Everesta po smjeru iz Nepala. Darija nije koristila kisik iz boca do Sedla, a i povremeno i tijekom uspona te većem dijelu silaza. Provele su na vrhu 45 minuta ne koristeći dodatni kisik, a tog dana već u deset ujutro gornji dio planine pokrili su oblaci, počeo je snijeg i prema dolje na mnogim mjestima vidljivost je bila nula. Uz sve to, Darija inače medicinska sestra, na Balkonu (8400 m) dala je injekciju deksametazona jednom irskom penjaču koji je tamo kolabirao i najvjerojatnije mu spasila život.

Dva dana poslije, na vrh su se popele Ena Vrbek i Milena Šijan za impresivnih sedam sati od Južnog sedla, a zanimljivo je da su one najmlađa i najstarija osoba iz Hrvatske koje su se popele na vrh Mount Everesta.

Članica HR Ženske ekspedicije 2009. u Lhotse Face (oko 7100 m)

Ekspedicija "Everest 2009"

Velebitašica Ena Vrbek 21. svibnja 2009. na najvišem vrhu svijeta

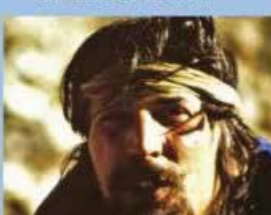

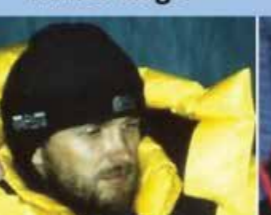

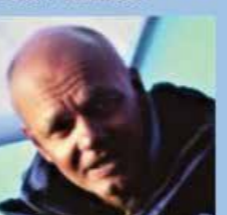

Himalaja iz Tibeta: lijevo Mount Everest na kojem su Velebitaši su bili na četiri i desno na Cho Oyu na dvije ekspedicije

U Hrvatskoj takvog nema, a i u svijetu nema baš previše planinarskih društava ili kluba koji su imali toliko svojih članova u sastavu Everest ekspedicija kao PSD Velebit. Osamnaest Velebitaša bili su 25 puta članovi ekspedicija na Mount Everest, od one izvidničke 1988., po Velikom kuloaru u SZ stijeni 1989., po SI grebenu 1997., sve iz Tibeta te po JI grebenu 2009. iz Nepala. Vođa svih tih ekspedicija bio je Darko Berljak, a Velebitašica Ena Vrbek bila je na vrhu Mount Everesta 21. svibnja 2009. kao najmlađa članica (24) te Hrvatske ženske ekspedicije. Evo ih svih poimence:

1988. Darko Berljak	1989. Edin Alikalfić	 Zdenko Anić	 Mario Bago	 Darko Dular
 Neven Fantov	 Jerko Kirigin	 Nino Kurtalj	 Dubravko Marković	 Branko Šeparović
 Danko Petrin	 Darko Berljak	1997. Mario Bago	 Igor Cindrić	 Alen Klabot
 Dubravko Marković	 Danko Petrin	 Dražen Pezer	 Mario Rodeš	 Branko Šeparović
 Darko Berljak	2009. Sunčica Hrašćanec	 Josipa Levar	 Ena Vrbek	 Darko Berljak

SCHOBERGRUPPE

Dragan Skorosavljević
PO PDS Velebit

Schobergruppe je naziv planinskog lanca smještenog u istočnom Tirolu, sjeverno od austrijskog grada Lienza, južno od Grossglocknera te pripada nacionalnom parku Hohe Tauern. U svom sastavu sadrži više od četrdeset vrhova viših od tri tisuće metara. Razgovarajući s ostalim iskusnim planinarima o našem tada budućem pothvatu, došao sam do saznanja kako je ovo dosta nepoznata i manje atraktivna lokacija jer je inače Lienz mjesto u kojem se radi pauza prilikom putovanja do nekih drugih atraktivnijih lokacija. Ovim tekstom i slikama pokušat ću promijeniti to uvriježeno mišljenje i potaknuti ostale na otkrivanje prekrasnih vidika i iskušavanje svojih planinarskih vještina.

Mihael Varga

Zaključak

Tijekom našeg šestodnevno putovanja, većinu vremena smo proveli na visini višoj od najvišeg vrha Hrvatske, Dinare, a nekoliko puta smo prekoračili visinu i najvišeg vrha Slovenije, Triglav. Okusili smo fenomenalnu hranu te sam u nekom trenutku imao dojam kao da se domovi natječu tko će napraviti ukusniji obrok te ga još bolje vizualno prirediti. Pojedini dijelovi staze zahtijevaju planinarsko iskustvo i staloženost, a sve je smještaje u domovima potrebno dosta rano rezervirati. Financijski hrana je zauzimala najveći trošak, spavanje je u domovima uz Alpenverein članstvo u prosjeku 15 eura, dok su večera i doručak oko 40-tak eura. Cijena piva je u prosjeku oko 6,5 eura, a neki domovi su nudili i tuširanje uz dodatnu nadoplatu. Slijedom navedenog, naš dnevni trošak iznosio je 70-ak eura. Signal za mobitel uglavnom ne postoji, eventualno je moguće uhvatiti nešto signala za poslati SMS, što je odlično ako se želite maknuti od modernog načina življenja. A sada malo više detalja našeg planinskog izazova.

Dan 1 - po Sloveniji sve okolo

Početak čitavog pothvata dodatno se zakomplicirao nekoliko dana prije samog polaska, a uzrok su bile razorne poplave po čitavoj Sloveniji. Ukrkali smo se u vlak, naravno u dva različita kupea, jer zašto bi svo petero bili zajedno. Svoje ogromne ruk-sake ukrcavamo iznad svojih glava a jedan od njih uspješno pada u krilo uspavanom sputniku koji se vraćao s biciklističke ture po Hrvatskoj na što sugeriraju drastični kontrasti osunčanosti tipičnih za bicikliste, ali sve je na sreću prošlo u redu. Prelaskom granice saznajemo da ipak nema predsjedanja u autobuse te nas vlak vozi nestandardnom rutom gdje nam čak djeca, nenavikla vidjeti vlak, mašu u prolazu. Dok smo se vozili prema odredištu, Sandro je uspio srediti prijevoz od Lienza do parkinga pokraj

Leibnitzbach-Brückea što nam je skratilo uspon za više od 4 sata te nam omogućilo da u dom dođemo u normalno vrijeme za večeru. Dolaskom u Lienz, napravili smo brzi posjet glavnom trgu te tamo okinuli zajedničku fotku prije polaska. Vratili smo se do glavnog kolodvora gdje nas je čekao dogovoreni prijevoz, stariji gospodin s kombijem iz agencije Alpenland te se uz naš krunji njemački uspijevamo sporazumjeti i saznati kako nas čeka lijepo vrijeme čitav tjedan. Zadnjih nekoliko kilometara vozimo se po makadamu da bi konačno došli do Hochschoberhütte parkinga pokraj Leibnitzbach-Brückea, gdje stane desetak auta. Ova vožnja nas je izašla 100 eura, a u suprotnom bismo morali ići autobusom od Lienza do Sankt Johanna im Walde što bi samo vremenski produžilo kasni dolazak u dom. Putem do doma hodamo kroz borovu šumu prošaranu s vodenim brzacima te na kraju izbijamo na visoravan na čijem se rubu smjestio Hochschoberhütte. Pred kraj puta nas lovi sitna kišica od koje se na nekoliko minuta sakrivamo ispod jednog bora te do doma dolazimo praćeni hladnim vjetrom jer su te večeri temperature bile ispod nule. Nasuprot doma se nalazi zimska soba na kojoj stoji znak s likom psa pa je bilo logično zaključiti kako je to prostorija za pse, ali našu zablude ispravlja profesorica sa sjevera Austrije koja je sa svojim ocem došla planinariti jer se vikendom ne može izbjeći gužva Nijemaca koji putuju ka Jadranskoj obali, te nam objašnjava kako je to samo znak da se psi moraju staviti na uzi-ce. Oduševila nas je tipična austrijska večera, mesne okruglice uz kiseli kupus, a za predjelo ukusna planinska juha s trganim palačinkama. Tu večer smo došli do spoznaje kako meni nije, kao kod nas, jeftinija opcija, već samo zbroj pojedinih stavki, a i cijena nas je također dodatno iznenadila jer je prošlogodišnja ruta po susjednom gorju bila skoro pa duplo jeftinija u tom segmentu.

Hochschoberhütte - smješteni smo u grupni ležaj koji ima drvene pregrade između nekoliko kreveta. Dom nema tuševe, ali

Koliba na putu prema Hochschoberhütte (Mihael Varga)

Hochschoberhütte (Mihael Varga)

ima prostoriju s toplom vodom, a u ženskoj prostoriji je i grijač za dodatnu toplinu. Kod samog ulaza u dom je i prostorija za sušenje koja je dovoljno grijana kako bi se sve stvari osušile. Domar je izuzetno pristupačna osoba i super priča engleski. Ovaj dom može poslužiti kao središnja točka višednevnog planinarenja pri čemu se može posjetiti Hochschober, Kleinschober te Debantgrat. Smještaj je najbolje rezervirati putem e-maila, nije potrebna kaucija.

Dan 2 - profesorica u prolazu

Budimo se na prohladno i poluoblačno jutro te nam je u planu pokušati doseći maksimalnu sigurnu visinu do Hochschobera jer nam je sam domar priopćio kako je vrh smrznut (noćna temperatura je bila -14C) i da je ekipa prošlog dana odustala od uspona. Uzimamo samo potrebne stvari sa sobom te sjeverozapadnom stranom krećemo ka njemu. Prelazimo potok i livadu, penjemo se do prekrasnog ledenjačkog jezera, zatim preko ogromnog kamenja dolazimo podno sedla i nailazimo na dvadesetak metara puta prekrivenog snijegom. U susret nam dolazi dvoje Slovaka koji nam govore kako nisu uspjeli popeti sam vrh. Mi nastavljamo uspon preko snijega hvatajući se za stijenu te dolazimo na prijevoj 2936 metara nadmorske visine. Nas četvorica se odlučujemo popeti još dalje po suhom kamenu i stijenama kako bi prešli tu magičnu granicu od tri tisuće metara. Putem nailazimo na profesoricu i njezinog oca koji također nisu dosegli sam vrh, ali nas informiraju kako je moguće popeti Kleinhochschober. Unatoč svim informacijama, dolazimo do 3030 metara gdje radimo malu pauzu, uživamo u pogledu na Großglockner te se spuštamo prema promrzloj Valentini koja je iskoristila jednu od rijetkih situacija u kojoj smo imali dostupan mobilni internet. Spust po snijegu prije prijevoja je bio izazovniji nego uspon. Gladni i izmoreni spuštamo se do Hochschoberhüttea na zasluženi ručak i pivo, ali tu nije kraj, čekao nas je još jedan uspon na putu prema Lienzer Hütte koji prolazi pokraj još jednog prekrasnog ledenjačkog jezera Gartlsee. Od njega pa do Lienzer Hütte nas je čekao spust od 700 metara nadmorske visine koji započinje vijugavim serpentinama, a završava u pitoresknoj zelenoj livadi prošaranoj borovima i potocima na kojoj pase stado domaćih konja. Do cilja dolazimo iza termina za večeru te nas na pragu dočekuje stroga i ljutita domarka koja nas kori što dolazimo kasno jer su oni odavno trebali zatvoriti kuhinju, iako se mi nismo najavili za večeru te smo ju čak i planirali preskočiti. Unatoč hladnom dočeku, večera je bila topla i izvrsna. Kasnije saznajemo kako ćemo ipak platiti i tri dodatna mjesta, unatoč što smo javili kako nas dolazi petero umjesto inicijalno rezerviranih osam

mjesta, ali dobro, barem smo imali komociju pa smo imali sobu samo za sebe. Nakon nekoliko partija bele (gdje su Tina i Mihael nedvojbeno imali početničku sreću), odlazimo na zasluženi odmor jer nas sutradan očekuje nova avantura.

Lienzer Hütte - smješten na nešto manje od dvije tisuće metara nadmorske visine, ovo je jedan od nižih domova u ovom području, do njega se može doći i autom kojeg se parkira niže uz makadamski put. Okruženje i priroda oko njega su prekrasni, vrijedi ga posjetiti i bez ciljanog planinarenja. Dobra je početna točka za posjetiti Glödis ili okolne planinarske domove. Ima dostupnu toplu vodu te tuševe koji se mogu koristiti osam puta u toku dana jer je toliko žetona dostupno dnevno, a svaki košta tri eura. Suočen s nedostatkom tople vode u Novom Zagrebu, iskoristio sam tehniku dvije boce kako bih premostio nedostatak žetona, a i drugima je ova metoda dobro došla nakon napornog dana. Ovaj dom također ima sobu za sušenje, ali nije bila pretjerano grijana u trenutku našeg boravka. Ova dom je bio dostupan i putem maila i putem telefona. Za rezervaciju ležaja traže 20 eura po osobi kojih je potrebno uplatiti na njihov bankovni račun na osnovu predračuna koji pošalju mailom. U slučaju otkaza putovanja ili manjeg broja ljudi, novac ne vraćaju.

Dan 3 - pivo i gitara

Iz Lienzhute izlazimo na zelenu livadu prošaranu potocima koji se slijevaju s kamenih vrhova skrivenih u oblacima. Putem prolazimo pokraj stada krava gdje nas vođa čopora glasnim ispuštanjem zraka upozorava na svoj teritorij te pokraj šarenih planinara koji svojim navlakama protiv kiše navučenim na ruk-sacima nagovještaju što nas čeka. Koračajući dalje zalazimo u klanac i pred nama se otvaraju grdosije od planinskih vrhova koje oduzimaju dah, ali i težina ruksaka koju moramo prenijeti do idućeg doma. Kiša svojim laganim tempom kvasi naše korake što stazu čini skliskom i izazovnom.

Valentina Kecerin

Mihael Varga

Na pola puta dolazimo do prijevoja i tu prestaje naš uspon, a sam se reljef pretvara u hrpetinu raznobojnog kamena. Putem prolazimo pokraj tirkiznog ledenjačkog jezera u čijoj se daljini čuju jezivi zvukovi odlamanja kamenih gromada s vrlo strmih padina planina klanca. Preskakujući s kamena na kamen, nakon tamnog i surovog krajolika, pred nama se otvorilo zeleno prostranstvo na čijem kraju je smješten Elberfelder Hut. Zadnjih nekoliko stotina metara spusta predstavljalo je najveći izazov jer su glatke stijene u kombinaciji s kišom postale jako skliske pa smo ih morali izbjegavati tražeći travnate prekrivače, iako je ponekad i to bilo neizvedivo. Po prvi put u dom dolazimo u radnim popodnevnim satima gdje svoju mokru odjeću ostavljamo u sušionu koja je već krcata komadima planinarske opreme ne baš ugodna mirisa. Vrijeme do tradicionalne nepalske večere kratimo uz zvukove gitare koja je pod prstima Mihaela ugodno ispunjavala žamor u dijelu prostorije za jelo, a nakon večere bacamo se na Carcassonne. U međuvremenu se raspitujemo oko sutrašnjih vremenskih uvjeta jer nas očekuje izazovan uspon preko strmog prijevoja ili pak, ako to nije izvedivo, povratak istim putem prema Lienzer Hütteu i nastavak do Adolf-Nosberger-Hüttea što bi zahtijevalo rani jutarnji polazak. Domaćin nas informira o lijepom vremenu koje će nastupiti oko popodneva uz preporuku da kasnije krenemo preko prijevoja pa se ipak odlučujemo na tu opciju. Osim vremenskih uvjeta, Sandro je uradio ispitivanje svih planinara koji su se taj dan spustili u suprotnom smjeru jer staza je osigurana sajlom, ali s obzirom na to kako su se stariji gospodin i njegov sin uspješno spustili po skliskom i vlažnom terenu, a i sam domaćin je rekao kako je staza smiješna, prepuštamo se ljepšem vremenu i najvećem izazovu čitavog puta.

Elberfelder Hütte - također drvena kućica uređena u nepalskom stilu. Do nje se isto može doći pješice kroz sjeveroistočnu stranu kotline sa parkinga koji skraćuje vrijeme i dužinu uspona. Kreveti su bili tvrdi, leđa nam ispraviše, ali zato smo imali čak dvije deke po krevetu. Što se tiče rezervacije, ovaj dom je po-

trebno rano rezervirati jer mali broj ležaja brzo popuni. Nisu baš responzivni ni mailom ni telefonom, tako da se treba naoružati strpljenjem.

Dan 4 - it's funny

Među zadnjima se dižemo iz grupnog ležišta te se škripavim stepenicama spuštamo do zajedničke blagovaonice iz koje puca pogled na prijevoj kojeg smo odlučili proći. Na njega je pao snježni pokrivač koji će, nadamo se, pasti kad se mi dovučemo do njega. Dok smo mi doručkovali iz doline se podigla magla koja je sa sobom donijela sitne kapi kiše te nas u potpunosti sakrila i dovela u pitanje našu odluku u odabir puta. Na sreću, nije dugo trajala te se laganim korakom pakiramo, kupimo stvari iz sušionice i krajičkom oka pratimo dvoje planinara koji su krenuli pola sata prije nas u istom smjeru i naumu.

Elberfelder Hütte (Igor Stuparević)

Kameniti put koji nas vodi do prijevoja Hornscharte (Mihael Varga)

Staza ubrzo postaje kamenita i svakim savladavanjem visine, kamenje postaje sve krupnije. Putem nailazimo na planinare koji su se uputili prema našem ishodištu te nas uvjeravaju kako to možemo savladati, nije jednostavno, ali mi to možemo. Pred nama se otvara prizor kao iz udžbenika zemljopisa koji prikazuje krajolik Nepala. Upijamo vidike te se strmim putem pomiješanog kamenja i blata uspinjemo na početak staze koja je osigurana sajlama. Staza ide u obliku zrcaljenog slova L, horizontalni dio ide po nakošenoj glatkoj stijeni, a nakon toga je vertikalni dio između dva brida stijene. Prije samog uspona improviziramo gurtne i zamke s karabinerom te nam to služi kao psihološko osiguranje, iako je velika većina Austrijanaca išla bez ikakvog osiguranja, kao i naš Igor. Savladavši uspon dolazimo na usjek između dva vrha te tamo srećemo ženu sa svojim sinom koji nema više od petnaestak godina, bez ikakve opreme.

Pozdravljamo se u prolazu te se nakon male pauze psihički spremamo za spust, očekujući izazovnije iskustvo jer je uobičajeno uspon lakši od spusta. Na naše ugodno iznenađenje, čitav spust se sastojao od sajle koja je išla po ispupčenom rubu stijene širine za komotno staviti oba stopala, ponekad bi se mjestimično suzila, dovoljno da se može proći i bez dodatnog osiguranja, ali treba pripaziti na sitan šljunak na stazi. Na kraju sajle silazimo na usku nakupinu snijega te se siparom spuštamo do sve krupnijeg kamenja. Nadalje se spuštamo i dižemo sve do staze koja vodi do Adolf-Nosberger Hutte. Pred nama je ogromna vertikalna kamena stijena koja izrezbarena vodom izgleda poput dlana ljudske ruke. Iza nas ostaje dolina, iz koje se može doći do našeg sljedećeg doma kao što je slučaj s prethodnim domovima, a mi se uspinjemo na plato s jezerima okruženim sivim planinama na čijem rubu je naše odredište, Nosberger Hutte, drvena planinska kuća povezana sajlama sa svih strana kako ju vjetar ne bi otpuhao. Presvlačimo se i spremamo za večeru nakon koje smo proslavili uspješan dan u kojem smo savladali najizazovniji dio putovanja. Adolf-Nosberger Hütte- nekoliko metara od kuće nalazi se stje-

noviti brijeg sa stolicom na vrhu na kojem ima signala za mobilitel. Također imaju i vanjski jacuzzi koji se zagrijava pomoću peći na drva. Imaju odličan izbor domaćih rakija, preporuka je rakija od češnjaka (Knoblauch). Smještaj se rezervira preko maila, a domaćin Christian najčešće odgovara već isti dan na sve upite. Imajte na umu da u ovom domu traže depozit za noćenje u iznosu od 15 € po osobi.

Mihael Varga

Sandro Siljan

Michael Varga

Dan 5 - najduži dan

Jutro nas dočekuje toplim i ugrijanim suncem, nešto potpuno neobično i novo do sada, mažemo se kremom za sunčanje, a neki još osjećaju sinočnju proslavu u svojim nogama. Od samog doma krećemo strmo po stjenovitom usponu do prijevoja, ovo može biti prilično opasno ako je kiša. Put nas vodi pokraj tritisućnjaka te nas mami svojim naoko laganim pristupom do njega. Kalkulacije nam govore, dodatnih sat i pol na postojeću rutu. Unatoč što nas očekuje dvadesetak kilometara hoda tog dana, htjeli bismo popeti barem jedan od inicijalno četiri planiranih tritisućnjaka, a navodno je nakon ovog prijevoja samo spust. Vrh je među lakšim tritisućnjacima, čitavim putem se penjemo dobro utabanim putevima jer je na nekim dijelovima skoro pa ravno te se može posvuda hodati, preko hrpe kamenja. Zadnjih dvadesetak metara se mora koristiti postavljeno užje. U sjeni se našlo i nešto snijega i leda veličine lista papira, ali dovoljno opasno za nepažljiva planinara. Početni dio pentranja po stijeni uz uporabu užeta je dosta izazovan jer je glatka stijena, a uz nju je ispuščen komad druge stijene koja dodatno komplicira uspon, a pogotovo spust. Na samom vrhu pogled ostavlja bez daha, u daljini se pruža nekoliko redova Dolomita. Par fotki, malo odmora i eto nas već na spustu koji ide do prijevoja gdje je jezero, a nakon jezera ide nagli spust po krupnom siparu s tim da je prvi dio osiguran sajlama sigurnosti radi, nije potreban Ferrata set.

Ostatak puta se spuštamo i dižemo uz obronak masiva paralelno od ceste koja vodi do Lienzer Hütte. Na dijelovima su postavljene sajle kako bi se lakše prešli izloženi dijelovi, ali većina se može proći i bez držanja za njih. U nekom trenutku dolazimo do signala te izmoreni i već pomalo gladni otkrivamo kako nas čeka još uspona, i to junačkog. Utjehu nalazimo u pohanom bečkom kojeg ćemo uloviti na Wangenitzseehütte, koji se nalazi na pola našeg puta. Uspinjući se dolazimo na prijevoj koji je na nekih 2800 metara a pokraj nas se uzdiže Perschitzkopf sa svojih 3125 metara. Spuštajući se s prijevoja pred nama se otkriva pogled na jezera pored Wangenitzseehütte koji očaravaju svojom ljepotom i veličinom. Izmoreni dolazimo i prije no što smo očekivali do Wangenitzseehütte i tamo radimo pauzu za ručak uz prekrasan pogled na jezero opasano stijenama. Nije nam se svidjela atmosfera u tom domu, što nas definitivno odgovara od ideje da potražimo slobodno spavaće mjesto te put nastavljamo prema Winkler Hütte. On prolazi između tih jezera i još jednom se uzdiže preko prijevoja na 2600 metara te nas spušta u pitome livade prošarane stadima krava. Na jednom dijelu spusta, staza je poprilično krušovita i uska te prelazi preko sitnog sipara u duljini par metara, što je predstavljalo i najopasniji dio čitavog puta. Dolaskom u Winkler Hütte dočekuje nas domar talijanskog porijekla koji nam je pripremio vrhunsku večeru, unatoč što smo došli kasno i zakasnili na termin večere koja je od 18 sati u većini austrijskih domova. Večerali smo salatu kao predjelo bolonjezu. Uz večeru se dobro uklopilo sauvignone Blanc. Na spavanje nas je potjerao umor a i vrijedan domar koji je klečeći brisao podove kuhinje i blagovaonice. Winkler Hütte, simpatični mali planinarski dom s relativno malim kapacitetom. Nekoliko kreveta je odvojeno drvenim pločama u ob-

liku japanskih kapsula za spavanje. Nalazi se na 2400 metara nadmorske visine te pruža prekrasan pogled na susjedno gorje Kreuzek Gruppe. Izuzetno čist i uredan, nekoliko minuta pješke ispod njega se nalazi parking do kojega vodi makadamska cesta. U prizemlju su kuhinja i blagovaonica te dva toaleta, a na katu su kreveti te tuš koji se dodatno naplaćuje. Na planini nismo uspjeli uspostaviti telefonski poziv s njima, iako smo zvali i iz doma i s mobitela kada smo uhvatili signal. Za rezervaciju smještaja najbolje je mailom kontaktirati domaćicu Prisku. Dom ima mali smještajni kapacitet pa bi bilo dobro što ranije rezervirati.

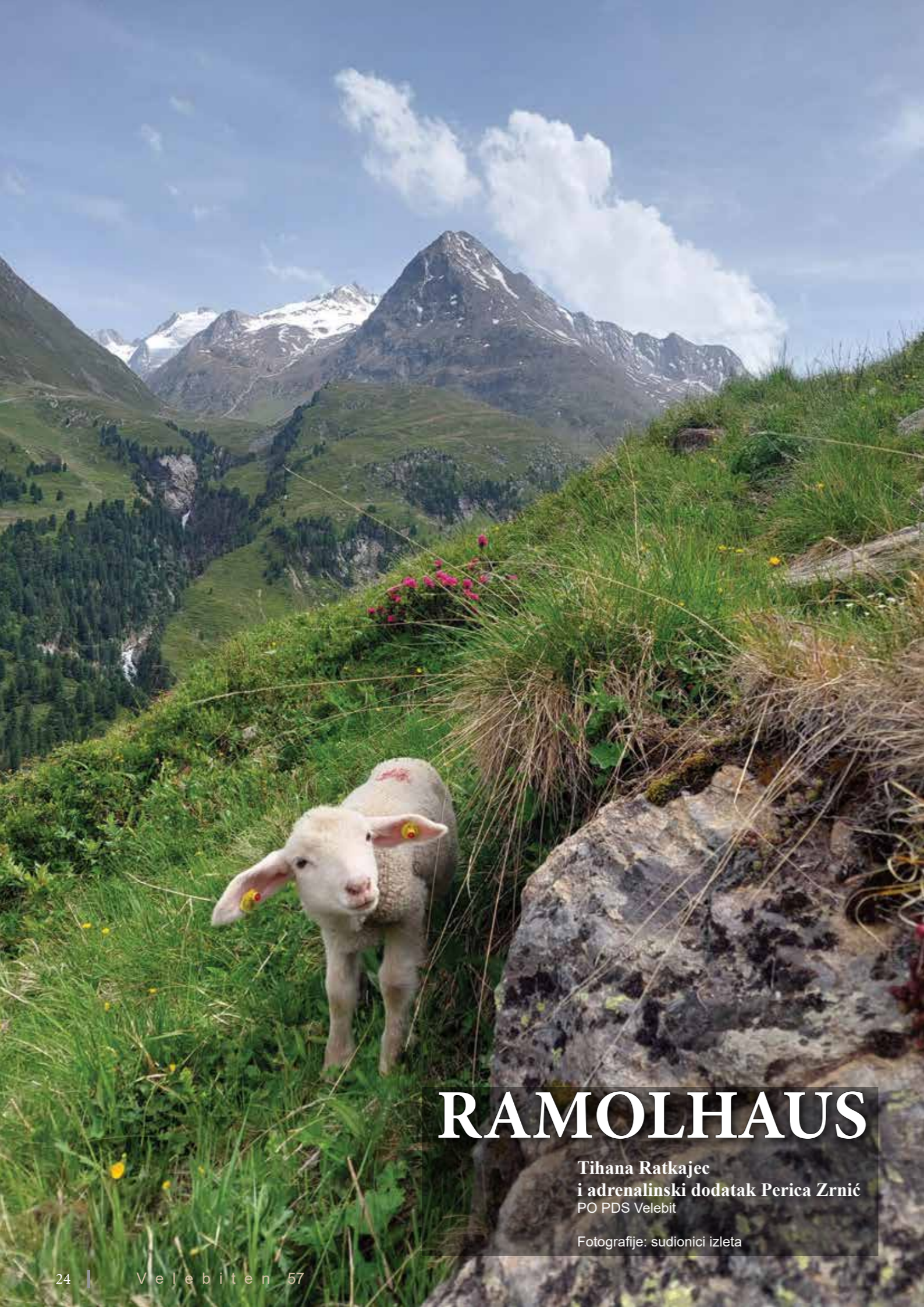
Dan 6 - spa za kraj, ali iduće godine

S obzirom na to kako nas čeka samo spust, nakon doručka na kojem domaćin nije štedio, uživamo još koji trenutak na suncu ispred kuće dok nam Mihael po zadnji put ovoga putovanja prebire po žicama planinske gitare. Svi ostali su odavno otišli jer im je ova postaja bila početak rute te je ovaj smjer uobičajen, ali mi smo se morali odlučiti za suprotan smjer zbog dostupnosti smještaja. Stavljamo svoje teške ruksake na leđa te se krećemo laganim korakom makadamskom cestom koja nas vodi prema podnožju do Dölsacha. Nedaleko od kuće se nalazi livada koja služi kao parking te također olakšava pristup ovom domu, do nje većinom vodi dobar makadamski put. Putem doručak upotunjujemo divljim malinama, a na kraju makadamskog puta odlazimo na kavu u restoran s prekrasnim pogledom na suprotnu oštrozubu planinu, čije se stijene lome u sipar, i dolinu podno nje koja svojim zelenilom i šumom pokušava nadvladati taj isti sipar. Dalje nastavljamo spust po vrućem asfaltu, a međustanica nam je bila destilerija na koju smo naišli tijekom prošlogodišnjeg planinarenja. Tu se opskrbljujemo raznim alkoholnim destilatima te se vlakom prebacujemo iz Dölsacha do Lienza gdje nas očekuje rezervirani hotel u središtu grada s bazenom i spa, ali iduće godine. Pri rezervaciji odabrani su dobar dan i mjesec, ali kriva godina... Vremenski stižemo na vlakove koji nas isti dan mogu vratiti do Zagreba, ali se ipak odlučujemo odmoriti i podružiti te svoje putovanje prebacujemo u Villach gdje rezerviramo hotel i nastavljamo večernje druženje u portugalskom restoranu te obilazimo grad i njegovu turističku ulicu. Sutradan svoje putovanje završavamo u Zagrebu, uz pivo u Cugu, mjesto gdje većina izleta započinje, a i završava.

Michael Varga

RAMOLHAUS

Tihana Ratkajec
i adrenalinski dodatak Perica Zrnić
PO PDS Velebit

Fotografije: sudionici izleta

IZLET VISOKOGORSKE SEKCIJE U ÖTZTAL ALPS

DATUM: 22. – 25.6.2023.

SUDIONICI: 22 osobe

Visokogorke (8): Žana, Marija, Tihana, Karmen, Ana, Ivana, Ivana, Renata

Visokogorci (14): Perica, Vlado, Igor, Martin, Alen, Vinko, Predrag, Nikola, Nikola, Ivan, Vibor, Marko, Juraj, Ozren

Izlet osmislio i sve nam omogućio: Mario Jelić koji nažalost nije bio s nama, ali je na svim stolovima u domu pisalo njegovo ime
Baza: planinarski dom Ramolhaus 3006m

Ispenjani vrhovi: Nördlicher Ramolkogel (3427m) + Mittreler Ramolkogel (3517m) + novoimenovani do sad bezimeni Mangokogel (cca 3520m) + pokušaj na Grosser Ramolkogel (3549m)

Oj Anice, alpska kraljice

Četvrtak 22.6.2023.

Iza 7 brda i 7 dolina, u zapadnom Tirolu, skrilo se ötzalersko alpsko kraljevstvo. Naše odredište je šarmantno selo Obergurgl. Hrvatske registracije pristižu u ovaj pitoreskni kraj između 13 i 14 sati, svi se pozdravljamo s velikim osmjesima na licu i tražimo parkinge. Parking se plaća cca 5-10 EUR dnevno, osim ako kao Vibor dogovorite s hotelom koji se preuređuje besplatno ostavljanje auta, ili ako ste Perica pa dogovorite s apartmanom uz samu stazu „prijateljsku cifru“, ili ako ste pak ziheraš kao Tihana koja ne želi ostaviti auto bilo gdje jer je sve puno znakova zabranjeno parkiranje pa krenete u garažu i tamo sretnete našeg gastarbajtera koji uz naknadu za piće osigura karticu za free izlazak.

Pakiramo posljednje stvari u ruksake, neki obuvaju na 27 ljetnih stupnjeva tenesice, a neki odmah startaju u debelim viskogorskim gojzericama. Visokogorski ruksak je kao i uvijek težak, koliko god se trudili staviti u njega što manje stvari. Obergurgl se nalazi na 1900m nadmorske visine, a naše odredište i baza za sljedeća 3 dana, planinarski dom Ramolhaus na 3006m. Uspon do doma prate očaravajući pogledi na rascvjetale livade, slapove koji bujaju od otopljenog snijega, kravice i ovčice koje pasu najzeleniju travu. Među nama je uvijek onih koji su u najboljoj mogućoj kondiciji i jure prema domu, dok neki koriste ove lijepje pejzaže i kravice koje sretnu po putu za stvaranje novih selfie uradaka. Taman stižemo do jednog slapa koji bi bio idealan za grupnu fotku koja će dobiti puno lajkova, no nije vrijeme za slikanje, nego osmisliti kako ga proći. Naime, snažni mlazovi vode odnijeli su mostić pa ga dio nas prelazi bosonog s gojzericama oko

ali i planiranju subotnjeg uspona. Prognoza za subotu je stabilnija i dogovaramo da svi skupa ujutro krećemo na vrh Nördlicher Ramolkogel.

Subota 24.6.2023.

Tko rano rani, tvrdi snijeg grabi, no kada se po noći temperatura ne spusti ispod nule, znaš da će te čekati propadanje. Okupljamo se u blagovaonici doma, doručujemo, ispijamo jutarnje kavice i uskoro smo svi spremni za planirani uspon. Krećemo stazom čiji jedan dio smo već jučer istražili. Staza je blaga, prekrivena snijegom u kojeg propadamo već i rano ujutro na ovoj visini. Opremljeni u visokogorsku opremu, stižemo podno grebena željenog vrha. Kreće strmiji uspon prema vrhu. Držimo razmak, ubadamo cepine što dublje u mekan snijeg, radimo stopinke dere zama i jedan po jedan dolazimo do križa na vrhu.

Iako se tokom uspona nebo otvaralo i zatvaralo, a i popričali smo sa suncem da nam se pokaže kada stignemo na vrh, fotografije s vrha ipak na kraju prikazuju samo naša krasna visokogorska lica i veliki metalni križ u maglovitoj pozadini. Nas 20 se spušta s vrha i u podnožju dočekujemo posljednju dvojicu. Jedan je naš lički visokogorac Martin, koji uz pratnju svog najboljeg prijatelja Alena za kojeg kaže da je čovjek koji proizvodi jedno od najboljih vina u Hrvata (ako ne i šire), laganim i duboko propadajućim korakom u snijijeg stiže posljednji, ali stiže. Snimku završnog dijela njegovog uspona uvrstiti ćemo u buduća predavanja o motivaciji pri visokogorskim usponima. A Alenu, svaka čast na ovakvim prijateljskim i planinarskim manirima. Pozdravivši Alena i Martina, nas 20 se razdvaja. Generacija 2017. iz raznih razloga zaključuje da je ovaj jedan uspon sasvim dovoljan i vraća se na tretmane pićem i hranom u dom. Juraj, budući voditelj visokogorskog tečaja, i dio Mango generacije odlaze na greben koji smo jučer istraživali prema Spiegelkogelu, te dolaze nešto dalje no mi prethodnog dana, ali odustaju od uspona na vrh zbog nesigurnog terena. A dio ekipe koju čine Perica, Vlado,

vrata da se ne smoče, dok drugi pronalaze nekoliko ispupčenih većih kamena i kao u kompjuterskoj igrici skaču s jednog na drugi pazeći da se ne okliznu i završe u bujici. Markacija govori da je do doma potrebno 4h hoda, neki stižu brže, neki sporije, ali svi s istim mislima o večeri kojom otvaramo ljetnu sezonu domu kojem smo prvi gosti. Dočekuje nas domarka Lenka, smještamo se u 4 spavaonice, s guštom se okrepljujemo juhicom, gulašem i palačinkama. Za one gladnije, bilo je i repeta. Tu je naravno i toliko očekivano pivo koje je mnogima prava nagrada nakon uspješnog uspona. Pričamo o sutrašnjim planovima koji se prilagođavaju kišnoj prognozi koja nas očekuje, nazdravljamo vinom i pivom i po kućnom redu u 22h odlazimo na spavanje.

Petak 23.6.2023.

Otvaramo okice i na prozorskim staklima vidimo kišne kapljice i maglovite oblake oko nas. Lijeno ustajemo, doručujemo, ispijamo prozirne austrijske kavice i čekamo da se vrijeme stabilizira. Društvene igre, kartanje Una i proučavanje ruta na kartama postaju glavna zanimacija. Oko 11 sati neki naručuju pivo, a miriše i štrudla iz kuhinje. Nekima je već dosta sjedenja, gledamo nebo, kiša više na pada, i nas 8 (Alen, Juraj, Nikola, Niksi, Ozren, Renata, Karmen, Tihana) se odlučuje istražiti stazu koja od doma vodi prema Ramoljochu. Krećemo zveckati s karabinerima i cepinima, navlačimo gojzerice i dereze i izlazimo u oblak koji je obavio planinarski dom. U mekanom snijegu ostavljamo prve tragove, dolazimo do klinčanog puta, penjemo se na greben i kao servirano nebo nam se otvara, zasja sunce i otvori nam pogled na stranu doline prema gradiću Ventu. U daljnji grebena vidimo križ, oznaku za vrh Spiegelkogel, no procjenjujemo da je dio do kojeg smo stigli na grebenu dostatan za današnje istraživanje, a skoro je vrijeme večeri i druženju. No prije nego se spustimo, treba zabilježiti te alpske krajolike, udahnuti još malo svježeg zraka izmjeniti dojmove s planinarskim prijateljima. Večer u domu prolazi u druženju, pjesmi i zdravicama,

Ozren, Predrag, Igor, Ivana F., Renata, Nikola i Karmen odlaze na grebenski penjački uspona na zahtjevnije vrhove – Mittlerer Ramolkogel (3517m) + novoimenovani do sad bezimeni Mangokogel (cca 3520m) + pokušaj na Grosser Ramolkogel (3549m). Odlučujemo se ići na Mittlerer Ramolkogel, koji je dio skupine vrhova Ramolkogel, samo s drukčijim pridjevima. Uspon na srednji Ramolkogel vodio nas je grebenskim putem koji je bio jako izložen s krušljivim stijenama i s nekoliko zanimljivih vertikalnih uspona. Podijelili smo se u dvije grupice po 5 članova, prvu koju čine Predrag, Vlado, Igor, Ivana i Perica te drugu koju je činio ostatak ekipe, a to su Renata, Nikola & Nikola, Ozren i Karmen. Prva grupica je nešto brže stigla na vrh te nakon pauze od 30 min nastavlja dalje prema Grosser Ramolkogel, s time da je Igor odlučio ostati na srednjem Ramolkogelu i čekati drugu grupu. Ako ovaj srednji nije bio dovoljno uzbudljiv, veliki definitivno je (that's what she said). Ako greben do srednjeg nije bio dovoljno izložen, krušljiv i zahtjevan, veliki definitivno je. Ako se Šuka do srednjeg nije dovoljno zabavio, prema velikom definitivno je.

I tako nastavimo više-manje opreznim koracima prema velikom Ramolkogelu i na tom putu dolazimo do bezimenog vrha kojem smo dali ime Mangokogel. A Mango nas je pošteno namučio kako bismo ga savladali, neustrašivi Vlado je prvi put izgledao kao preplašena mačka kojoj kande teško nalaze oslonac na stijeni, dok je Šuka dobio krila i preskočio sve prepreke. Vlado i Šuka nastavljaju dalje kako bi provjerili što nas dalje čeka, Ivana i Perica proživljeni stres smanjuju čitanjem knjige. Dok smo mi čitali, Vlado i Šuka se vraćaju s vijestima kako nas dalje čeka još barem par detalja koji su na istom ili većem nivou od prethodnog i zaključujemo kako nam je za danas dosta izazova i kako nas veseli povratak u dom i užitek u čitanju knjige i papanju finih vegetarijanskih jela. Povratak preko Mangokogela radimo drukčije, ovaj put preko tog špičastog vrha, a ne oko njegove izložene stijene, što se pokazuje kao sigurnija i lakša varijanta te stižemo do srednjeg Ramolkogela. Ovdje vidimo kako se drugi dio grupe počeo spuštati te im se pridružujemo, a pri tome druga grupa bira abseil po zanimljivim detaljima, dok smo mi odlučili otpenjivati bez abseila. Poslijepodne na terasi doma prolazi zabavno, mi koji smo se prvi spustili dočekujemo našeg Martina u cilju s jednom orošenom čašom Weissbiere, zbog koje je ubrzao posljednje korake i nagradio nas sa najvećim osmijehom na licu. Spušta se i ekipa s Ramoljocha, nazdravljamo Jurajevim tekućim delicijama povodom mog rođendana (izgovor da pijemo naše piće), te nam polako pristiže naša ekipa s najviše

ispenjanih vrhova. O fotosessionu koji se odvijao na terasi i kako je našem Ivanu Trbušiću narasla kosa, svjedoče neke fotografije. Je li vam draži kao plavuša, crnka ili ridokos, prosudite sami. Sve je dobro kada se svi vrata s osmijehom i neozljeđeni, ali vlastite granice potrebno je dobro preispitati. Posljednja večera prolazi u zabavi i pjesmi, dom se napunio i drugim planinarima, a mi polako planiramo vrijeme spuštanja prema našim automobilima u nedjeljno jutro.

Nedjelja, 25.6.2023.

Osvanula je Sunday u punom smislu te riječi. Nebo bez oblaka, ne znaš gdje bi prije gledao od ljepote koja te okružuje. Pozdravljamo naše domaćine i spuštamo se stazom kojom smo se popeli, a Igor i Vlado odlaze putem preko atraktivnog Piccard Brücke

i stranom kojom je većina nas planinarila prošle godine za vrijeme Mango visokogorskog tečaja. Žana je sanjala o kupanju u jezercu koje nam se nalazi na putu prema Obergurgulu, no samo je uspjela točati noge, ali je zato privukla nas nekoliko koji smo izuli znojne čarape i gojzerice i potražili osvježenje na 9°C. Uz zvukove Bajage s Alenovog mobitela, najhrabriji i najveći ljubitelj kupanja u hladnoj vodi, naš Vinko, odsad zvan Wimko Hof, uronio je cijeli i zaplivao u ovom smaragdnom dragulju. Do 10 sati svi smo se okupili na završnoj kavici na terasi hotela Edelweiss, još jednom rezimirali dojmove i dogodovštine protekla 4 dana, kraljevski se naklonili i mahnuli ötztalerskom kraljevstvu do nekog sljedećeg viđenja.

Ljepota je u oku promatrača, a na slikama koje prate izvještaj može se vidjeti i ono što je ponekad golom oku nevidljivo.

TRI LJETNA ĐIRA PO SLOVENSKIM ALPAMA

Stjepan Dubac

SO & PO PDS Velebit

Tekst i fotografije

(stjepan.dubac08@gmail.com / 098 317 640)

Ljeto je doba kada zbog vremenskih uvjeta možemo produžiti planinarsku turu na gotovo cijeli dan. No, zbog visoke temperature, vrućine i jačeg UV zračenja, ljetne ture mogu biti itekako zahtjevne te ih treba modificirati prema vlastitim mogućnostima. Nemojmo zaboraviti i na nemogućnost nadopune tekućinom – vodom tako da je turu potrebno pomno isplanirati. U ovom tekstu prikazati ću tri ture koje sam sproveo u ljeto 2023. To ljeto bilo je svakojako; istinabog toplinskih je valova bilo nešto manje u odnosu na prethodne godine, ali se povećao broj ljetnih oluja, nevihta i hudih poškodoba. Početkom kolovoza susjednu deželu pogodilo je nekoliko olujnih nevremena, a posebno pamtim onu 3-4. kolovoza kada su poplave i bujice prouzročile veliku štetu naročito oko Kamnika i u Savinjskoj dolini. Hrvatskim planinarima ta su područja dobro poznata i neko vrijeme bili su obustavljeni svi pohodi na vrhove Kamniško-Savinjskih Alpa. No, početkom srpnja, dakle prije katastrofe, našao sam se u tom području s namjerom da obiđem neke dijelove koje nisam dosad pohodio.

1. Kružna tura u Kamniško-Savinjskim Alpama (08.07.2023.)

Najčešća ishodišna točka mojih tura u KSA je Kamniška Bistrica, zapravo planinarski dom na 600 metara visine smješten na samom kraju asfaltne ceste od Stahovice. Inače, zimi najčešće parkiram odmah pokraj planinarskog doma, a ljeti produžim koji kilometar dalje do Spominskog parka na 680 mnv.

Opis rute: Spominski park/Kamniška Bistrica (680 m) – V koncu – Trata/Gamsov skret – Veliki greben (2006 m) – prijevoj Sleme – Skuta (2533 m) – Štruca (2457 m) – Dolgi hrbat (2470 m) – Mlinarsko sedlo – Grintovec (2558 m) – Cojzova koča (1798 m) – Kalški greben/vrh (2224 m) – Kalška gora (2047 m) – Cojzova koča – V koncu – Spominski park

Od Spominskog parka pa sve do stanice teretne žičare u V koncu vodi solidna makadamska cesta. Od V koncu idem naprijed u smjeru Žmavčarja i na drugoj vlaki treba skrenuti na lijevo u smjeru stijene i slapa. Probijam se kroz raslinje u smjeru visoke stijene na kojoj se uočava kosa stjenovita platforma. Ono na što trebate obratiti pozornost jest da do Gamsovog skreta zapravo vode dva smjera, oba su na lijevo od staze za Žmavčarje, a ja se najčešće koristim varijantom preko slapa gdje je i stijena u obliku kose platforme. Sama stijena nije jako strma, u početku treba ispenjati kraći vertikalni dio u visinu od kojih 3 metra, a onda se kosina ublažava do samog kraja kad se treba malo pomučiti, ali ništa strašno. Za prolazak tog dijela treba malo spretnosti i opreza te svakako čelada na glavi!

Kad prođete tu stjenovitu rampu, stupate na područje strmih travnatih padina koje mogu biti prilično skliske zbog ranojutarnje rose. Nije loše imati sa sobom kakav manji cepin zbog mogućeg proklizavanja, ali sami odredite hoćete li ga nositi ili ne Taj dio sam prolazi sa i bez cepina tako da su obje varijante moguće. Zimi bez kompletne visokogorske opreme nemate što tamo tražiti!

Zbog jutarnje rose, moker sam od struka na niže, čak mi ni gamaše ne pomažu. Korak po korak sve do područja na karti obilježenog pod nazivom Trata. Tu treba napraviti zaokret na desno i uputiti se prema stijenama Velikog grebena. Uočava se utabana staza koja vijuga kroz travnate padine i probija se kroz klekovinu. Imajte na umu da cijeli put od V koncu preko slapa na Tratu i dalje na Veliki greben – nije markiran i zapravo je brezpotje. Međutim stazu od Trate do Velikog grebena nije teško pratiti jer je dobro utabana i vidljiva, a u snalaženju pomažu odrezane grane klekovine. Kad dospijete u područje stijena naići ćete na nekoliko starijih klinova i sajli koji nemaju neku funkciju osim što pomažu u orijentaciji. Sam greben je relativno kratak, ali će vas oduševiti razgledi jer s jedne strane je područje Gamsovog

skreta, s druge Žmavčarje s bivkom, dok se ispred vas uzdižu gorostasni alpski velikani. Kad sam planirao ovu turu najveća mana bila mi je nedostatak pravih informacija o samom grebenu. Nisam imao nikakvu predodžbu koliko je greben širok odnosno uzak. U bespućima interneta pronašao sam razne fotografije prelaska grebena, na nekima sam vidio da su se navezivali na užu, na drugima pak da to nije potrebno pa ga ti znaj!

Na kraju krajeva, uvijek se uzdajem u sreću i na svo znanje i vještine koje sam godinama skupljao. Greben sam prošao bez teškoća, samo na jednom mjestu je uzak, ali to je samo par metara tako da ga se uz oprez lako prođe.

I silazak s grebena ispao je lakši od očekivanog te sam se lagodno došetao do Malih poda i uključio na markiranu pot za prijevoj Sleme. Od prijevoja dalje kroz stijene (nemarkirano) sve do spoja s markiranom stazom i onda njome do samog vrha Skuta (2533 m). Od ishodišne točke kod Spominskog parka pa sve do vrha čez Veliki greben uzelo mi točno pet sati.

Inače, nakon Velikog grebena ne morate nužno produžiti do Skute. U okolici je nekoliko atraktivnih vrhova, Turska gora (2251 m); četiri vrha Rinki (Mala 2289 m / Štajerska 2374 m / Koroška 2433 m i Kranjska 2453 m), Grintovec (25558 m), a zlu ne trebalo u blizini su i dva bivka – bivak pod Skutom (2070 m) i bivak pod Grintovcem (2100 m). Od Skute dalje najprije spust do susjednog vrha Štruca (2457 m), a onda na Dolgi hrbat (2470 m). Spust se dalje nastavlja na Mlinarsko sedlo, a onda kreće uspon direktno kroz stijene do najvišeg kamena u KSA – do Grintavca (2558 m). Dobro prolazno vrijeme omogućuje mi da u potpunosti realiziram prvotni plan tako da se nakon Grintovca najprije spuštam do Cojzove koče, a onda na Kalški greben.

Brzinski prelazim greben amo-tamo i nakon Kalške gore ponovno spust do Cojzove koče te dalje niz markiranu stazu do V Koncu. Ostalo je još odtabanati po makadamu do početne točke do koje stižem nakon sveukupno 14 sati hajca. Tijekom ture čvakuo sam dva sendviča, jednu čoksu od 100 grama, dva Magnesium-directa i popio 3 litre mineralne vode. Imajte na umu da na ovoj turi nemate mogućnost nadopune vodom osim u Cojzovoj koči. Moram priznati da sam imao sreću s vremenom jer tada početkom srpnja još nije bilo onako vruće kako zna biti, a od sredine dana pojavili su se kopasti oblaci koji su polako zasjedali na vrhove s kojih sam taman odlazio. Tako sam dobio jedinstvenu priliku uživati u razgledima kao i u igri nadirućih oblaka i sunca u predivnom alpskom ambijentu.

Kamniško-Savinjske Alpe specifične su i po tome što se šumsko-travnati pojas uzdiže prilično visoko tako da gledano s vrha

uživaš u kontrastu alpskog zelenila i bijelih stijena. Naravno tada nisam ni slutio da će se mjesec dana kasnije u KSA sručiti prirodna katastrofa, no Janezi su prilično brzo osposobili većinu prilaznih putova tako da je od kraja kolovoza bilo moguće ponovno pohoditi to područje.

Gore: Pujca Peppa i ja na Grintovcu

Pogled s Velikog grebena, s lijeva na desno: Dolgi hrbat, Skuta i na Skutu i desno na najviši od svih četiri Rinki – Kranjska.

Peppica na vrhu Jalovca kojem često tepaju da je Kralj slovenskih gora

Put prema Velikom Ozebniku (2480 m) također nemarkiran, ali uz oprez i malo spretnosti vrh je lako dohvatljiv.

2. Priječenje grebena Mojstrovki – Jalovec – Veliki Ozebnik (16.07.2023.)

Gotovo da nema planinorca koji barem jednom u životu nije pohodio Julijske Alpe. To je prilično veliko područje, većim dijelom u deželi, a podjednako je zanimljiv i zapadni talijanski dio. Inače, duž grebena Mojstrovki vodi nemarkirano brezpotje koje nije baš idealno prolaziti u vrućim ljetnim danima, ali kad se mora, mora se !

Opis rute: Mihov dom na cesti za Vršič (1085 m) – Erjavčeva koča na Vršiču (1525 m) – Hanzovom poti na Malu Mojstrovku (2333 m) – Velika Mojstrovka (2366 m) – Zadnja Mojstrovka (2354 m) – Travnik (2379 m) – Rob Velike Dnine (2234 m) – Šite (2305 m) – Jalovška škrbina/zavarovana pot (2138 m) – Jalovec (2645 m) – Veliki Ozebnik (2480 m) – Jalovška škrbina/Pri tabli – planinska pot 1 za prijevoj Vršič (1611 m) – Erjavčeva koča – Mihov dom

Parkiram na ugibalištu podno Mihovog doma i u 5.35' krećem na stazu koja me uz Rusku kapelicu dovodi do Erjavčeve koče na Vršiču. Nastavljam dalje do prijevoja Vratca, a onda na dobro osiguranu Hanzovu pot kojom lako dođem prvom vrhu na današnjoj turi - Mala Mojstrovka (2333 m).

Od samog starta vjetar dominira što mi i odgovara, no dolaskom na vrh pitao sam se hoće li se možda pojačati u ostatku dana. Duž grebena Mojstrovke nižu se gore navedeni vrhovi do kojih se dolazi kroz brezpotje. Nije teško i zapravo nema teškoća u orijentaciji, no treba biti oprezan jer je riječ o tipičnom alpskom kršu. Pozitivna strana je što se ne gubi previše na visini jer je greben manje-više ujednačene visine.

Posljednji vrh na grebenu je Šite (2305 m) od kojeg slijedi spust na Jalovšku škrbinu. To je zapravo najškakljiviji dio jer se spuštaš kroz krš i šoder. Treba pojačati radare na maksimum kako bi sve prošlo bez problema, a meni se dogodilo to da sam na samom kraju zapeo. Samo jedan majušan korak dijelio me od sigurnog sipara, ali nisam uspio naći sigurno uporište za nogu pa sam morao iskoristiti jednu gurtanu. Kad sam se napokon sigurno spustio, više nisam mogao osloboditi gurtanu koja je k'o za vraga zapela za stijenu. Nakon par pokušaja glasno sam joj rekao: - Idi

Na grebenu Mojstrovki posljednji u nizu je vrh Šite iza kojeg je Jalovec

k vragu, kad si već odlučila zapeti o stijenu, onda tamo i ostani! Stoga dragi moji ako vam se posreći uspon ili spust tim djelom i ako pronađete jednu crvenu gurtanu, slobodno ju zadržite jer ste ju i zaslužili :) Spuštam se niz sipar i ubacujem na markiranu stazu koja preko Škrbine vodi na Ozebnik. No, očito sam se na stazu uključio na višem mjestu tako da sam nepotrebno izgubio prilično vremena tražeću ulaz u osiguranu pot za Škrbinu. Kad sam ju napokon pronašao, brzo sam se uspeo uz Goličicu do Ozebnika i dalje prema vrhu Jalovca. Zbog izgubljenog vremena, na kralja slovenskih gora - Jalovec (2645 m) stižem kasnije nego sam planirao i to nakon gotovo deset sati hoda. Nije mi prvi put da zbog traženja pravog puta izgubim potrebno vrijeme i onda moram ponovno krojiti planove. Zbog toga se s vrha spuštam istim putem, ali nisam odolio porivu pa sam se uspeo i na susjedni Veliki Ozebnik (2480 m). Do sada sam se nekoliko puta uspinjao na taj vrh, ali samo ljeti i još uvijek čekam pogodan trenutak za zimski vzpon. U međuvremenu se vjetar umirio, a

sunce je snažno zapržilo tako da je svaki daljnji korak postajao sve teži. Tješim se da od sada dalje slijedi konstantan spust te da ću uskoro zaći u šumu. Međutim spust je potrajao duže nego sam mislio i kad sa napokon zašao među drveće oblila me ugodna hladovina. Prateći markiranu stazu dolazim do prijevoja Vršič odakle se spuštam do parkirališta podno Mihovog doma. Ovo mi je bila najduža ljetna tura te godine koja je potrajala punih 15 sati i 10 minuta.

Ukoliko planirate ovakvu ljetnu turu onda svakako računajte da nigdje osim na samom početku nemate mogućnost dopune vode. Na kraju sam se nagradio s drugim sendvičem i malo čokse te s mirom u duši krenuo kući.

Pogled unazad s vrha Šite (2305 m)

Detalj s Hanzove poti na Prisojnik (2547 m)

na moju sreću svi smo se nekako rasporedili duž staze tako da je svatko imao dovoljno prostora za sebe. Inače za one koji ne znaju, Hanzova pot je kompletno obnovljena i u cijelosti je osigurana novim sajlama i klinovima. Za nju se navodi da je najdulja 'zavarovana plezalna pot' u Sloveniji te jedna od najzahtjevnijih slovenskih markiranih putova. Sa same staze pružaju se prekrasni razgledi i to na susjedni greben Mojstrovki, a zahvaljujući odličnom osiguranju cijelu stazu prolazim bez ikakvih teškoća. Naravno, odmah mi je sinula ideja o prolasku zimi kada je to doista ozbiljan pothvat.

Na vrhu Prisojnika dočekuje me masa ljudi, a kako nisam ljubitelj masovnog stiskanja nastavljam dalje Jubilejnom poti prema Zadnjem oknu. I ta Jubilarna staza je lijepa, vodi kroz strma pobočja Prisojnika te se mjestimično strmo spušta sve do podnožja Zadnje plate. Dalje se uspinjem od sedla Planja i onda na vrh Razor (2601 m) koji je i najviša točka današnjeg hajca. Razor je nekako izdvojen od okolnih vrhova tako da se s njega pružaju fenomenalni razgledi. Bauljam malo oko vrha, tipičan alpski krš, kamenje se lako odlama i odranja tako da treba biti oprezan. Premda je početak rujna osjećam da je ljeto lagano na izmaku i dani su malo kraći tako da treba dobro isplanirati rutu ukoliko ne želite da vas mrak ulovi na stijeni! Stoga se brzinski spuštam do sedla pa na susjedni vrh Planja odakle je još spektakularniji pogled na susjedni Triglav te na okolne vrhove.

Nemam previše vremena uživati u razgledima, moram dalje naprije do Pogačnikovog doma (2050 m), a onda nagli zaokret na lijevo i uspon prema sedlu Križ. No, vrag mi nije dao mira pa sam se morao uspeti i na Kriški rob (2366 m) odakle je lijep vidik na strme stijene Razora. Idemo dalje na Krišku stenu, a onda slijedi dug spust do Koče v Krnici. Interesantno, tim putem sam se više puta uspinjao i spuštao i rijetko kad bi sretao ljude. Spuštajući se prema Koči uživam u amfiteatralnom okruženju strmih stijena, hodam uz zelenilo alpskih ariša, a susret s alpskim velikanima kozorozima uvijek izmami osmijeh na licu. Od Koče dalje tabanam po širokom makadamu neprestano se osvrćući. Zelenilo šuma uzdiže se prema strmim stjenovitim padinama i stijenama po kojima sam tog dana hajcao. Usput zastajem kod malene kapelice posvećene svim ponesrećenicima v gorah i tiho odajem počast njihovoj hrabrosti, ustrajnosti i odvažnosti.

Nastavljam dalje uz alpski pašnjak na kojem je drvena koliba. Cijeli prizor snažno asociira na priču o Heidi, a nedavno sam svojoj Viti kupio upravo tu knjigu i s radošću je uvodim u planinarsku literaturu. Noć još nije pala, sjedim na drvenoj klupi pokraj auta i papam drugi sendvič. Tijekom hajca maznuo sam cijelu čoksu i popio tri litre tekućine. I da, vodite računa da i tijekom ove ture nemate mogućnost nadopune tekućine osim u Pogačnikovom domu ili ako se sa staze spustite do Zgornjeg Kriškog jezera što i nije usput, ali ako se mora, mora se!

Ovog puta nema sumnje da sam na pravoj stazi

I za kraj :

3. Još jedna kružna tura u Julijcima (09.09.2023.)

Opis rute: Mihov dom na cesti za Vršič (1085 m) – Koča na Gozdu (1126 m) – Hanzova pot na Prisojnik (2457 m) – Jubilejna pot na sedlo Planja (2349 m) – vrh Razor (2601 m) – sedlo Planja – vrh Planja (2453 m) – Pogačnikov dom (2050 m) – Kriški rob (2366 m) – Kriška stena (2289 m) – Koča v Krnici (1115 m) – Mihov dom (parkiralište)

Jednom sam se namjerio na Hanzovu pot na Prisojnik i fulao put pa sam završio na Kopiščarjevoj. Ovog puta nije bilo šanse za grešku jer se ranom zorom masa ljudi kretala prema ulazu u Hanzovu stijenu. Ugledavši sve te ljude odmah sam pomislio da će na samoj stazi biti većih zastoja i čestih mimoilaženja, ali

Par završnih riječi...

Na svim opisanim turama nosio sam gotovo identičnu opremu koja pod obavezno uključuje kacigu, 2x zamka od 6 metara i 2x gurtina i 4 karabinera. Penjački pojas nosio sam jedino pri prolazu Hanzove poti na Prisojnik, ali doista vam nije potreban jer je staza dobro osigurana. Vjerovali ili ne na prvoj opisanoj turi, onaj preko Velikog grebena, koristio sam i manji cepin jer je teren travnat i prilično sklizak od jutarnje rose tako da mi je dobro došao. Tijekom hajca na Jalovec doživio sam kišu kamenja i dobro pamtim izraz lica slovenskog planinara u neposrednoj blizini koji je bio bez kacige. Na stazama sam vidao ljude bez kacige što je krajnje neodgovorno no tko sam ja da sudim pametnijima od sebe! Na sve ture išao sam posve sam, ali imao sam tajnog obožavatelja točnije obožavateljicu u obliku malene lutkice planetarno popularne Peppe Pig (Pujca Peppa) koju mi je darovala kći. Moram priznati da je mnogo Slovenaca s oduševljenjem reagiralo kada sam se s Peppicom slikao na vrhu. Peppa je zakon !!!

I tako mili moji da ne duljim, svaka čast svima vama koji ste pročitali tekst u cijelosti. Nadam se da su vam opisane ture bile zanimljive i motivirajuće pa ako imate kakvo pitanje slobodno mi se javite. Lijep pozdrav svima, srećno i varen korak! :)

Gornje Kriško jezero i u pozadini Triglav (2864 m)

Pogled na Pogačnikov dom na Kriških podih te na okolne vrhove Stenar, Bovški Gamsovec, Pihavec i Šplevta.

DOM (SUI) - 4545 m.n.m

Luka Čanak
PO PDS Velebit

Fotografije: Vlado Bukvić, Luka Čanak i Perica Zrnić

Kako je sve krenulo? Alpski 4000+ plan za ljeto 2023. došao je sasvim neočekivano u obliku Jeline (Mario Jelić, op.a.) poruke koja je glasila otprilike ovako: „12. - 15.8.2023., Dom, Festigrat, PD+, I-II, 50%, dva auta max. Jesi zainteresiran?“. Osim, u to vrijeme, zabrinutosti oko stanja koljena nisam dvojio niti sekunde - odgovor je bio: „Naravno!“. Naime, vukao sam tada već neko vrijeme ozljedu koljena prouzročenu kroničnim prenaprezanjem kvadricepsa pa mu nekako nisam vjerovao dovoljno da bih se u tom trenutku uputio na tako zahtjevan uspon. I spust. Ipak, do izleta je oporavak išao po planu uz doziranje aktivnosti pa je koljeno bilo na, rekao bih, 90 posto. Dovoljno da bezbrižno krenem na put.

Par dana prije polaska krenule su klasične pripreme - ponajprije analiziranje sto i jedne prognoze. Niti jedna nije bila idealna. Dapače, neke su bile prilično pesimistične. Ali što uopće očekivati od srca Alpi... obećanje cjelodnevnog sunca je utopija. U konačnici se prije samog polaska prognoza popravila i odlučili smo krenuti.

Nakon svih analiza, saniranja ozljeda, premišljanja i vaganja ostalo nas je šest. Vlado, Perica i Jela u jednom autu, Ozren, Juraj i ja u drugom. Naravno da je na startu netko nešto zaboravio pa smo start morali malo odgoditi u odnosu na planove, ali velike potrebe za žurbom nije bilo. Put do samog ishodišta uspona je dug. Očekuje nas barem osam sati vožnje jednom od dosadnijih cesta u ovom dijelu Europe, autocestom Trst - Milano. Međutim, ponajprije zbog vrlo ugodnog društva u autu, put prolazi iznenađujuće ugodno i brzo.

tu negdje, ali su parkinzi dosta mali. Uglavnom su to privatne parcele kapaciteta desetak automobila. S obzirom da se ipak nalazimo u srcu Švicarske, nama Hrvatima oduvijek na glasu kao vrlo skupe zemlje, ovo nam se čini ipak relativno razumna cijena za parking.

Staza najprije iz kampa vodi u centar Rande uz glavnu prometnicu. Prolazi se kroz klasično švicarsko alpsko selo koje je samo po sebi doživljaj. Svaka kuća kao da je iz reklame za poznatu nam ljubičastu čokoladu. Dalje se staza strmo uspinje te se izmjenjuju klasični alpski krajolici. Prekrasne šume, livade, zatim stijene te klinovima i sajlama osigurani putevi koji vode prema planinarskom domu Domhutte. Nakon nešto više od pola puta odlučujemo se na mali detour do planinarskog doma Europahutte. Prekrasan dom sa spektakularnim pogledom na dolinu nasuprotne alpske vrhove. Kako smo imali dovoljno vremena te savršen sunčan dan, ovdje smo napravili kraću pauzu.

Nakon ukupno cca 4 i pol sata stigli smo u Domhutte. Prvi dojam je odličan, a u iduća dva dana nije se promijenio - jedan od ljepših, urednijih i funkcionalnijih domova u kojem sam bio. Domaćini - pravi Švicarci, ali kao da nisu. Ljubazni, pristupačni, otvoreni, nasmijani, korektni. Sve pohvale za vođenje doma. Sve funkcionira švicarski precizno, a ljubaznost na razini južnjaka. :) A tek terasa... neprocjenjivo. Uvjerljivo najljepši pogled s terase nekog planinarskog doma do sada - zapadni dio Monte Rosa grebena, Matterhorn, Zermatt, Weisshorn i još štošta - kao na dlanu. Da je izlet ovdje i završio, bio bi vrijedan dolaska iz Zagreba. Ali, planovi su bili ipak nešto drugačiji.

Nakon, za alpske planinarske domove solidne večere uslijedilo je slaganje ruksaka za drugi, najvažniji i najteži, dan našeg plana - uspon na Dom. Dom je najviši vrh Švicarske koji je cijelom površinom u Švicarskoj i nacionalni je ponos Švicaraca. Do vrha

vodi nekoliko ruta. Naš plan je bio eventualno pokušati preko grebena Festigrat, a ako ne bude išlo - „via normale“ preko sedla Festijoch i Hochbergglechera. Pokušavamo se raspitati kod ljudi i vodiča u domu o stanju na stazi koja nas čeka sutra rano ujutro. Do nas dolaze informacije da Festigrat nije u najboljem stanju, da zadnjih dana nitko onuda nije išao. OK, vidjet ćemo. Ako ne budemo za tu opciju, i standardna ruta će biti OK.

Treći dan - Alpski start :)

Doručak domaćini pripremaju u 3.00 kako bi svi na vrijeme krenuli na uspon koji nas taj dan očekuje. Vrlo dugi uspon, s preko 1600 m uspona te konačnim ciljem iznad 4500 m. S obzirom da smo još prije 20-ak sati bili na samo 1400 mnm, bili smo svjesni da taj zadatak neće biti nimalo jednostavan, bez obzira na tehničku zahtjevnost samog uspona. Nakon doručka odradili smo završne pripreme, navlačenje opreme i pokrenuli se oko 4.00 ujutro. Do Festijochs smo imali ugodnu šetnju. Staza vodi najprije uz rub ledenjaka, zatim jedan dio po samom ledenjaku, Ledenjak je prilično ispucao te nam Priroda jasno pokazuje da treba paziti na svaki korak. Naime, toplo vrijeme čini svoje i zvuk vode nam ponekad i glasno govori kako ispod i oko nas zapravo teku rijeke. Dočekala nas je prekrasna alpska zora i neprocjenjivi pogledi na planine oko i iza nas. I znatizeljni pogledi ispred nas...

Dolazimo pod Festijoch i tražimo ulaz u stijenu. Ulaz je označen zanimljivo - velikim bijeli „mačjim okom“ kako bi bio vidljiv i po noći. Cca 80 m visoka, gotovo vertikalna, klasična alpska stijena. Iskreno, ovo je „via normale“ na švicarski način - tek neko-

Prvi dan

Pokret prema planu, subota ujutro, 6:30. S drugim autom smo se trebali naći na prvom odmoru u Sloveniji. Stiže dojava da je Perica zaboravio dokumente od auta. Uz nešto kašnjenja i čekanja u startu u kasno popodne stigli smo u kamp u Randi. Odličan kamp s vrlo urednim sanitarnim čvorom te mogućnosti najma „sheltera“ po sasvim OK cijeni (40€ za dvoje). Ti limeni šatori opremljeni su debelom strunjačom na podu i platnenim šatorom iznutra. Tako se dobiva vrlo ugodan osjećaj spavanja u šatoru unatoč tome što su ustvari napravljeni od lima. Vrlo su uredni, čisti i prostrani. Za svaku preporuku kome se ne da nositi kari-mate i šator te slagati sve za jednu noć. Večer prolazi uz druženje, klopnu, cugu i pripreme za jutarnji uspon do Domhutte na cca 2950 mnm.

Drugi dan

Mirna i dobro odspavana noć, još ljepše jutro i ne prerano kretanje na uspon do doma. Planinarskog doma, ne vrha Doma. Eto, u nekim je situacijama malo nezgodno pisati izvještaj o usponu na Dom. :) Parking za auto moguće je dogovoriti u restoranu na samom ulazu u kamp. Cijena je bila 6 CHF po danu. Sličnih kombinacija parkinga ima nekoliko i u samom mjestu, cijene su

liko spitova, nikakve druge oznake osim samog ulaza u stijenu, nikakvog klina, sajle, ničega. Prilično selektivno za standardnu rutu na neki alpski vrh. Nije to neki veliki problem za ispenjati, ali je nezgodno ukoliko ne poznajete svaki kamen, kao što ga mi poznavali nismo jer - koji je pravi put? Uz nešto muke pronašli smo ga kroz stijenu na način da smo pogađali i bili sretni kad bi pronašli idući spit, ali uzelo nam je to dosta vremena. Nakon uspješnog uspona zaključili smo kako će silazak biti blago rečeno zanimljiv.

Dolaskom na sedlo Festijoch Jela presuđuje - idemo na „via normale“ rutu. Festigrat je s jedne strane vrlo strma ledena ploča, a ostatak prilično izložena i krušljiva stijena. Nešto smo malo i sporiji od plana pa je odluka logična. Osobno sam u startu u sebi žalio zbog takve odluke, ali što je dan više prolazio, uvjerenje da je odluka bila dobra bilo je u mojoj glavi sve jasnije i glasnije. Za spust s Festijocha na drugi ledenjak nije loše imati dva cepina. Naime, potrebno je odpenjati desetak metara strmog leda. Postoji i mogućnost osiguravanja na postojeći štand u stijeni na ulazu u sami spust.

U dva naveza nastavljamo ledenjakom prema vrhu te u razmaku od pola sata dolazimo na isti. Klasičan ledenjak s velikim i dubokim pukotinama između kojih se vijuga na putu prema vrhu. Ledenjak je u dobrom stanju i nije bilo razloga za veliku brigu. Standardni oprez i poštivanje zakonitosti ovakvih uspona bili su dovoljni. Nakon nekog vremena izmješali smo karte te se podijelili u nešto drugačije naveze. Jedan malo brži i drugi malo sporiji. Završio sam u brzem pa su me dečki prilično namučili do vrha. Zadnjih 300-tinjak vertikalnih metara rijedak zrak prilično dolazi do izražaja i tijelo jednostavno ne može raditi kao na manjim visinama. Tome treba prilagoditi brzinu hodanja te isprazniti glavu. I jednostavno samo ići. Korak po korak. Strpljivo. Tako

je i bilo je prvi navez na vrh došao oko podneva. Sam vrh vrlo je uski greben s križem te na njemu nema baš mjesta za slikanje u velikim grupama. Odrađujemo to oprezno i pokušavamo se uguhati svi u jedan kadar NA vrhu smo dočekali i drugi navez te smo nakon brzinskog fotografiranja krenuli nazad u dolinu.

Povratak je, standardno alpski, zahtjevan. Nakon dugog hoda po ledenjaku dolazimo na Festijoch. U dva absajla se spuštamo skoro do samog dna stijene. Za absajl je dobro imati 60 ili više metara užeta. U suprotnom je potrebno absajl raditi u više dijelova. Prvi štand za absajl je lako vidljiv. Ostali su ravno ispod njega ili blago u desno u odnosu na prvi, kada se gleda prema stijeni. U dva absajla te nešto malo improvizacije na dnu zadnjeg svi smo se sretno spustili u podnožje Festijocha. Doduše, sretno svi osim jednoga od nas. Juraj je imao nešto manje sreće, ali na kraju je ipak sve dobro završilo.

Naime, na dnu je ledeni detaljčić od vrlo starog, crnog, tvrdog leda za odpenjati koji je Juraja koštao nešto ogrebotina, masnica, ali i nešto dublje posjekotine koju smo na licu mjesta sanirali. Juraj je sve stoički podnio i uz osmjeh, kako samo on zna, odradio ostatak spusta unatoč lakšim, ali sigurno bolnim, ozljedama. Dobro je prošao. Prije svega on, ali i svi mi. :)

Ostatak spusta do doma je dijelom preskakanje ledenjačkih pukotina, dijelom skakutanje po stijenama. U razmaku od 45 min svi se uspješno spuštamo u sigurnost doma. Za kraj dana mali osvrt na domaćine i Domhutte. Iako smo kasnili na večeru, suprotno očekivanjima, umjesto hladnih i neljubaznih švicaraca dočekuju nas iskreni osmjesi i posluživanje večere dva sata kasnije bez ikakvih prigovora i problema. Zaista ugodno iskustvo. Večer prolazi u ugodnom druženju na ranije opisanoj terasi uz, već tradicionalni vrhunski konjak u organizaciji najveselijeg člana naše družine - Juraja. Svi sretni i zadovoljni. Još je ostalo

samo dobro se naspavati i iduće jutro, nakon doručka, spustiti se u dolinu i odvesti do Zagreba.

Četvrti dan

Noć je za mene prošla neočekivano nemirno. Nedostatak zraka, glavobolja, lagana mučnina i slabost pred jutro... nagli uspon s 1450 na 4550 mnm ipak je i mene malo dohvatio. Srećom, čekao nas je samo spust... Tablete su riješile glavobolju, zraka za spuštanje srećom nije trebalo i sve je na kraju prošlo dobro. Ipak, trebalo mi je dobrih tjedan dana nakon povratka kući da se pluća vrata u prvobitno stanje. Neobično, neugodno i zanimljivo iskustvo. Nakon doručka spustili smo se dolinu, otuširali u kampu, pojeli k'o pravi turisti na parkingu pored auta i krenuli prema Zagrebu. Put do kuće bio je opet ugodniji od očekivanog uz savršenog kopilota i prvog časnika. :)

Summa summarum

Sve u svemu, unatoč početnom žaljenju što nisam dobio priliku istražiti svoje granice na Festigratu, vrlo uspješan i lijep izlet i uspon. Nešto granica je ipak dotaknuto, pa i malo pomaknuto. Vrijedno iskustvo za dalje. Hvala ekipi na „suradnji“. Svi od reda bili su super i jedva čekam neke nove zajedničke avanture. Također hvala Jeli na pozivu i uvrštenju u ekipu. Bilježim se za ubuduće. :)

Za kraj ostaje jedna misao u stilu Monty Pythona i pjesme „Always Look On The Bright Side Of Life“. Naime, kako baš sve u životu ima i prednosti i nedostatke, tako je i s inflacijom. Pozitivna stvar inflacije i ludila s cijenama koječega i zapravo svega u Hrvatskoj je ta da - Švicarska više i nije tako skupa. Neke su stvari čak i jeftinije nego i Lijepoj našoj. :) Do novih izazova...

GARMINOVI MONOLOZI
ARARAT

Davor Ostrman - Oskar

Fotografije: Franjo Kmet, Mountain Fit

Bijaše to davno, u doba kada se beskraj morskog plavetnila spajao sa nebom u tankoj crti horizonta. Gdje god pogledao oko sebe samo more, valovi i vjetar. ali rijetki su bili oni koji su to mogli vidjeti, jer ih je njihova nevjera i dekadentni način života sustigao kao božja kazna pa sada počivaju negdje na dnu.

Ali ne i dugokosi muškarac na pramcu ogromnog čudnovatog drvenog broda. Onako trbušast i nabrekao, visokih bokova od smolom premazane borovine i čvrste cedrove kobilice brod je prije ličio na nasukanog uginulog kita. Vjetar je lagano nosio duge kose već malo prošarane prvim sjedinama mičući ih sa suncem opaljenog lica. Prodorne plave oči gledale su u modru daljinu, a pomalo primitivni kist od devine dlake vještini je rukama tu scenu prenosio na grubo tkano konopljino platno nategnuto na drvenom okviru. Slikao je. Već danima taj je kadar bio isti, samo su se boje neba i mora mijenjale ovisno o dobu dana ili oujnim kišama. Kopna nije bilo. Ali baš tog dana od nekud mu je vjetar ispunio nosnice mirisom zemlje!

Najprije je mislio da halucinira. Hm...možda se ženi od starog potkrala i neka druga gljiva u ovaj zadnji ručak koji sam pojeo... odagnao je te varljive misli i posvetio se ponovno svome kistu i platnu. Ali miris je ponovno došao na krilima vjetra, no ovog puta sa njim je od nekud doletila i mlada crna ptica te zagraktala nešto, sjedajući na njegov štafelaj.

-Što hoćeš ti garava? -upitao je pticu široko se osmjehujući....

-Što točno hoćeš??

-Graaa! -uzvratila je ona okrećući glavu u desnu stranu.

-Pa dobila si jesti i ti i tvoj mužjak, eno još imaš zrnja u posud... -okrenuvši glavu u smjeru posuda iz kojih su se hranile ptice plavooki slikar je ugledao nešto što ga je zamrzlo u koraku. Prvo, iznad hranilice su sjedile dvije crne ptice a ne jedna... što je bilo totalno čudno jer drugih bića van ovog broda nisu vidjeli već mjesecima!

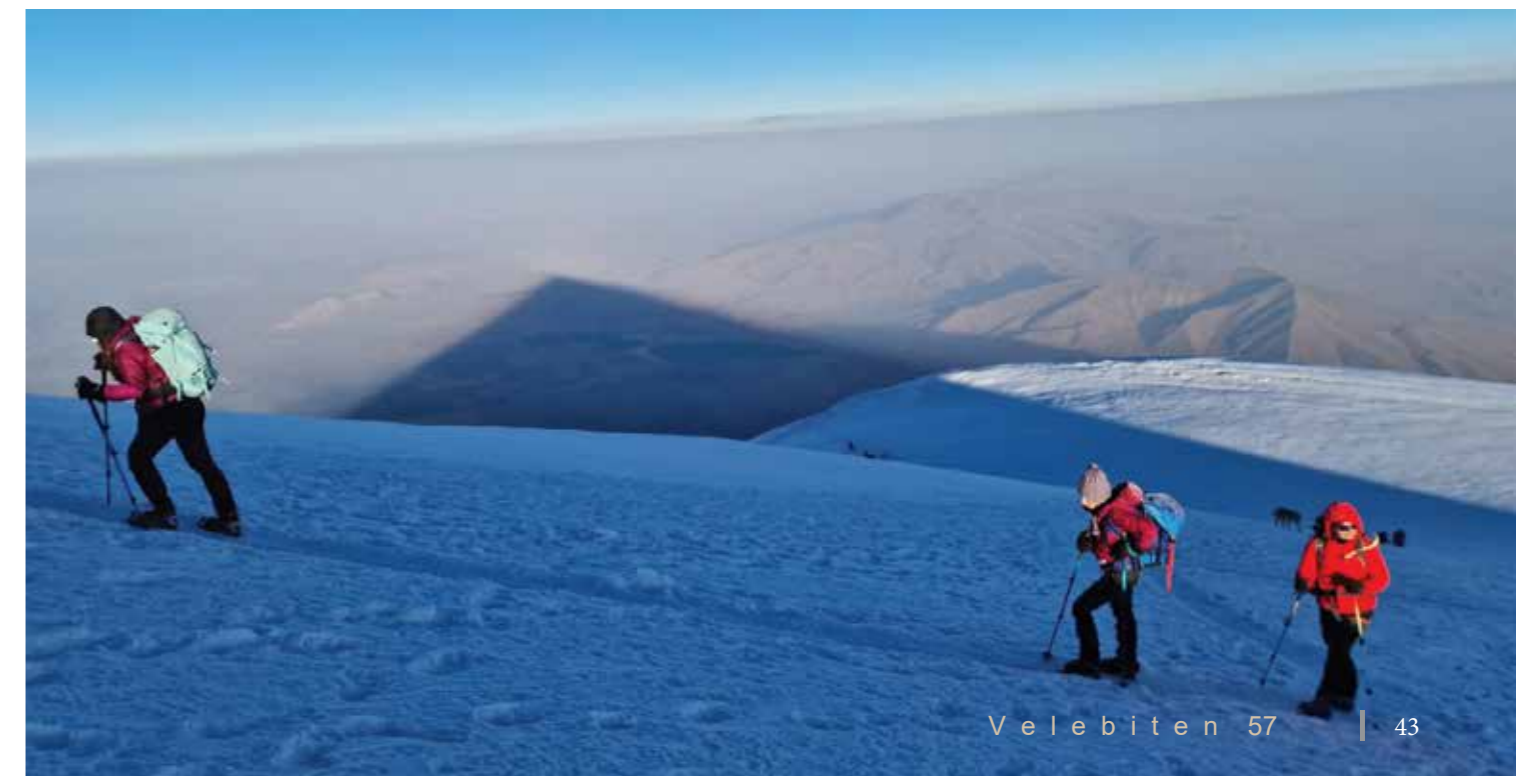
Ali ono što ga je dodatno hipnotiziralo bio je trokut crn gotovo kao i njegove ptice, koji se pomaljao iz mora desno od broda. protrjavši oči zagledao se u daljinu pa još jednom... ali crni je trokut i dalje bio tamo, a brod je nošen strujama plovio ravno na njega.

-Koošš...!!! koo...krh!!! zakašljao je pročistivši grlo...

-Kooopnoooooo!!!! Koopnoooo!! njegov urlik odjekivao je palubom i prodirao u utrobu broda.

-Kooopnoooo Nooaaaa!!! Vidim kopnoo!! Dolazi ovamoo!!

Vremešni starac prenut iz sna slikarovom vikom naglo je ustao

iz svog kreveta preplašivši dvije šarene kokoši koje su mu drimale na prsima i svom snagom se odalaminivši u stropnu gredu skućene kabine.

Argghh!!

-Oo Jahve te jeb...juuuujjj!!

Trljao je bolno čelo na kojem je vidno rasla plavkasta kvrga. Uputivši umilan pogled u strop skrušeno sklapajući ruke i mrm-ljajući molitvu isprike nehotice gore spomenutom... pojurio je uza strme brodske ljestve tjerajući različite životinje koje su letjele, gmizale i hodale svuda po unutrašnjosti broda.

-Što jee!?! Što je vrana?? Što koga Boga urlaš jebem ti sv...

Brrrrruummmggg!! Glasna grmljavina praćena munjama iz vedrog neba prisili starca da skrušeno padne ničice uz isti onakav umilni u visine upućen pogled. -Hoćeš opet preplašiti mamute pa da započne stampedo?? Pa znaš kako je to zadnji put završilo? Izgubili smo oba jednoroga i mužjaka od Nessie i....

-Kopno Noa!! Kopnoo!

-Kojeg koplje?

-Ma ne koplje, kopno - zemlja! Tamo!!

Noa okrene glavu u smjeru kojeg je vrana pokazivao i opet pade ničice na koljena.

-Ooo Svevišnji Jahve!! Moje su molitve uslišane!

Stožasti otok bio je sve bliže, a dva muškarca su pjevali i vrištali od sreće dok su i ostali izlazili iz dubina broda kako bi vidjeli taj spasonosni prizor.

-Hmm... -počeša starac dugu sjeđu bradu! Kako ćemo nazvati ovaj otok?

-Paa... obzirom da sam ga ja prvi ugledao pošteno je da mu ja dam ime. -reče slikar.

-Pa neka ti bude. -reče Noa. Zvat će se... Vranarat!!

-Zašto Ararat? Ne Ararat jebem te gluva... Vranarat!!!! Vranarat! Kapiš??

-Dobro, dobro...ne urlaj opet, nisam gluha. Neka ti bude... neka se zove Ararat!

I tako otprilike poslije nekih 17895 godina još se jedan član Ronilačkog kluba Roniti se mora „iskrcao“ na Ararat. Samo za razliku od Vrane i Noe, ja sam to učinio pješke

od podnožja do vrha sada suhog i ugaslog vulkana. Dok je njih vodila Božja ruka i morske struje mene je vodila ista ta ruka, samo je na moju postavila garminovu čuku koja mi je precizno i pravovremeno objavila... 5137 metara!! Vrh! Hvala mojoj ekipi suputnika i Franji na savršenom vodstvu i zajedničkom disanju svih devet dana.

Ovaj Put je bio moj... a sam uspon na Vrh Ararata posveta je mnogim ljudima koji su me motivirali i učili... i mom frendu Srđanu Vrančiću Vrani koji bi u jednu svoju fotku sažeo tisuću mojih riječi. Nadam se da ću Vam ih moći prenijeti u etapama novih objava... jer cilj je ostvaren ali Put se nastavlja dalje. HOKA HAY!

“... zašto provodim noći u dugoj vožnji, samotnim usponima? Jer znam da će svaki izlazak sunca biti poseban, da će svaki izlazak sunca biti uvijek kao prvi, kao prva ljubav koja traje zauvijek.”

NOĆNI USPON I IZLAZAK SUNCA NA VRHU PLANINE

Zdenko Ded
PO PDS Velebit
(tekst i fotografije)

Prvi puta kada sam dočekaо izlazak sunca na vrhu neke planine, je podosta nedavno, na početku visokogorskog tečaja, vrh je bio Stenar, 2501 mnv, u Julijskim Alpama u Sloveniji. Prognoza je bila čista, zvjezdana noć, sa ugodnom temperaturom od -12 stupnjeva, te isto tako predivno sunčano jutro bez oblaka, a pošto je onda nas 15-ak spavalo u zimskoj sobi kočee na cca 2000 mnv, za maksimalno 8 osoba, znao sam da neću sklopiti oka, pa sam pitao našeg najdražeg instruktora Šuku, da li bi bilo moguće da krenemo u xy sati u noći, pa da dođemo na izlazak sunca na vrh, što je bilo prihvaćeno i eto, dogovor je pao. Osjećao sam da će to biti nešto posebno, spektakularno. Planine, snijeg, uspon sa ekipom kroz hladnu noć, put na vrh i doček sunca, mislim da nije moglo biti savršenije od toga. Zvijezde i mjesec su osvjetljavale snježne divove, bio je pravi “noćni dan”. Kada smo svi stigli na vrh, taman prije izlaska, stao sam na jedno uzvišenje, gdje sam imao pogled na ekipu i prema smjeru izlaska. A situacija kao iz bajke je bila, što je pogled bio točno prema Triglavu i sunce je taman izlazilo lijevo od slovenskog očaka. I eto ga, uz neopisivu narančastu boju, koja se stapala sa jutarnjom nijansom najljepše nebesko plave, prve zrake su počele provirivati iza snježnog vrha. Volio bih da mogu opisati svoje osjećaje tog trenutka - spokoj izlaska te narančaste kugle, predivne boje jutarnjeg neba, planine okovane snijegom, koji poprima tu narančastu boju i ekipu koja stoji nepomično u divljenju. Znam da zvuči onako kao nešto što svi mi često kažemo, ali zaista je to bio jedan od najljepših trenutaka u mojem životu. Bio sam hipnotiziran, opčinjen, zaljubljen. Od toga je sve krenulo, od tog trenutka sam znao da ću dočekati mnogo izlazaka sunca na vrhu planine, da će to biti moja posebna ljubav.

I od toga nije stalo, ljubav je samo rasla i nikada neće ugasnuti, nestati. Ne znam kako bih ljudima objasnio doček sunca na planini - nemoguće je preletiti u riječi takve osjećaje, zato to svako treba doživjeti "sam sa sobom" i vidjeti kakav će to utjecaj ostaviti na nju ili njega.

Svi smo drugačiji, ali sam siguran da je ovo doživljaj na koji nitko ne može ostati ravnodušan i koji će pamtili do kraja života. Ja osobno, pod doček izlaska sunca na planini, ne računam dizanje u domu rano ujutro, odlazak na terasu sa šalicom kave ili isto tako odlaskom od doma do vrha, gdje imaš pola sata ili sat vremena hoda. Nemojte me krivo shvatiti, ovo je subjektivno i većina ljudi i tako dočekuje sunce i ne vidim ništa krivo ili manje lijepo u tome, ali meni je to nešto drugo.

Meni je to cijela avantura, cijeli splet događaja koji vodi savršenom kulminacijom i najljepšom nagradom. Od planiranja puta, izračuna vremena hodanja, praćenja prognoze da su uvjeti savršeni, do adrenalina koji te prati, jer jedva dočekaš vrijeme polaska, navečer kada ljudi sjednu pred TV ili polako idu na spavanje, izlaze van na cugu - ja krećem na put.

Voziš noću 2 - 3 sata da bi stigao na usamljeno polazište ili parking, na kojem nema nikog osim tebe, samo vjetar, zvijezde i noć. Puno puta sam se pitao u tim situacijama - pa gdje sam kvragu i što mi je ovo trebalo - ali onako pozitivno, sa smijehom u brk i razgovorom sam sa sobom - e jesi blesav. Vjerujte mi, vriedi tisuću puta i više. I jednostavno krenem sam u noć, zviždujući, jer znam što me čeka na kraju. Većinu noćnih uspona sam odradio sam i neću reći da mi je svejedno kad hodam negdje kroz mračnu šumu na nekoj planini, jedino društvo kilometrima okolo

ti je svjetlo na glavi, pa se i malo vlastiti mozak poigra sa tobom. Ali zaista, to je zanemarivo i ja to doživljavam kao neki pozitivan strah - ne znam od čega kad bolje razmislim, uvijek pluzim kroz noć kao navijen, neumorno sljedeći put i prateći svjetlo na glavne, sam sa svojim mislima. Pa onda u dosta slučajeva znam doći i prerano. I onda, tako hodajući, izađeš nekamo na čistinu i ugledaš vrhove, usamljene, divove osvijetljene mjesečinom, okupane tišinom i spokojem i govoriš sam sebi; ne mogu vjerovati, tu na vrhu ću ja završiti! A tek prve zrake svjetla, prvo buđenje dana, prve jutarnje boje neba, gdje zvijezde polako nestaju i tope se u plavoj boji jutra - svaki, ali svaki puta mislim si kako sam sretan i povlašten što mogu uživati u ovakvoj ljepoti, u tom spektaklu.

Do sada sam prikupio podosta noćnih uspona i izlazaka sunca i nikada do sada nisam imao nikakve probleme. Putem uvijek nastojim biti glasan, zviždujući ili lupkajući štapovima, te su mi do sada jedino društvo pravili kozoroci ili gamsi i njihove oči, koje svijetle kao dvije male kuglice u noći. Pitaju se: dobro, kamo dovraga ovaj lik ide. "Problem" zna biti jako hladna noć i ledeni jaki vjetar, pa dođeš npr. na vrh Grintovca, gdje je osjećaj hladnoće bio preko -30! Za mene to nije problem, nego sitna smetnja na putu do cilja. I nije me spriječilo da provedem na vrhu više od pola sata u neopisivom divljenju. Ledeni vjetar je tada za mene stao - nisam ga osjećao. Vrijeme je stalo. Samo sunce i ja se pozdravljamo visoko na vrhu.

Napisao sam ovakav neki ukupan sažetak, jer mi je teško izdvojiti neki od mojih noćnih uspona i izlazaka sunca, jer su mi svi bili savršeni i bilo ih je mnogo. Previše ih nikada neće biti. Svih

se sjećam i sjećam se svakog osjećaja i sjaja u očima, svakog osmjeha. Možda je meni osobno bio jedan od smješnijih i zabavnijih, noćni uspon na vrh Vrtaču u Karavankama, do čijeg vrha me puta vodio kroz uzbudljivu i turbo strmu grapu (slovinci je zovu "leva grapa") sa prosječnim nagibom od 55 stupnjeva. Noć je bila idealna i kristalno čista. Mjesec je bio noćno sunce.

Ne mogu vam opisati ljepotu noćnog pogleda na vrh Vrtaču i susjedni greben Begunjščice, okovane snijegom, gdje su se u daljini nazirale male točkice svjetla ljudi, koji su penjali na vrh Begunjščice. Ja sam bio jedini na putu za Vrtaču.

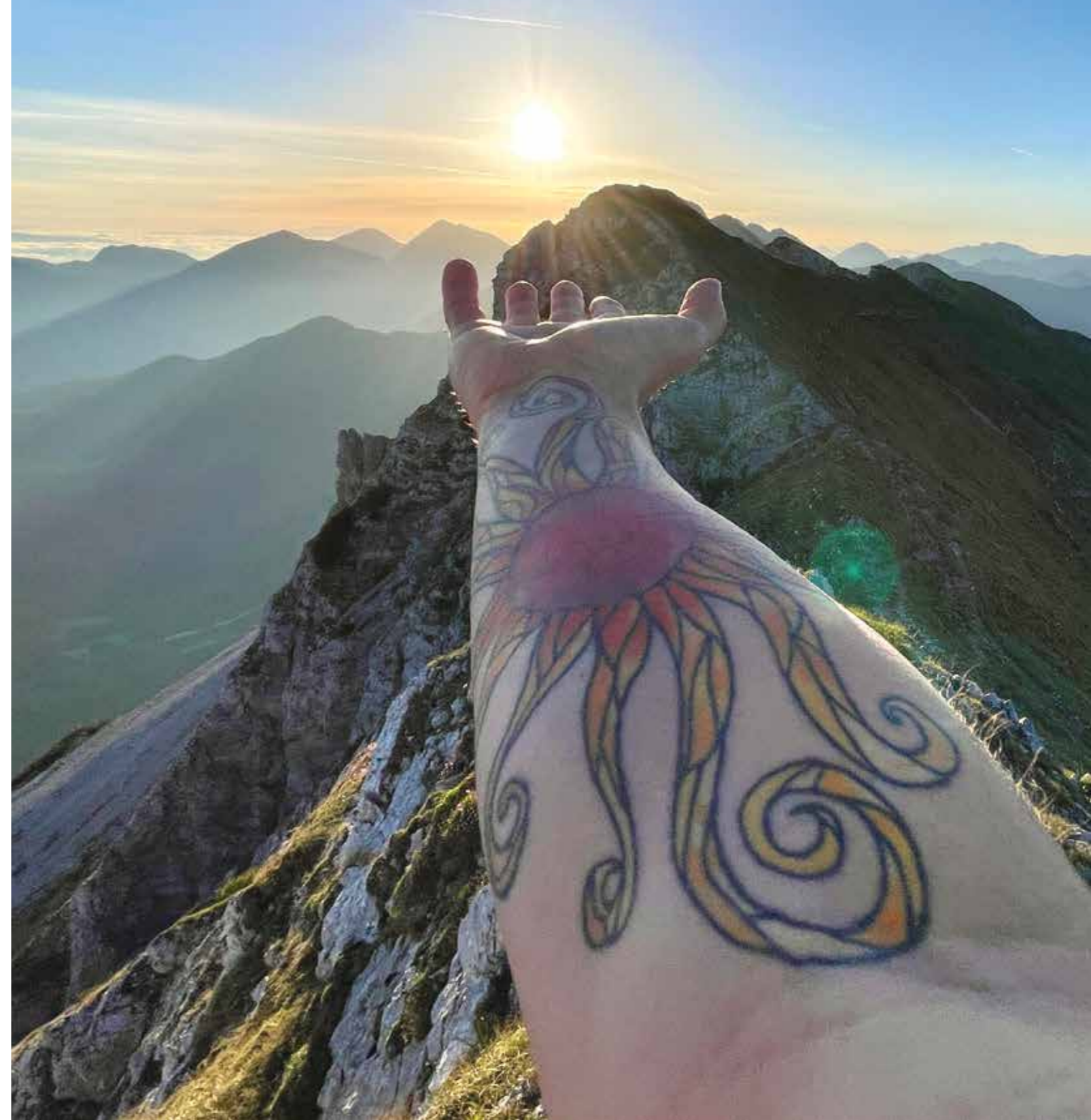
Tu se moj sat Garmin malo izblesirao, te mi je cijelo vrijeme kazivao prosječnu visinu oko 100 metara, manju ili nižu od realne. Pa reko' negdje u toj strmoj grapi, malo ću ubrzati korak da ne zakasnim na vrh i doček sunca. I taman kada sam to pomislio, doslovno nakon par koraka zakoračim na sam vršni greben Vrtače i ugledam poznati metalni cepin koji označava vrh.

Do njega sam imao još možda tri minuta hoda i ništa mi nije bilo jasno. Gledam i vrtim se u čudu, naravno sretan jer sam stigao i skužio sam - Garmin!

Stigao sam naravno prerano, ali se to ispostavilo savršenim, jer vjetra nije bilo ni u tragovima i sjeo sam i uživao u buđenju jutra, bojama koje su se prelijevale od narančaste, plave do ljubičaste. Ne znam koliko puta sam uzdahnuo, ali sva sreća da nisam pokrenuo lavinu uzdaha.

Zašto to sve radim, zašto provodim noći u dugoj vožnji, samotnim usponima? Jer znam da će svaki izlazak sunca biti poseban, da će svaki izlazak sunca biti uvijek kao prvi, kao prva ljubav koja traje zauvijek. A toliko drugačiji.

Na mojem omiljenom mjestu, na planini.

VELEBITAŠI IDU NA FERATE

Perica Zrnić
PO PDS Velebit

Fotografije: arhiva PO

Ideja

Među prvim idejama koju sam htio provesti kao novi pročelnik planinarskog odsjeka PDS Velebit je bilo kako trebamo napraviti nešto za naše članove u vezi izleta na ferrate, osigurane planinarske puteve.

Činjenica je kako dosta članova ide na takvu vrstu izleta, činjenica da ponekad neki idu bez potrebnog znanja, a ponekad idu i bez dovoljno članova koji imaju iskustva na takvim vrstama terena. Isto tako je činjenica da dio njih ne zna dovoljno o opremi i kako ju pravilno koristiti, a dobar dio nije svjestan opasnosti koje takve vrste terena i izleta donose.

Planiranje

Tako sam svoju ideju prenio novom oružaru planinarskog odsjeka, Josipu Jerkoviću (aka Oboružani u daljnjem tekstu), što je on vrlo pozitivno prihvatio, a još pozitivnije se prihvatio razrade plana i programa za ciklus izleta „Velebitaši idu na ferate“. Ciljano sam htio da se zove ciklus izleta, nikakav tečaj, nikakva škola i nipošto da to naplaćujemo za naše članove. E, naše članove, isključivo je namijenjeno za članove PDS Velebit, neće biti javnog oglašavanja o istome izvan Velebita.

U međuvremenu sam napravio jednu kratku anketu koja je uključivala i druga pitanja, a među njima je bilo i pitanje žele li članovi da se organiziraju izleti koji uključuju ferate. Rezultat je bio 78% članova se izjasnilo kako želi takve izlete, a u anketi je sudjelovalo 96 članova planinarskog odsjeka, što mi je dalo odličan feedback za provedbu ideje.

Oboružani i ja smo se našli par puta, ispeglali plan koji je sadržavao kabinetski dio (predavanja) i praktični dio (izleti) i poslao sam poziv na mailing listu članova da se prijave. Očekivali smo maksimalno 20-ak prijavi, a prijavilo se 65 članova. Svjesni smo kako ne možemo primiti svih 65 prijavljenih na ovaj ciklus izleta, jer je to neizvedivo pa smo eliminacijom došli do 40 članova. Računali smo kako neće svih 40 ići na svaki izlet, gledali smo kapacitete opreme koju imamo u oružarstvu i opremu koji prijavljeni imaju te smo na taj način došli do brojke od 40. Ono što nas je posebno razveselilo je što se prijavilo dosta članova koji mogu biti instruktori, jer se prijavilo nekoliko njih sa završenom alpinističkom školom te jedan speleolog, ujedno i član HGSS-a.

Provedba

Kabinet 1.:

Prvi korak je bilo kabinetsko predavanje koje smo održali 17.04.2023. sa sljedećim temama: Što su via ferrate; Priprema i oprema za via ferrate; Čvorologija; Osnove kretanja na via ferratama; Abesil uz teorijske osnove.

Izlet 1.: Žoharov klinčani put na Okiću, ocjena B/C, duljina 80m

Datum izleta: 22.04.2023.

Broj članova izleta: 36.

Već prvi vikend nakon prvog predavanja smo organizirali izlet na Okić, a kojeg svi ferrata početnici uvijek biraju kao prvi korak. Ferrata se zove Žoharov klinčani put, ima ocjenu B/C i 80 m je dugačka. Međutim, nismo htjeli da članovi samo prođu ferratu i idu doma, već smo napravili razne poligone za vježbavanje tehnike, a prije svega su svi prošli osnovu: pravilno oblačenje opreme, uredno postavljanje iste na sebe te međusobno provjeravanje kako bismo uvjereni da je svatko napravio prave korake pri tome. Nakon tog koraka uputili smo se spomenute poligone na kojima se pomoću štandova napravio mini poligon ferate pa se tu vježbalo ukapčanje i osnove kretanja po ferratama, zatim je

bio poligon gdje su se ponavljali čvorovi, poligon gdje se vježbao abseil na kosini, a nakon tih poligona su članovi išli na samu feratu na Okiću. Za iskusniju ekipu, „instruktore“, smo postavili uže na jedno sidrište i vježbali su abseil na stijeni. Malo je reći kako je izlet bio pun oduševljenih članova koji su stekli prve korake u svijetu via ferrata, a svi oni koji su pomagali imali su osjećaj zadovoljstva pri pomaganju i veselim licima onima kojima su pomagali – 36 je brojka koja nas je brojila na prvom izletu.

Kabinet 2.:

Odmah nakon prvog izleta uslijedio je drugi kabinet i predavanje na teme opasnosti na via ferratama, vrste ferata po zahtjevnosti, Svijet via ferrata, Prva pomoć u teoriji i praksi. Ovdje želim naglasiti kako je taj kabinetski dio bio jako važan, jer smo mogli na miru i sa svima podijeliti teorijska znanja koja su jako bitna, a vrlo teško bi to bilo prenijeti na članove dok su na izletu – nemoguće je sa svima porazgovarati, nemoguće je svima prenijeti to na isti način jer ne diktiraš pripremljen tekst dok se usput penješ po ferrati. Na kabinetskom dijelu smo nastojali poticati diskusiju, otvoreni razgovor, jer smo htjeli postići uključenost članova, tj da ne shvate ovo kao klasično školsko predavanje na kojemu samo slušaju, već da pitaju ako treba iza svakog zarezaja.

Izlet 2.: Lisca (Slovenija), ocjena B/C + D/E,

308m visinske razlike

Datum izleta: 29.04.2023.

Broj članova izleta: 15

Sad već nakon dva kabineta i jednog izleta, idemo na jednu feratu koja ima malo teže detalje na zadnjem dijelu, a koji se lako može zaobići za one kojima bi to bilo previše. Ferata se zove Lisca, nalazi se u Sloveniji, ima ocjenu B/C, a završni detalj ima ocjenu D/E. Ferata se sastoji od pet dionica, svaka dionica može se zaobići i nastaviti uspon po normalnoj planinarskoj stazi, a što nam je bilo jako bitno u slučaju da nekom postane teško i poželi odustati. Ovaj put nas je na izlet išlo 15, a ovo je bio bonus izlet u planu kojeg je Oboružani isplanirao. Svi smo prošli feratu do zadnjeg dijela, spomenute ocjene D/E, a većina je prošla i taj zadnji dio uz dosta navlačenja na ruke. Nakon ručka na Tončkovom domu na Lisci uslijedio je još jedan bonus: otpenjanje onog spomenutog D/E dijela ferate. Zašto? Htjeli smo u kontroliranim uvjetima pokazati članovima kako se radi otpenjanje na ferati, jer je to vrlo moguća situacija koja im se može dogoditi.

Ovaj izlet je imao i jedan jako poseban izvještaj našeg člana Luke R., a kojeg prenosimo u originalu:

U potrazi za Vrućim Kajem...

Tog jutra, tucet i pol Vinfića okupilo se u Cugu. Cilj: Vrući Kaj, preko Lisce. Nakon prve kave, i Oboružarevog pojašnjenja plana, mnogi su morali ostaviti višak anksioznosti u odvodima Cuga. Sukladno preferencama, Vinfići su odabrali prikladno prijevozno sredstvo do Lisce. Neki su odabrali sigurnost uz Oboružara u provjerenom Mazdi, avanturu u Vitari, potragu za burgerima i Vročim Kajem ili operu i makijato u pekarskoj limuzini. Nakon pitoreskne vožnje kroz pitomo Zagrebačko podzapadje, i avanturističku vožnju do destinacije, kolona se uspješno uparkirala podno ferate. Prebrojavanje, provjera i krenusmo u osvajanje klinova, sajli i stijena. Već kod prvog izazova, pojedinci su iskoristili Oboružanog da ih nategne. Opušteniji dio Vinfića je nastavio prema domu, u očekivanju burgera i pšeničnog piva. Ozbiljni dio je prionuo radosno obilaženju Oboružanog. Uz puno opreza, ponavljanja i uživanja, sitgismo do zadnja dva detalja. Kojim putem krenuti, ovisila je samo o volji, jer Oboružar je imao spremno osiguranje za sve. Put je protekao u vježbi, uspaničarenim slikama i čistom sigurnom užitku. Svi smo sretno stigli do doma gdje se moglo uživati u pivi, juhi od gljiva i juhi od probranih komada mesa, prigodnog naziva „gulaš“.

Naravno, neki su već odrađivali drugi uspon jer Lisca je Lisca, ali dvaput je sigurnost! Nakon obilne juhe, na obližnjem proplanku je Zrnobradi odlučio ovjekovječiti ljepotu prvih Vinfića, ali je imao katastrofalan mobitel. Oboružani i Zrnobradi nas dijele u tri grupice kako bi napad na Liscu bio potpun. Okrijepljena trojka ide ponoviti uspon, žedni dvojac ostaje na logistički idealnom mjestu, a ostatak se upušta u vježbu otpenjanja ferate. Tu je Zrnobradi iskoristio entuzijazam Oboružanog i postavio se kao mehki obelisk kojeg moraš obići na putu silaska. Otpenjanje je nekima bilo zabavno, Oboružar ih je nježno spuštao kao vrećicu friških jajca, nekima još lakše jer su ipuštili juhu u svrhu mlaznog usporenja. Naravno, zbog prevelike uživancije, prognoza nas je stigla pred sam kraj. Kišopad, stjenopad i moralpad su bili prisutni, ali pogled na automobile je potkrijepi onaj primarni cilj: pronaći Burger i Vroći Kaj. Nažalost, većina je pronašla samo Cug, sretni pojedinci burger, a od Vročeg Kaja, ostala je samo uspomena na prekrasan izlet.

Luka R.

Izlet 3.: Gradiška Tura (Slovenija) i Bruno Biondi (Italija).

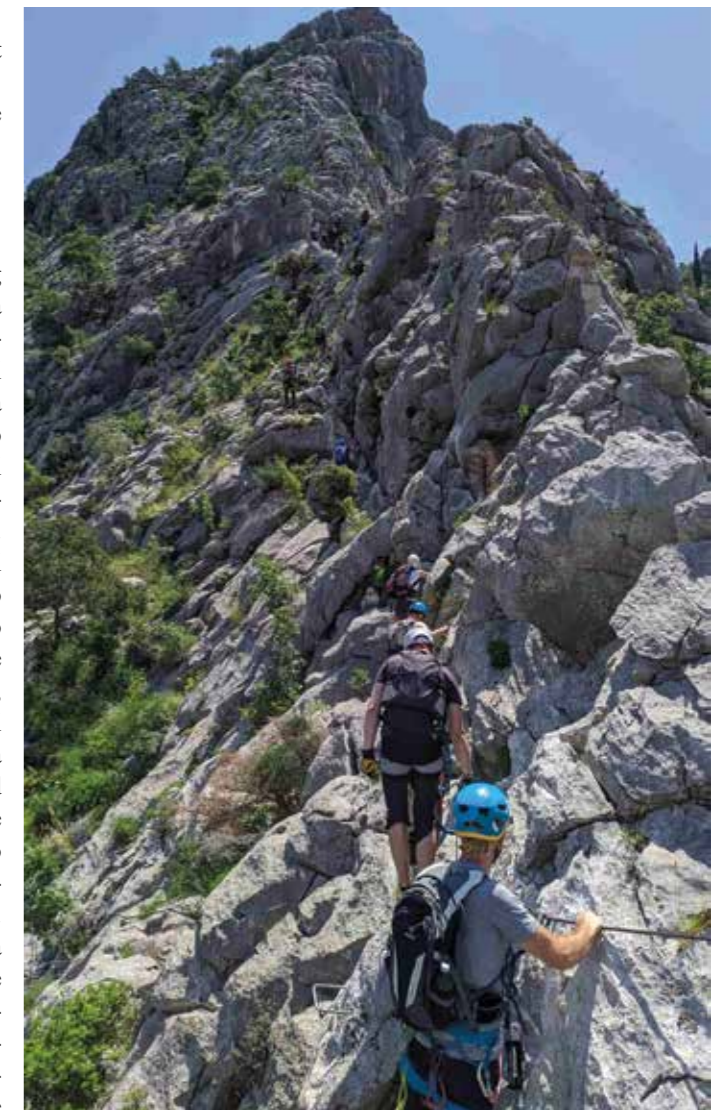
Ferata Gradiška tura: Furlanova pot ocjena B/C, Otmarjeva pot ocjena C.

Ferata Bruno Biondi: ocjena D, varijante A/B, B/C, C (varijante su moguće na istom penjalištu, a pored ove, „glavne“, ferate.

Datum izleta: 06.-07.05.2023.

Broj članova izleta: 15.

Ciklus VINFI je došao do svog prvog dvodnevog izleta, a zbog malo lošije prognoze napravili smo izmjenu plana i uputili se na ferate Gradiška Tura i Bruno Biondi. Izlet je uključivao spavanje u šatorima pa je pronalazak adekvatnog kampa bio prioritet i u tome smo uspjeli. Vinfići (popularni naziv za polaznike ciklusa izleta VINFI) su do sada skupili zavidno iskustvo, međusobno se upoznali i od početne zbunjenosti dobili smo članove koji ozbiljno pohode ferrate i pri tome se zabavljaju (većina). Dvodnevni izlet Vinfića i Vinfića uključivao je brojne izazove, užitke. U najavi su bile avanturističke vratolomije po ferratama i zabavni program s zanimljivim atletskim disciplinama. Kako najava ne bi išla bez provjere terena, Oboružani je prikupio Izvidnike koji su smogli hrabrosti i odvažili se na istraživanje nepoznatih ferata dan ranije. Zahvaljujući njihovim naporima, nama ostalima su oba dana prošla gotovo bezbolno u pjesmi i veselju. Prvi dan, jutarnje Cugiranje i put prema kampu. Naša mala grupica brojnog stanja 35 smjestila se u kampu David koji se nalazi u mjestu Črniče, nedaleko od Vipave gdje se nalaze ferate na Gradiškoj turi. Uređenost kampa, predivno okruženje, gostoprimstvo i susretljivost domaćina su primjer kako kampom treba upravljati te dajemo ocjenu 10/10. Odmah smo složili šatore, popili kavu, pojeli sendvič pa trpanje u auta za Gradišku turu. Na parkingu ispod ferate prvi izazov, gužva zbog koje su pekarski auto i još poneki bili prisiljeni parkirati na margini Slovenije, skoro u Italiji. Oboružani nas je upozorio da je ovaj izlet bez dnevnog natezanja. Mislili smo da se šali. Prva feratica (Furlanova pot) je

bila skoro šetnja pa smo se pristojno zagrijali, upenjali i ponijeli entuzijazam za nastavak. Druga (Otmarjeva pot), ozbiljnija, pokazale je svoje zube već na prvoj dionici. Oboružani je ostao čvrst i nije nikoga nategnuo. Uz poneko gundanje, svi su uspješno svladali taj detaljić. Treba naglasiti kako je dan bio izuzetno vruć, ne kao vrući Kaj, pa smo se više puta taj dan štitili, ali ona (znoj) je tekla. I dok je tekla naša znoj, uspon po ferati je napredovao bez natezanja i spominjanja svetaca. Ostatak ferate je bio bez posebnih dogodovština jer smo već upenjani i ovo je bila samo potvrda kvalitete. Po završetku uspona spustili smo se pješćakom stazom te nakon skupljanja i obavezne rekapitulacije jako lijepog izleta, uputili smo se natrag prema kampu.

Kad mi tamo, a ono međutim!

Brzi Vinfići su već obavili potrebne preparacije i roštilj je bio ne samo pripremljen, nego i ukusan. Darku i Mati kao da nije bilo dosta cjelodnevne vrućine pa su se skupa s roštiljem pekli još satima u kampu. Iako su u najavi bili vina i gitare, ostali smo samo na lošem vinu, jer je Oboružanog oboružala priprema izleta i nestao je bez traga u začetku noći. Uz enološka predavanja, čitanje Gorskih Košuta te par ulomaka iz određenih knjiga i časopisa, jutro je brzo stiglo. Jutro ne donosi kraj, ovaj put.

S jutrom i Trst.

Pogled na naš izgubljeni dragulj u svima je potaknuo novu snagu te je svaka grupa vrhunski odradila svoj dio (osim ferrate Bruno Biondi koja ima ocjenu D, tu su bile još ferate B/C, C i A/B), a mi smo napravili formaciju baklava od naših grupica i razbježali se na različite ferrate. Bruno Biondi je pokazao da nije baš sve ABC, već više DDE, ali naravno, to je samo značilo više mogućnosti za Instagram fotke i opću uživanciju. Posebna zahvala pojedincima koji su svojom zdušnom recitacijom molitvi svim

stanovnicima Neba i Podzemlja svima začini boravak u stijeni. Sad je ipak bio kraj, iako nije bilo jutro pa je uslijedilo skupljanje na parking i jednoglasna odluka o odabiru lokacije za obedić. Na Burji se barjak vije, a ni klopa loša nije. Osebujan i obujmom impresivan konobar je malkice gundao na broj sretnih Vinfića,

Izlet 4.: Dalmacija

Ferrata via Fortica: Ocjena B/C, dužina 400m, visinska razlika 235m;

Ferrata Via Mirko: Ocjena (B/C) 80 vertikalnih metara i 90 metara dužine;

Ferrata Via Avalon: ocjena (A/B) 70 vertikalnih metara i oko 100 metara dužine;

Ferrata Via Barbara: ocjena (B) 200 m uspona.

Datum izleta: 27.05.-30.05.2023.

Broj članova izleta: 30

Četvrti izlet je prigodno ispao četverodnevni izlet u našu prelijepu Dalmaciju koja nam je osim predivne obale otkrila i predivne ferate te omogućila jedno posebno uživanje.

Elitni odredi VINFI-a na Hvaru

Polazak na ovaj dugo iščekivani i pomno pripremani izlet bio je planiran u cik zore, čak i prije nego što kreće radno vrijeme naše matične ustanove iz koje sve kreće i gdje sve završava (alzo, Cug koji nikada ne kasni). Pravovremenom polasku vozila čije sam posade bila član presudio je tako poneki snooze, jutarnje slaganje sendviča za put i timarenje životinja te smo krenuli zadnji, jer poše, netko treba biti i metla. Ne treba niti spominjati da je metla pomela pred sobom čak i vozače koji su krenuli i prije vremena, pa čak i poznatu pekarsku limuzinu. Nedostatak sna i glukoze kao mozgovnog goriva učinio je svoje pa smo tako dolaskom pred naš prvi cilj (Omiš) morali, sramoto moja, guglati na kojoj se to rijeci grad nalazi.

Prešavši most preko rijeke CETINE (onaj stari, a ne kontroverzni novi) ubrzo stigismo do parkirališta. Nakon pažljive montaže sve potrebne opreme, zaštitnih faktora i punjenja kalorijskih rezervi uputismo se ka prvoj avanturi ovog izleta, ferrati Fortica. Sunce je već dobro počelo peći te smo bili pomalo sretni što nas na putu hladi bura. Za iskusne ferataše ovaj put nije bilo nikakvih većih prepreka niti spominjanja svetaca i nakon kraćeg odmora u hladu Fortice povela se debata kojim putem se spustiti, onim dužim, nježnijim i ljepšim ili strmijim, a bržim. Zrnobradi pročelnik odlučio se za potonju opciju što je naravno rezultiralo pokojim ateriranjem na stražnjice i u trnje uz stazu. No, *per aspera ad astra* stigismo gotovo neozlijeđeni s tek ponekim trnom u laktovima do naših vozila da možemo što brže nastaviti put do sljedeće destinacije, trajektne luke Drvenik. Tijekom kratke vožnje trajektom do Sućuraja na otoku Hvaru

stigne se popiti i nekoliko rundi preskupog piva, a glavna preokupacija bila je dogovaranje koju šoping meku ćemo odabrati za logističko opremanje našeg kampa. Izazove uskih hvarskih cesta savladali smo uspješno bez da je itko završio u prijevremenoj berbi maslina i obavili opskrbu u jelšanskom Tommyu.

Uzbudljivoj vožnji ni tamo nije bio kraj... *hint* – tunel Pitve! Naše odredište bio je kamp Lili koji se nalazi u Jagodni, na južnoj obali otoka. Umorni od puta i miomirisni od fizičkih napora jedva smo dočekali da se uz zalazak sunca i hladno pivo bacimo u more. Logističko vozilo u sastavu Lucije, Ivana, Ane i Marka stiglo je zadnje sa svim potrebnim sastojcima za planiranu večeru – burger i čevapi party. Obedić nas je pak opremio tekućom fazom, a ostali dečki su se iskazali vještom pripremom mesa i vegetarijanskih alternativa istom. Puni želudaca uputili smo se svatko u svoj hotel šator jer nas je sljedeći dan čekalo rano buđenje i nova avantura, ferate via Mirko, via Avalon i via Barbara koje vode na najviši vrh otoka, Sv. Nikolu, treći najviši otočni vrh u našoj ljepoj. Početna točka izleta bila je Sveta Nedjelja i parkiralište na kojem smo zaigrali tetris s autima. Nakon dvadesetak minuta pristupa kroz mjesto i pitoreskne vinograde prošarane brojnim makovima i poljskim cvijećem našli smo se ispod same ferate via Mirko. Pogled na vertikalnu liticu duljine stotinjak metara u nekim je članovima ovih elitnih odreda instantno probudio fiziološke potrebe, a ubrzo nas je svojim prisustvom počastio i sam autor ove ferate, Slovak Miro Štec. Dio članova odlučio se na uspon uputiti nešto lakšim Avalonom, a većina nas se ipak uhvatila ukoštac s vertikalom koja je izvrsno opremljena željezom i nakon početnog grča pruža neprocjenjive poglede na more i vinograde. Ove dvije ferate sastaju se kod visećeg mosta koji ne vodi nigdje osim prema mnoštvu lajkova na društvenim mrežama. Pogled na ambis koji se nalazi ispod mosta također je neprocjenjiv. Nakon nešto kraćeg dijela ferate Barbara do vrha je slijedilo i nešto slobodnog plezanja ostrim stijenama. Osvježili smo se u konobi ispod vrha pivom čija cijena se formirala vjerojatno ovisno o simpatičnosti naručitelja, a gazda konobe uputio je pojedinim sudionicama izleta i razne (ne)moralne ponude umjesto da je galantno počastio domaćim sokom od kadulje. Nakon što nitko od prisutnih nije prihvatio bračne i mračne ponude veći dio ekipe uputio se skroz do vrha sv. Nikola, a zatim planinarskom stazom uz jednu od lokalnih atrakcija, samostan u špilji natrag u mjesto u jedan od restorana na zasluženi ručak i hladne napitke. Nakon još jednog kolektivnog kupanca u našem kampu krenule su i pripreme za večeru drugog dana, varivo od svih vrsta povrća s dodatkom pikantnih kobasa.

Glavnu atrakciju druge večere priuštiti su nam Zrnobradi i Obedić svojim okršajem u zgibovima koji je započeo nespornom oko odabira glazbenih brojeva. Zrnobradi je nadmoćno pobijedio s konačnih 11 zgibova i time osvojio primat u odabiru hitova kojim smo cijelu večer uveseljavali ostatak ovih elitnih odreda. Pri tome nismo zaboravili ni na našeg Oboružanog koji nažalost nije mogao nazočiti ovom jedinstvenom izletu te smo mu posvetili čak i plesnu koreografiju na mile zvuke njegove voljene Vesne Pisarović. Naša Ivana ove se večeri pobrinula za tekuću fazu i sudjelovala u odabiru glazbe za fajrunt.

Treći dan izleta bio je rezerviran za aktivnosti ovisno o osobnim preferencijama sudionika. Većina se tako ipak odlučila za aktivni odmor i odlazak na penjaliste Straćine u blizini Starog grada gdje su iskusni alpinisti iz naših redova Robi i Robić pronašli nekoliko „lakših“ smjerova. Uz ohrabivanja i doskočice našeg Zrnobradog zaključak je bio da nije bitan smjer, bitno je popesti se. Dio ekipe ostao je odmarati u kampu, a dio ekipe uputio u mondeni Hvar uvjeriti se u istinitost novinskih napisa o visokim cijenama ovog popularnog ljetovališta. Za zajedničku večeru ekipa logistike isplanirala je lagani obrok, paštu s umakom od tune, a djevojke su demonstrirale anatomski ispravne položaje za miješanje umaka u vrlo velikom loncu s vrlo velikom kuhačom. Nakon večere uslijedila je još jedna večer popularnih hitova, a predsjednica je stekla novi nadimak (Mama Ska) zahvaljujući svojim ska plesnim vještinama. Sjetni što je našem izletu uskoro kraj, probudismo se na Dan naše državnosti u utorak i ubrzo pospremismo svoje domove. Oči svih sudionika izleta bile su uprte u razne vremenske prognoze koje nisu bile baš obećavajuće za naše planirano finalno odredište, feratu na Čikoli. No, pravi ferata znalci uvijek imaju nekog asa u rukavu i kao alternativno odredište odabrali su feratu Perunika u blizini Podstrane. Puto-

vanje u utrobi trajekta na relaciji Stari Grad – Split proteklo je u dogovorima za kulminaciju ovogodišnjih velebitaško-ferataških tura čiju lokaciju vam nećemo odati, pratite nas za više sadržaja. U blizini Perunike dočekao nas je ljubazni postariji gospodin koji nije bio baš uvjeren u naše penjačke vještine te nam je savjetovao da ako nam se što dogodi zovemo HGSS. Na pristupu do ferate iznad brda počeli su se skupljati kišni oblaci, a čulo se i nekoliko tutnjeva grmljavine. Razborito smo odlučili da ne želimo završiti u novinama i okaljati ime i ugled PDS Velebita, te zaključili da ferata neće nigdje pobjeći i dogovorili gdje ćemo na obedić. Do restorana Antin gušt u predgrađu Šibenika prošli smo kroz gotovo sva godišnja doba, čitaj rijetko viđenu tuču. Umorni, ali ispunjeni, u večernjim satima stigli smo u Zagreb, opet preskočivši mjesto gdje sve počinje i završava.

Darija Mužinić

Izlet 5.: Triglav

Triglav čez Plemenice: ocjena B/C,

Triglav čez Prag: ocjena B.

Datum izleta: 14.07.-16.07.2023.

Broj članova izleta: 31

Odmah po povratku iz Dalmacije uslijedile su organizacijske pripreme za završni izlet ovog ciklusa – Triglav. Kod većine planinara Triglav izaziva strahopoštovanje, a mi smo htjeli Triglav za završni izlet kako bismo vinfiće odveli na jedan pravi alpski uspon koji uključuje dijelove osiguranog puta, ferrate. Iako ferate na Triglav same po sebi ne predstavljaju težinu, cjelokupni set varijabli ovog uspona čini ovaj izlet posebnim: duljina hodanja, visinska razlika, gužva na grebenu Mali Triglav-Triglav, predivno okruženje, ljetna vrućina, velika grupa,...

Kako uspješno povesti 31 osobu na vrh Triglava, pitanje je koje sam razrađivao danima, jer koliko god je ovaj ciklus izleta donio svima jednako znanje i iskustvo, ipak su neki na kraju vještiji, a kod nekih postoje druge varijable koje treba uzeti u obzir pri planiranju izleta. Odlučujem se na podjelu u 5 grupa, svaka ima dva vrlo iskusna člana te svaka grupa kreće u različito vrijeme, tj. razlika vremena polaska između dvije grupe je 15 minuta. Tom vremenskom razlikom planiram izbjeći gužvu i zastoje na ferati, a dva iskusna člana u svakoj grupi jamče sigurnost i znanje u slučaju da nešto krene mimo plana. Imali smo i dvije varijante uspona, prva je uključivala Čez Plemenico (popularno zvano „Bamberg“), a druga varijanta Čez Prag.

Varijantu Čez Plemenico je išlo 25 članova, a Čez Prag 6 članova. Čez Plemenico je svih 25-ero uspješno savladalo, na vrh Triglava smo stigli za 7 sati, što je odlično s obzirom na broj ljudi koji je išao tom varijantom. Čez Prag popelo je 5 članova, dok je šesti odlučio uživati na domu na Kredarici ostavivši uspon za neki drugi put. Nakon dolaska na vrh, svi smo se spustili do Kredarice te potom nastavili do Stanićevog doma gdje smo proslavili, dok je sutrašnji dan bio ostavljen za spuštanje do Aljaževog doma i povratak u Zagreb.

ZAKLJUČAK:

Ovaj ciklus izleta je bio pun pogodak, članovi su se međusobno bolje upoznali i povezali, steklo se potrebno znanje i iskustvo, a u svemu tome smo jako uživali. U ciklusu izleta su sudjelovala 53 člana našeg društva.

Ono što me jako oduševilo je ozbiljnost članova, međusobno pomaganje, a najveći plus vidim u tomu što su u ciklusu sudjelovali članovi svih odsjeka i sekcija našeg društva.

U tijeku ovog ciklusa izleta, tj u pauzi između izleta, članovi su išli na ferata izlete koje su sami organizirali, a nakon ciklusa su organizirali tzv. „Maturalac“ izlet. Maturalac izlet je ustaljena praksa u našem društvu gdje polaznici određene škole/tečaja nakon završetka istoga organiziraju izlet i pozovu voditelje škole

odnosno tečaja. Iako ovo nije bila škola, niti tečaj, svejedno je organiziran Maturalac, a na kojem smo išli na Prisojnik (Kopišarjeva pot) te ferate Hvodnik i Jerman.

Potrebno je zahvaliti svima koji su doprinijeli u realizaciji VINF-a, puno ih je pa neću nabrajati kako ne bih nekoga zaboravio, ali svi oni će se prepoznati.

Na kraju bih zaključio kako bi bilo dobro da se ovakav ciklus izleta ponovi pa pozivam sad već iskusne polaznike VINF 1.0 na organizaciju VINF-a 2.0

90 GODINA PREMUŽIĆEVE STAZE I 11 VRHOVA SJEVERNOG VELEBITA

Sebastijan Barić
PO PDS Velebit

Fotografije: Matej Lovrić, Darija Zadravec, Perica Zrnić,
Antonia Mihaljević, Sebastian Barić

8. i 9. srpnja 2023. godine Velebitašice i Velebitaši su se odlučili proslaviti 90. rođendan jedne od najljepših staza Hrvatske. Ideju dr. Ivana Krajača je inženjer šumarstva Ante Premužić proveo u djelo. Staza se gradila od 1930. do 1933. godine tehnikom suhozida. Staza je trasirana tako da nema velikih uspona, ali nadobudne Velebitašice i Velebitaši su se potrudili tu stazu malo začiniti. U dva dana hodanja na raspolaganju nam stoji 11 vrhova sjevernog Velebita.

Petak, 7.7.2023.

Dok se većina spremala na Velebit tek u subotu 8.7., dva auta su krenula već u petak. Plan je bio spavati na Alanu te se u subotu spustiti do Krasnog od kuda naša rođendanska tura kreće. Kako ne bi monotono slijedili plan, jedan auto završava na Zavižanu gdje iskrcavaju sastojke za subotnju večeru te ostaju tamo prenoćiti. Drugi auto stiže na Alan. Nakon lagane šetnje i večere, odlazimo na spavanje u ugodnom planinskom okruženju. Već sada se strka skupljanja po Zagrebu nakon posla i dan ranijeg kretanja isplatila. Sljedeće se jutro odmorni spuštamo u Krasno na mjesto okupljanja.

Subota, 8.7.2023.

Prvi stižu već u 7:30. Planirani start se malo pomiče. Atmosfera je dobra te se kave i doručci odrađuju bez stresa. Plan puta je popesti se na Mali Rajinac, a nakon toga pojedinci se mogu pridružiti jednoj od 3 grupe. Cilje za subotu je popesti sveukupno 6 vrhova preko 1600 m: Mali Rajinac, Veliki Pivčevac, Veliki Zavižan, Balinovac, Zavižanska Kosa te Vučjak. Oni koji pak odluče za lakši put mogu u nekoliko točaka krenuti direktno pre-

ma planinarskom domu Zavižan te se počastiti osvježavajućim pićem i uživati. 30 planinara oko 9 sati kreće iz Krasnog prema Jezerima i crkvi sv. Ante. Put kroz šumu je strm, a postotak vlage u zraku visok. Već se ovdje počinju formirati grupe. Perica kao prvi vodi grupu Ptica Trkačica. Kod crkve se Ptice Trkačice skupljaju i čekaju vođu Kojota, Kapetana Puža i vođu ovog izleta, Edu. Kojoti su druga grupa koja će također pokušati popesti svih 6 vrhova, ali sporijim tempom. Dolaskom Ede, koji preuzima kontrolnu točku, 15 od 30 ljudi nadobudno i brzim korakom grabi prema Malom Rajincu, dok se Kojoti i Tweetyji i dalje skupljaju. Tweety, grupa koju je vodila Daria, je treća grupa koja će laganijim tempom popesti onoliko vrhova koliko im se bude htjelo te maksimalno uživati. Vrijeme je predivno, sunčano s tek pokojim oblakom. Dok visinska razlika od Jezera do bilo kojeg od ciljanih vrhova nije bila pretjerano velika, svaka strmina kojom smo se penjali uzela je svoj danak te cijedila energiju. Na svu sreću, bili smo spremni vratiti energiju s dovoljno sendviča, čokolada i ostalih planinarsko-prehrambenih proizvoda. Nakon uspješno popeta tri vrha, na četvrtom vrhu Balinovcu, već izmučeni i umorni, raspodjeljujemo zadnje litre vode kako nitko ne bi ostao žedan. S dovoljno tekućine, stižemo i na Zavižansku Kosu te iz sve bližeg gledamo ljude kako uživaju na terasi planinarskog doma Zavižan. Željni okrijepe, malo se spuštamo, pa se malo penjemo te napokon stižemo do doma. Ruksaci i gozjerice su ostavljeni po strani, a hladna i osvježavajuća piće u rukama. 5 od 6 vrhova je odrađeno. Grupa se malo po malo popunjava te je uskoro cijela grupa na domu. Chef Mate se prihvatio kuhanja večere za 30 gladnih planinara dok grupica od 15-ak ljudi kreće na Vučjak svega nekoliko minuta hoda iznad doma pogledati zalazak Sunca. Po povratku slijedi fenomenalno varivo s kobasicama, kratki govor vođe ekspedicije te zatim tišina narušena

zvukovima žlica kako stružu po tanjurima. Nakon večere umorni i siti odlaze spavati, ostali ostaju feštati nakon uspješno odrađenog prvog dana.

Nedjelja, 09.07.2023.

Danas nas čeka dionica Premužičeve staze od Zavižana do Alana. Sama staza nije teška, ali kada dodamo Gromovaču, Crikvenu, Krajačev Kuk, Seravski Vrh i Alančić situacija postaje ozbiljna. Vrijede ista pravila kao i za subotu. Svatko prema svojim željama i mogućnostima može odlučiti na koliko se vrhova želi penjati. Olakotna okolnost je da devijacije s glavnog puta nisu velike. I danas je sunčano i toplo, na stijenama čak i vruće. Za početak krećemo makadamom do početka Premužičeve staze. Ovdje nam Edo napomene da zamislimo kako bi nam bilo tuda hodati da nema staze te koliko je truda i energije uloženo u izgradnju iste. Kao što ćemo uskoro vidjeti, kroz prilično nedostupan kraj teško je i kretati se, a kamoli sagraditi stazu. Svaka čast svim graditeljima na ustrajnosti da ovaj projekt dovedu do kraja. Nama su dali jedinstvenu šansu doživjeti divljinu

Velebita iz neposredne blizine. I tako smo mi krenuli hodati Premužičevom stazom. Malo po malo dolazimo do prvog vrha, Gromovače, te ubrzo nakon toga i do Rossijeve kolibe. Hodanje po stazi je predivno, od divljenja graditeljskoj vještini do predivne prirode, pogleda na Jadranskom more te Hajdučke i Rožanske Kukove. Sporije se krećemo, ali zato stignemo upiti svu ljepotu Sjevernog Velebita. Vrhovi se nižu jedan za drugim, a umor raste. Polako i travnati uspon na Alančić dolazi na red, 11-i i posljednji vrh ovog vikenda. Olakšanje i sreća nadvladavaju umor te dobivamo dodatnu dozu energije za privesti ovaj izlet kraju. Sada već u manjim grupama, polako stižemo do planinarske kuće Alan, gdje ponovno skidamo ruksake i gojzerice te uz hladno pivo ili gemišt čestitamo jedni drugima na izvrsno odrađenom izletu i lijepom vikendu. Umorni, ali zadovoljni čekamo Dragec prijevoz nazad u Krasno, ukrcavamo se u aute te krećemo nazad za Zagreb. Još jedan izlet je odrađen. Premužičeva staza svaki put iznova očara i neka tako i ostane. A mi se, ako ne prije, vidimo na proslavi 100 godina Premužičeve staze; navodno će uskoro biti *mail* s najavom :)

Matej Lovrić

I kratak osvrt od strane nove sekcije našeg društva:

Sekcija Livadarenje

Naša sekcija se oformila tamo negdje na prvom usponu iz Krasnog, nakon što su ostali kolege upalili svoje mlazne pogone i otrčali prema planiranim vrhovima. Mi smo ostali kao vjerni fanovi iza i navijali da osvoje sve što su naumili. I ovim putem, svaka čast ljudi! Nakon što smo preživjeli taj nemilosrdni prvi uspon, za nagradu smo dobili prekrasnu visoravan Jezera. Obzirom na to da velebitske visoravni nisu tako vidljive s otoka niti autoputa, ovakav pogled je bio još posebniji jer smo zapravo počeli otkrivati što sve Velebit skriva iza gromkih i strmih padina koje smo inače navikli gledati. Nakon što smo se malo dobili kod ruševine crkve sv. Ante, nastavili smo dalje prema Malom Rajincu, jer smo odmah bili odlučni da svakako osvojimo najviši vrh Sjevernog Velebita. Pogled od gore je fantastičan, slike mogu dočarati samo mali dio te očuvane ljepote. Imaš more, imaš Hajdučke i Rožanske kukove, imaš masu ostalih vrhova i negdje tamo i naš subotnji cilj na Zavižanu. Nakon Malog Rajinca, jedan dio ekipe se uputio dalje osvajati vrhove, a mi ostali smo sigurno krenuli prema planinarskom domu. Bilo je sunčano i vruće, s puno buba kamikaza i finih livadskih mirisa. Sva voda koja je postojala po ruksacima je nestala do planinarskog doma.

Nakon što smo ostavili teške ruksake, popili još tekućine, popeli smo se na Veliku kosu i od tamo uživali u predivnom pogledu na naše otoke. Daria i Tajana su nadobudno otišle osvojiti još dva vrha, i u tome uspjele - jer kako neće kad jednom krenu, a mi opet nastavili zdušno navijati za njih, sjedeći i uživajući na suncu. Navečer, naši fantastični Mate i Marina su pripremili ukusno varivo, i omogućili nam da - ili nastavimo dalje uživati u druženju ili da odemo mirni i siti na spavanje. Drugi dan bio je rezerviran za prekrasnu Premužičku. Komentirali smo da bi

UNESCO trebao razmotriti i zaštititi ovo čudo gradnje koje je oživilo ovaj divlji Velebit. Vidici od tamo su fantastični, nema člana grupe koji nije izlazio riječ prekrasno dok smo hodali stazom. Na putu smo vidjeli i medvjedi trag (*hint*: nije otisak stopala) pa smo najglasnije moguće pjevali sretan ročkas Premužičevoj da medo ne bi nas vidio kao nedjeljni desert za taj isti ročkas. Drugi dan smo bili raspoložniji za penjanje po vrhovima pa smo se popeli na vrh Gromovača i Crikvena (rukama i nogama), baš uživali u penjanju i ponovno prekrasnim pogledima. Ručali smo u Rossijevoj kolibi, koja nam je pružila iskustvo s pet zvjezdica. Do Alana smo došli popodne oko 16 sati, prepuni dojmova, maksimalno isušeni od vrućine i uživali u hladu dok Dragec nije sa svojim *Dragec toursom* došao po nas. Nakon vožnje po *kvalitetnom* makadamu nekih sat i pol vremena, stigli smo do auta u Krasnom i nastavili prema Zagrebu.

Hvala Edi na fantastično organiziranom izletu i na nesebičnom dijeljenju svog enciklopedijskog znanja o Velebitu, veselimo se novim izletima (*no pressure*, Edo)! *Antonia Mihaljević*

Što kaže Kapetan Puž (Edo Vričić, inicijator izleta)?

Bio je ovo jedan od onih izleta kad sve 'sjedne na svoje mjesto', kad se ispune sva tvoja očekivanja i još iznad toga! I kad si sretan što si Velebitaš/ica! S obzirom da je nekoliko velebitaških autor(ica) već opisalo tijek izleta neću ulaziti u te detalje, više ću se dotaknuti onog što emotivcu Kapetanu Pužu (inicijatoru izleta) razgaljuje dušu nakon ovakvih vikenda... Prije svega, iako sam od 2015. (kada sam se uključio u aktivnosti PO-a) organizirao i inicirao razne izlete i pohode, u Dinaride, Alpe pa čak i na Kavkaz, nikada se nije dogodilo da nas na izlet krene 30?! Priznajem, hvatala me je malo i 'tremica', jer puno ekipe nisam niti poznao prije izleta, a tura koju sam zamislio uključivala je podosta 'tabananja' po sjevernom Velebitu, kao i logistike za proslavu. Na svu sreću, Velebitaši/ce su uvijek tu da uskoče! Perica i Daria pristali su zajedno samnom pripaziti na ljude, posebice one manje iskusne koji još ne poznaju Velebit. To mi je već dalo sigurnost, jer sam znao da su oboje iskusni planinari koji su već vodili puno ekipa, a znao sam i da ćemo se puno lakše održati u sigurnosti skupina, da neće biti zalutalih ovčica i sl. Time smo dobili mogućnost da se podijelimo u 3 već spomenute grupe, a ta taktika dala je rezultate! Koliko sam kasnije ispitao ljude, svi su zadovoljili svoje planinarske apetite, nije bilo svađa oko presporog ili prebrzog ritma, a uspjeli smo održati osnovno i jedino pravilo izleta na kojem sam zaista inzistirao – NITKO NE HODA SAM! Naravno, nemam ništa protiv solo igrača koji pohode planine, ali kad organiziraš izlet za 30 planinara, onda to jednostavno nije opcija! Uglavnom, vidjevši

kako se tijekom izleta tečno i prirodno dijelimo u te grupe, hodamo svak u svom ritmu, a opet u skupini, s osmijehom na licu (te pokojom kapljicom znoja na čelu), znao sam da smo 'pogodili u sridu' sa tom taktikom – stoga; živjele TRKAČICE, KOJOTI I TWEETY-ji!

Drugo, velika hvala svima koji su preuzeli inicijativu i počeli s pripremom večere dok su neki od nas još uvijek bili na stazi! Time ste nama ostalima dali mogućnost da uživamo u prekrasnim vrhovima na putu do Zavižana, u svom ritmu, na svoj način! Jer inače, da nije bilo inicijative, organizator izleta morao bi odustati od nekoliko zadnjih vrhova te hitati prema kuhinji doma... a ovako, kad smo došli na dom, lonac je već 'krčkao', mirisi su se širili kuhinjom, a pivo je bilo puno slađe jer smo ostvarili ciljeve dana!

Treće; kada sam planirao izlet namjerno sam uključio hrpetinu vrhova (10 + 1), kako bi nam svima dao 'viši cilj', koji te gura naprijed. S druge strane, iskreno, bio bih zadovoljan i da smo se uspjeli na pola do tih. No, kada mi je na kraju Perica rekao da se 6 članova uspjelo na svih 11 vrhova, a da su od toga troje školarci, mojoj srećici nije bilo kraja! Dakle, uspjeli smo! 11 vrhova sjevernog Velebita iznad 1600 m u 2 dana? Pa tome se nisam zaista mogao nadati! Naravno, nismo svi otišli na sve vrhove, ali nahodali smo se kao prasci, neki su doživjeli sasvim nove razine hodanja, a svak onaj koji zna što zaista znači biti Velebitaš/ica zna da je uspjeh pojedinca ujedno i uspjeh grupe! Jer, zajedno smo krenuli gore, zajedno smo se podržavali, dijelili vodu, hranu, veselje, znoj i kukanja...i uspjeli smo!

Da zaključim, u današnje vrijeme preizraženog individualizma i 'selfie generacije', kojima je bitno samo da oni sami budu videni na nekom vrhu, ovakav grupni pohod prepun međusobnog poticanja i to na jedno od mojih najdražih mjesta na svijetu, daje nadu da je još ostalo PUNO onog što nas već preko 70. godina drži zajedno – a to 'ono' zove se... pogađate: VELEBITAŠKI DUH!

Zato, hvala svima ekipa! Ako je suditi po ovom pohodu, čekaju nas još mnoga zajednička otkrivanja i usponi!

Sebastian Barić

KEEP COOL

Velebitaška pjesmarica
Marijan Čepelak - Maligan
(kontrafaktura "Keep cool, fool",
Johnson / Myrow)

smiri se - da spasiš se od pada
smiri se - ukopčaj uže sada
smiri se - provjeri stopu svaku
jer jučer si se izvukao za dlaku

smiri se - i stremen ovdje stavi
smiri se - to klin je onaj pravi
smiri se - i zategni uže
dok oprimak se klima, srce kuca brže

Lubenovac
i stijena Kozjaka
je naša sva
već puno godina

u kraju tom
nalazim poticaj
penjanju mom
sad već usporenom

smiri se - i duboko diši
smiri se - a poslije sve opiši
smiri se - i ne gledaj dolje
prvenstvene dužine satima se broje

smiri se - jer vrijeme brzo leti
smiri se - a cug taj tek je peti
smiri se - koristi šansu svaku
jer možda ćeš se penjati po mraku

i opet ću
kad svane novi dan
u stijenu tu
za me jedinstvenu

a uveče
toplina vatre te
okupit će
sve nas prijatelje

smiri se - ne misli sad o tome
smiri se - ma, uspjeh ćeš, dabome
smiri se - jer zvijezde već se kriju
dok mišić te zateže i noga ti se trese
smiri se - namotaj brzo uže
smiri se - po mraku traje duže
smiri se - i pazi gdje ćeš stati
svaki ulog truda sa dobrim ti se vrati

LJETNA ALPINISTIČKA ŠKOLA 2023.

Abseiling s vrha Vele Peše

Luka Pernek, Sandro Ristić, Bruno Drljanovčan, Vedran Štifanić, Filip Bolčić, Hrvoje Butina, Martin Milobara, Martin Mesec, Ivan Prepolec
AO PDS Velebit

Fotografije: arhiva AO

Trajanje škole: 14.3.-28.5.2023.

Polaznici (13): Hrvoje Butina, Mislav Maleković, Luka Pernek, Ljubko Lozić, Vedran Štifanić, Filip Bolčić, Martin Mesec, Matija Jelić, Bruno Drljanovčan, Martin Milobara, Valentino Vukadinović, Lucija Frančić, Sandro Ristić

Voditelj škole: Ivan Prepolec
Zamjenik voditelja škole: Ognjen Bogović

Predavači i instruktori: Krunoslav Tomorad, Ivona Bogović, Ana Marija Tušinec, Hrvoje Horvat, Bruno Crljenić, Igor Robić, Robert Manestar, Mario Grabarić, Filip Peruzović, Nika Žagar, Davor Rostuhar, Ratko Johan, Kristijan Grubišić, Marko Lukačević, Marko Čepo, Franjo Radošević, Matija Ruk, Kruno Užarević, Damir Wilder, Anja Novković, Ana Klarić, Tamara Bastaić, Krešimir Vukšić, Marko Haller, Mario Novak, Adriana Jovanović, Matija Zaplatić, Katarina Šipić, Patrik Macukić, Krešimir Bonačić Krešić, Mario Savović, Sunčica Hrašćanec, Romana Večerić, Bojan Čobanović, Tea Čalogović, Ira Topličanec, Vid Fantov, Domagoj Bojko, Darko Berljak, Marin Mustapić, Borislav Aleraj.

Uz ove tehničke podatke i izvještaj voditelja na kraju članka, za ovaj broj Velebitena, donosimo vam isječke iz izvještaja koje su školarci napisali o izletima ovogodišnje alpinističke škole. Cijele izvještaje možete naći na internetskoj stranici našeg Društva.

18. 3., Vela Peša

“Sa svakim osiguravanjem partnera pokreti su nam bili sve sigurniji i fluidniji - na pravom putu ka automatizmu. Imali smo priliku i penjati se na ‘top rope’, a nakon toga i u vodstvu - s naglaskom na pravilno ukopčavanje užeta u međuosiguranju i pozicioniranje tijela. Nakon zihiranja slijedilo je živopisno Tomurovo predavanje (čini mi se da je sve što on čini živopisno) o tehničkoj opremi. Čak i penjaču koji se susreo s opremom ovo predavanje čini pravo zadovoljstvo zbog raznih novih informacija.”

Luka Pernek

19. 3., Kalnik

“Svi su tečajci absajlali dva puta s dva različita štanda, a također su morali naučiti/napraviti/koristiti: vodički bulin, bulin s uplitanjem, modificirani prusik s gurtinom, pasivne (čokovi) i aktivne (frendovi) zaglavke. Nakon absajla, jedna grupa sastavljena od četiri tečajca i dva instruktora krenula je prema penjačkom sektoru Prvi zub kako bi vježbali prusiciranje, dok je druga grupa od osam tečajaca i osam instruktora vježbala osiguranje i penjanje u vodstvu ili na ‘top rope’.”

Sandro Ristić

25.-26. 3., Kanjon Čikole

“Nakon prevezivanja krenuli smo s ponavljanjem komunikacije u navezu. Prvo one sa klasičnim naredbama, a zatim i komunikacijom povlačenja užeta. Kad smo završili sa svim zadacima, ponovno smo dobili priliku penjati razne kratke sportske smjerove koje karakteriziraju gusto postavljeni spitovi (ponesite puuuno kompleta). Zbog kaotične komunikacije s našim domaćinima (ali srećom ne u navezi nego telefonom), pokušali smo kampirati na nekoliko različitih mjesta. Konačno smo stigli na naše odredište - prekrasan maslinik gdje su nas naši domaćini Branko i Ive srdačno ugostili u svojim adventskim kućicama. Osim grahom i kobasicama, raznim vrstama rakije, sirom, pršutom, šparogama i mnogim drugim slasticama, počastili su nas

i svojim životnim pričama te raznim dogovrštinama koje su prošle. Večer se nastavila veselo i vedro, ekipa se zabavljala uz zvukove Hrvojeve gitare i glasa koji su još više podigli atmosferu, a rečenica “Čuki, pusti osiguranje!” dobila je sasvim novo značenje. Nakon nespretnog slaganja šatora u mraku i osebnog dana, mogli smo otići mirno na spavanje.” (Bruno Drljanovčan)

1.-2. 4., Paklenica

“Nedjelja, pol 7, ustajanje, razvlačenje, kava, pospremanje. Situacija vrlo slična jučerašnjoj: ‘naoružavanje’ i put kanjona. Slijedi raspoređivanje i određivanje. Mene je dopao instruktor Šokre i smjer *Oprosti mi pape* u stijeni Velikog Vitrenika. S nama u smjeru još ide damski navez Ana-Lucija. Od ugibališta do ulaza u smjer je nekih 20-ak minuta po solidnom putu. Po dolasku pod stijenu Lucija i ja smo lagano zazujali tražeći ulaz (sve je na nama školarcima), ali snagom logike uspješno ga pronalazimo i slavadobno pokazujemo instruktorima. Šokre i ja puštamo dame prve, lagano sjedamo na stijenu i uživamo u jutarnjem suncu. Kad su cure odmakle pripremamo se i mi, navezujemo se i provjeravamo. Šokre vodi, ja lagano za njim, smjer ima 4 dužine, ali Ana i Šokre su se dogovorili da se 2. i 3. spajaju jer su prekratke i nema smisla gubiti vrijeme. Na štandovima odmor, sunčanje, prepričavanje popetog i slušanje Šokretovih opaski na moj rad, tj. što valja, a što ne (a bogami toga ne manjka).”

Vedran Štifanić

20.-21. 4., Tulove grede

Prošli vikend kiša je zalila cijelu Lijepu Našu i ruke su žedne stijene. Mladi školarci u ovakvim okolnostima popeli bi se i jedni drugima na glavu, no na sreću ne moraju jer se ide na Tulove Grede. Lokacija, o kojoj smo čuli priče mitskih proporcija, uskoro će se i nama uladuriti u srce. Dan je prekrasan, bistar i sunčan bez naznake kiše, a okružuje nas livada načičkana boulderima i travom koja izgleda kao da je netom pokošena. I naravno, usred cijele priče gorostasni greben - dom Winnetoua i velebitskih vila. Društvom vlada veseli žamor i gdje god pogledaš, smiješak na licu - instruktori nisu lagali, pa ovo je stvarno raj! Ovog vikenda prvi puta penjemo neopremljene smjerove. Ideja je da dobijemo osjećaj za penjanje klasika te i sami vodimo koju lakšu dužinu gdje ćemo uz budan nadzor instruktora postavljati prva međuosiguranja i sidrišta u pravom smjeru. Uz to, neki školarci

Prikaz postupka osiguravanja partnera i ležeran Tomur naslonjen na stijenu

Tečajci u sutonu Vele Peše

Ivona u Austrijskom grebenu

Dolje: voditelj škole Ivan pokazuje postavljanje međuosiguranja.

penjati će i po prvi puta sa poluuzetom (half-rope). Sve u svemu, uzbudljiv vikend. Uskoro su svi školarci upareni s instruktorima i navezi kreću prema dodijeljenim smjerovima. Svi osim jednog školarca zapravo, autora ovih redaka koji je u pospanom jutru zaboravio ponijeti pristupne cipele. Tako sam ostao sjediti na čarobnoj livadi i, čekajući dostavu cipela, slušao uzvike kolega iz svih kutaka stijene (“Pusti osiguranje!”, “Vući uže!”) te zvonko udaranje klinova u pukotine - bar je muzika bila dobra.”

Filip Bolčić

29.-30.,4., Paklenica

“U subotu se održavao Paklenički penjački maraton i Ivanova ideja je bila tečajce i instruktore grupirati u parove te da se parovi prijave na penjački maraton. Iz ovoga se već dalo naslutiti da će težište vikenda biti stavljeno na penjanje. U kanjonu srećem Šokrea (čovjek sa najvećim listovima), mog instruktora za taj dan. Zajedno odlazimo do pulta za prijavu na maraton gdje dobivamo majicu i listu za prijavu popetih smjerova. Tečajci i instruk-

tori dobivaju naputak od Ivana koje će smjerove penjati. Krešo i ja penjemo smjerove “Tinín smjer” (4b+) i “Cile” (4b). Prvo penjemo “Tinín smjer”. Smjer pronalazimo bez problema. Ja u vodstvu penjem drugi cug, na kraju cuga slažem štand od kevlarice oko glonđe, bombastičnog čoka i stavljam jednog frenda u kontra smjeru da mi drži štand ako ga nešto povuče prema gore. Trebalo mi je skoro 15 minuta da to improviziram (možda i više), ali sam 100% siguran da će držati. To potvrđuje i Šokre nakon inspekcije štanda i daje mi par ideja kako se štand mogao poboljšati. (...) Uzimamo kratku pauzu te se prebacujemo na Ovčji kuk gdje tražimo smjer “Cile”. Smjer ima samo 2 cuga, a u 2. cugu je viseći štand. Šokre želi da iskusim ljepotu visećeg štanda i zbog toga pada odluka na mene da vodim 2. cug. Iz smjera mi ostaje u sjećanju da viseći štand i nije tako neudoban kao što svi govore, dapače sva težina s penjačica i prstiju mi je prebačena na butine, a budući da mi je pojas udoban, zihranje s visećeg štanda prolazi ugodno (koliko to može biti) i bez problema.”

Hrvoje Butina

6.-7. 5., Dabarski kukovi

“Nakon raspodjele tko s kim penje i što, kreću pripreme penjačkog uspona, vade se skice, priprema se oprema i vrlo brzo nakon toga na zbornom mjestu ostaju samo prizemljeni. Smjerovi na repertoaru za ovaj vikend su *La figlia del capitano*, *Velebit express*, *Starter*, *Altweibersommer*, *Singing in the rain*, *Bibl und Bubl*, *Attraverso l'arcobaleno*, *Špranca della uživanca* i *Vamos a la playa*, dakle, zabava i uživancija zagarantirani su za svakoga. Pri povratku iz smjera na dogovoreno mjesto, čekalo nas je još nekoliko zadataka baziranih na ponavljanju određenih tehnika. Nakon uspješno odrađenih zadataka došlo je vrijeme za kamp i opuštanje uz večeru, gdje kreću problemi za kuhara. Naime, na meniju za ovu divnu večer bio je povrtni rižoto i salata u režiji moje malenkosti. Od velike želje da impresioniram sve prisutne svojim kulinarskim sposobnostima malo sam izgorio, ali ne ja, nego rižoto. Mislim da je jedini način kako oraspoločiti kuhara kojem večera ne uspije da se večera pojede. Ili su stvarno bili jako gladni? Taj dio mi još uvijek nije jasan, ali rižoto se skoro pa pojeo.”

Martin Milobara

13. 5., Penjački centar Celje

“Ulazimo, spremamo se i razgledavamo stijene. Za penjačku stijenu u ovako malom mjestu, stvarno ima dovoljno sadržaja.

Smjerovi svakojakih vrsta, ‘auto belay’ sustavi, brzinsko penjanje... Dok se oblačimo u penjačke pojase i provjeravamo, instruktori se brinu da svi budu upoznati s pravilima sigurnosti i ispravnom upotrebom opreme. Grupa se dijeli u manje timove, svaki s vlastitim instruktorom koji vodi tečajce kroz vježbe i smjerove. Posebna pažnja posvećuje se vježbanju osiguravanja GriGri uređajem koji je neophodan za sigurnost u penjanju sportskih smjerova. Zatim, slijedi vježba kontroliranog padanja i hvatanja spravicom. Tečajci osjećaju adrenalin kako im struji kroz tijelo. Izrazi lica tijekom padanja mogli bi se usporediti s tmurnim vremenom koje nas je zapravo i dovelo ovdje. Ispočetak se pada s manjih visina, a zatim povećava težina izazova. Na kraju je većina tečajaca ipak prebrodila inicijalni strah.”

Martin Mesec

20.-21. 5., Paklenica

“Nažalost školski izvještaj s ovog izleta je izostao zbog Ljube. Oprostili smo mu jer više nikome nije bilo do izvještaja iz Paklenice u kojoj smo, zbog čestih kiša, na ovoj školi bili čak triput. Svejedno uživali smo u penjanju i ponavljanju gradiva za ispit koji je slijedio sljedećeg tjedna.”

Ivan Prepolec

23. 5., Pisani ispit, 25. 5., Kolokvij tehnika, 27.-28. 5., Klek (ispit škole)

“Došao je red da i ja napišem jedan izvještaj, a ne da tu obvezu prebacujem na školarce. Budući da na Klek dosad nismo mogli zbog kiše, odlučeno je da odemo tamo. Prije samog brda, otišli smo u Zavičajni muzej u Ogulinu kako bismo posjetili Alpinističku zbirku. Dok su ih na zidova gledali stari alpinisti, ali i neka poznata lica, školarci su mogli vidjeti kako je alpinizam u Hrvatskoj krenuo i nisu bili ravnodušni prema odvažnosti i trudu naših starih. Zato mislim da je i simbolično i lijepo što smo za kraj škole došli tamo gdje je sve počelo.

Malo više nalik na prošle generacije, utovarili smo sve u ruk-sake i planinarili na Klek gdje ćemo provesti subotu i nedjelju te spavati u domu. Ovo me brdo opet oduševilo čim je iz zelene šume izronila stijena. Prekrasna atmosfera i mir, bez previše posjetitelja na koje smo navikli npr. u Paklenici, pomiješali su se s uzbudjenjem oko ispita. Školarci su sa svojim instruktorima/ispitivačima krenuli na završni zadatak ove školske godine

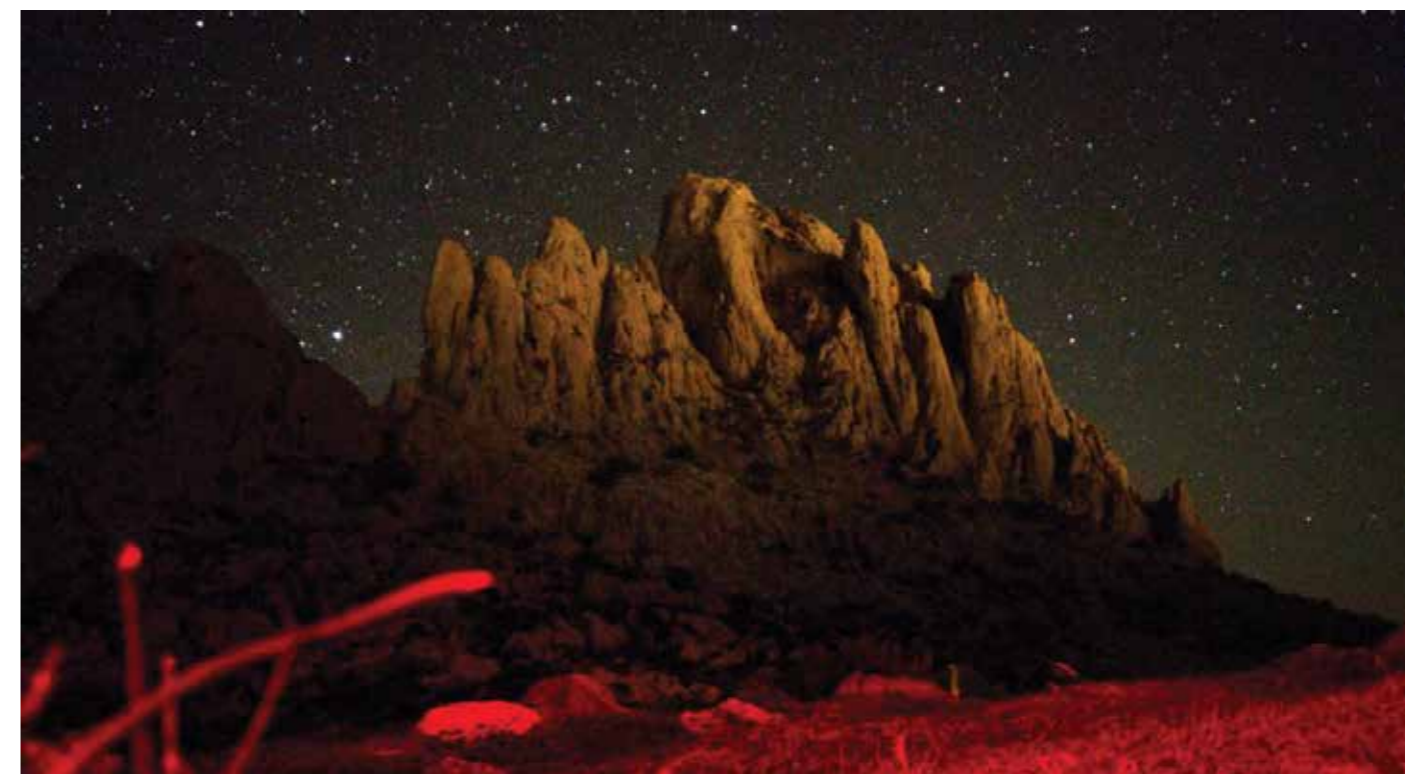

Uživancija na posljednjem štandu

i nisu razočarali. Glava, Omladinka, Šeptrlja, List, Ogledalo i Dragmanica poslužili su kao poligon za provjeru znanja, ali i stjecanje novih iskustava na drugačijoj stijeni. Sve je prošlo super, na moje veliko zadovoljstvo. Tako su 12 novih Velebitaša steklo postali mlađi pripravnici alpinizma. Nedostajao nam je samo Valentino (poznatiji kao Čuki) koji je zbog ozljede s nogotenisa morao odgoditi izlazak na praktični dio ispita. Više o tome kako je Čuki završio alpinističku školu vjerojatno ćete moći pročitati u sljedećem broju Velebitena.”

Ivan Prepolec

Prekrasne Tulove grede u noćnom ambijentu

44. VELEBITOVA OPĆA PLANINARSKA ŠKOLA

Daria Zdravec
PO PDS Velebit

Fotografije: Daria Zdravec, Zdenko Ded, Filip Herceg, Josip Mihaljević, Željko Rumenjak, Ivana Vinski, Ines Šala, Dragan Skorosavljević, Nataša Mihaljišićin

Jesen je vrijeme kada se nakon godišnjih odmora svi malo vraćamo u svoju radnu rutinu i kada u Velebitu kreće opća planinarska škola, od milja zvana „VOPS“ ili „školica“. Nakon uključenosti u osam prethodnih školica, odlučila sam se ovaj put prijaviti kao voditeljica, uz suvoditelja Dragana Skorosavljevića. Godina je 2021. i epidemiološke mjere su preko ljeta opustile, ali iz predostrožnosti da bi ponovno mogle biti uvedene i iz iskustva prethodne škole koja se pretvorila u prolongiranu jesensko-proljetnu, odlučili smo se za neke nužne promjene i prilagodbe: uveli smo manji broj polaznika zbog ograničenosti smještaja u domovima, neke smo izlete morali pretvoriti u jednodnevne zbog otkazivanja smještaja, prijevoz se sveo na osobne automobile ili vlak, a selekciju potencijalnih kandidata proveli smo nakon njihovog jednog od moguća tri uspona na Sljeme i informativnog razgovora. Školu je upisao trideset i jedan polaznik, a dvadeset i osam ih je uspješno diplomiralo.

Održano je svih osam planiranih izleta: na Medvednicu, Kum, Golicu, Moslavačku goru, Hahliće i Samarske stijene, Klek i na kraju Papuk, gdje je održan i završni ispit. Ubačen je i jedan dodatan izlet na Strahinjčicu, kao mogućnost nadoknade za one koji su propustili previše izleta. Teorijsko znanje kroz čak 24 predavanja četvrtkom su prenosili iskusni i entuzijastični predavači, a mogućnost slušanja istih bilo je moguće i uživo i preko video sastanka, zbog epidemioloških mjera. Većina je polaznika odslušala predavanja uživo, ali se i preko video sastanka moglo postavljati pitanja i sudjelovati. Na izletima su održane pokazne vježbe speleologije i prve pomoći na Kleku, alpinizma kod Ratkovog skloništa te vježba HGSS-a stanice Nova Gradiška na Papuku. Obišli smo i speleo objekt – spilju Vrelo kod Fužina. Već iskušani Velebitov „recept“ dobre prakse za obuku budućih samostalnih planinara uključivao je, između ostalog: hodanje u manjim grupama uz jednog ili više instruktora; izvidnicu koja priprema prezentaciju za nadolazeći izlet, predvodi svoju grupu na izletu te nakon izleta svoje dojmove pretače u riječi u obliku izvještaja za našu mrežnu stranicu; kontinuirano vježbanje čvorova i rad s kompasom i kartom. Svoje stečene vještine i znanja planinari su pokazali na ispitu na Papuku te nakon zasluženog prolaza veselo proslavili. Dodjela diploma održana je u našem prostoru u Klaićevoj, a uz diplomu i majice za školare i instruktore, podijeljeni su i pokloni najboljem školarcu Josipu Tekliću i

instruktoru Marku Šimičiću, kao i voditeljima škole. Budući da ovaj izvještaj pišem s odmakom od dvije godine, sa zadovoljstvom mogu reći da su sklopljena mnoga prijateljstva. Neki su ostali aktivni u planinarenju u Velebitu, neki su nastavili planinirati u svom društvu ili obitelji... Bilo kako bilo, odlazak u prirodu tijekom tih devet izleta uvelike je doprinisio našem općem osjećaju povezanosti i normalnosti u onim sludim, sada već zaboravljenim vremenima korone, samoizolacije i online komunikacije. Nadam da smo svojom zaljubljenosti u planine zarazili i 44VOPS generaciju, jer, kako bi rekla Emme Woodhull – Bathe, za planinarenje nisu potrebne samo posebne cipele, već i pomalo posebna duša. Na kraju bih se zahvalila svim predavačima, voditeljima izleta i instruktorima, koji su izdvojili svoje slobodno vrijeme i podijelili s nama svoja znanja i iskustvo. I posebna zahvala mom suvoditelju Draganu Skorosavljeviću na pomoć u vođenju 44. VOPS.

Daria Zdravec

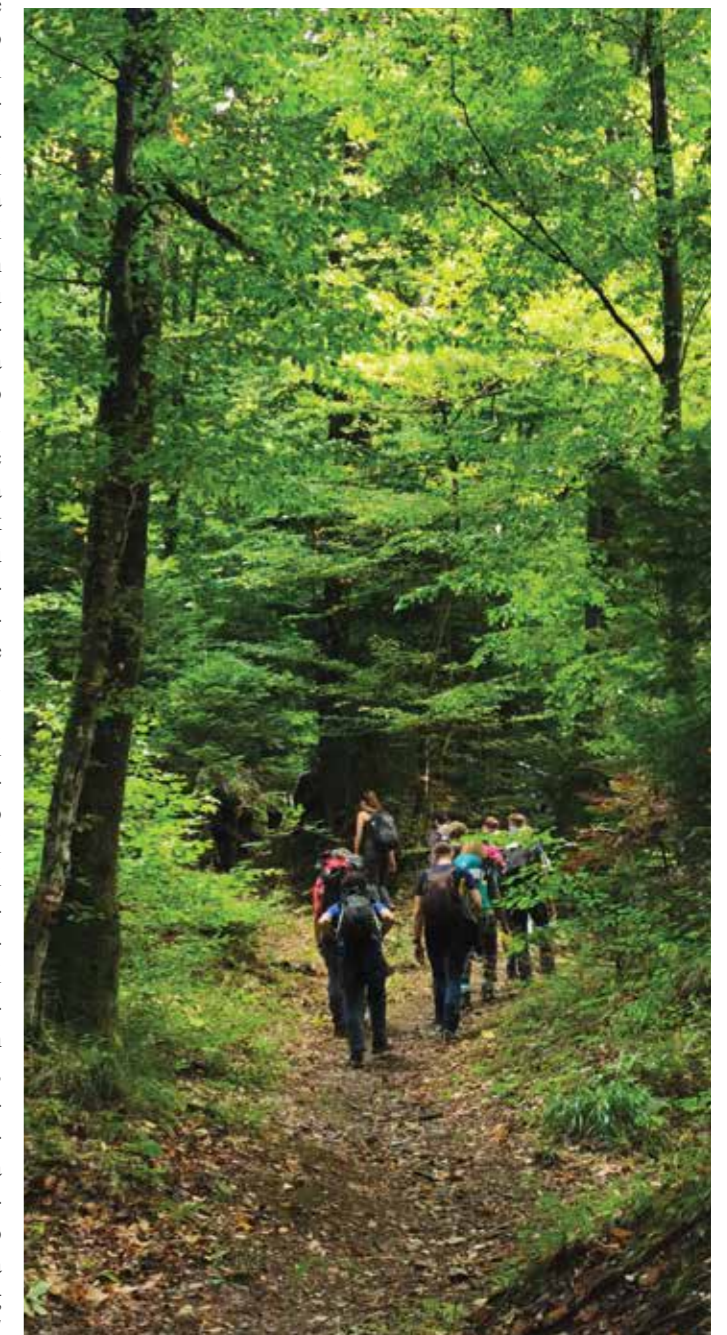
1. izlet Medvednica

Subota, 18.9., na početku Bikčevićeve staze, 44. generacija planinarske škole Velebit okupila se za svoj prvi izlet. Vrijeme se mijenjalo iz dana u dan pa čak i iz sata u sat, ali uz malo početničke sreće, kišni oblaci su odlučili ne praviti probleme i ostavili ekipu bez blata i navlačenja kabanica. Ambicioznih i uzbuđenih školaraca okupilo se 19, a iskusnih instruktora 14. Prije samog kretanja na prvi zajednički uspon, simpatični voditelji škole Daria i Dragan upoznali su polaznike s pravilima kretanja u grupi i ponašanja na planini. Instruktori su podijelili kompase i karte, a Ivana, inače voditeljica izleta i poznatija pod nadimkom Hesica, objasnila je plan puta i strogo upozorila da se nju, na čelu kolone, ne prestiže! Grupa je krenula stazom broj 19 poznatijom kao Bikčevićeva staza no ubrzo ju napustila i krenula prema Strmopeći. Već kod Oštrea je krenulo „masiranje“ instruktora o čitanju karata, konkretno o pronalasku trenutne lokacije na karti. U svrhu toga su demonstrirali pronalaženje sjevera uz pomoć kompasa te tumačenje planinarskih oznaka, stručnog naziva markacije, koje označavaju staze. Prvu veću pauzu od desetak minuta imali smo kod Planinarskog skloništa Njivice u svrhu okupljanja raštrkane družine. Stazom broj 18 nastavio se put prema Hunjki. Na makadamu se zastalo te na već uhodanom praksom određivao sjever i tražio položaj na karti. Nakon otprilike sat vremena hoda vesela ekipa našla se na livadi iz sna - Danjke. Kratka pauza i put se nastavio.

Tri sata kasnije školica je stigla na granicu grada Zagreba i Krapinsko-zagorske županije, na livadu Hunjku. Tu je uslijedila konkretna okupljanja. Osim ica i pića, na Hunjki je Josip držao predavanje o sadržaju planinarskog ruksaka. Iskusni i zanimljivi instruktor je, detaljno nadasve, pokazao što bi sve planinarski ruksak trebao sadržavati. Josip je uvjerio sve prisutne da je spreman na svaku priliku i nepriliku. Prezentacija je odslušana s velikom pažnjom ali i nevjericom koliko stvari je potrebno nositi u planinu. Drugi instruktor, Domagoj - planinarska enciklopedija je potom pričao o samoj Medvednici, stazama i njihovom nastajanju. Najzanimljiviji dio je bila priča o gospodinu Horvatu, strastvenom planinaru, koji je sam izgradio 500 kamenih stepenica kako bi se planinari mogli lakše spuštati sa Hunjke. Odmorni planinari su napustili livadu Hunjku i zaputili se prema sada poznatim Horvatovim stubama. Ovo su mnogi pripadnici doživjeli kao zahtjevniji dio jer je put vrlo nezahvalan te je potrebno pratiti tlo ispred sebe. Na početku stuba se nalazi „Patuljkova špiljica“, rupa u stijeni u koju bi se mogao uvući čovjek nižeg rasta. Oni koji su zavirili u špljicu, kažu da su unutra vidjeli 7

patuljaka, a neki kažu da su čak vidjeli i Snjeguljicu. Na kraju stepenica nalazi se mala spilja Medvednica od nekoliko metara kroz koju i vodi sama staza. Proširenje unutar špilje dovitljivi instruktori su odmah iskoristili kao mjesto za fotografiranje školaraca. Nakon spuštanja stubama, plan je bio doći do planinarskog skloništa Srnec, ali ono je nažalost povijest. Umjesto odmora na toj lokaciji, uslijedila je uobičajena procedura pozicioniranja na karti. Sa Srneca se Mljekarskim putem došlo do Sljemena gdje je ekipa opušteno i veselo pozirala. Nakon Sljemena i Puntijarke uslijedila je druga konkretna okupljanja. Nakon opuštanja tim se spustio prema parkiralištu gdje je sve i počelo. Na završnoj dionici, dio školaraca je dobio zadaće koje su sa zadovoljstvom prihvatili. Na ulazu pred Bikčevićevu stazu je uslijedilo zadnje prebrojavanje. Izlet je završio oko 18:00 sati. Instruktori i voditelji su malo podcijenili ekipu jer su planirali ukupno hodanja oko 6 i pol sati te spuštanje po mraku. Ukupno je odrađeno 5 sati hodanja odnosno 17,5 kilometara. Izlet je uspješno završen pivama i razgovorom o daljnjim avanturama od kojih je iduća već sljedeći vikend kada će ekipa biti suočena s Kumom u Sloveniji i to na dva dana.

*Ivana Vinski, Klara Bosnar,
Marin Jovanović i Lovre Dodig*

2. izlet, Kum u Sloveniji

Subota, 25.9. u 6:30 ujutro pospani školarci i instruktori počeli su se okupljati na Glavnom zagrebačkom kolodvoru za svoj drugi izlet. Destinacija: Kum, Slovenija. Nitko nije bio previše oduševljen ranim dizanjem, zijevanja je bilo na sve strane, a tek zvukova negodovanja kada je instruktor Dragec s podsmijehom rekao: "Vlak nije u 7:00, nego u 7:25." Svi smo na leđima, neki po prvi put, imali teške ruksake od 10-15kg, naravno uz usporodbu čiji je lakši, čiji teži. Potom smo dobili kratke upute, provjeru osnovnih stvari (dokumenti, covid putovnica, novci, zamke, voda, sendviči...). Također, najdraži voditelji su osmislili novi pristup održavanja izleta te smo tako bili podijeljeni u 5 grupa po 5 ljudi i svaka grupa je imala svog instruktora. Veseli i uzbuđeni, a pomalo skeptični da će vlak krenuti na vrijeme, smjestili smo se u kupee i začudo krenuli na vrijeme u 7:25. Putem spavanje nije bilo dozvoljeno, nego smo morali naučiti vezati čvorove da bi te zamke koje smo dobili na prošlom predavanju i poslužile nečemu. Tako smo naučili vezati šesticu, osmicu, duplu osmicu, osmicu s uplitanjem, a neki su otišli korak dalje pa su i pašnjak uspjeli zavezati. Već početkom puta i dolaskom na granicu dolazimo do prve prepreke. Misliš kako granica sa Slovencima ne može biti komplicirana, svatko ju je u životu prošao barem desetak puta, ali Slovenci su puni iznenađenja. Odlukom da se ne može prijeći samo s jednom dozom Pfizera, jednu školkarku su vratili natrag. Srećom, dvoje instruktora je krenulo na put autom pa su ju pokupili i vratili u Hrvatsku na brzo testiranje. Ostatak ekipe je nastavio put prema Zidanom mostu.

Dolaskom u Zidani most, instruktori su počeli pričati o čuvenim krafnama koje su bile u planu tek s povratkom u nedjelju, ali s obzirom da je bilo nešto malo vremena do vlaka za Trbovlje, vrijedni instruktori su otrčali po krafne svojim dragim školkarcima. Krafne stvarno jesu bile ogromne i jedne od najboljih ikad, apsolutna preporuka. Uslijedio je kratak nastavak puta prema Trbovlju te priprema za početak planinarenja. Dolaskom u Trbovlje standardno smo krenuli s orijentacijom i po prvi puta mjeranjem azimuta. Točno u 11 sati ujutro pod lijepim suncem krenuli smo put Kuma preko Čebulove doline. Uspon je počeo strmo, brzo smo kroz šumu dobivali na nadmorskoj visini i trajao je nekih sat vremena dok nismo došli do prekrasnog proplanaka pod suncem i lijepim vidikom. Tu je najavljena duža pauza i čekanje zaostale ekipe s testiranja. Neki su spavali, neki jeli, a

većina ekipe je slušala instruktore Anu i Mislava o njihovim speleološkim avanturama. Nakon 2 sata čekanja, dobrog odmora i gableca napokon smo dočekali ostatak, podijelili se u nove grupe, orijentirali i krenuli na nastavak staze. Miješanje i raspodjela u manje grupe je bila super prilika za individualno učenje orijentacije i upoznavanje s ekipom jer planinarska škola nije natjecanje, nego društvena aktivnost. Između grupa smo radili razmake po 10 minuta tako da grupa iza ne vidi put kojim je išla grupa ispred. Neki instruktori su bili strogi i prave šaljivdžije pa bi nas namjerno naveli na krivi put kako bi dobili jezikovu juhu jer ne gledamo

kuda idemo. Sve u svemu, staze su dobro markirane i uz malo vježbanja orijentacije te određivanja azimuta kartom i kompasom, napredovali smo planiranom rutom. Nakon otprilike 2 sata prolazimo Čebulovu dolinu i kroz ponovno strimiji šumski put nastavljamo prema domu. Prva grupa javlja da je stigla, a potom zadnja grupa zapuhuje kada je izračunala da su nekih 40 minuta iza njih. Posljednja grupa je stigla u dom u 17:50 te je prvo uslijedila jedna dobra slovenska piva. Raspodijelili smo se po sobama i otišli na večeru. Uslijedilo je druženje, kartanje i društvene igre, unatoč tome što smo svi u 18h mislili da ćemo se samo srušiti na krevet od umora. Neki su zaružili malo više, a neki malo manje, ali do ponoći smo više manje svi bili u krevetima. Noćne lutralice kažu da je oko 2 sata ujutro hodnikom odjekivalo hrkanje.

Buđenje oko 7 ujutro i malo razočaranje, izvidnica je najavila super pogled gdje će okolne planine stopljene s maglom izgledati kao otoci na moru, ali ipak ništa od toga s obzirom da smo bili na udaru jakog vjetro usred magle. Doručak i kava pa polazak u 9h prema Zidanom mostu. Ponovno raspodjela po grupama, orijentacija, azimut... Školarci su već dobro svladali snalaženje bez pametnih satova, mobitela, GPS-a... Silazak započinjemo u smjeru Ključevce i Bušča. Put nas je vodio kroz Škratovu dolinu gdje smo napravili kratku pauzicu za okrijepu i prebrojavanje. Nastavak puta nas vodi kroz šumu te uz potok koji izvire negdje na polovici puta i prati nas sve do Save. Prva grupa je već stigla i javljaju da su počeli prelaziti Savu i to Cickom, neobičnom ručnom gondolicom. Ostatak malih grupa se spojio zbog zahtjevnosti terena i jednog izvrnutog gležnja u dva navrata.

Lekcija je naučena, ne treba ići u niskim trekericama u planinu. Korak po korak, svi smo došli do Cicke pa prelazili dvoje po dvoje, malo nesigurni za težinu i izdržljivost godnole, ali svi na broju našli se na drugoj strani. U 14:30 smo došli do Zidanog mosta, ukupno smo prešli 18 km u dva dana te svi zadovoljni, oduševljeni izletom i vremenom čekali vlak i krenuli za Zagreb. Ponovno oduševljeni točnim vlakom i ovaj put bez problema na granici, stigli smo na glavni kolodvor u 17:20. Pozdravnim govorom Drageca i ponekom tradicionalnom pivom u Cugu zaključili smo 2. izlet 44. velebitove planinarske škole.

Ana Jakopec, Nikolina Kelava, Matko Vladanović i Lovre Dodig

3. izlet, Golica

Zora je na pomolu. U subotu 2.10. u 6:30 počelo se sastajati 37 nadobudnih, ambicioznih i pospanih planinara. Čeka se vlak u 7:00, a to znači da je također i 3. izlet 44. PDS Velebit školice planinarenja na pomolu. Zbog razbuđivanja voditeljica Darija T. namjerno je zaboravila karte za vlak u autu te izazvala paniku i smišljanje alternativnih planova za započeti vikend. No na svu sreću karte su nađene na vrijeme i školarci i instruktori spremni su da pokore Golice. Klasično smo se podijelili u četiri tima. Svaki tim sastojao se od čak tri instruktora potrebna da obuzdaju entuzijizam šest školaraca. Zauzeli smo kupee i ponovili stare čvorove te uvježbali dva nova: lađarac i polulađarac. Desilo se čudo. Preko granice smo uspjeli proći svi u komadu i granična policija nije uspjela smisliti način da nam oteža put ovog vikenda. U 9:40 stigli smo vlakom do Ljubljane gdje smo presjeli u autobus pa su najveći spavači imali priliku usporediti spavanje u busu i u vlaku. Napokon oko 10:30 stižemo u Jesenice. Kružile su priče da su upravo Jesenice proglašene najdepresivnijim gradom u bivšoj Jugi, ali okruženje ovog grada ne ide tome u prilog. Ovaj miran gradić smješten je u kanjonu između Mežakle i Golice. Kao prvo i osnovno, čim smo se iskrcali svaki tim je dobio zadatak da nađe svoj kafić u kojem smo se orijentirali, našli azimute kao od šale i skupili snagu za uspon. Oko 11:30 krenuli smo u timovima prema prvoj postaji: planinarski dom Pristava. Jedan dio staze bio je toliko strm da je bio osiguran čeličnim saj-lama, no pogled na pola puta prema domu dao nam je snage za dalje. Do doma smo stigli u 14:30 na odmor i okrijepu u obliku ogromnih specijalite-

ta doma Gromada. U domu je također bilo pitke vode te smo imali prilike nadopuniti zalihe. Krenuli smo dalje, iduća postaja: općina Planina pod Golico. Budući da je odmah nakon doma došlo do ozlijede jednog gležnja bili smo i više nego ushićeni što smo na putu usred šume naišli na drveni sandučić na kojem je pisalo "prva pomoć". No unutar sandučića nalazio se nekonvencionalan lijek zvan rakija i dvije čašice. Poneki su se izlijčili i popili čašicu te smo krenuli dalje. Stručnjaci kažu da se radilo o viljamovki. U Planini pod Golico malo smo odahnuli te oko 17:30 krenuli prema planinarskom domu Koča na Golici. Na izlazu iz Planine pod Golico naišli smo na stari rudnik "Korlnov Rov" iz 50-ih godina prošlog stoljeća. Na usponu prema domu također smo mimoišli slap Bašar. Kako je uspon bio malo sporiji od očekivanog, pola sata do doma uhvatio nas je mrak te smo napokon imali priliku isprobati naše čeone svjetiljke na djelu. Pomalo promrzli dolazimo u dom oko 20:00, obuvamo kropsice i zauzimamo krevete. Spavaonice su se nalazile na dva kata. Na prvom katu bile su sobe s par kreveta, a na drugom katu nalazila se jedna velika soba s mnoštvo kreveta za one koji se boje spavati sami. Za večeru smo se gostili jotom ili ričetom s kobasicom i vratinom te pokojom palačinkom. Pošto narodu treba kruha i igara, nakon večere zabavili smo se harmonikom, gitarom, Prljavim kazalištem, Fridom pa čak i pokojom španjolskom pjesmom. Do ponoći umor je ipak prevladao te otjerao i zadnje entuzijaste u krevet. Ipak je sutradan slijedio uspon na vrh Golice. Buđenje i doručak krenuli su u 8 ujutro. Nakon što smo preživjeli 3 jaja za 9 eura bili smo spremni na sve. Na veliko razočaranje svih prisutnih nije padala kiša kao što smo svi očekivali, no magla na kvadrat je zato kompenzirala. Prema vrhu su dobrovoljci kretali u improviziranim timovima te smo nakon pola sata penjanja (lutanja) kao guske u magli stigli na vrh i imali što za vidjeti; još malo magle. No dobro, pogled ostavljamo za drugi put te imamo razlog za još jednom posjetiti Golice.

Brže bolje spuštamo se nazad u dom i spremamo za povratak prema Jesenici. Do povratka u dom svima nam je bilo jasno da ništa od povratnog vlaka u 14 sati, već moramo na onaj u 18:20. Silazak je započeo oko 10 sati te vidimo i pomalo ne vjerujemo - sunčevo svjetlo u daljini. Krenuli smo nazad do Planine pod Golico, okrijepili žedna usta Union i Laškom pivom te nastavili ravno po cesti prema Jesenicama. Neke grupe krenule su šumskim putevima, no svi su se do 15:30 našli u pečenjari Das is Walter na dobro zasluženim čevapima. Dočekali smo vlak te krenuli nazad prema Zagrebu. U vlaku je Dragec bezuspješno pokušavao inicirati vježbanje čvorova, no san je ipak pobijedio. U 21:20 vratili smo se na Glavni kolodvor i uputili prema kulturnom Cugu. I tako sa 31 prijeđenih kilometara i 1200 metara uspona završio je i 3. izlet 44. PDS Velebit školice.

Matej Štetić

rukohvata, a na svakoj razini nude pogled unatrag, prema krapinskom kraju. Prolaskom serpentina, put nastavlja najvećim dijelom kao šumski single track, po padini planine i bez većih skretanja, uz blagi nagib sve do kuće. Neposredno ispod kuće naišli smo na proplanak sa edukativnim slikama lokalne flore i faune te par zanimljivih drvenih dalekozora. Dosegavši kuću, smještenu na 618 metara nadmorske visine, za što nam je trebalo nešto preko sata i 20 minuta, odlučili smo se za pauzu i ručak, koji se, budući da je kuća bila zatvorena, sastojao od hrane koju smo ponijeli sa sobom, i one koju je Sanja ponijela za nas :) . Iako nam je obećana poštuda od čvorologije, nakon ručka je uslijedio trening vezanja čvorova, pri čemu je naše pojačanje iz speleološke sekcije, Mislav, kojeg smo imali prilike upoznati na Kumu, preuzeo ulogu glavnog demonstratora. Nakon odmora za noge i napora za prste i glavu, krenuli smo put vrha. Malo iznad doma, a na putu

do vrha, nalazi se možda i najveća atrakcija Strahinjčice, vidikovac Dedek. Zbog svojeg smještaja i nedostatka vegetacije koja bi ga zaklanjala, pruža impresivan pogled na Zagorje, Medvednicu, Samoborsko gorje i slovenske planine. Sad već sunčano, ali ne posve bistro vrijeme omogućilo nam je prije svega pogled u podnožje, dok su drugi planinski vrhovi ostali u izmaglici. I ovdje smo napravili kraću pauzu, a potom nastavili put prema vrhu, 846 metara visokom Sušecu. Smješten dublje u šumi, nije vrh s vidikovcem i samo oznake i žigovi upozoravaju putnike da se nalaze na najvišoj točki planine. Nakon obveznog slikanja, okrenuli smo se i najprije se ponovno zaustavili na Dedeku, pa se prilično skliskom stazom spustili do planinarske kuće, a potom odabrali drugačiju stazu od one kojom smo se uspjeli: onu koja vodi prema vidikovcu Slon. Slona nismo posjetili, ali smo bili jako zadovoljni raznolikom šumskom stazom, koja se u spustu mjestimice i uspinje, vodi kraj livada i kroz nisko raslinje, a u posljednjem djelu, nakon što se prođe odvojak za vidikovac, diže adrenalin i iziskuje oprez. Uspješno svladavši šumske prepreke, izašli smo na makadam i ponovno na asfalt te se kraj kompleksa NK Zagorec vratili u kafić iz kojeg smo krenuli, na kratko piće i sređivanje dojmova prije odlaska na vlak iz Đurmanca. Sve tri etape povratnog puta: do Zaboka, od Zaboka do Zaprešića i od Zaprešića do Zagreba bile su vlakom, a već ipak pomalo iscrpljeni nakon dugog dana, u Zagreb smo se vratili iza 19 sati. Usprikoš nagovaranju voditelja puta, zaključili smo da nemamo snage za otići u Cug, nego da je vrijeme za polazak kućama i odmor uoči predstojećeg nam Kleka.

Zoran Kordić i Vjekoslav Klarić

4. izlet, Moslavačka gora

Unatoč tome što je na rasporedu bio jednodnevni izlet na Klek, 4 dana prije polaska dobili smo obavijest da se ide u Moslavinu na dva dana. Bivakiramo na otvorenom. Šok i nevjerica. Biva-šta? Cerada? Vani? Pa hladno je :(Na sastanku četvrtkom izlažemo plan puta i nakon Tonćinih riječi ohrabrenja još nekoliko neodlučnih prihvaća izazov i na kraju ukupno 17 školaraca, uz 3 voditelja, polazi na najveći izazov generacije 2021. Malo iza 7 sati ujutro, okupili smo se kod Glavnog kolodvora. Putnički vlak je bio novijeg datuma, bez kupea, tako da smo se raspodijelili po vlaku uzduž i poprijeko. Iako smo pokušali izbjeći neizbježno, na Dragecov podsjetnik, izvadili smo zamke i krenuli vježbati čvorove. U početku sramežljivo, ali s vremenom sve hrabrije, počinjemo plesti čvorove te uskoro cijeli vlak zabavljamo svojim umijećem. Početni podsmijeh konduktera i slučajnih suputnika pretvarao se u podršku i ohrabrivanje. Dolaskom u Popovaču podijeljeni smo u grupe, podijeljeni su kompas i karte te smo uskoro smjelo krenuli prema prvoj točki na našem putu - birtiji uz benzinsku postaju. Nakon kratkog kofeinskog razbuđivanja spremni smo krenuti prema pravoj prvoj točki - Planinarskoj kući M. Slatina. Na ovome izletu put su vodili školarci, koji su se, naravno, vrlo dobro pripremili za svoj zadatak (izgubili smo se čak manje od 3 puta!). Dan je ugodan, sunčeve zrake nam miluju lice dok žvačemo sendviče, čokoladice i druge planinarske specijalitete. Putem smo sreli konje koji su nas potjerali s polja u koje smo zalutali. Jesu li bili samo znatizeljni ili neprijateljski nastrojeni?

Mnoga pitanja ostaju otvorena, no mi nemamo vremena za previše filozofiranja jer nas čeka još duuugi put. Nastavljamo prema Jelengradu i Kaluđerovom grobu. Postaje već neupitno da će se bivak slagati po mraku. Moral počinje blago opadati, grupe su se pomiješale i uskoro doznajemo da je troje školaraca zaostalo i krivo skrenulo prije Kaluđerovog groba. Dočekavši ih, nastavljamo prema Bazi i približavamo se jezeru Mikleuški te livadi koja će glumiti naše krevete na jednu noć. Ruksaci postaju sve teži, sve češće se čuju pitanja 'koliko još?', 'jel to zadnji uspon?!'. Oko 21 sat konačno stižemo na jezero gdje nas uz vatru čekaju Ana, Luka, Josip, Tonćin suprug i Ozren, vlasnik OPG-a kod kojeg sutradan objedujemo. Tu je i Vjeran koji je stigao biciklom nekoliko sati ranije. Tonća nas časti sa suhomesnatim delicijama i odličnim moslavačkim škretom. Nakon kratke okrijepe slažemo bivke po mraku, pa nastavljamo ugodno druženje uz vatru, kobasice i gitaru. Uz brojne hitove, fino vino, osvježavajuće mineralne i dobro ispečene kobasice, dio ekipe veselio se uz vatru do ranih jutarnjih sati. Nakon nekoliko sati (ne)spavanja na zemlji, probudio nas je milozvučan glas našeg dragog voditelja. Htio nas je izmamiti iz bivaka da vidimo prekrasno šumsko jutro, međutim nismo se dali. Udomaćili smo se ispod svojih cerada i

teško nas je bilo motivirati da krenemo dalje. Prva postaja dana bila nam je Bela crkva, bivši pavlinski samostan iz 13. stoljeća u čijoj blizini se nalazi izvor vode. Iako su ruševine samostana bile impresivne, većinu školaraca je više zanimao izvor na kojem su se mogli napiti svježe vode (vino ima svoju cijenu). Napunivši boce tekućinom života, krenuli smo u osvajanje vrhova Moslavine. Stižemo do vidikovca Vis na predivnan proplanak gdje upijamo zrake sunca i odmaramo se dok se voditelji pripremaju za poučavanje kako se rade gelenderi i čemu služe. Zatim smo i sami napravili svoj gelender. Nakon vrlo zabavne i poučne vježbe krenuli smo u pohod na najviši vrh – Humku (487m), a zatim požurili natrag prema Beloj crkvi da se grah kod Ozrena ne ohladi. Hodali smo uz potok Crkveni jarak te uživali u lijepoj šumskoj prirodi i brojnim novim drvenim mostićima. Ponovno smo došli do Bele crkve i slikom zabilježili naše pedesetkilometarsko putovanje. Službeni dio smo obavili, sada je bilo bitno samo jedno: doći do graha. I stići na vlak. Nakon dulje šetnje makadamom napokon smo došli do Ozrenovog OPG-a gdje nas je čekao grah s kobasom ili povrćem, kiflice i svježi napitci. Sretni smo što napokon možemo sjesti na prave klupe i jesti iz tanjura. Siti i osvježeni krećemo na zadnju etapu našeg putovanja: dva sata hoda do vlaka koji kreće iz Moslavačke Gračenice. Putem smo prošli brojna polja, mala moslavačka sela i susreli se s mnogim domaćim životinjama poput krava, konja i kokoši. Unatoč lijepoj okolini i dobrom vremenu, jedva smo se uspjeli dovući do vlaka – 50 kilometara u nogama nije mala šala! Vlak nas je pokupio oko 19 sati te nam je uslijedilo putovanje do Zagreba. Iako umorni, nekako nismo mogli pojmiti putovanje vlakom bez čvorova. Oni najsnažniji uputili su se u Cug, dok je većina odlučila ostaviti pive za neki drugi dan i otići kući u svoje tople krevete. Treba se dobro oporaviti do idućeg vikenda!

Petar Rastović i Klara Bosnar

5 izlet, Hahlići i Samarsike stijene

Ovaj vikend su pod nogama novopečenih planinara stale dvije planine. Dosadašnja je praksa bila da krotimo jednu planinu po izletu, pa bi prirodno bilo postaviti pitanje kako to da smo se odlučili penjati dvije. Odgovorio bih vam da jednostavno odete na jedno i drugo mjesto pa me ponovo pitate takvu budalaštinu. U jednoj od prošlih avantura popeli smo se na 1800 metara nadmorske visine te sam tada pomislio kako je to vrhunac planinarske škole, to je bio najviši broj koji je stajao uz ime planine na popisu onih na koje smo se planirali popeti. Tužno sam prešao popis, još jednom provjeravajući, i pomislio kako više neće biti tog uzbuđenja kada se uputim na iduću planinu. Unatoč niskim očekivanjima ostao sam očaran nedavnim iskustvom bivakiranja na gori neusporedivo male visine naspram vrha kojeg smo osvojili. To me ohrabrilo da pokušam dati priliku i idućim niskim vrhovima. I tako je krenula iduća skeptična avantura u nepoznato koja me oduševila više od svih dosadašnjih.

Okupili smo se ispred Arene, ili sam barem tako mislio dok nisam prišao bliže skupini planinara i shvatio da ti ljudi nemaju namjeru ići tamo gdje i ja ovaj vikend. Toliko o orijentaciji u prostoru u urbanom terenu, možete zamisliti kakav sam u šumi. Nakon pravog okupljanja krenuli smo prema špilji Vrelo u Fužinama. Ispred Rupe okupili smo se kao veseli školarci na izletu, nestrpljivo čekajući da nas vodič pusti unutra, što iz razloga što želimo vidjeti špilju, a što iz razloga što je vani hladno, a unutra bi trebalo biti toplije. Nasreću, unutra je bilo obećano toplije što nije bila jedina vrlina špilje, mnogi stalagmiti i stalaktiti krasili su unutrašnjost i šarali špiljski strop kao da je majka priroda neravno konstruirala plafon pa pokušala udaljiti nam pažnju od neravne plohe lijepim ukrasima. Idilu bi svako toliko pokvarila zalutala odvrtna hladna kapljica vode koja bi se spustila s vrška stalaktita precizno ciljajući moj vrat. Dok bi se ona glasno smijala pri dodiru moje kože, ja sam ju tiho psovao; predivne li simbioze. Uz stručno vodstvo obišli smo špilju, u kojoj smo vidjeli i rekvizite korištene u filmu Winnetou, kao i izvor vode koji špiljski ronoci tek trebaju do kraja istražiti. Opčinjeni ljepotom izlazimo iz Rupe na hladnoću. Po izlasku se dogovarimo otići u kafić na kratku pauzu, a putem prolazimo uz jezero Bajer. Vreckastog li imena u doba pandemije!

Nakon kratke pauze odlazimo u Podkilavac gdje se pripremamo za uspon prema Hahliću. Instruktori nas dijele u grupe te smo ubrzo spremni za polazak, ili barem tako mislimo. Svaku grupu je navigirao jedan član izvidnice. Kao član izvidnice uspio sam se ogrebat i za walkie-talkie te sam se konačno osjećao kao pravi muškarac koji je preuzeo odgovornost na sebe. Ispravnim

navođenjem grupe na put uvidjet ću koliko je i ostatak grupe dijelio moju euforiju. Kao četvrta od pet grupa krećemo nakon što smo izgubili prethodnu grupu iz vidokruga te brzo napredujemo krajolikom. Druga grupa je zalutala već u samom startu te od tada ni traga ni glasa s njihove strane sve do samog planinarskog doma. S druge strane, naša ekipa je imala više sreće; pod budnim okom instruktora brzo sam se snalazio u prostoru i ispravno upućivao ekipu k vrhu. Kako smo napredovali po uzbrdici je teren postao škrtiji, sa svih strana su se vidjele gole i sive stijene koje je mjestimice sakrivalo crveno jesensko lišće. Vjetar je puhao i jasan je bio razlog zašto je za očekivati takvu škrtost. Daljnjim napredovanjem došli smo u područje travurina, blijedih travki koje su dovoljno visoke da nas škakljaju iznad gležnjeva. Vjetar ih je usmjeravao i ostavljao dojam kao da nešto trči kroz njih. Nakon par kratkih stanki i obavještajnih razgovora putem motorole (za koje vam, naravno, ne smijem govoriti) zalazimo u

malo bogatiji dio planine, onaj šumski. Pošto smo već višesatno gazili put osjeća se umor u grupi koji se pokušava nadomjestiti slatkim bombonima. Ogriješivši se u slatkim delicijama nastavljam žustro, ali shvaćamo da nećemo danas stići osvojiti vrh već ćemo utjehu morati pronaći u ručku u planinarskom domu. Stižemo do doma gdje mi instruktora pokazuje zimsku sobu. S nagurana dva uska kreveta na kat i maleni stolić, u toplijem razdoblju čovjek bi to nazvao zatvorom, ali u hladnijim mjesecima planinaru ovakve stvari mnogo znače. Nakon razgledavanja spartanskog ugostiteljstva odlazimo u blagovaonicu doma ili tuga topliju sobu (ipak grah radi svoje).

Odmoreni i okrijepljeni započinjemo se spuštati, po dvije grupe u tandemu. Vjetar je sada bio jači te smo se u nekim trenucima mogli lagano i nasloniti na njega. Štapovi su bježali, a vjetrovke šuštale, no srećom nije bilo hladno. Uz pokoji brzo smo klizili prema podnožju, uz pogled na more i otoke u daljini. Spustivši se u šumski dio planine vjetar je oslabio, ali i vidljivost. S naglavnim lampama smo uhvatili članove drugih ekipa i spustili se do auta. Ubrzo su sve ekipe sretno stigle te smo nakon pokojeg zalogajčića, koje muzičke želje i malo priče otišli prema domu, gdje nas je, na opće oduševljenje, dočekala večera i krevet – zanimljivo je koliko malo čovjeka čini sretnim kad ostavi dušu na planini. Uz milozvučnu gitaru naša dva svirača i pokojeg pjevača odigrasmo pokoji partiju karata. Društvo nam je pravio jedan elegantan pas i dvije mačke, uz finu hranu koja je bila spremljena pravo je čudo kako su tako lijepog stasa. Kako je noć odmicala tako je sve manje ljudi ostajalo u blagovaonici, razgovori su postojali intimniji, iskusniji su nam pričali o svojim avanturama u daleke zemlje i visoke planine. S mislima u oblacima, otprilike tamo gdje su se neki od instruktora popeli, padam u san. U nedjelju ujutro, nakon buđenja i obilnog doručka u planinarskom domu „PD Bijele stijene“ u Tuku, oko 9.30 sati započeo je naš pohod u osvajanje vrha Samarskih stijena. Okupili smo se na parkiralištu ispred doma, sjeli u aute i zaputili se prema 13.kilometru makadamskom cestom. Tamo nas je dočekala hrpetina drva (cca 2 metra drva) koju smo trebali zajedničkim snagama prenijeti do Ratkovog skloništa. Poslagani u kolonu, u obliku velike gusjenice, drvo po drvo smo premještali s jedne hrpe na drugu hrpu. Kod 13.kilometra također smo odradili i vježbu izrađivanja nosila za unesrećenog. Naši instruktori, Dragec i Josip, vješto su nam pokazali kako se to radi te smo uz njihovu pomoć od drva i naših zamki napravili najbolja nosila koja školarci mogu napraviti. Nismo očekivali da će ovaj vikend biti toliko fizički zahtjevan, ali unatoč svemu tome dobro smo se zabavili, otpjevali pokoji pjesmu i većinu drva odnijeli do Ratkovog skloništa. Preplavljeni umorom, znojem i hladnoćom stigli smo do Ratkovog skloništa gdje nas je dočekala naložena vatra i peći i prostor ispunjen planinarskom energijom i ljubavi. Nakon što smo se ugrijali i ponešto pojeli, vrhunski dečki koji su završili alpinističku školu u PDS Velebitu, pokazali su nam kako se vješto penje po stijeni sa svom potrebnom opremom. Neki školarci su se užasavali na samu riječ alpinizam, dok je ostatak ekipe bio opčinjen viđenim i spreman da nakon planinarske škole upiše alpinističku. Po završetku alpinističke vježbe, krenuli smo na vrh zapadne skupine Samarskih stijena. Nakon 45 minuta hoda strmim usponom i okruženi jesenskom idilom, ljepotom oštih i velikih stijena te prekrasnom šumom koja nalikuje prašumi, dolazimo do vrha Samarskih stijena. Pogled s vrha ne može se dočarati ni riječima kao ni pomoću mobitela ili dobrog profesionalnog fotića, ali za uspomenu treba poslikati pokoji slikicu. Nakon osvojenog vrha vratili smo se do auta nakon kratkog zaustavljanja u planinarskom domu „Bijele Stijene“ u Tuku, iscrpljeni, ali ispunjeni vraćamo se u Zagreb.

Ana Jakopec i Marin Jovanović

6. izlet, Baške Oštarije

1. dan.

Oko 10:30 je bio polazak prema južnoj ruti. Od hostela Baške Oštarije smo krenuli Poučnom stazom Terezijana prema Kubusu. Tim dijelom nas je vrijeme služilo (čak je i sunce malo provirilo) pa je šetnja bila nadasve ugodna. Došli smo do Kubusa odakle puca prekrasan pogled na Pag. Od Kubusa smo krenuli prema Sadikovcu preko Debele Kose. Tu je vjetar počeo puhati tako jako da je bio izazov ostati na nogama. Uz vjetar i maglu krenuli smo se uspinjati prema vrhovima Jelarje (1.173 m), Sladovačko brdo (1.214 m) i konačno Veliki Sadikovac (1.286 m). Na Velikom Sadikovcu se nismo dugo zadržali jer bi nas vjetar otpuhao. Prema Baškim Oštarijama smo krenuli preko livade Sladovače gdje je vjetar oslabio, ali je zato počela padati kiša. Nakon kvalitetnih 11-ak km hodanja vratili smo se mokri i propuhani između 17:00 i 18:00 u hostel na topli gulaš i hladno pivo. Nakon večere u hostelu, instruktori su održali kviz općeg planinarskog znanja. Rješavali smo u grupama. Moja grupa nije pobijedila jer nismo varali niti smo imali instruktore u timu. I naravno, vježbalo se vezanje čvorova. Drugim riječima, priprema za nadolazeći ispit.

2 dan.

Drugi dan je na rasporedu bila sjeverna ruta. Temeljem iskustva grupa koje su prešle sjevernu rutu dan prije, instruktori su pametno zaključili da se autima prevezemo cestovnim dijelom puta. Tako smo mi oko 9:00 autom krenuli od hostela do Vrila Petrovac, tj. do skretanja za Premužićevu. Ali sama vožnja nije vremenski skratila rutu jer smo tamo vježbali određivanje azimuta na terenu (vizioniranje) i stojne točke. Zaključak: našli smo se na karti! Nakon toga smo krenuli prema vrhu Kiza (1.274 m), ali preko Kamenice. Na Kizi je bila kratka pauza i uživanje u pogledu. Valja napomenuti da je drugi dan vrijeme bilo savršeno za planinarenje. Spustili smo se sa Kize istim putem i od Kamenice se uputili prema Ljubičkom brdu. Uspon prema samom vrhu Ljubičko brdo bio je izazovan, ali uspješan. Na određenim dijelovima smo se penjali po stijenama koje su bile skliske jer je kiša padala cijelu noć. Tu smo se mimošli s grupom koja se kretala istom rutom, ali u suprotnom smjeru. Razmijenili smo ključeve od auta, nazdravili i krenuli dalje. Popeli smo se na vrh Ljubičko brdo (1.319 m) gdje smo uživali u pogledu na sve strane. Zatim

smo se spustili prema cesti i produžili prema jezeru gdje počinje staza prema Filipovom kuku. Naime, tamo su bili parkirani automobili druge grupe čije smo ključeve razmijenili. I tako smo se autima od jezera dovezli do hostela oko 17:00. Nakon što su se sve 4 grupe okupile, polako se krenulo prema Zagrebu.

Ivana Vinski

7. izlet, Klek

Subota, 13. 11. okupljanje na parkingu kod Arena Centra oko 7 h. Raspoređeni po autima krećemo prema Ogulinu, naravno uz obavezno usputno ispijanje kave na Ini u Vukovoj Gorici. Svoj jednodnevni izlet započinjemo sa ugibališta kod Kneje. Izvidnica su Petra Skelin, Josip Teklić, Tomislav Cundić i moja malenkost. No, podijeljeni u više grupa sa našim instruktorima krećemo lagano Ferdinom stazom pa nakon nekih 45 min hodanja radimo kraću pauzu za vježbe orijentacije i snalaženja na karti i u prirodi na Vidikovcu. Priključujemo se dalje na stazu 103. Obzirom na kišno vrijeme proteklih dana, dosta je sklisko i blatnjavo pa je bilo i 'zabavno' penjanje po hrptu nekih pol sata do planinarskog doma Klek. Nakon kraćeg predaha penjemo se na sami Vrh Klek. Tu započinje uspon sa stepeništem i pomoću užeta se izlazi na greben, od kuda se pruža pogled na okolna sela i Bjelsko. Poslije razgledavanja i fotkanja krećemo prema vršnom grebenu gdje dolazimo do heliodroma. Dalje staza vodi po uskom grebenu prema vrhu. Na tom dijelu postavljene su sajle radi sigurnijeg prolaza. Sam vrh Kleka gotovo je ravan. Na njemu je smješten telekomunikacijski toranj. S vrha Kleka je lijep pogled na najviše planine Gorskog kotara. Imali smo baš sreće da je bilo sunčano. Na povratku u dom započinje predavanje o speleologiji kojeg je održao speleolog Domagoj Čajko. Kako je počeo padati mrak, mi se lagano spuštamo po hrptu stazom 103 do Bjelskog pa su uslijedile pokazne vježbe prve pomoći koje je vodila doktorica Monika Mačkić. Kroz vježbe imobilizacije, bočnog položaja kao i reanimacije smo prošli svi te nastavljamo hodati po poučnoj stazi, priključujemo se na Ferdinu stazu i dolazimo do početne točke i tako završavamo izlet.

Iza 20 h išlo se na druženje i večeru, doduše podijeljeni u dvije grupe, jedni u Bonin, a drugi u Frankopan. Bilo je vrlo ugodno i opuštajuće vjerujem svima. Povratak u Zagreb je uslijedio oko 23 h.

Patricia Dučkić

8. izlet, Papuk

Sve što je lijepo kratko traje, pa tako i 44. VOPS škola. U sunčano subotnje jutro okupili smo se kod birca Cug, koji je nekim školarcima postao domaće mjesto, a neki su imali priliku naučiti lokaciju toga tako posebnoga mjesta. Uz jutarnju kavu i naravno prvu temu o ispitu, okupljali smo se spremni na dvodnevni zadnji izlet u sklopu škole. U pokretu smo kasnili, a podršku su došli dati neki etablirani Velebitaši kao i sunce koje nas je pratilo čitavim putem do Velike. Na putu dugom oko 180 km prema Požeško-slavonskoj županiji stali smo na odmorištu Dragalić, gdje se uz kavu i pekarske slastice nastavila tema, pitanja, odgovora, azimuta, čvorova, prve pomoći, planinarske kulture... Na samom odredištu u Velikoj, kod planinarske kuće Lapjak, nestrpljivo nas je dočekaio Dragec sa novogradiškim planinarima koji su nas došli podržati na izletu. Planinarska kuća Lapjak velika je, prostrana, s kapacitetom od 18 kreveta i 20 madraca. Ima veliku blagovaonicu s posuđem i dovoljno dobro uređenim sanitarnim čvorom za planinarske standarde te velikim parkiralištem. Nalazi se na 335 metara nadmorske visine.

Podjeljeni u grupe s instruktorima kojih nije manjkalo, krenuli smo na kružnu rutu prema Mališčaku. Vrlo brzo stižemo do mjesta s kojeg se dobro vidi kamenolom u kojem bageristi neumorno rade. Pogled prema kamenolomu u nekih je izvukao sjetu o tihoj želji za poslom profesionalnog bageriste, a kod nekih tugu zbog nestajanja planine i devastiranja prirode. Dolazimo do vidikovca Pliš s kojeg pogled seže daleko, sve do bosanskih planina Kozara i Motajica. Tu je bila prilika za okrijepu s prekrasnim pogledom i upijanjem zraka sunca. Nije izostalo ponavljanje gradiva za ispit, koji je putem bio neizostavna tema. Kroz prekrasnu slavonsku šumu s debelim tepihom lišća stigli smo do skloništa Mališčak gdje su nas dočekali slavonski HGSS-ovci s već naloženom vatricom, oko koje se cijelo vrijeme izmjenjivao kružok.

Sklonište je lijepo i uredno i u njemu smo nastavili isprobavanje raznih ponesenih delicija iz ruksaka. Nakon odmora i opuštanja, domaćini su s puno truda i pažnje pokazali načine kako napraviti nosila od ruksaka, zamki i drvekolarci su imali priliku ponoviti vještine vezivanja čvorova. U kasno popodne, vraćamo se putem kojim nam se s drvenih vidikovaca, nudi prekrasan pogled u dolinu i uživanje u paleti boja zalaska sunca. Vadimo lampice i kao male krijesnice iznad svjetlom treperave doline, spuštamo se u Veliku. U domu nas čeka naručena večera iz restorana, gulaš i vege meni. Apetit je velik jer je hrana prefina. Napetost raste jer dolazi vrijeme koje su svi čekali i/ili se pribojavali. Ispit je bio slojevit, opsežen i trajao je od 21h do ponoći. Bez sumnje, školarci su rasturili. Konačno je krenulo zasluženo vrijeme za feštu do dugo u noć ili do rano jutro. Bilo je ića, pića, pjesme, gitare, zvučnika i veselih školaraca.

Idući dan s opravdanim kašnjenjem naspavani i nenaspavani školarci kreću na drugi dio obilaska Papuka. Prvi na redu bio je Velički stari grad i vrh Lapjak. Pauza je bila na kamenitom djelu vidikovca Nevoljaš. Do krajnjeg odredišta Jankovac prolazimo vrlo slikovitim različitim dijelovima šume. Silazak niz brdo s debelim slojem lišća dobiva se dojam skijanja po lišću, osobito za one koji su imali štapove. Tamo gdje nema lišća vidljivi su izdanci šumske borovnice. Posebna čar koju su svi primijetili bila je glazba koju smo stvarali hodajući po lišću. Ritam se mijenjao i vjerujem da bi nekog vrsnog glazbenika mogao inspirirati zvuk šuštanja lišća ugodno nadopunjen s lupkanjem gozji po goloj zemlji. Stigli smo do odredišta – planinarskog doma Jankovac koji je toliko popularno izletišta da nismo imali priliku isprobati njihove delicije, ali smo se zadovoljili s friško pečanim langušima na štandu. Obišli smo slap Skakavac i divili se ljepoti i kamenim strukturama. Na tren kao da smo bili na setu Gospo-

dara prstenova. Samo je falilo da iz neke kamene udubine proviri Gandalf. U povratku smo imali najprije veliki uspon, nakon kojega smo se spuštali u sumrak po makadamskoj cesti, slijedeći potok do naše polazne točke. Već u blizini kuće Lapjak teško je bilo u mraku razaznati odmarališta nekadašnjih firmi i poznati adrenalinski park na Papuku, ali svakako setamo nalaze. Školarci se pozdravljaju uz dogovaranje nekih novih planinarskih pustolovina.

Andreja Knežević, Maša Dizdar,
Nataša Mihaljčičin i Lana Pađen

I osvrt školaraca, pardon, školarca – jednog, ali vrijednog! :)

Ovo je kao ono kad sam napisao simpatičan sastavak u osnovnoj pa sam morao pisati za školski list. Divno vrijeme, jedina briga je bila jesam li spakirao dobro torbu za školu, ista muka me dočekala i u ovoj školi. Dođe ti na isto – planinarenje i osnovna škola; puno druženja, nešto i naučiš usput, a roditelji su sigurni da netko pazi na tebe dok su oni na poslu. I naravno, moraš odraditi ovo za nagradu, jer si dobro napisao tamo neki izvještaj s izleta. Hajdmo onda napisati to dan prije predaje kako bi upotpunili taj osnovnoškolski doživljaj. Uf, zloglasno planinarenje, vlada neko opće mišljenje po internetu da je planinarenje sve samo ne planinarenje. Uglavnom dosta polarizirajuće: ili da su tamo isključivo penzioneri, ili da je planinarenje i ples izvrsno mjesto za upoznati srodnu dušu. Tako sam od upisa škole muku mučio što je zapravo planinarenje. Tinder u živo. Uber na budžetu. Pedeset nijasni sive bez luksuza. Nažalost na Tinderu nisu iskakali super izleti, Uber nije nudio mogućnost hodanja do željene lokacije, a Christian Grey nije objasnio kako da vežem poluladarac. Velebit je ipak sve to, ali i ništa od navedenog. Ono što čini Velebit su ljudi. Mala grupa zaljubljenika u prirodu koji, koliko vole dane provoditi na izoliranim mjestima, toliko vole i dobro druženje. Brzo sam se počeo osjećati kao ravnopravan član, trebalo je tu i tamo ispustiti dušu na nekom usponu, oznojiti pokoju majicu i na kraju dana zapjevati koju pjesmu. Imamo čak i tjedni sastanak, osjećam se kao da sam na nedjeljnom ručku kad se okupi cijela obitelj.

Ovaj Velebit mi dođe kao druga obitelj. Najbolje sam učio uz primjere u školi. Probali smo spavati u improviziranim skloništimama i sreću pronašli u rujanju jedni drugima tko je lošije spavao; to je planinarenje. Kiša nas je sprala s planine, a vjetar nam utisnuo tu vodurinu kroz sve slojeve odjeće. Takvi promrzli smo se ugrijali grleći se i pjevajući pjesme; to je planinarenje. Iz mlitavih komada najlona smo pravili leptire i brodice; to je planinarenje. Jedni su brojali svaki gram koji nose u ruksaku, a drugi su nosili četkicu koju nisu prerezali na pola da uštede na masi. Taj spoj ležernosti i profesionalnosti; to je planinarenje. Škola je dala i tehničko znanje. Odgovorila je na pitanja kada i zašto nešto nositi, kako postupati u situacijama s kojima se susrećemo i sva ostala što bi jednostavnom čovjeku pala na pamet. Taj dio je bio vrlo simpatično odrađen; neka faca bi pohvatila od starješina kako nešto napraviti, pa bi objašnjavala laicima. Tu se gradilo zajedništvo. Bilo je prekrasno gledati tu spontanu koordinaciju. Taj proces učenja je plani-

narenje. Složit ću se s onom izrekom da su planine ljudi. Hvala milim voditeljima škole za najbolje krafne, vožnju preko Save u željeznoj kanti, usponu na skoro dvotisućnjak, beskonačno hodanje i neumorno hrkanje. Hvala ostalima što su se prigodno i skladno napili nakon ispita. Za ona drva koja smo morali nositi do Ratkovog se ne želim zahvaliti, to se ipak vi zahvalite nama. U kupaoni društva je prozor u obliku onog na brodu ili kakvoj podmornici. Ako vas sad nisam nagovorio da upišete opću školu planinarenja onda partnera potražite na plesu. Pozdrav Azimutu i redakciji! Meni je bilo lijepo.

Marin Jovanović

45. VELEBITOVA OPĆA PLANINARSKA ŠKOLA

Filip Herceg
PO PDS Velebit

Fotografije: Filip Herceg, arhiva 45 VOPŠ

45. opća planinarska škola održala se od 17. 3. 2022. do 2. 6. 2022.

Voditelji: Filip Herceg i Marko Šimičić
Održano je 9 izleta i 24 predavanja.

Uspjeli smo u cijelosti provesti školu u skladu s planom i programom. Predavanja smo proveli kako je navedeno, a izlete smo zbog vremenskih uvjeta morali prilagođavati, tako da se nije išlo na planirani izlet na Zavižan u vikendu 7. i 8. 5. već je umjesto toga organizirana vježba čvorova, orijentacije i prve pomoći na Žici, a u vikendu 14. i 15. 5. se išlo na zamjenski izlet na Ratkovo sklonište i Viševicu. Broj polaznika bio je ograničen zbog mogućnosti eventualnih ograničenja zbog pogoršanja epidemiološke situacije, a na izlete se išlo autima, vlakovima i autobusom. Za sva predavanja omogućili smo da polaznici prate i uživo i online putem video sastanka, tijekom kojeg su mogli postavljati pitanja i općenito sudjelovati. Većina polaznika je predavanja pratila uživo. Za polaznike je bila organizirana pokazna speleološka vježba te pokazna i praktična HGSS vježba spašavanja i prve pomoći. Od inicijalno upisanih 34 polaznika, školu je uspješno završilo njih 27. Nakon ovih statističkih podataka, evo i malo dojmova od strane voditelja; ovo pišem godinu i pol na-

kon završetka škole pa su se i impresije malo slegle. Mislim da mogu reći da je škola prošla prilično ok, s obzirom na to da je i Marku i meni to bilo prvo iskustvo vođenja iste. Od prvog izleta na Samoborsko gorje pa sve do zadnjeg izleta i magle na Begunjščici, polaznici su imali priliku vidjeti raznolike krajolike: doživjeti i otočno planinarenje na Krku, ljepote srednjeg Velebita na Baškim Oštarijama, snijeg i hladnoću uspavanog diva Kleka te predivni bijeli plašt narcisa na živopisnoj Golici. Uz druženje na izletima razvila su se i mnoga prijateljstva koja će potrajati i nakon škole - bilo u Velebitu, bilo izvan. Ono na što sam najviše ponosan je činjenica da je dobar dio polaznika i dalje ostao aktivan u društvu: kao instruktori i voditelji izleta na idućim školama te organizatori vlastitih izleta, što mi je izuzetno drago. Velika zahvala ide Marku na ogromnoj pomoći, svim voditeljima izleta, instruktorima i svima koji su na bilo koji način pomogli u provedbi škole. I, naravno, svim polaznicima koji su uložili 2 i pol mjeseca života u jednu novu priču i, usudio bih se reći, lijepo iskustvo koje će im ostati u pamćenju.

Dojmovi polaznika:

Za mene je 45. VOPS bio jedno prelijepo iskustvo. Planinarila sam na mjesta na kojima nisam nikad prije bila, upoznala ostale polaznike škole, uživala u zajedničkim druženjima i jedva čekala sljedeći izlet. Najviše mi se svidio izlet na Baške Oštarije, gdje sam se prvi put uspješno susrela s alpinističkim vještinama penjući se po sajlji i klinovima na Bačić kuk, što mi je bilo vrlo zanimljivo. Svaki izlet je bio jedna posebna priča i još uvijek se sjećam svakog detalja sa svih izleta.

Iva Puškar

Iako je prošlo već skoro dvije godine od početka 45. VOPS-a i dalje se sjećam svakog izleta, pa i prvog inicijalnog uspona na Bikču, razlog tome su prvenstveno divni ljudi koje sam upoznao "na putu prema gore", posvećeni voditelji škole i tadašnji pr(o)-čelnik koji su se maksimalno dali u cijelu organizaciju i logistiku (neki su putem na žalost ostavili i zdravlje) i zato ću im biti zauvijek zahvalan. Školice sam upisao na nagovor cimera iz Nepala i krenuo sam na izlete/predavanja bez nekih očekivanja, ali mogu reći da me je razdoblje za vrijeme trajanja 45. VOPS-a dosta promijenilo i od tada sam aktivan član planinarskog društva Velebit i želim pridonijeti u narednim školicama i omogućiti sadašnjim i budućim školarcima da dožive lijepo iskustvo kao što sam i ja doživio u svojoj školi. Svaki put kad obučem majicu 45. VOPS-a kroz glavu mi prođu bura na Krku, pogled na dom na Golici, gacanje po snijegu na Kleku, uspon na prvi 2-tisućnjak sa doma na Zelenici (gdje je održan ispit, ali i nakon toga nezaboravan tulom školaraca gdje je Darko u maniri pobjednika tour de France "proslavio" pad na ispitu) i brojne druge uspomene koje će mi definitivno ostati urezane za vjeke vjekova.

Hrvoje Bukovec

Na nizu vrlo atraktivnih izleta moje 45. VOPS imali smo prilike iskusiti apsolutno sve vremenske uvjete, a vjerujem da svi koji su bili prisutni najbolje pamte tuču i grmljavinu usred otoka Krka, osim toga, uživali smo u pogledima na beskrajna polja šafrana na Velikoj Planini, opijali su nas mirisi narcisa na Golici, roštiljali smo ispod najljepšeg zvjezdanog neba na Ravnom Dabru, prvi put se uspjeli iznad 2000 metara na Begunjščicu, nosili drva na Ratkovo, vozili se "cickom" preko Save i ubijali krafnama u Zidanom Mostu...Školica je bila izvrstan uvod za sve što je kasnije uslijedilo, od raznih dogodovština do prijateljstava od kojih će neka još dugo, dugo potrajati (barem se tome nadam!). I ove redove tipkam u maloj pauzi od pakiranja ruksaka za još jedan izlet na koji idem sa svojim Velebitom, koji je velikim dijelom zahvaljujući upravo školici postao neizostavni dio mog života.

Darija Mužinić

Ova Planinarska škola pružila nam je izvrsno iskustvo istraživanja prekrasnih planinskih područja u Hrvatskoj i Sloveniji. Izleti su bili vrlo dobro organizirani, omogućujući nam da uživamo u raznovrsnim ljepotama prirode i stvaramo trajne uspomene. Instruktori su se istaknuli svojim znanjem i predanošću, pružajući nam potrebne vještine i informacije kako bismo sigurno uživali u planinarenju. Njihova stručnost bila je ključna za samopouzdanje polaznika dok smo prolazili kroz različite terene. Također upoznali smo nove ljude koji su nam poslali prijatelji. Općenito, Opća planinarska škola pružila nam je ne samo potrebne vještine za sigurno planinarenje, već i nezaboravno iskustvo koje će ostati urezano u našim sjećanjima. Hvala organizatorima i instruktorima na fantastičnom programu koji nam je omogućio da se povežemo s prirodom i jedni s drugima. Meni najdraži izleti su bili Velika Planina i Kum u Sloveniji.

Luka Eršte

45. VOPS bila je jedno odlično iskustvo! Već na prvom izletu vidjelo se da će biti izazovno, ali i da je velebitaška ekipa odlična, pozitivna i uvijek spremna pomoći. Tako se nastavilo i dalje, po različitim terenima i vremenskim uvjetima - jedan vikend uspon po snijegu na Kleku, drugi vikend sunce pa bura kroz kanjon Vrženica na Krku. Osim tih izleta, posebno pamtim i planinarenje po srednjem Velebitu, roštilj, logorsku vatru i gitaru, te predavan, ali i zahtjevan uspon do kočice na Golici uz miris narcisa. Kroz gust raspored dvodnevni vikend izleta i predavanja četvrtkom u prostorijama Društva, dobili smo jako puno praktičnog i teorijskog znanja, upoznali se s osnovama svega što planinarenje obuhvaća, a i kao grupa se dobro povezali i sprijateljili. Tih dva i pol mjeseca život se intenzivno vrtio samo oko planinarenja - priprema za vikend, savladavanje terena, i zatim razmjene dojмова, slika i anegdota. Krenuli smo kao potpuni početnici, a školu završili puno iskusniji i uz još veću ljubav prema planinama!

Jelena Šverko

VOPS 45. definitivno jedna od najboljih odluka u životu i ponovila bih to iskustvo još puno puta. 3 mjeseca intenzivno sam planinarila i otkrivala razna mjesta u raznim uvjetima. Shvatila koliko je lijepo hodati i po dubokom snijegu na Kleku. Otkrila da se može planinariti i po otocima pa to fino spojiti s kupanjem. Izdvajam Golice sa strmijim usponom na kojem je trebalo potegnuti, a onda je došla nagrada, hod po hrptu s prekrasnim vidicima gdje god se okreneš. A gdje god sam se okrenula bila je i hrpa kvalitetnih ljudi raspoloženih za šalu i pošalicu. Upoznala sam nove prijatelje, a iznenadilo me što sam sreća i neke stare s kojima me planinarenje nanovo zbližilo i s kojima sam prošli vikend pekla kestene na Gorščici. I na kraju naravno, pohvale i zahvale našim voditeljima Filipu i Marku koji su nas malo tlačili, ali puno i naučili!

Arijana Dubović

Život jako malo puta dopusti uspomenu da dođu u velikom paketu. Planinarska škola bila je upravo to – otvorila je put uspomenu. Školu sam napisao jer sam i inače nešto laganije planinar, a prijatelji su mi bili u Velebitu, pa je to bio neki logični korak. Iskorak tog koraka za mene je bio nepoznanica i samo se produljivao sa svakim novim izletom. Život u prirodi, beskraini razgovori, biti na osami usred tuče, biti mala voćka poslije kiše, provesti noć u šatoru tijekom bure, svirati gitaru usred Velebita do 3 ujutro. Pa se probuditi lagano dehidriran od sinočnjeg feštanja. U konačnici sam gozdericama zakoračio u novo prostranstvo, puno novih poznanstava. Osim vrijednog planinarskog iskustva, planinarska škola otvorila je vrata šarenijem svijetu, dalje od zatvorenog kruga ljudi iz vlastite struke, dalje od zone komfora. Tamo negdje, iza drugog vrha. Jer obaranjem svakog novog vrha obaramo i novi dio sebe; a koliko su vrhovi ljepši kad ih podijelimo s dobrom ekipom?

Mihael Varga

1. izlet: Samoborsko gorje

U subotu, 19.03.2022., u samu zoru, prije nego se probudio ijedan Zagrepčanin, pred ozbiljnom ustanovom Cug, u centru Zagreba, okupilo se friško, novopečeno društvo PDS Velebit. Prema Suncu, to je bilo oko 07:15h, vrijeme se poklapalo i na Samsung Galaxy A12 androidu. Opremljeni, naspavani i nabrijani sjeli su u aute i otputili se prema Rudama (realno se taj put mogao i odhodati, ali instruktori inzistiraju) odakle se dalje nogama i štapovima nastavilo prema uputama vođe Josipa u ono što se smatra prvom u nizu avantura Planinarske škole PDS Velebit. Tajno društvo počelo se lagano upoznavati međusobno i sa okolinom. Nakon cca. sat vremena prema Suncu, vođa Josip zastao je i upoznao sljedbenike sa realnim prikazima zamišljene rute. Navodno smo ispred sebe vidjeli 3 hrpta Plešivice, a iza sebe vrh Oštrc. Obje lokacije dio su 16tak kilometara dugačke kružne rute zadane za taj dan. Krenuli smo jako dalje, hodali smo i cestom i travom i kamenjem i gore i dolje preko sva tri hrpta. Prvo odmoriste nalazilo se na cca. 750 m n.v. kada su instruktorima trebali odmor i okrijepa. Dok su instruktore odmarali, veseli učenici penjali su se gore dolje po vidikovcu i uzimali pečate.

Nakon kratkog nagovaranja instruktora da se krene dalje, krenulo se putem Oštrca. Druga pauza, učinjena je nakon sat-dva hoda u Kletu Poljanica. Tamo su instruktore sjeli na kavu kako bi prikupili energije za dalje, a učenici su ih upornim nagovaranjem naveli na kratku edukaciju o osnovama kartografije. Instruktori su podijelili školarce u nekoliko skupina i podijelili im neke karte koje su se našle u džepu. Edukacija je potrajala nekoliko desetaka minuta nakon čega su učenici počeli pričati novim jezikom izohipsi i kontraazimuta. Instruktori su ostali zatečeni. Krenulo se dalje. Prema Samsung Galaxy A12 androidu, Oštrc je osvojen oko 13:30 h kada se Sunce nalazilo na jugu. Na trenutak je sve stalo, Željko je poljubio trobojnicu.

Idući cilj, bio nam je tik pod nosom u obliku graha s kobasicom od 50 kn. Studenti su pojeli sendviče. Nakon kraćeg nagovaranja, učenici su potjerali instruktore na ophodavanje još jedne kraće polusatne rute do pogleda na goruće selo. Učenici su uzeli karte i pokazali instruktorima da zapravo ne gori Veliki Lipovec, već polje pored i da je to uobičajena stvar. Kad su se instruktore primirili, krenuli smo nazad. Cca. sat i pol trajalo je spuštanje nazad do Ruda gdje je društvo na početku ostavilo vozila. Svi ljudi i sva vozila, bila su na broju, u Rudama, u 17:00h. Tamo se društvo jedva nekako rastalo i raštrkalo svojim putevima nazad. Većina ih se ipak intuitivno našla u onoj ozbiljnoj ustanovi Cug, odakle se ujutro krenulo, i stala raspravljati o popustima u Alpini i Kibubi još dugo u noć...

Arijana Dubović

2. izlet: Kum

Izvidnica: Mihael Varga, Damir Čuk, Una Jakšić, Vedran Knežević

Prošli su se subotu školarci PDS Velebita, u sklopu 45. VOPS, uputili na svoj prvi dvodnevni izlet. Cilj nam je bio osvojiti slovenski Kum, visok 1220m, guštati i upoznati se s kolegama iz planinarskih klupa. Naoružani novim gozdericama i ruksacima, krenuli smo vlakom za Sloveniju u 7 i nešto sitno ujutro. Prije nego što smo stigli zadrijemati, krenuli smo s učenjem prvih čvorova: šestica, osmica, vodička osmica i osmica s uplitanjem. Na veliku sreću, dočekalo nas je presjedanje od sat vremena u Zidanom Mostu. Brzo smo se razbudili, odredili azimut prema krafnama i krenuli na prvi pohod vikenda. Instruktori su nam velikodušno nahvalili krofne iz Zidanog Mosta, a jedina stvar koja kod krafna nije valjala je ta da kiosk nije radio i u nedjelju. Nakon krafni i jutarnje kave, uskaćemo u vlak i dolazimo na startnu točku planinarske rute - željezničku postaju Trbovlje. Nakon kraćeg uvodnog predavanja u izlet, dijele se karte te se formiraju 4 grupe koje s kraćim vremenskim razmakom kreću prema prvom okupljalištu. Nakon skretanja s asfaltirane ceste odmah nas je dočekao veći uspon po uskoj stazi. Okupljamo se na livadi usred Čebulove doline te slijedi dulja pauza za jesti i popiti. Slijedi izmjena ljudi po grupama. Novoformirane grupe usjeveravaju karte, određuju azimut te s vremenskim razmakom od 10 minuta kreću prema drugom okupljalištu (svrha vremenskog razmaka je kako bi se grupe same mogle orijentirati prema cilju, a svrha miješanja ljudi po grupama je ta da se školarci bolje međusobno upoznaju). Sljedeća etapa uspona bila je kroz ljubazni slovenski seoski krajolik gdje smo bili okruženi poljoprivrednim gospodarstvima, šumama i glasnicima proljeća. Slijedi još jedna pauza prije finalnog uspona gdje ponavljamo čvorove i ponovo određujemo azimut. Finalni uspon bio je strmiji nego veći dio puta s terenom punim kamenja. Na brzini stajemo pored obeliska kako bismo se poslikali i nastavljamo uspon do vrha. Uz sam vrh dočekalo nas je nešto snijega koji je uspio odoljeti

temperaturama u hladu. Neke grupe odlučuju uzeti malo blažu rutu uz cestu, a neke pak odabiru poprečni, strmiji put. Stižemo na vrh! Zadnje sate subote proveli smo upijajući sunce uz priče i viceve, a kako je postalo hladnije tako smo se svi premjestili u zagrijane prostorije planinarskog doma gdje nas je dočekala topla večera. Nakon večere, vrijeme provodimo uz društvene igre, a pala je i koja pjesma. Jutro drugog dana izleta započelo je doručkom u planinarskom domu, od 8 do 9 sati. Nakon toga smo se punih želuca okupili vani i ponovo podijelili u (nove) manje grupice. Dan je bio topao i sunčan. Oko 10 sati prva je grupa krenula putem istoka, prema Zidanom Mostu - krajnjoj destinaciji našeg slovenskog izleta. Nakon prvotnog spusta s vrha Kuma, dobar dio puta prema Zidanom mostu obilježio je relativno ravan put kroz Škratovu dolinu na kraju koje dolazi do strmog spusta praćenog potokom. Kratko skakanje preko potoka probudilo je naše avanturističke duhove koji su nakon spusta bili suočeni sa prelaskom preko Save. Umjesto plivanja preko Save, prelazilo se ručno upravljanim gondolom zvanom "Cicka". Dvoje po dvoje, kako školarci tako i instruktore, prelazili smo preko rijeke u metalnoj kutiji te nakon uspješnog prolaska, bez ijednog pada u Savu, uputili smo se prema željezničkoj postaji u Zidanom mostu. Čekanje vlaka provelo se uz razgovor, kavu, pivu i hranu koja je preostala. Vlak je stigao u 15:40 te smo se uputili natrag prema Zagrebu. Kraj izleta tradicionalno je završen u kafiću Cug.

da se kiša pretvara u snijeg, te da nas čekaju zanimljiva dva dana. Nakon cca 2 h stižemo u Ogulin i odlazimo do Zavičajnog muzeja Ogulin, u sklopu kojeg je i alpinistički muzejski postav nastao na inicijativu našeg društva PDS Velebit. Tu smo imali prilike vidjeti mnoge zanimljivosti o povijesti planinarstva, hrabrim pothvatima naših planinara kroz povijest (ali i opasnostima u planini). Jeste li znali da je Hrvatski planinarski savez osnovan 1874. godine nakon što su se trojica ljubitelja prirode (Johanes Frischauf, Bude Budisavljević i Vladimir Mažuranić) ushićenih dojmova vratili s izleta na Klek? I da je na Kleku održana prva hrvatska alpinistička škola? Ako niste, sad znate! Osim alpinističkog dijela prošli smo i ostatak muzejskog postava od čega nas je najviše zainteresirao mugshot Tita, koji se nalazio u ćeliji u kojoj je Tito navodno bio zatvoren. Dio muzeja posvećen je i našoj poznatoj spisateljici, hrvatskom Andersenu, Ivani Brlić Mažuranić. Kao što smo spomenuli na početku, ovaj magičan kraj bio je inspiracija i ovoj poznatoj Ogulinki da hrvatskoj djeci pobudi maštu pričama o divovima, vilama, bogovima te zgodama jednog posebno hrabrog šegrtu i njegovog psa Bundaša. (...)

S noge na nogu veselo hodamo kroz Vučiče gdje dolazimo do početka naše staze te se orijentiramo, tražimo azimut i lagano grupa po grupa krećemo u razmaku od 10 min prema Kneji (livadi na pola puta do našeg odredišta, planinarskog doma Klek). Ako se pitate kad smo točno krenuli i stigli, stvarno ne bi znali jer vrijeme je relativno, a i toliko smo uživali da nas za vrijeme nije previše bilo briga. Do Kneje su se grupe izmjenjivale kao bolidi u Formuli 1, jedino je grupa 1 bila daleko

ispred (očito su se žurili zapaliti roštilj). Put do Kneje nije bio prezahtjevan, što nam je omogućilo da uživamo u prirodi jer je cijela planina bila pokrivena friškim slojem snijega. Na svakom raskrižju su se vadile karte i kompasi, ali se gubilo i snalazilo na razne načine. Bilo je tu i napada pojedinih grupa s grudanjem, ali to nije omelo ostale da sretni nastave put dalje. Na Kneji smo ponešto pojeli kako bi povratili snagu i lagano opet krenuli. U ovoj točki puta dobili smo još jednog suputnika, šarplaninca kojeg smo u čast Ivani Brlić Mažuranić zvali Bundaš. Grupe koje nisu bile upućene u ovu činjenicu zbunjeno (a i s pomalo prikrivenog straha) gledale su kako stope članova prethodnih grupa prate ogromni otisci šapa. Je li možda vuk(odlak)? Iskreno, ne bi nas pretjerano začudilo (uz sve te brojne legende). Klek je dom vukovima, mrkim medvjedima, risovima, surim orlovima, poskocima i ostalim divnim stvorenjima. A pred sam kraj puta dočekat će vas i natpis „Dobrodošli u carstvo klečkih vještica“. Hm, da se zapitaš. (...) Oko 19 sati smo se svi okupili u planinarskom domu Klek na 1000 m nadmorske visine te odmah počeli s pripremom večere (zahvale ekipi koja se potrudila oko toga). Nakon večere se krenulo s opuštanjem uz karte (Bela, Uno, Jungle Speed), Mihaela Gitaru, bezalkoholnim pićima te popratnim vokalima članica Putokaza za jednim stolom. *Ona-kojoj-se-ne-spominje-ime* (a isto je kao jedne poznate pjevačice) je čak i zaplesala sa veselim domaćinom te tako zauvijek osvojila njegovo srce. Za ove malo mirnije se napravila chill zona uz

DJ Maritu u susjednoj sobi. U pristojnim satima je ekipa lagano krenula na počinak jer je sutra ipak naporan dan. (...) Spakirali smo ruksake, pozdravili domaćine, podijelili se u nove grupe te uz novu turu grudanja krenuli sa spustom. Prvu grupu je predvodio pas Bundaš za kojeg smo u međuvremenu od domaćina saznali da mu je posao planinarskog vodiča samo honorarni, inače radi kao ovčar u blizini Kneje. Vrijeme se poboljšalo (nije bilo padalina ni guste magle) tako da smo barem mogli vidjeti put koji smo prošli te kako izgleda sama planina. Zbog vremenskih uvjeta se odustalo na odlazak na sam vrh, ali i prvih par kilometara je bilo dovoljno zahtjevno, pogotovo za početnike. Ovdje se treba spomenuti da je nekad osim srca koje vodi užitak planinarenja, dobro poslušati i zdrav razum te upozorenja koja kažu da je Klek opasan u zimskim i kišnim uvjetima i ne treba se baš uvijek junačiti „osvajanjem“ vrha. Sam put prema dolje je jako uzak i strm, a s obzirom da je uz to još i napadalo snijega kretanje je bilo sporo, ali sigurno. Prilikom te strme dionice, svjedočili smo različitim tehnikama spuštanja. Neki su naučili koristiti štapove, a neki da i dupe ima svrhu u planinarenju. Nakon te zahtjevnije dionice uslijedio je lakši dio uz širu stazu i blaži pad, cijelim putem se prolazilo kroz gustu bukovu šumu te dijelove s božićnim ugođajem, tj. borove prekrivene snijegom (gledajući slike u glavni nam još uvijek svira Winter Wonderland). Kraj šumskog puta je bio u selu Vitunj, gdje smo nastavili asfaltiranom cestom do Hreljina Ogulinskog. Pozdravili smo se s našim Bundašem, te vlakom u 16:11 krenuli natrag prema Zagrebu. Standardno umorni, ali puni dojmova, uz Tončine planinarske priče (30 godina bogatog iskustva) u Cugu uz cugu opustili smo se i oprostili uz veselo očekivanje našeg sljedećeg izleta (i avanture) na kišnome Krku.

3. izlet: Klek

Izvidnica: Katrin Bilić, Mate Dželalija, Ivana Kulko, Jelena Šverko

Šarolika družina školaraca 45. VOPS (mislimo pritom na sve moguće boje navlaka za zaštitu ruksaka od kiše) pod vodstvom uvijek dobro raspoložene Tonče krenula je s okupljanjem u predvorju Glavnog kolodvora. Za drugi dvodnevni izlet naše ekipe odabran je Klek, planina iznad Ogulina, visoka 1181 m. Ovaj bajkovit kraj oduvijek je inspirirao ljude i budio maštu pa je takva i priča o nastanku Kleka. Jedna od legendi kaže da je slavenski bog Volos kopljem probo diva Kleka koji je na tom mjestu pao i usnuo kamenim snom, a za olujnih noći na samom vrhu planine okupljaju se vještice koje galamom žele probuditi „usnulog diva“.

No, dosta o nadnaravnom, vratimo se mi na naše putovanje. Put je započeo okupljanjem na Glavnom kolodvoru u kasnim jutarnjim satima 7.15-7.30 ili u slučaju pojedinih, 2 sekunde prije polaska vlaka (08:07h). (...)

Put do Ogulina je bio relativno kratak, a pokušaji spavanja u vlaku vrlo brzo su srezani u korijenu i samo što smo pogledali kroz prozor, zamke su već bile u rukama i lađe zavezane (zapravo, ruke i naslon sjedala). Sigurno već pogađate, naučili smo vezati polulađarac i lađarac (neki od nas i Prusik). Što se vremena tiče, dočekala nas je lagana kiša, ali putem smo vidjeli

4. izlet: Krk

Izvidnica: Ana Maria Bulat, Antonia Mihaljević, Dijana Bagarić i Iva Puškar

„Krk nije planina, već je otok. Usprkos tome, na njemu ima planinarskih izazova.” Ovim riječima naš vodič Željko najavio nam je izlet na Krk. Međutim, prvi izazovi krenuli su i prije samoga izleta. Naime, Željko je dobio koronu pa je voditeljsku palicu preuzeo Fićo, još uvijek napola bolestan. S okupljanjem krećemo u subotu od 6:30 sati, a planirani polazak prema Krku je u 7. Čekamo da svi odmorni i veseli (jer tko ne voli buđenje u cik zore?!) školarci PDS Velebita i auti dođu pred našu već dobro poznatu lokaciju – Cug, gdje raspoređujemo ljude i stvari po autima (ipak su tu šatori, vreće za spavanje, karimati... i sva potrebna oprema), te uzbuđeni krećemo u avanturu. Prvo stajanje je u Ravnoj Gori, gdje pijemo prvu jutarnju kavicu (neki od nas trebaju i dodatno buđenje uz drugu jutarnju kavicu), neki su i gladni te nastavljamo svoj put dalje. Put uz dobro društvo, smijeh, šale, iako je bilo rano jutro protječe brzo. Iduće stajanje je pred samim Krčkim mostom, gužva, zastoje, jer svi putevi vode na naš Zlatni Otok. Od 1185 otoka u Hrvatskoj samo jedan nosi naziv zlatni: Insula Aurea odnosno otok Krk. Vozimo se po Krku do naše drage Baške, parkiramo u kampu Mali te se bacamo na novi izazov – slaganje šatora. Nakon što smo uspješno savladali i taj izazov (ipak smo mi “iskusni” planinari), dijelimo se u grupe, usjeveravamo kartu, tražimo azimut i s neizostavnim detaljem oko vrata – kompasom i kartom koju čuvamo kao oči u glavi krećemo na našu rutu. Neke grupe biraju hodati po plaži, a neke se odlučuju za put po šetnici uz plažu. Naš put se cijelo vrijeme nastavlja uz obalu te uživamo u pogledu na more, ali i u borbi s kamenjarom po kojem hodamo. Ubrzo dolazimo do uvale Bunculuka i guštamo u tirkiznoj boji mora, a masovno “padaju” i fotke. Prolazimo uvalu Bunculuka, Jablanovo i Malo Storišće (svaka dragulj za sebe), uz miris mora, borova i smilja te dolazimo do uvale Vela Vrženica, gdje su se mnogi poželjeli okupa-

ti, ali ruta nalaže drugačije. Ponovno se orijentiramo, tražimo markacije i krećemo u kanjon Vrženica. Ova dionica puta nam je svima ostala u prelijepom sjećanju. Praćeni još uvijek lijepim vremenom i blagim vjetrovom dolazimo da zanimljivih penjačkih izazova u kanjonu, vidimo velikog guštera zelembača (sretni da nije poskok) i ono najvažnije – zasluženo se gostimo trpezom iz ruksaka. Slijedi podjela u nove grupe, orijentacija i naš put prema Mjesečevom platou. Nebom se skupljaju oblaci, snaga vjetera jača, počinje puhati jaka bura; prognoza: kiša; oblačimo kabanice, gamaše te nepromoćive hlače. Krećemo nemarkiranom stazom, odnosno idemo preko suhozida, orijentirajući se uz pomoć kompasa. Najedanput, umjesto kiše počinje padati tuča, bura puše i više od 80 km/h (kabanice postale kao jarboli na buri), ruke su nam pretvorene u led, ali se ne damo i dalje guramo. Mokri, promrzli, pod udarom tuče koje šiba po licu i nogama (osjećaj kao sitni ubodi iglom), iz smjera Hlama čuje se grmljavina, odlučujemo taj vrh samo pozdraviti i brzo tražimo “zaklon” u obližnjoj šumici. Malo dolazimo k sebi prisjećajući se Željka i izazova o kojima je pričao. Čeka nas laganini spust kroz šumicu (čitaj: prestala je padati tuča) i zaključujemo da idemo direktno u restoran. Dress code: kabanice, gamaše, nepromoćive hlače i po mogućnosti mokra kosa. U restoranu jedemo, pijemo, grijemo se, pričavamo doživljaje s Mjesečevog platoa i ne želimo ići u šatore. Valja napomenuti da su se uslijed vremenskih neprilika prve dvije grupe razdvojile, a četvrta grupa je odustala od proboja do Mjesečevog platoa nemarkiranom stazom te se odlučila školski vratiti do zadnje markacije i nastaviti put do Baške. Kako bi se vratili do markirane staze, članovi četvrte grupe su pratili crno crijevo za navodnjavanje (nit spasa!) i bacali mudrolije o grčkoj mitologiji i Arijadninoj niti koja je i njima i Tezeju prije tisuću godina pomogla da se izvuku iz labirinta krčkog suhozida. Šatori nas vjerno čekaju (nisu poletjeli zajedno s burom) te mi, sada već planinari s relevantnim planinarskim iskustvom, idemo u pravu avanturu spavanja u šatorima na buri. Nedjelja jutro, budimo se, doručak kako tko stigne i kava s nogu jer nas čeka zadatak:

radimo vježbe pružanja prve pomoći. Ponovno podjela u grupe, orijentiramo se i krećemo put pješčare Zarok. Penjemo se po kamenjaru, odakle imamo fantastičan pogled na Bašku. Pritom nailazimo na gomilu raznobojnih markacija koje su različite od standardiziranih planinarskih koje učimo u školi. Nezaobilazna točka svakako je rt Škuljica na kojem se nalazi svjetionik, a s kojeg se pruža veličanstven pogled na rutu koju smo prošli prvi dan, na Velebit i na otok Prvić. Definitivno jedno od onih mjesta na kojima se odmara duša. Dvije grupe se spajaju i odmaraju na plaži Škuljica. Neki su se i odlučili osvježiti u moru. Nakon toga, nailazimo na impozantan rascjep među krškim stijenama s pogledom na uvalu Rupa. Prizor otvara mnoga pitanja te ostavlja bez daha. Polako idemo prema kampu diveći se svemu oko nas, upijamo zadnje prizore Baške, planina i mora. Po dolasku u kamp raspremamo šatore. Mihael vadi gitaru i svi zajedno uz pjesmu čestitamo Lei rođendan. Puni dojmova, sjedamo u aute, neki idu na palačinke u Putnik, neki u Cug, neki doma. Neovisno o tome u kojoj grupi smo bili, svima je ovo bio još jedan od onih nezaobilaznih izleta koji će se još dugo prepričavati. I na kraju, kao svi moderni planinari, imamo i jednu instagramsku sliku dronom.

5. izlet: Velika planina

Izvidnica: Tomislav Ivančić, Marina Pavlič, Tena Radočaj, Ines Trkulja

Palica preuzeta!

Kako sada napisati izvještaj nakon “školski” odrađenog izleta, bez pretjeranih iznenađenja koje priroda može pružiti, nakon što je izlet na Krk tako visoko postavio letvicu?

Pokušat ćemo...

Izlet započinjemo okupljanjem iza leda Vatroslava Lisinskog, voditelji nas dijele u 4 grupe, potpavamo stvari i sebe u bus i oko 07:00 h krećemo put Slovenije. Na granici nas dočekuje lagana gužva, te nakon cca sat vremena čekanja svi uspješno prelazimo granicu. Nismo stigli ni oka sklopiti, a već su nam zamke bile

u rukama. Ponavljanje poznatih čvorova i učenje novih kratilo nam je vrijeme u autobusu. Stižemo a start naše nove planinarske avanture, točnije na start 1. i 2. grupe, dok 3. i 4. grupa startaju nekoliko minuta vožnje autobusom dalje. Koristimo priliku za brzinski carb loading, ipak je Velika planina pred nama, vadimo karte i kompase, kako bi neki rekli “k’o retro planinari”, određujemo smjer kretanja i krećemo prema cilju, svaka grupa za sebe. Prva znamenitost do koje dolazimo je crkva Sv. Primož, a nedaleko nje i Sv. Petar. Odlučujemo se malo zadržati kod Sv. Primoža i uživati u pogledu i delicijama iz ruksaka, a naš voditelj Marko se odlučuje za uživanje u provjeravanju sadržaja prve pomoći u ruksacima školaraca. Dočekujemo drugu grupu, predajemo im Sv. Primoža i krećemo dalje. U prvom dijelu uspona po Velikoj planini hodamo laganim stazicama i uživamo u vidicima čija ljepota raste proporcionalno s rastom nadmorske visine. U drugom dijelu uspona staza postaje nešto strmija, ali uz par grašaka znojja i taj dio uspješno svladavamo, odgovarajući usput na pitanja o čvorovima i prvoj pomoći. Nismo sigurni je li znoj od strmine ili od pitanja...

Sve muke brzo zaboravljamo izlaskom na ljubičasto-bijele livade posute šafranima i snijegom. Hodamo oprezno, da što manje šafrana strada pod našim gojzama i štapovima. I baš kad smo pomislili da ne može biti ljepše, ispred nas su počele nicali drvene kolibe koje su jedno od glavnih obilježja Velike planine. Niti oblačno i vjetrovito vrijeme nije moglo pokvariti prekrasan prizor pred nama. Kako bi se u potpunosti uklopili u ambijent, opet vadimo kompase i karte. Retro planinari u retro selu. Određujemo gdje je Domžalski dom, naše toplo prenoćište, i lagano krećemo prema njemu, da ne probudimo Heidi. Dolazimo u dom, grupa po grupa, sve po PS-u, skidamo gojze, obuvamo obuću “za po doma” i naručujemo sve što imaju toplo i/ili što nas može ugrijati. Grupe međusobno dijele dojmove o prijednim stazama, svatko pokušava skupiti što više informacija o tome što ga čeka sutra. Dijeljenje informacija prekida kratka edukacija i demonstracija prve pomoći. Nakon toga slijedi

prvo obećamo iznenađenje, kviz koji je za nas pripremio Miro. Dijelimo se u podjednake grupe, dajemo grupama imena i slijedi kratko predstavljanje: Bigus Dickus, Veliki Planinari, Električni Pastir i Team Marko. Tokom kviza Team Marko besramno, pred očima svih ostalih poštenih sudionika, Marka, člana stručnog ocjenjivačkog suda, časti kiki rikijem. Osim toga, postoji i fotografija koja govori više od 1000 riječi, a dovodi se u usku vezu s ishodom kviza... Pogađate? Nakon stroge kontrole odgovora, Team Marko je odnosi pobjedu za 1 bod. Obzirom da je regularnost u najmanju ruku upitna (svima osim Teamu Marko), molimo voditelje da se organizira novi kviz kako bi se omogućio revanš, molimo Marka da vrati kikiriki i novce, a Team Marko da vrati glavnu nagradu. Nakon sređivanja dojmova oko kviza, kratko smo se još podružili i oko 23 sata smo se rasporedili po sobama. Ušuškani u svoje tople krevete slušali smo kako vjetar vani fijuče i prisjećali se Krka, kada nam je vjetar fijukao oko šatora i kroz šator. Iako se možda nekima čini da nas Krk nije ništa naučio, u najmanju ruku naučio nas je, ili barem podsjetio, cijeniti toplinu (planinarskog) doma, koju možda nekad uzimamo "zdravo za gotovo". Svanula je nedjelja, ustajanje, brzinski doručak, pakiranje i kretanje u spust s Velike planine. Vrijeme standardno za proljetnu planinarsku školu, kiša, snijeg, vjetar... 1. i 2. grupa kreću na svoju rutu, a 3 i 4. grupa na svoju. Zbog vremenskih uvjeta, kiše i jakog vjetera, 1. i 2. grupa se ne penju na vrh Gradišće, najviši vrh Velike planine (1666 mnv), koji su 3. i 4. grupa već osvojile prethodni dan. Prolaženjem nekoliko snježnih etapa i smanjenjem nadmorske visine, vrijeme je postajalo sve ljepše i ljepše, te smo tako iz zime došli u proljeće. Kako na Krku, tako i ovdje, pokazalo se da nakon kiše uvijek dolazi sunce! Okićeni pokojim krpeljom i s pola kg blata po gojzerici, uspješno se spuštamo u Kraljev Hrib, gdje po nas dolazi autobus u koji su se 3. i 4. grupa već ukrcale. Bus nas vozi na ručak u restoran Pri Juri koji poslužuje pohane pureće šnicle toliko velike da se od njih ne vidi tanjur kada vam

ih serviraju. Preživjeli smo Krk, popeli se na Veliku planinu, ali ovaj odrezak je rijetko tko uspio pobijediti. Iskusi konobar je samo prošetao i podijelio komade folije da si spakiramo ostatke koje ćemo vjerojatno jesti do sljedećeg izleta. Umorni, siti i pijani sjeli smo u autobus i probudili u Zagrebu. Ovaj izvještaj završavamo citatom iz pisma poveljice Seattle, na koje nas je Miro podsjetio u svojim kviz pitanjima, a poručuje nam da prirodu ne možemo posjedovati, nego samo skromno u njoj uživati, trudeći se da je što manje mijenjamo:

"Kako možete kupiti ili prodati nebo, toplinu zemlje? Ta ideja nam je strana. Ako mi ne posjedujemo svježinu zraka i bistrinu vode, kako vi to možete kupiti?" Predajemo palicu!

6. izlet: Baške Oštarije

Izvidnica: Darija Mužinić, Marko Kovačević, Marita Cvitanović

Ovaj travanjsko-svibanjski vikend na red je konačno stigao naš jedan i jedini Velebit. Za pisca ovih riječi najiščekivaniji izlet, vjerojatno za mnoge druge polaznike škole također, došlo je vrijeme da istražimo šume, proplanke, obronke i vrhove planine kojoj naše društvo duguje i ime i značajan dio svoje povijesti. Pa bez daljnjeg odgađanja, krenimo.

Subotnja zora dala je znak za buđenje, spremanje i polazak i svi smo zajedno uz korak sa Suncem koje se lagano uzdizalo nebom pronašli put do parkirališta Arena centra. Uz klasične upite o količini sna prethodne noći i umorno žvakanje zajutruka, podijelili smo se po autima i lagano krenuli na put. Dogovoren zajednički pit stop je bilo odmorište Brinje, a na putu do tamo, bar u našoj plavoj Toyotici bilo je nadoknađivanja izgubljenih snenih minuta. Hvala našem vozaču Tomislavu na strpljenju dok su nam kapci bili teži od mokrih vreća cementa. Parkiralište na Brinju se ubrzo pretvorilo u strateški centar kakvog se ni Kijev ne bi posramio - padale su odluke o kilama mesa za roštilj, gramima po glavi, šnitama po autu...

Podjela zadataka za kupovinu označila je i ponovni izlazak na A1 uz malo više zavoja. Malo po malo stigismo i u Baške Oštarije gdje smo se okupili pokraj istoimenog hostela, popili za neke prve kave i rakije u danu, okrijepili se kojim komadom štrudle, razbudili i krenuli lagano na teme izvan gastronomskog aspekta. Instruktori su nas podijelili u dvije grupe, pregledali opremu, podijelili karte i kompase i označili polazak. To (poslije)podne ruta je bila Baške Oštarije-Veliki Sadikovac-Sladovačko brdo - Baške Oštarije. Prva grupa odoše do parkinga kod samog početka označene staze ka Velikom Sadikovcu dok je druga grupa cestovni dio puta prohodala umjesto provozala da bi došla do startne točke. Uz kratak razgovor s kolegicama iz PD Gojzerica iz Splita, krenusmo u našu avanturu. Marijino vodstvo je značilo tempo za dobro buđenje, napredak je bio zajamčen i brz.

Kroz šumu i uspon ubrzo smo došli do čistine pred stjenoviti uspon gdje smo se odlučili malo napuniti energijom i na Dragecovo veliko zadovoljstvo (a i zadovoljstvo cijele grupe naravno) vježbati sve do sada viđene i neke nikad viđene čvorove.

Prusik, bulin, osmice su prštali na sve strane, a pogled koji se pružao iza nas je bio nenadmašan. Nakon poduže pauze i zagrijavanja sive materije, uputili smo se ka vrhu Veliki Sadikovac. Stjenoviti uspon je zahtijevao ponegdje angažman i mišića gornjih udova, no sve to lako savladivo za odabranu ekipu VOPS-a. Na spomenutim stijenama sreli smo i prvu grupu u silasku te uz razmjene šala, pošalica i savjeta krenuli lagano sve više i više. Prolazak stjenovitog dijela je značio da nas čeka i sljedeći prekrasan pogled, i zaista to nas je i dočekalo. Na vrhu Sadikovca smo se okrijepili, neki popili pive, neki peline, neki se oporavili uz špek i sir, svega pomalo. Krenusmo dolje da zaokružimo rutu te silaskom kroz šumovite staze, makadame i koji lagani

uspon na putu do silaska, spojili smo se i na Terezijanu te laganim korakom se opet našli pokraj Sirane i hostela gdje nas je već čekala prva grupa sa žlicama duboko u porcijama graha. Red je sada došao i na našu okrpju u hostelu, varivo od medvjedeg luka, grah, kobasice i zelje, mirisi hrane opijali su nas jednako kao i prekrasna priroda tijekom hodanja, a možda i više. Uz pune želuce zaputili smo se k našem prenoćištu, kulnom planinarskom domu Ravni Dabar.

Tamo nas je dočekala već pozamašna ekipa alpinista i speleologa našeg društva ali i prijateljskog Željezničara te naravno - Mile. Ono što nas nije dočekalo i što je cijelom našem boravku dalo dodatan čar je signal za mobitele kojeg u udolini Ravnog dabra nema ni u tragovima, što je nekima zadalo glavobolju, a neke potpuno oduševilo. Stvari smo bacili na krevete, krenuli lagano u pripremanje roštilja, ali prvo - uvaženi tajnik Čajko i pokazna vježba spuštanja u jamu odnosno, penjanje na lipu koja glumi jamu, pa spuštanje s te lipe, i sve to u seksi gumenim čizmama i, po njegovim riječima, zaista čistom speleološkom odijelu koje kao da je upravo prošlo kroz žestoko hrvanje u blatu. No dobro, vjerujemo iskusnom Čajku. Krol, stop descender, klinovi, matice, Bosch, svašta smo naučili i vidjeli Spider-Mana u akciji na staroj lipi. Hvala Čajko!

Kraj vježbe je označio početak pripreme roštilja, ipak je sva ta masa mesa zahtijevala pozamašan angažman. Jedno veliko hvala iz dubine naših srca i želudaca ide Mati kroz čije ruke je prošao svaki komad mesa, savršeno pripremljen. Svi smo bili nahranjeni, carsko meso carski pripremljeno, čevapi bolji od banjalučkih, što još poželjeti? Možda pjevanje hitova uz zvuke akustične gitare i logorsku vatru koja grije dušu i topi gojzerice? I to smo imali, zahvaljujući našem Mihaelu, sad već standardnom glazbenom asu naše škole. Jedan po jedan, uz pjesmu, smijeh i loženje vatre se zaputismo u krevete u megasobu od 50 kreveta, gdje su se mogli čuti i francuski i engleski te utonusmo u san. Jutro je došlo brzo, uz prve ustanke zorom pa sve do polaska par sati kasnije, ostaci mesa od večeri prije su nestajali, mamurni želuci se punili, a mi skladištili energiju za rutu Ravni Dabar - Visibaba - Bačić Kuk -

7. izlet: Ratkovo sklonište

Izvidnica: Hrvoje Bukovec, Josip Ivšić, Marija Matunec, Dora Medvidović

Preuzeli smo palicu i krenuli na radnu akciju! „U radu je spas“ – stara narodna (*o.a.*) Ovaj izlet bio je malo atipičan s obzirom na to da se sastojao od radne akcije u kojoj smo sudjelovali prvog dana izleta. Start je bio u 7.15h na parkiralištu kod Arena Centra nakon čega smo se zaputili prema Mrkoplju i kafiću Sušilo u kojemu smo od 9 do 10h uspjeli popiti svu kavu (doslovno) i zaštopati wc dok smo čekali kombi s materijalom. Kad je otkucalo 10 sati pospremili smo se u aute i krenuli prema 13tom kilometru jer je dogovor bio da od tamo (za početak) nosimo građevinski materijal do Ratkovog skloništa. Cesta do 13-og kilometra bila je dosta dobra za razbiti podvozje auta, ali sreća prati hrabre pa je tako bilo i ovaj put! Nakon što smo čitavi, s autom u jednom komadu, došli do 13-og kilometra preuzimamo građevinski materijal i penjemo se put Ratkovog skloništa (neki i više puta – svaka pohvala!). Dragec nas u tom trenu napušta i odlazi se radije družiti s markacistima, ali oprostiti ćemo mu jer je tamo bilo komada s bojom. Oni koji su nosili letve u paru bilo je poprilično zabavno, jer sve je zabavnije u društvu, oni koji su nosili zarolanu izolaciju bilo je nepraktično pa su se spašavali kreativnim rješenjima (nadamo se da će netko patentirati ta rješenja i obogatiti se i počastiti društvo bar s dobrim roštiljem), a oni koji su nosili izolaciju u kocki bilo je „najbolje“ jer su im glave pozelenile i tricepsi se utrostručili. Nakon bildanja vrata, tricepsa i ramena krenuli smo na bildanje kvadricepsa spuštanjem do prvih drva pokrivenih ceradom i označenih reflektirajućim prslukom da bismo zatim prešli na bildanje bicepsa nošenjem spomenutih drva na Ratkovo jer „nitko ne želi biti panj“. Za one koji su htjeli još malo trenkati uslijedila je još jedna (ili još nekoliko) runda vježbanja kvadricepsa i bicepsa što je rezultiralo time da kad je Marko odrješito skinuo ceradu s mjesta gdje su prije bila drva više nije bilo ničega, pa ni zuja insekata. Oni koji nisu nosili drva, osim Darka koji je radio sve, bavili su se raščišćavanjem otpada i raščišćavanjem stare i trule infrastrukture iz samoga skloništa. Nakon vježbanja počastili smo se pivicama i druženjem na divnim stijenama ispred još divnijeg Ratkovog skloništa

koje nikako nije opravdalo Poljakov opis „primitivna brvnara“ jer je vrlo ugodno sklonište, prostrano i zanimljivog oblika, koje će sada nakon ove radne akcije biti još ugodnije i atraktivnije, ako je to moguće. Naravno na samoj akciji, odnosno na Ratkovom skloništu, bili su i mnogi drugi Velebitaši iz raznih odsjeka što je atmosferu učinilo električnom od živosti. Nakon što smo donijeli sve što smo mogli od građevinskog materijala i drva te se podružili i odmorili, krenuli smo na vrh Samarskih stijena nadmorske visine 1302 metra na kojem nas željno očekuju tri zmijske, od kojih su dva poskoka, o čemu su nas ljubazno obavijestili planinari koje srećemo putem.

U pravom duhu ove školice na prvi glas o poskocima pohitasmo još brže na taj vrh što ih prije upoznati i poslikati. Za pentranje na sam vrh dijelimo se u dvije grupe kako ne bi došlo do gužve u 16ercu. Daria ostaje s nama, iako nije bila u našoj grupi, kako bi nas mogla obavijestiti gdje točno obitavaju slavni poskoci. Nakon što smo se pofotkali s njima i sa samim vrhom krećemo dalje u nošenje novih drva iz drugog smjera, jer su nam usput, prema Ratkovom skloništu. Međutim bilo je još drva (kraj prvih drva) koja je trebalo ponijeti gore, što smo i učinili. Mislim da sad više nitko od nas neće gledati na nakupinu drva u šumi istim očima. Kada smo donijeli konačno sva usputna drva do Ratkovog ponovno smo malo odmorili, ugrijali pokojom pivicom i pojali nešto iz ruksaka. U jednom trenutku počela je lagano rominjati kiša i Dragecu se zamračilo lice što znači da je vrijeme za pokret prema PD - u Bijele stijene u Tuku. Uzimamo koliko god smeća možemo i nosimo ga prema kombiju te se molimo bogu da vrećice neće popustiti i da komadi krova koji se raspada neće ostati na stazi u strogom rezervatu jer ćemo svi skupa završiti na Sudu časti.

PD Bijele stijene u Tuku odličan je dom s fantastičnim gulašom od divljači i još boljom štrudlom te odličnim izborom pive, ali najbolji dio je to što je dom grijan i stvarno ima tuševu s toplom vodom, nije laž. Večer provodimo u igranju društvenih igara i ugodnoj atmosferi koju nam naravno onda instruktori kvare pojavivši se sa idejom da vježbamo čvorove, isprike, uzlove.

Nakon što je večer u potpunosti upropaštena vježbanjem uzlova, neki odlaze spavati, neki nedugo nakon njih, a mnogi posežuemo za alkoholom s novom žestinom i gledamo Euroviziju bez

zvuka do 2 ujutro jer želimo znati tko će biti drugi, jer naravno da će Ukrajina pobijediti te slikamo grupno učinjeno nasilje nad pivicama. Sljedećeg jutra, nakon doručka i kavice startamo u 9:15 put Vagabundine kolibe te u njoj pijemo još jednu kavicu jer se kod većine osjete posljedice prošle večeri. Na licu mjesta ogovaramo s gazdom hranu za nakon šetnje no poslije dogovora ostajemo sjediti što gazdu čini anksioznim jer ne razumije zašto ne počinjemo s usponom na licu mjesta. U jednom se trenu ipak odlučimo početi planinariti, jer zato smo tu, te je izvidnica prisiljena biti na čelu skupine i voditi. Hvala bogu sve je bilo odlično markirano pa se ne gubimo niti u jednom trenu, uspon je fini, strm ali kroz šumu, no na Striležu nas počinje zametati najezda mušica pa bježimo u bilo kakvu vrstu zaklona od njih kako bi mogli napraviti jednu od naših poznatih „kratkih“ pauza u kojoj se vadi, jede i pije sva hrana i tekućina koju posjedujemo.

Nakon što smo pojeli sve što smo imali nastavljamo put prema glavnom vrhu, Viševici, koja se nalazi na 1428 metara nadmorske visine, gdje se naslikavamo, sunčamo, istežemo, glumimo mrtvace, divimo pogledu i odmaramo! Na vrhu smo boravili otprilike sat vremena, a nakon što je nazvan gazda u Vagabundinu kolibu kako bi nam počeo pripremati hranu, počinjemo spust prema maneštri i kolaču od zobi. Cijelim putem do dolje staza je bila dobro markirana tako da nije došlo do gubljenja. Na ovom izletu iznimno nismo imali karte i kompase (što je bilo malo čudno, ali pozitivno čudno) i nismo čuli rečenicu „Vadi kartu“ svakih 15 min. I uspon i spust bile su dulje šetnje tako da smo stvarno prešli 17-ak km taj dan stoga smo se zaslužno pogostili nakon svega. Neki su se odlučili ipak ne gostiti nego samo popiti piće i vratiti se doma za Zagreb, ali većina nas je ostala na maneštri, pivi i još malo druženja. Oko pola 6 popodne ipak se odlučismo pozdraviti i krenuti prema Zagrebu uz pobjedonosno skidanje s autoputa u Novigradu prije Karlovca (većina) i izbjegavanje stajanja u gužvi sat vremena. Ovaj put smo uspjeli doći u Zagreb čili i u razumno vrijeme.

8. izlet: Golica

Palica ide na put!

Plan je idemo u malu zemlju velikih bajki, a to je Slovenija. Gdje točno? Na Golici. Ok, možda joj sam naziv nije previše uzbudljiv, čak bi čovjek pomislio da je to još jedna planina, ali ne, ona to nikako nije. Pogotovo ne još jedna obična klasična planina, ona je posebna, ona je kraljica narcisa! Nalazi se sjeverno iznad Jesenica, na granici između Slovenije i Austrije. Greben Golice proteže se od Jakljeva sedla (1488 m) na zapadu do prijevoja – sedlo Suha (1430 m) na istoku u dužini od 3,8 km. Na grebenu Golica od njenog glavnog vrha (1835m) prema istoku nižu se još dva manja vrha: Krvavka (1785 m) i Mala Golica (1646 m). Cijeli greben Golice iznad 1500 m je gol (travnat) po čemu je planina i dobila svoje ime. Južna, travnata padina Golice vrlo je strma - poznata po poljima gorskih narcisa (sunovrata), koji planinu krase u svibnju. U to vrijeme planina je posebno posjećena od brojnih planinara i izletnika pa tako i nas školaraca PDS Velebit. Zašto bi nešto takvo uopće prošlo bez nas? Pinklec na rame i put pod noge! A krenut ćemo u 7:03 sa perona broj 4. Naša skupina starta vlakom iz Zagreba prema Ljubljani. Sporo se pokrećemo jer smo neispavani, neki od uzbuđenja, neki zbog straha od kašnjenja, a bilo je tu i nekih koji su ostali malo duže na onoj „još jednoj putnoj“. Razmješamo se po kupeima vagona i uz komentare kako bi bilo lijepo da smo mogli još malo dospavati, započinjemo naše putovanje. Sjedala u kupeima su odlična, vrlo udobna i dalo bi se u njima baš fino odspavati, ali čini mi se da to dobro znaju i naši dragi instruktori pa prije granične policije i kontrolora karata oni upadaju u kupe i dijele nam karte, kompase i započinjemo sa zagrijavanjem ruku, odnosno vježbanjem čvorova. Šok za mozak! Ne mogu se prisjetiti onoga što sam znao pa se pitam da li sam uopće znao ili je to posljedica neispavanosti, ali put do Ljubljane traje taman da se sve to u glavi posloži pa čak i nauči nešto novo

zahvaljujući našim instruktorima koji imaju bezgranično strpljenje za sve nas. A da i ne zaboravim na Arijanu zbog koje smo morali gledati kroz cijeli Zaprešić na lijevu stranu da bi vidjeli njenu kuću :) U Ljubljani ne započinje naš uspon, nego samo završava pruga i moramo se prebaciti sa stvarima u buseve koji nas vode do Jesenica, mjesto koje je dobilo ime po drvetu jasenu jer je u prošlosti taj kraj bio poznat po jasenovim šumama. Jesenice su danas poznate kao sjedište najveće slovenske tvornice čelika Acroni i hokejaškog kluba Acroni Jesenice. Tu izlazimo van, uzimamo ruksake, radimo kratku pauzu i voditelji nas raspoređuju u dvije skupine. Prognoza vremena kroz tjedan nam opet baš nije naklonjena pa do samog trenutka penjanja nismo znali kojom ćemo rutom započeti uspon prema Golici, ali dočekalo nas je prekrasno vrijeme i nije bilo naznake da će padati kiša.

To je to, možemo odabrati rutu, a koju drugu nego onu najdužu i najzahtjevniju jer ipak su nas očeličili prijašnji izleti tako da lakši put nikako nije opcija :) Krećemo iz Jesenica otprilike oko 11 h u dvije skupine sa vremenskim razmakom od 10 min. Već nakon par minuta hoda od kolodvora ulazimo u prekrasnu šumu koja nas vodi prema naselju Planina pod Golico, inače prvobitno pastirsko naselje. Svima je odgovaralo da se maknemo malo u hlad osim vjerojatno Dori koja je došla sa mokrom majicom. Ruke smo razgibali na čvorovima, a sad započinje razgibavanje nogu. Nakon cca 5 km hoda dolazimo do naselja Planina pod Golico koje se nalazi na 950 m/nv na južnoj padini Golice. Tu se susrećemo sa ekipom broj 1 i Filip predlaže da potražimo mjesto izvan naselja za napraviti pauzu. Ubrzo nalazimo odlično mjesto za odmor gdje nailazimo na prve narcise, a i krpelje. Nije ih bilo puno, mislim na narcise, ne toliko puno koliko se naziralo tamo gore pri samom vrhu gdje je izgledalo kao da još uvijek ima snijega, ali to nije bio snijeg. Inače imaju intenzivan miris, ali ipak ih je bilo premalo da bi nadjačao miris našeg špeka, kobasica i ostale hrane. Međutim, ništa nije bilo toliko jakog mirisa kao miris mog repelenta. Mi se davimo u hrani, a tu Miha ispucava svoje prve profi fotke. Zbog očuvanja narcisa,

nije dopušteno brati ih, već samo gledati i fotografirati ih. Zdenko nas upozorava ako nas netko od Slovenaca vidi da ih slučajno gazimo, doslovno dođu i pucaju ti u koljeno. Nakon pauze opet se razdvajamo i krećemo dalje. Negdje na pola puta do Jaseniške planine prva ekipa odlučuje skratiti put i krenuti još strmijim djelom prema sedlu dok mi nastavljamo ravno do Jeseniške planine. Nailazimo na kuću sa otvorenim izvorom pitke vode pa se na kratko okrepljujemo i nadopunjavamo boce vodom. Čuvši da je broj 1 skratila put po strmini, jer zašto bi njima bilo samo zabavno odlučili smo i mi malo skrenuti sa markirane staze i sijećemo dio puta preko pašnjaka do grebena koji je ujedno i granica sa Austrijom. Čuli smo da u daljini svira muzika, ali ne znam više je li to bilo stvarno ili halucinacija zbog pomanjkanja kisika u mozgu od samog uspona. Prolazimo i taj dio, svi živi i dolazimo na greben. Gledamo dolje sa visine što Austrijanci rade i preskakujemo granicu s jedne na drugu stranu bez da nas itko išta pita. Prije samog sedla javljamo se Filipu koji govori da su oni u sedlu i kreću prema vrhu Golice. Ovdje odlučujemo napraviti kraću pauzu i krenuti u "napad" na vrh.

Od vrha nas dijeli još 400 metara položenog puta s kojeg za lijepog vremena možemo uživati u izuzetnom pogledu: sjeverno na dolinu Drave s austrijskim tritisućnjacima u pozadini, prema jugu gdje caruje Triglav i redaju se ostali vrhovi Julijskih Alpi. Lijepo se vidi dolina Vrata i Krme, cijeli greben Viševnika do Debele peči, lijevo od njega Pokljuka, a u pozadini Spodnje

Bohinske gore. Kako je Luka i najavio da je to jedan od najtežih uspona za nas, u tom trenutku sam to i osjetio. Savladali smo i to dolazimo oko 18h na sami vrh. Tu maznem dvije pive da dođem sebi od samog uspona, a i patim od visinske bolesti pa mi dođe kao lijek.

I tu na samom vrhu planina nas je nagradila! S ovog vrha pruža se prekrasan pogled na sve strane svijeta, obzirom da nema ni jedne veće planine u blizini, koja bi zaklonila pogled. Prema istoku vidi se dugi greben Karavanki preko Struške, Belščice do Stola. Na grebenu Karavanki prema zapadu vidljivi su vrhovi: Klek, Hruški vrh, Dovška Baba i Kepa. Prema jugu vide se travnati greben Golice i naselje Planina pod Golico. Vrlo lijep pogled otvara se prema sjeverozapadu na Korušku prema Austriji na dolinu Drave, Klagenfurt, Villach i jezero, Worthersee, Ossiacher See, Faaker See, te dalje u daljini austrijske Julijske Alpe.

Prema sjeverozapadu na slovenskoj strani također jasno se vidi središnji dio Julijskih Alpa s Triglavom, Stenarom i Škrlaticom. A najbliže od toga svega stoji naša Koča pod Golicom, mjesto

gdje noćimo. Tu se opet sastajemo sa ekipom 1 i razmjenjujemo dojmove sa samog uspona. Kreće večera, čuga, čuga pa još jedna čuga, kviz, čuga i onda idu dogovori za blitz izlete. Ovaj puta je to jutarnji odlazak na vrh planine na izlazak Sunca. Nije nas vrijeme nešto poslužilo, spustila se magla i bili smo uvjereni da nećemo vidjeti izlazak Sunca. Jedino Monika, ona je čvrsto vjerovala da će se Sunce probiti kroz oblake i bila je u pravu. Bilo je to super razbudiavanje, pogotovo uz miris narcisa koji se ujutro baš jako osjetio ili je to meni samo malo popustio miris repelenta. Uglavnom, preporuka izleta za neku drugu ekipu, pa neka jave. Taj dan spustili smo se putem kraj starog rudnika te krenuli za Zagreb. *Show must go on* pa ovim putem predajem palicu dalje.

Darko Begić

9. izlet: Zelenica

Izvidnica: Arijana Dubović, Dejan Đukić, Kristijan Fugošić

Došli smo i do posljednjeg izleta proletne planinarske škole, u susjednu Sloveniju na Zelenicu.

Subota, "rano jutro pola šest svakog dana putuje, moja Milen.." a ne, krivi scenarij. Rano jutro, pola osam, stvari su već spremne, a dolazi poruka od Dragana da se izlet otkazuje zbog nadolazećeg grmljavinskog nevremena. Neki su imali sreće pa su se samo vratili u krevet, a neki su poruku vidjeli tek u Cugu. Tough luck. Nedjelja ujutro, ovaj puta vrijeme je povoljnije i lansiranje je uspješno. Napomene u upisnoj tablici već su dale nagovijestiti da će vožnja do finalne destinacije biti zabavna i prožeta glazbom iz svih regija bivše države s naglaskom na Slovenskim milozvucima, no neki su se uspjeli sudržati od pjevanja da putem ipak malo ponove gradivo i vežu čvorove oko volana, mje-njača, ručki i siceva. Nakon cca dva sata vožnje polako smo se okupljali na parkingu trgovačkog centra i jedino nas je sat vremena hoda djelilo od planinarskog doma na Zelenici. Putem naravno nije bilo nikakvih nepredviđenih situacija i vraćanja na parking, a kamene padine prekrivene maglom uopće nisu asociirale na probijanje prema Isengardu, a ne Zelenici. Dočekao nas je jedan od ljepših domova do sada, dobra craft piva i neloš ručak. A onda je krenula bitka koja se vodila na 6 fronti: 29 školaraca protiv Dragana i Ivane na prvoj pomoći, Marka na orijentaciji, Filipa na izletima, Mire na općem znanju i Rumenjaka na čvorovima. Mislim da se svi možemo složiti da je najgori dio ispita bilo čekanje, no oko 23 sata došao je kraj agoniji i posljednji školarac je završio s ispitivanjem.

Nažalost, tada smo svi već bili preumorni za slavlje i pokupili smo se u sobe spavati. Moš' mislit, *woohoo* slavlje je počelo uz domaće hitove i Miru na gitari. U jednom trenutku konobar se prebacio sa šanka na DJ pult i atmosfera je naglo eskalirala, a u tome su pripomogle i neke rubno- kritične glazbene želje. Svi smo se složili da je domaćin bio izvrstan, a nakon što nas je napustio mi smo još malo nastavili uz vlastito ozvučenje. Teško je opisat što se sve dešavalo na plesnom podiju, ali recimo da je bilo posla i za ramena, vrtile su se metle, pao je kaubojski ples ko da smo na svadbi, a plesalo se i kolo. Sljedeće jutro pristiglo je još ljudi iz Zagreba, a dio ekipe se vratio nazad, među njima i DJ koji je sa svojim izborom glazbe držao nekolicinu budnima do 4 ujutro kako bi onima koji ostaju uspon na Begunjščicu prošao što ne naspavaniji.

Drugi dan zbrojili smo se ispred doma te uz vodstvo izvidnice krenuli put Velikog Vrha i u osvajanje 2060 m.n.m. Sam put prema vrhu bio je izazovan i malo zahtjevniji uz uske staze i poneka penjanja uz sajle. Pri dolasku do vrha imali smo odličan

pogled jedni prema drugima jer drugo ništa nismo vidjeli od velike magle. Nakon ručka na 2060 m uputili smo se dalje prema Roblekovom domu gdje smo uz kratku pauzu popili kavu i nastavili dalje. Daljnji put je bio lagan uz većinu spuštanja sve do tunela gdje smo stali da izvadimo naglavne lampe i uputimo se kroz tunel dalje prema automobilima. Nakon par minuta hoda kroz tunel vidjeli smo svjetlo na kraju tunela i nadali se da nije vlak. Dočekalo nas je iznenađenje- djelomično urušen tunel i puzanje za izlazak van. Nakon tunela smo imali još kratko do automobila te spremanje za polazak u ZG. Kod par automobila pao je dogovor za večeru u Sloveniji, a kako u Sloveniji ponedjeljkom većinom restorani ne rade, pravi izazov bio je pronaći restoran koji je otvoren.

46. VELEBITOVA OPĆA PLANINARSKA ŠKOLA

Zoran Marković

Dragan Skorosavljević, Anđela Rostuhar, Nikola Jurgec, Ivana Mudrovčić, Mario Volarić, Vedrana Klepica, Anja Svečarovski, Marin Petričević, Filip Horvat, Saša Čvrljak, Roko Nikolić, Fran Štambuk, Matej Lovrić, Dragutin Oreški

PO PDS Velebit

Fotografije: Marina Pavlić, Zdenko Ded, Zoran Marković, Daria Zdravec, Nikola Jurgec, Kristina Mrvelj, Filip Herceg, Mario Volarić, Vedrana Klepica, Marija Burazer, Damir Ćuk, arhiva PO

Velebitova proljetna planinarska škola uspješno je stvorila samostalne planinare koji će moći svoje stečeno znanje i iskustvo primijeniti u svojim budućim planinskim avanturama. Od inicijalno upisanih trideset troje planinara, uspješno ih je diplomiralo dvadeset sedmero. Zajedno smo prošli kroz izazovne i iscrpne iscrpljujuće, kao i kroz vesele i prekrasne trenutke.

Sam koncept planinarske škole zadržao je najbolje od prijašnjih iskustava prošlih planinarskih škola - kao što je manji broj školaraca radi boljeg prijenosa znanja, jer su polaznici podijeljeni u manje neovisne grupe vođene iskusnim instruktorima plani-

narima, uz konstantnu izmjenu članova grupe u svrhu boljeg međusobnog upoznavanja; koncept izvidnice u kojem nekolicina školaraca radi pripremu izleta na koji idemo, priprema je edukativnog karaktera, pravo vodstvo je prepušteno jednom od iskusnijih planinara; upisni uspon, prijemni za planinarsku školu koji od polaznika zahtjeva uspon Bikčevićevom stazom do jednog od planinarskih domova gdje se održava razgovor sa voditeljima/instruktorima buduće planinarske škole koji ih na tom usponu prate; te ostala ustaljena edukacijska praksa koja prati Pravilnik o školovanju opće planinarske škole HPS-a.

Posebnost ove planinarske škole s obzirom na prethodne je realizacija putovanja do odredišta, iliti početka planinarskog izleta vlakom, što je iziskivalo pronalazak dovoljnog broja izleta koji bi svojim smještajnim kapacitetom te prometnom povezanošću zadovoljili uvjete jednog školskog izleta. Putujući vlakom imali smo više prostora i vremena za vježbanje uzlova te međusobno druženje i upoznavanje. Odabir vlaka kao glavnog i jedinog prijevoznog sredstva u školi suzio je izbor izleta te se većina izleta odvila u Sloveniji zbog bolje željezničke infrastrukture. Planinarska škola je samo početak istraživanja, a planinarskih staza je bezbroj. Ispit planinarske škole održao se na posljednjem izletu te smo smanjili vremensko trajanje čitavog procesa ispitivanja, koje se znalo odviti do kasno u noć, uvođenjem pismenog ispita iz općeg znanja i kartografije. Dodatno, za ispitivača prve pomoći smo imali osobu sa završenim medicinskim obrazovanjem. Pohvale sviračima koji su stvorili uzavrelu atmosferu nakon ispita. Vremenske prognoze nam nisu išle na ruku, većina upisnih uspona bila je popraćena kišom ili snijegom, a za vikende kada smo trebali ići na izlete prognoza je bila više potop nego kiša,

ali na sreću, kako se vikend bližio, tako se prognoza smirivala. Na nekoliko izleta smo bježali pred kišom, uspješno. Duži proljetni dani su nam dozvolili duže rute i kašnjenje dolazaka vlaka. Proljetna škola možda nema boje jeseni, ali zato ima toplinu sunca i zelene livade.

Zahvalio bih se svim instruktorima i demosima koji su pomogli pri ostvarenju ove proljetne planinarske škole te ponajviše svojoj suvoditeljici, Dariji Zdravec.

OSVRTI ŠKOLARACA

Neki ljudi misle da je ići u planinarsku školu kao recimo ići u školu za sunčanje, ili možda školu za vožnju bicikla - da je jednostavno suvišno. Opet, neki ljudi misle da je Zemlja ravna, tako da to što ljudi misle zapravo nije bitno. Ono što je bitno jest da postoje društva poput Velebita. Društva koja okupljaju entuzijaste koji su voljni - uz sve životne obveze - izdvojiti 10 vikenda u najljepše doba godine kako bi vodili na izlete hrpu nabrijanih, ne nužno u super formi i ne uvijek dobro raspoloženih školaraca i prenijeli im sve što znaju o prirodi i snalaženju u istoj. Prvi su na kolodvoru i zadnji u Cugu. Tu su da odgovore na 760 Klepićinih pitanja dnevno. Da nas bodre kad smo spori i podsjetite na timski duh kad smo prebrzi.

Kroz sve te tjedne, osim što smo vikende provodili u prirodi gdje smo stjecali praktična znanja, okupljali smo se i na teorijskom dijelu školice. Tako smo svaki četvrtak u prostorijama Velebita slušali zanimljiva predavanja o ponašanju u prirodi. Učili smo o planinarskoj opremi, navigaciji, opasnostima, planiranju izleta, meteorologiji, prvoj pomoći i sl. Svaka nova lekcija otkrivala mi je koliko je bitno biti dobro pripremljen i davala jači osjećaj sigurnosti i snage za sve buduće poduhvate. Uz sve vještine i znanja koja sam navela, ono najvrijednije je da sam stekla prijatelje s kojima sam dijelila korake, rakiju, ples i padove. I s kojima ću, iskreno se nadam, dijeliti mnoge kilometre u budućnosti. Zahval-

na sam što društva poput Velebita postoje i što okupljaju sve te pojedince koji su s nama nesebično dijelili svoje vrijeme, znanje, hranu, cugu i entuzijizam. I to baš iz srca.

Anđela Rostuhar

U planinarskoj školi sam naučio da su vlakovi više od samo hrpe metala na kotačima. Povezanost s prirodom nije samo slikanje zalaska sunca, a slojevita odjeća nije modni izričaj, nego je umjetnost preživljavanja s osmijehom! Iskustvo planinarenja je teško svesti na jasne i sustavne opise. Mogao bih pokušati pohode naše škole rastaviti na tehničke aspekte i podsjetiti se kuda smo hodali, koliko dugo smo hodali i što smo sve naučili (puno toga). Ali prava suština leži u dubokim osjećajima i emocijama koje nas preplave kada se odmaknemo od poznate rutine i okružimo isključivo prirodom. Čak i najpoznatije staze, prijedene mnogo puta neizbježno iznenade novim spoznajama i svježim doživljajima. U nekim trenucima izleta sam se pronašao uvjeren da ne postoji ništa drugo osim nas planinara PDS Velebita i prirode. U tom trenutku osjetila postaju oštija, vrijeme malo uspori i svaki dio prirode djeluje kao da je tu samo za nas. Svijet tada postaje jednostavniji. Tih deset tjedana u planinarskoj školi zadovoljilo je potrebu duha za avanturom, uma za mirom i tijela za aktivnošću, stvarajući pritom duboku povezanost među svima koji su sudjelovali, što je učinilo svako naše iskustvo još intenzivnijim.

Nikola Jurgec

Godinama mi je bila želja upisati se u planinarsku školu čisto da nekako zaokružim godinu planinarenja. Ali sve škole su uvijek bile prepune pa je još došla i corona i nikako. Ove godine se napokon pružila šansa u Velebitu i baš mi je drago da sam se tu upisala. Došla sam bez apsolutno ikakvih očekivanja, a izašla bogatija za nova znanja i puno novih prijateljstava. Nije što je moja, ali ova generacija VOPS-a je bila odlična. Četvrtci su sad dan za druženje u Velebitu i te dane ne planiram ništa. Veselim se

Filip Herceg

daljnjim druženjima i planinarenjima te bih svakome preporučila planinarsku školu, planinario on prije ili ne, i PDS Velebit.

Ivana Mudrovčić

Prije upisivanja opće planinarske škole bilo je potrebno proći "audijski" uspon. Huk vjetra kroz borove grane, pahulje snijega u kosom silasku s neba obasjane čeonom svjetiljkom, toplu štrudlu u Puntijarki i silazak s derezama. Bilo je jasno od samog početka da sam na pravom mjestu i da će školica biti fenomenalno iskustvo. Školica je bila koncipirana tako da se na svaki izlet išlo vlakom. To je malo ograničilo izbor mjesta na koja se može ići, ali je dalo jedan poseban štih. Prije toga nisam pretjerano putovao vlakom, ali putovanje s planinarima, guštanje u pogledima na krajolike i pokoja pivica ostavljaju dubok trag. Teško je u par rečenica sažeti sve doživljeno, ali krafne u Zidanom Mostu, najavljena kiša prije svakog izleta, okus kave u nedjeljno jutro, pogledi s prekrasnih vrhova, cuge u Cugu, snijeg na Kleku, kava u Rock Caffeu poslije Kleka, hrkanje u zajedničkim spavaonicama, povratka u školske klupe četvrtkom, pregršt zanimljivih predavanja i šlag na tortu jedna neopisiva fešta nakon što smo svi položili ispite na Boću. Za one koji još nisu upisali školicu a čitaju ovo, preporučujem u svakom slučaju, pogotovo ako postojbi barem malo ljubavi prema prirodi. A za one s kojima sam imao priliku proživjeti ovo iskustvo, nadam se da ste se prisjetili nekih od trenutaka s naših izleta. Vidimo se u planini!

Mario Volarić

Dok sam tromo sjedila na svojem kauču jednog vikenda na zlu svih zala, aplikaciji zvanog Instagram izletio mi je video nekog sarkastičnog tipa u prirodi koji sjedi na panju, gleda u pitoreskna planinska prostranstva oko sebe i komentira da planinarenje nije planinarenje ako svako malo ne sjedneš i pogledaš malo oko sebe. Jer ako se samo krećeš to je onda trening. A tko zapravo želi trenirati?! Upravo tu temu smo, uz smijeh, obrađivali večer ranije, na druženju nakon planinarskog sastanka Velebita. I zaključila sam da je to istina, i vjerojatno jedan od razloga zašto se toliko ljudi iz različitih konteksta odlučuje baviti planinarenjem. Većina tih ljudi su pritom poprilično fit ljudi koji se uz planinarenje

bave različitim drugim sportskim aktivnostima. Ali planinarenje je drugačije. Jer to nije zapravo sport. Ili je? Zaboravila sam što su nam rekli o tome na predavanju. Ali u svakom slučaju, planinarenje je ponekad lakša a ponekad teža fizička aktivnost u najljepšem okruženju prirode, nekad pitome nekad divlje, ali uvijek impresivne. To je fizička aktivnost boravka u toj prirodi sa samim sobom ali i s drugim ljudima kojima je u tom trenutku boravka u prirodi potrebno vjerovati. I nigdje nećete brže upoznati osobu nego tamo. Nigdje nećete brže vidjeti tko je nestrpljiv, tko je brižan, tko je tvrdoglav ili tko je sebičan. Iako ovih zadnjih nema baš puno u planinama jer ne opstaju tamo. U grupi ljudi na zahtjevnom terenu se sebičnost ne tolerira.

I to je otprilike sažetak toga zašto je vrijeme uloženo u 46. Planinarsku školu Velebita bilo dobro uloženo vrijeme. Da, hodali smo po planinama. Da, naučili smo se orijentirati. Da, naučili smo prvu pomoć. Ali možda najviše od svega naučili smo imati strpljenja usvojiti i podijeliti neka znanja. Osobno znam da bez takve podrške koja je započela upravo u 46. VOPSu ne bi sigurno od osobe koja je prije dvije godine bila nervozna na malo izloženijim dijelovima Samoborskog gorja postala netko tko se vuče po nekim talijansko – austrijskim sajlama i propada po siparu. Ne tvrdim da sam pritom oduševljena sajlama i siparom i da ponekad ne pomislim da mi je ovo zadnji uspon u životu. Ali pogledi s vrha su stvarno vrijedni toga. Osim kad se popnete u oblak. Onda je boravak na vrhu ili introspektivan ili sarkastičan. Dakle ili zabavan ili ljekovit. Ili oboje. Srećom nema tog oblaka koji može omesti druženje i razgovor u domu s Velebitašima, nakon uspona.

Vedrana Klepica

Kristina Mrvelj

Marija Pavić

1. Izlet: Strahinjčica

Uvod: jednog lijepog dana u gotovo rano proljeće, u subotu 18.03.2022., krenuli smo na 6-satno pješaćenje do PK Strahinjčica i vrha Sušec, u dužini od cca 14 km. Vrijeme je bilo vedro i sunčano, s temperaturom od oko 18°C na početku planinarenja. Plan: polazak je bio iz Zagreba u 07:44 vlakom, nakon kratkog presjedanja smo busom došli iz Zaboka na parking ispred Konzuma u Doliću oko 09:30, sve pohvale šoferu autobusa. Start planinarenja je bio oko 10:00, završetak planinarenja oko 16:15, povratak u Zagreb u 16:57, dolazak u Zagreb oko 18:45.

Teren: staza je započela kao strmi uspon kroz šumovito područje, s nekim stjenovitim dijelovima duž puta. Prvo zaustavljanje za odmor je bilo u dolini pored riječice. Kako smo se približavali PK Strahinjčica, teren je postajao sve strmiji i neravniji, s rastresitim kamenjem i siparima. Uspón do vrha Sušec bio je nešto lakši, s blažim usponom i stabilnijim uporištem.

Narativ: na početku staze u Dolićima stigli smo u jutarnjim satima, spremni za cjelodnevno planinarenje. Početni uspon kroz šumu bio je lakše težine, ali bili smo nagrađeni prekrasnim pogledom na okolni krajolik. Kako smo se penjali više prema PK Strahinjčica, teren je postajao neravniji, s nekim strmim i stjenovitim dijelovima koji su zahtijevali pažljivo hodanje. Nakon nekoliko sati pješaćenja konačno smo stigli kod PK Strahinjčica. Uzeli smo malo vremena za odmor i razgledavanje krajolika prije početka uspona prema vrhu Sušec. Uspón na vrh Sušec bio je nešto lakši od uspona na PK Strahinjčica, s blažim usponom i stabilnijim uporištem. S vrha se nije pružao zadivljujući pogled na okolni krajolik, ali prije vrha se nalazila Izvidnica s koje je pogled bio nevjerovatan, s panoramskim vidicima na obližnje planine i doline. Nakon što smo odvojili malo vremena za odmor i uživanje u pogledu, krenuli smo natrag do PK Strahinjčica. Nakon kratke pauze nastavili smo s spuštanjem prema Dolićima. Staza je mjestimice bila strma i kamenita, ali smo uzeli vremena i vratili se do početka staze predvečer. Zabavne činjenice: planina je dobila ime po obitelji Strahinja, koji su nekada bili gospodari obližnjeg grada Donje Stubice. Legenda kaže da je na planini nekada živio div po imenu Strahinja, za kojeg se pričalo da je bio toliko visok da je mogao doseći oblake. Prema legendi, Strahinju je na kraju porazio domaći junak Matija Gubec.

Pregled putovanja: za kraj si možemo postaviti pitanje da li je putovanje prošlo po planu i možemo reći da jest. Vrijeme nas je poslužilo, imali smo super voditeljicu puta I izvidnike. Pošto smo bili veća grupa zahtijevalo se konstantno komuniciranje glave i repa grupe kako bi svi ostali zajedno, jer cilj izleta

je da se zabavimo zajedno. Moj osobni cilj je bio da se popnem na vrh i ulovim žig. Upoznala sam puno zanimljivih ljudi i jedva čekam naš sljedeći izlet na Kum.

Anja Svečarovski

2. izlet: Kum

Dana 26. ožujka 2023. godine, grupa od oko 40 školaraca, instruktora i demosa PDS Velebit se okupila na Glavnom kolodvoru u Zagrebu, s nakanom osvajanja vrha Kum u Sloveniji. Unatoč činjenici da se upravo tu noć sat pomicao na ljetno vrijeme, svi smo uspješno u 6:30 bili na dogovorenoj lokaciji. Vlak nas je vozio do Zidanog mosta, gdje smo presjeli za Trbovlje, koje se nalazi na obali Save i inače je lokacija rudnika ugljena i termalne elektrane. Za vrijeme vožnje vlakom, vježbali smo u kupeima osnovne čvorove, a školarci su pokazali neutaživu žed za znanjem inzistirajući i na naprednijim čvorovima. Iz Trbovlja nas je ruta vodila preko Save, uz prilično strm uspon na početku, a zatim kroz prekrasnu i manje strmu Čebulovu dolinu, do vrha Kum i popratnog planinarskog doma. Putem smo povremeno stajali kako bi vježbali navigiranje pomoću topološke karte i kompasa. Određivali smo stojne točke, azimute i kontra azimute. Možemo se pohvaliti da se nismo izgubili! Nakon okrjepa u planinarskom domu, gdje se ričet pokazao jako popularnim i ukusnim izborom, divili smo se pogledu s vrha i napravili smo grupnu fotografiju. Unatoč naoblaci (srećom nas je kiša zaobišla), pogled je bio impresivan. Spustili smo se u smjeru Zidanog mosta. Ovaj dio rute je bio blag i dobrim dijelom prati makadamsku cestu. Pred kraj staza prati potok i potrebno ga je nekoliko puta pregažiti. Konačno smo došli do Save, gdje nas je dočekala ručna žičara popularno zvana Cicka. Uz uzbuđenje, ili možda strah, svakog para putnika, cijela grupa je prešla savu i uputila se na vlak. Lak posao za jake Velebitaške ruke.

Marin Petričević

Zdenko Ded

Daria Zdravec

3. izlet: Sv. Miklavž

Odradili smo prvi izlet sa spavanjem na planini. Ne možemo reći puni dvodnevni izlet, ali nakon prijeđenih 25 km možemo reći da smo odradili dan i pol hodanja. Hodali smo po hrptu Posavskog gorja u Sloveniji prema vrhu Sv. Miklavž te produžili prema domu Ušte. Iako je prvi dan izleta bio 1. travnja, izlet nije bio šala. Počeo je jutarnjim okupljanjem školaraca, asistenata i instruktora u Dobovi. Iz Dobove smo vlakom krenuli u 9:10 prema Ljubljani. Ne bi to bila planinarska škola da ne ponovimo naučene čvorove te naučimo koji novi. Vlak iz Dobove je kasnio, ali uigrana je ekipa 46. VOPS-a u Ljubljani odradila brzinsko presjedanje te su se svi uspješno ukrcali na vlak za Domžale.

A tamo smo stigli u planiranih 11:40. Podijelili smo se u grupe, se su grupe s vremenskim razmakom krenule ulicama Domžala do najbližeg brda. Već smo s ulica Ljubljane imali predivan pogled na Kamniško-Savinjske Alpe i tako je započeo put od 20 km. Prešli smo mostom preko Kamničke Bistrice te se maknuli s asfalta. Pred nama je brdo Šumberk. Prolazimo pored trim staze i drvenih životinja. Prelazimo cestu s ponovno predivnim pogledom na snijegom pokrivenne alpske vrhove.

Dan je za sada predivan te nema naznaka da bi mogla padati kiša. Prolazimo ispod autoputa te se krećemo u smjeru prvog višeg vrha na našem putu. Nakon umjereno zahtjevnog uspona stižemo na Veliki vrh (419 m) gdje su nas čekale Bajadere te radimo prvu pauzu. Hvala teti koja je usprkos ozlijeđenoj nozi, došla podržati školarce i dati im energiju za hodati dalje. Nastavljamo dalje, a vrijeme je i dalje predivno. Neki su se čak žalili da je pretoplo. Hodamo pored Tabora, prolazimo kroz naselje Brdo, kroz Oklo te se napokon penjemo na sljedeći vrh, vrh Trojice (553m). Predivan pogled s Vrha Trojice prema Alpama nas nije naveo da zaboravimo na Sv. Miklavža te oblake koji su se skupljali na jugozapadu i sakrili nam sunce. Nakon predivnog vremena s početka izleta, prognozirana se kiša čini sve izglednijom. Oblačenje kabanica, stavljanje zaštita za ruksake te priprema kišobrana su možda bili malčice pretjerana reakcija s obzirom na količinu kiše koja je padala 10-ak minuta. S dodatnom motivacijom kišnih oblaka, koraci školaraca su se ubrzali, ali i dalje uspješno usjeverujemo karte i provjeravamo azimute. Držimo se pravog puta i penjemo dalje prema vrhu Murovice (739 m).

Na izbor smo imali dva puta. Strmiji i kraći put te dulji, ali s manjim nagibom. Grupe su donijele različite odluke, ali svi su stigli na vrh. Sunce je već nekoliko sati skriveno iza oblaka, a vjetar je ojačao. Hodanje po hrptu, iako s lijepim pogledima postaje

malo neugodnije. Spuštamo se s vrha te krećemo prema najvišoj točki našeg izleta, vrhu Cicelej (836 m). Nakon nešto manje od 2 km hodanja kreće zadnji veći uspon. Bez puno zadržavanja na samom vrhu nastavljamo hodati dalje. Slijedi blago spuštanje prema Sv. Miklavžu i spajanje na cestu. Većina se ne penje prema crkvi (741 m) već nastavlja dalje. S crnim oblacima i grmljavinom iza nas te pokojom kapi kiše hodamo prema planinarskom domu. Put nam olakšavaju duga i predivni pogledi prema Alpama, a misli o gulašu i pivi koji nas čekaju u domu drže moral na visokoj razini. Slijedio je najizazovniji dio puta. Sunce je na zalasku, a 4 grupe planinarske škole polako stižu na svoj cilj, planinarski dom Ušte. 3 km cestom od Miklavža do doma čine se beskonačno dugima, ali svi na kraju stižu do doma. Neki za dana, neki po noći. Pred domom uz zvukove harmonike školarci rade kratko istežanje, kako bi sljedeće jutro bili spremni za silazak s planine prema vlakom. Prehotali smo rutu od 20 km u trajanju od oko 8 sati, te se ukupno popeli 930 m. Osim nekoliko strmijih dijelova, staza nije bila pretjerano zahtjevna za hodanje. Točka na i je da se niti jedna grupa se nije izgubila. 46. generacija školaraca je zaslužila večeru i topli krevet. Neki su se rano povukli na počinak, a neki su se nastavili družiti uz razgovor i društvene igre. Svi sretni odlazimo na spavanje.

Nedjelja je. Budimo se, doručujemo uz i dalje predivan pogled na Alpe. Neki naspavani, neki s PTSP-om od hrkanja. Stavljamo ruksake na leđa te polako krećemo prema Kresnicama na vlak. Krećemo se po cesti, što asfaltiranoj, što po makadamu. Nakon 30-ak minuta hodanja, nalazimo prečac te kratimo put preko livada. Uz pravovremeni pokret iz doma te dobar tempo hodanja spuštamo se do Save vrlo brzo. S obzirom na to da u Kresnice stižemo sat i 40 min. prije vlaka, a u Sloveniji nedjeljom kafići ne rade, spustili smo se dosta prerano. Najuporniji dolaze do svojih šalice kave dok ostali strpljivo čekaju vlak na željezničkoj postaji. Ukrcavamo se na vlak te krećemo za Dobovu prema autima.

Kristina Mrvelj

Sandro Siljan

Neki ostaju u na ručku u Dobovi, neki kreću prema Zagrebu. Umorni, ali sretni i zadovoljni svladali smo put od 25 km i s time dovršili 3. izlet VOPS-a. Jedva čekamo sljedeći!

Ivana, Luka, Mario, Nikola i Sebastian

4. Izlet: Klek

Četvrti izlet opće planinarske škole dočekivao se malo nervozno, što od strane izvidnice, što od ostatka ekipe. Naime, prognoza nije bila nimalo obećavajuća i postojala je mogućnost da dva dana hodamo po kiši, snijegu i vjetru. No, hrabro odlučujemo da to neće biti baš tako i da ne skraćujemo izlet već se ide po planiranom dvodnevnom programu. Polazak iz Zagreba je standardno rano vlakom u 6.28, a i HŽ također standardno nije podbacio pa smo se zbog radova na pruži vozili i vlakom i busom te stižemo u Ogulin kasnije od planiranog. Bez obzira na dugu vožnju, dan pred nama je dug pa se stigla popiti i kava u Rock caffe-u prije polaska te kupiti namirnice za večeru.

U strahu od vremenske prognoze, ipak preskačemo Zavičajni muzej i krećemo prema Kleku. Staza kreće iz centra Ogulina i ide preko Vučić sela i Malog polja prema Kleku te je super označena. No, koliko god je staza jasna, stajemo svako malo kako bi čitali kartu, provjerili gdje smo i da li smo na dobrom putu te računamo azimute i kontrazimute. Već u Vučić selu smo dovoljno dugo razglabali o svemu da je gospođa izašla iz kuće

Nikola Jurgec

misleći da smo se već izgubili pa da nam pomogne. Vrijeme nas je na kraju cijelu subotu poslužilo makar je u par navrata počela padati kišica. Kod prvih kapi smo već stali i navukli kabanice i vodonepropusne hlače da bi kiša stala čim smo se obukli.

Tu zaključujemo da nas sljedeće kapljice neće prepasti i da nismo od šećera te da ćemo samo nastaviti dalje. Nakon nekog vremena učimo i drugu lekciju: super je puno gledati u kartu, ali onda ne gledaš u štapove koje si zabio pored puta pa se poslije moraš vraćati po njih. Inače je običaj neposredno prije doma ponijeti i pokoju cjepanicu u dom pa najizdržljiviji hrabro pojačavaju zadnje metre uspona do doma nošenjem drva. Po dolasku u dom, nekolicina voditelja masterchefova ostaje kako bi kuhali večeru dok svi ostali odlaze i do samog vrha. Tu je zadnja grupa osjetila kako se u minuti vrijeme okrene: u jednom trenu smo uživali u pogledu sa malo sunca i vjetra, a u drugom je sunce nestalo i počela su padati zrnca leda. Na vrijeme se spuštamo dolje i nastavljamo sa predavanjem o speleologiji. Dan do kraja ispunjavamo odličnim grahom, igrama i brbljanjem.

Jutro donosi kraj i subotnjeg sunca već odavno nema. Dočekala nas je kiša koja je više-manje padala cijelu noć. Zbog toga mi-jenjamo prvobitni plan da radimo kružnu turu preko Klečica do Hreljina ogulinskog te se vraćamo natrag sličnim putem. Krećemo prema Bjelskom da izbjegnemo sada jako blatnu i sklisku strminu po kojoj smo se popeli te nastavljamo dalje do Ogulina istim putem kojim smo i došli. Kiša je neumoljivo padala cijelim putem, ali mislim da smo svi očekivali puno gore. Bez vjetra, grmljavine i pljuskova, spuštanje je bilo skroz prihvatljivo pa i po cijenu pokojeg blatnog dupeta i promočenih hlača.

Zbog skraćenog puta imali smo vremena i podružiti se na pizzi i cugi prije vlaka (preporuka za pizzeriu Anticu!) pa smo spremno dočekali i vježbanje čvorova u vlakom na putu natrag. Jedan super lijepi i uspješni vikend! Veselimo se sljedećem i prizivamo dva dana sunca.

Ivana Mudrovčić

5. izlet: Kal

'Koliko imamo do vrha?'

'Kojim putem idemo?'

'Reci nam azimut?'

'Moramo li baš ovamo?'

'Koliko još kilometara?'

'Mene bole noge!'

- orilo se Laškom dolinom dok je malena skupina od sedam članova hrabro koračala u vis. Ja nisam imala odgovor jer je ovaj puta tura bila nepredvidiva. Ne kao - idemo na K1, može se dogoditi svašta - nepredvidljiva, nego - idemo na Kal, putem možemo svratiti na 4 vrha, a i ne moramo; možemo hodati prečicama i pit u svakom domu po sat i po, a i ne moramo. Jedina uputa bila je - dođite u Dom do 19h.

U mojoj grupi nas je bilo sedam - tri voditelja, tri školarca i ja, hibrid toga dvoje. Na pitanje kako ćemo se zvati, netko je viknuo 'Prvi', što nije imalo smisla jer smo krenuli treći, ali nam se ideja svidjela i tako je ime prihvaćeno. Sedam članova skupine 'Prvi' hrabro je gazila svoje prve kilometre. Moj pogled je u početku bio zaljepljen na aplikaciju, a uši prepune pitanja i kukanja mojih suputnika. Ali znala sam ja da umoran planinar šuti, pa sam skužila da je u pitanju igra Drageca Vrageca koji je vodičima dao uloge. 'Ti kukaj, ti se izgubi, ti ju ispituj za smjer...', mogla sam ga točno zamisliti kako im daje detaljne upute kako da me testiraju i probaju smesti s puta. Ali nisam se dala. Rutu smo pratili, na pitanja sam odgovarala i svi su ubrzo izgledali spokojno. Prvi izazov došao je na red nakon 5 km. 'Idemo li na vrh Malič? Imamo oko 2.5 km i 330 m uspona.' pitala sam svoju ekipu. Prepuštali su odluku meni, ali svi su djelovali entuzijastično, tako da smo krenuli u vis. Putem smo sreli paraglajdere i, nakon razočaravajućeg pogleda na Maliču, krenuli spuštanje prema Domu na Šmohoru gdje ćemo pojesti štrudle i popiti pivo. Vrh Tolsto nam je bio na putu, ali smo ga preskočili, oko toga smo bili usu-

glašeni. Nakon fine pauze, malena skupina od 7 članova uputila se prema sljedećem izazovu - popeti se ili ne na vrh Gozdnik. Na križanju Tri Smreke izrekla sam svoju procjenu - do vrha imamo 2 km i oko 330 m visinske; ako uzmem u obzir dosadašnji tempo i malo ga usporim jer ćemo biti umorniji, u dom stižemo iza 18 i putem imamo samo minimalne pauze; ako ne idemo na Gozdnik, propustit ćemo lijep pogled i vjerojatno biti jedina skupina koja ga nije vidjela, ali možemo imati laganiji tempo i stići ćemo u dom na vrijeme da se malo odmorimo prije tečaja prve pomoći. Jedan je član odlučno rekao - preskačemo vrh, ali ostali su bili na vazi. Svima nam se išlo i svima nam se nije skroz išlo. Shvatila sam ja odmah da Prvi nisu skupljači vrhova, nego više *dine & wine* ekipa, pa sam donijela presudu da Gozdnik preskačemo. Odluka je dočeka s odobravanjem i nakon nje je sav pritisak pao. U idućih sat i nešto šetali smo opušteno kroz čarobnu šumu, odmarali na livadi u tišini, čavrljali, šutili, čavrljali i onda opako zašutili na opako strmom usponu na Mrzlicu, vrhu koji nismo smjeli propustiti. Nakon paklene uzbrdice, umorna družina stigla je na osunčanu terasu Doma gdje je idućih sat vremena uživala u suncu na licu i osvježavajućem piću. Čekao nas je još sasvim mali *push* do vrha, ali umornoj sedmorci je djelovao kao Everest (ili samo meni?).

Pozdravili smo Mrzlicu i krenuli nizbrdo prema Domu na Kalu. Stigli smo taman u zlatni sat. '*Nomen est omen*' rekao je Roko kad smo se smjestili u zalazak sunca i s osmjehom nazdravili gemištima. Kasnije smo pojeli finu večeru, reanimirali Duška, okretali Sebastijana, vezali Sandra i vježbali triangulaciju. Sutradan smo se, iako u početku razdvojeni, spojili u jednu veliku grupu i laganim korakom spustili u Laško. Spust je bio relativno lagan. Zadnji dio staze bio je naporan sa spustom po asfaltiranom putu, ali znali smo da nas čeka fini burger u lokalnom pubu pa su nogice išle same od sebe.

Andela Rostuhar

Zdenko Deo

Daria Zadravec

Meduizlet: Tunel

Grupa polaznika 46. Opće planinarske škole PDS Velebit se našla u petak, 28. travnja u 18 sati ispred tunela na putu prema Bikči, gdje je održala terensku vježbu kao pripremu za sljedeće uspone u okviru škole te vježbu za završni ispit. Polaznici su pod mentorstvom voditelja radili vježbe čvorologije te je simulirana upotreba prusika. Također, polaznici su se podijelili u dvije skupine te su u dva ciklusa izradili gelender na kojem su demonstrirali ranije naučene čvorove te su se upoznali i sa svim izazovima izrade gelendera (čvrstina, fleksibilnost, vezanje karabinera). Završna vježba je uključila izradu nosila putem donesenih štapa iz PDS Velebit, gdje su se polaznici, ponovno podijeljeni u dvije skupine, upoznali sa načinom izrade nosila kako bi bila pouzdana i sigurna za nošenje unesrećenih i/ili ozlijeđenih planinara. Polaznici i voditelji su bili zadovoljni demonstriranim vještinama te su ponovno potvrdili važnost ovakvih vježbi radi zadržavanja razine tjelesne i mentalne spreme za izazove planinarenja.

Saša Čvrljak

Zoran Marković

Arhiva PO

Daria Zadravec

6. izlet: Golica

Još jedan ranojutarnji pokret s Glavnog kolodvora, još jedna vožnja vlakom. Doduše ova vožnja je bila posebna po tome što smo Nikola i ja sjeli igrom slučaja do američkog para iz Kolorada u poznijim godinama koji putuje Hrvatskom već mjesec dana. Zaključci razgovora; Dubrovnik je skup, Kolorado je suh, ali odličan ako volite špageti vesterne, hrvatska piva je bolja od njemačke, putujte na zapad Amerike, nikako istok.

Stižemo u Jesenice, prigodni odlazak na kavu popiti pivu pa krećemo. Brzo ulazimo u šumu, hodamo šumskim putem, mimoilazimo se s traktorom koji izvlači drva. Ubrzo kreće strmina koja nas vodi do prvog lokaliteta s krasnim pogledom na Jesenice biblijskog imena Kalvarija. Iako uspon nije lak, mislim da su naši dragi susjedi olako upotrijebili očiti sinonim za patnju i ispaštanje. Mene naime to uvijek podsjeti na istoimeni hrvatski film nezavisne produkcije iz '90-ih koji se bavi ljubavno-erotsko-religioznom tematikom (preporučam u YT upisati „Kalvarija u dvije minute“). Ubrzo nakon Kalvarije kreće uspon uz pomoć ruku i nogu prema Jelenkameni, još jedna runda znojenja i pogleda na Jesenice. Hodamo dalje ravnijim putem po krasnom šumskom grebenu i stižemo u Dom Pristava v Javorniškem Rovtu, dobar dio grupe napada čevape, jote i pive, a tek je 3 sata i čeka nas još pola puta. Teškog srca i još težeg želuca odlazimo od doma koji kao da je stvoren za pit pive i jest čevape cijeli dan. Pala je odluka da krenemo dalje pustolovnijim slabo označenim putem kroz šumu, te uz malo zdrave logike i gledanja oko sebe nalazimo put te nakon poduzetog hodanja izbijamo na sedlo Suha, samu granicu Slovenije i Austrije. Šuma je prestala te odavde kreće travnati pojas po kojem je Golica poznata. Čuveni narcisi još nisu procvatili pa iako smo uskraćeni za renomirane poglede na travnate livade pune bijelih narcisa, pošteđeni smo od mnoštva drugih planinara koji sigurno čekaju da narcisi procvatu. U daljini vidimo nevjericu kako nam se približava, pa odlučujemo zaputiti se dužim putem preko grebena prema domu, a vrh ostavljamo za ujutro. Kako stižemo u Dom pod Golico, kreće pljusak. Također kreće večera i gemišti, no kako je kiša stala, vrag nam neda mira i nas par kreće na vrh Golica. Brzo

Filip Herceg

Filip Herceg

stižemo gore i nagrađeni smo pogledom; sa slovenske strane na Triglav, a s austrijske na Korušku dolinu sa Villachom i Klagenfurtom, koja završava s prijevom Grossglockner. Pada noć, brzo se spuštamo prema domu, a tamo nas dočekuje prava fešta. Gazda je izvukao divovski zvučnik, odvrnuo pipu i feštanje se nastavlja do kasnih noćnih sati. Nedelja kreće ranije nego inače, dižemo se u zoru i ponovo krećemo na vrh, s obzirom da većina grupe nije bila gore. Ovaj put umjesto Koruške doline vidimo niske oblake koji su ju potpuno prekrili, što čini pogled još ljepšim nego sinoć. Čeka nas spuštanje prema Jesenicama, direktnim putem od doma. Prvo ide kroz šumu, pa dužim djelom cestom kroz pitoreskna i uvijek uredna slovenska sela.

Stižemo u Jesenice, „pit stop“ kod Waltera na čevape pa umjesto vlaka, autobus za Ljubljano u kojem je klimatizacija samo misao, jedan nedostižni ideal. Sva sreća, poradi sinoćnjeg feštanja, put do Ljubljane pa potom do Zagreba sam mahom prespavao. Još jedan kvalitetan vikend s manjkom sna, ali viškom druženja, hodanja, prirode i dobre kapljice!

Roko Nikolić

Vedrana Klepica

Filip Herceg

7. izlet: Kal

Počeo je malo drugačije od ostalih izleta. Okupljanje je bilo nešto kasnije u odnosu na prošle izlete, tek oko 7:15, a ono što je bilo drugačije je to da je ovaj puta HŽ čekao nas, umjesto da mi čekamo njih, pa je već na početku bilo dobro zagrijavanje do perona 2A koji je nešto udaljeniji od ostalih perona. Ovaj put imali smo „luksuzan“ vlak s kafićem, u kojem su se naravno vježbali čvorovi, i pila kavica, navodno. Dolazak u Staro Petrovo Selo bio je po rasporedu, oko 11h, što nas je začudilo obzirom na već dosad naviknuta presjedanja vlak-bus-vlak.

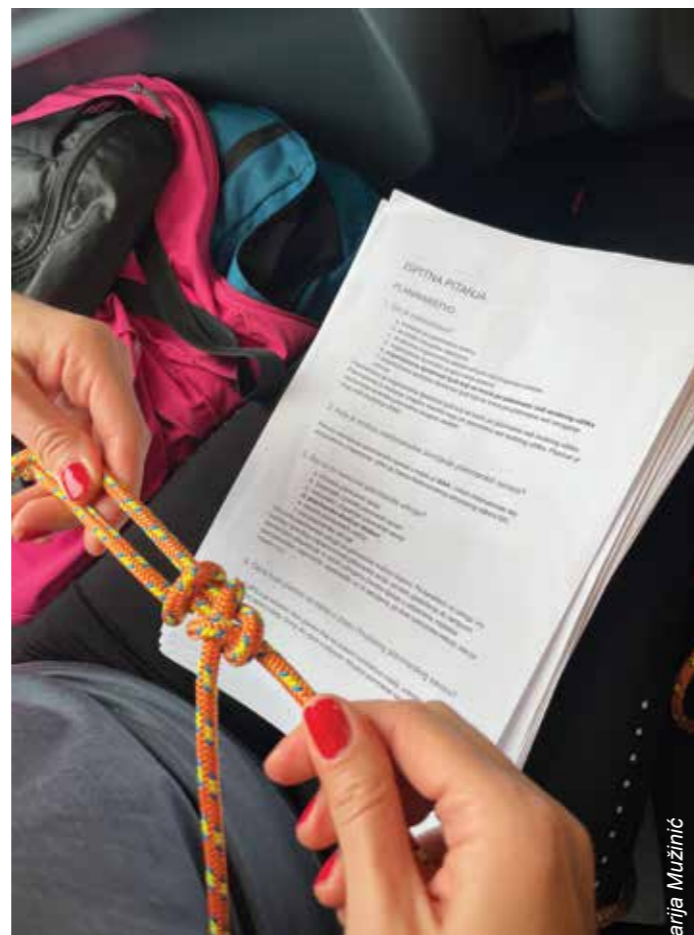
Ono što je još bilo zanimljivo na ovom izletu je što smo od stanice u Starom Petrovom Selu imali prijevoz do mjesta Starci pa umjesto sat vremena hodanja, bilo je malo više vremena za popiti piće ohrabrenja prije postavljanja šatora. U mjestu Starci imali smo na raspolaganju nadstrešnicu sa pečenjarom i kuću u kojoj smo imali sanitarni čvor i neku vrstu dnevnog boravka, koji su neki kasnije koristili i kao spavaću sobu. Ekipa sa šatorima je postavila šatore, neki prvi put, neki već tko zna koji pa je taj dio prošao vrlo glatko.

U 13 sati krećemo na predviđenu rutu od mjesta Starci do Maksimovog hrasta, inače 10. kontrolna točka Slavonskog planinarskog puta. Do tamo smo se probijali kroz šumske puteve pa je ovaj put umjesto uzbrdice, problem pravilo blato, kojeg je bilo i previše. Oko 15 dolazimo do Maksimovog hrasta (614 m.n.v.) gdje radimo kratku pauzu, a pogleda nažalost nema jer je oko nas samo šuma. Plan je bio nastaviti do Dolačkog starog grada, gdje bi vidjeli ostatke srednjovjekovne kule, ali obzirom da je loše vrijeme počelo ići prema nama brzinom jutrošnjeg sprinta, odlučujemo se na povratak u bazni logor, odnosno u Starce. Dolazak je prošao relativno glatko uz par kapi kiše i nekoliko krivih skretanja. Ukupna kružna ruta, odnosno kilometraža za taj dan iznosi mršavih 10 km. Po dolasku u Starce počinje jaka kiša, koja je dobro došla za testiranje opreme i šatora.

Slijedi meni, a vjerujem i ostalim školarcima (ali kao što smo mogli vidjeti i instruktorima) omiljeni dio, a to je priprema vatre za roštilj i druženje u gore spomenutoj nadstrešnici. Grill majstori su se iskazali, i roštilj je ispao vrhunski, dok je nekoliko djevojaka pripremlilo izvrsnu salatu. Nakon večere smo imali čak 3 kviza – glazbeni kviz, kviz općeg znanja i planinarski kviz. Naravno da moja ekipa „Kamikaze“ nije pobijedila niti u jednom od navedenih kvizova, ali kako se kaže, bitno je sudjelovati. Nedjeljno kišno jutro koje je stvoreno za spavanje, pogotovo nakon sinoćnje žurke, počinje spremanjem šatora, a nakon toga, da

ne bi slučajno odmarali i da nam ne bi bilo dosadno, odrađujemo nekoliko vježbi – čvorovi, kartografija i vezanje nosila. Nakon spremanja kuće i stvari, oko 12 krećemo prema stanici za vlak koji nam dolazi u 14:26, te nas jako, jako polako (nije greška, treba ići dva puta „jako“), ali sigurno, vraća nazad u Zagreb nešto iza 18 sati.

Matej Lovrić

8. izlet: Boč

Posljednji, ispitni izlet planinarske škole krenuo je malo kasnije nego ostali. Dio ekipe se skupio u 7:30 u Cugu, ali glavno okupljanje je bilo u Dobovi, odakle smo u 9:10 krenuli vlakom prema Poljčanama. Put vlakom je obilježilo štrebanje - na sve strane su bili mladi i nadobudni planinari koji su ponavljali i dičili se

svojim znanjem te pokušavali na najbolji mogući način pristupiti ispitu. Imali smo presjedanje u Zidanom Mostu koje je trebalo dostajati da se nabave legendarne krafne, ali vlak je kasnio (tako je - vlak kasni i na zapadu, ne samo u Hrvatskoj).

Unatoč suboptimalnim okolnostima i povećanom izazovu, entuzijastična skupina zaljubljenika u krafne se odlučila riskirati ispit i sve što su uložili u ovu planinarsku školu u pokušaju da postanu heroji i opskrbe cijelu grupu sa svježim krafnama. Na svu sreću, uspjeli su u svom naumu (u čemu je uvelike pomogao i vlasnik pekare koji im je nesebično ponudio prijevoz natrag do kolodvora) i cijela grupa je imala prilike probati krafne o kojima se toooliko priča. I da, tako su dobre, s razlogom se o njima toliko priča. I tako je presjedanje u Zidanom Mostu ostalo u slatkom sjećanju cijeloj grupi. Osim Roku koji je tamo ostao lakši za jednu jaknu.

Nakon što smo stigli u Poljčane, podijelili smo se u dvije grupe: jednu koja će popiti kavu i krenuti te drugu koja će popiti kavu na miru, pričekati malo i tek onda krenuti. Poprilično dobro vrijeme nas je pratilo cijelim putem kojim smo brusili svoje orijentacijske vještine. Grupe su se susrele tek pod samim vrhom gdje smo imali pokaznu vježbu feratiranja. Konačno smo se sastali na određitu, na Koči na Boču, gdje smo imali priliku odmoriti se, prigristi nešto, a neki sretnici su se uspjeli i otuširati.

A tada je krenuo ispit. Ne znam je li bilo napornije ispitivačima, polaznicima ili ostatku iskusnijih velebitaša koji su čekali kao zapete puške da ispit završi i da fešta krene. Ispit je bio prekrasna demonstracija organiziranog kaosa u kojem svatko radi nešto drugo, a opet svi idu k istom cilju. Bilo je 5 stanica koje je svatko morao proći, ali to je svatko radio u svom ritmu. Toliko je dugo trajalo da smo morali napraviti i pauzu za večeru. Naposljetku, oko 22 sata se počela okupljati kritična skupina ljudi, s gitarom i harmonikom pa se ostatak pridružio kao nekakvom privlačnom magentskom silom. Ostatak večeri može ući u velebitaške anale. Tri sata sviranja bez prestanka koja su nam priskrbili Filip i Mihael, očaravanje drugih slovenskih gostiju u Koči i samog vlasnika, plesanje na distanci, vlakić...

Količine novaca u instrumentima ne bi se posramili ni puno ozbiljniji glazbenici - tko bi rekao da je to sve bilo slavlje jedne grupe planinara koji sad smiju u planine - s diplomom. Unatoč velikom veselju i ozbiljnim količinama pića, stekli smo povjerenje vlasnika koji je jednostavno morao otići spavati - ali nam je ostavio knjižicu i rekao da slobodno uzimamo piće, ali samo da onda upišemo u knjižicu. Legenda. "Jutro poslije" bilo je poprilično zabavno. Neki su ostali previše ukočeni od skakanja na "Bolje biti pijan nego star" pa su morali autom do vlaka. Neki su bili previše... iscrpljeni da ustanu na doručak. Ali svi su

se uspjeli probuditi na vrijeme da se uslikamo i vratimo ranijim vlakom na određite, što je nakon takve večeri bilo izuzetno pohvalno. Vratili smo se vlakom do Zidanog mosta gdje nije bilo presjedanja, ali smo imali malo duže čekanje. Ondje smo svjedočili epskoj akciji Slovenskih Železnica koji su uspjeli iskoordinirati povratak izgubljene jakne u Rokove ruke tijekom tog čekanja. Čast mi je reći da nijedna jakna nije stradala tijekom cijelog izleta! Nakon povratka u Dobovu, gladna gomila se odlučila sastati u Cugu i zaokružiti planinarsku avanturu druženjem, ićem i pićem.

Čestitam još jednom svim polaznicima koji su dogurali do kraja, zahvaljujem Draganu i Dariji na odličnom poslu u vođenju škole, te svima ostalima koji su nas poučavali na izletima. Izlet je bio sjajan i na najbolji je način zaokružio odlično iskustvo ove planinarske škole :) Dragutin Oreški

PROMOCIJA PLANINARSTVA među mladima iz potresom pogođenih područja

Dragan Skorosavljević
PO PDS Velebit

Fotografije: Dragan Skorosavljević, Kolajna ljubavi

Projekt "EKO relaksacija" kao nositelj provodi udruga "Kolajna ljubavi" u suradnji s Planinarskim društvom Sveučilišta Velebit i Srednjom školom Petrinja. Cilj ovog jednogodišnjeg projekta je reducirati stres kod mladih u područjima pogođenim potresom kroz razvijanje povezanosti s prirodom i planinarenje i senzibilizirati javnost za važnost zaštite mentalnog zdravlja mladih. Projekt se provodi uz financijsku podršku Središnjeg državnog ureda za demografiju i mlade. U sklopu projekta organizirali smo 5 besplatnih planinarskih izleta za mlade iz potresom pogođenih područja. Namijenjeni su mladima od 18 do 30 godina iz Zagreba, Zagrebačke i Sisačko - moslavačke županije. Cilj izleta bio je promocija planinarstva i opuštanje uz boravak u prirodi, upoznavanje s planinarskom kulturom i zaštita mentalnog zdravlja kroz boravak u prirodi. U sklopu projekta su provedene brojne ekološke radionice s mladima u Petrinji, Topuskom i Zagrebu. Tako se sadilo drveće i ukrašavalo platnene vrećice u Srednjoj školi Petrinja, recikliralo u Topuskom i izrađivalo biljne terarije i magnetiće od prirodnih materijala. Ostale glavne aktivnosti projekta na koje su pozvani mladi su: planinarski izleti, ekološke radionice, putopisna predavanja, tečaj fotografije u prirodi, akcije uređenja okoliša, sadnja drveća, recikliranje i popravljivanje odjeće, izrada magnetića od prirodnih materijala i još puno toga.

1. Izlet: Moslavačka gora

Prvi od pet planinarskih izleta pomogli smo organizirati na Moslavačku goru 27. svibnja 2023. Izlet je organiziran za učeničke srednje škole Petrinja. Tako se te lijepe subote šest odlučnih učenika srednje škole Petrinja odazvalo na izlet.

U pola 9 ujutro kod jezera Mikleuška našla su se dva kombija. Jedan iz Zagreba i jedan iz Petrinje. Učenice uz pratnju svojeg vjeroučitelja s malo nevjerice, ali hrabro i s povjerenjem prema voditeljima izleta ulaze u šumu i kreću na turu ni ne znajući da ih čeka prava šumska idila. Nakon prvotnog traženja puta stižemo do mini sajlice preko koje se moramo spustiti. S malim upitnicama iznad glave cure hrabro i samouvjerenom prelaze sajlu i sigurnim korakom stupaju dalje. Staza dalje lagano nastavlja tik uz potok koji se više puta prelazi. Uskoro u šumi izranja ruševina samostana iz 13. st. ("Beli grad") koji nas je više nego oduševio. Bijeli kamen starog samostana savršeno se stopio sa šumom koja ga polako preuzima. Beli grad je ujedno prva postaja za dužu pauzu. Na klupici vadimo klopku i uživanju u hladu i druženju. Dalje krećemo prema najvišem vrhu Moslavačke gore - Humka (448 m). Iako 448 m ne zvuči visoko do samog vrha nas je dočekao oštri i strmi uspon na kojem je bilo puno puhanja i teškog disanja ali pri dolasku na sami vrh svi zadovoljno sjedaju i

jedu kekse. Pola puta je odrađeno te laganim korakom kružnom stazom krećemo nazad pri tom posjetivši vrh Vis (437m) na kojem nas je dočekao panoramski pogled uz moderne klupice, maketu Moslavačke gore i tablu sa prikazom okolnih mjesta i brda. Na Visu smo odradili zajedničko slikanje, malo ljenčarili i krenuli nazad prema kombijima. Nakon 5 sati hoda vraćamo se kod jezera Mikleuška zadovoljni i malo umorni. Pozdravljamo se i svatko u svoj kombi pa put kući.

2. Izlet: Dedin pohod na Medvednici

U subotu 17. lipnja 2023. Kolajna ljubavi uz pomoć PDS Velebit povela je zainteresirane mlade na drugi planinarski izlet u sklopu projekta "EKO relaksacija". Pridružili smo se Dedinom pohodu organiziranom od strane PD Medvednica. U 10 sati smo se skupili na livadi Ponikve gdje su nas dočekali veseli i uigrani članovi PD Medvednica koji su mislili na svaki detalj. Stolovi puni divnih kolača svake moguće vrste, piće dobrodošlice i tombola su bili pun pogodak za početak izleta. Pohodu su se pridružila društva iz cijele Hrvatske tako da je atmosfera u zraku bila živahna. Nakon jutarnje zakuske, prijave na pohod i početne govornice krećemo hodati. Laganim korakom preko Javorščaka stižemo do Slapa Sopot kod kojeg nas dočekuje stol s okrjepom te se slikamo i opuštamo prije daljnjeg hodanja. Ubrzo stižemo do Talijanove pećine a nakon toga na još jedan Slap – Farendol. Konačno prolazimo pored pećine Podsvinjarčica te se vraćamo na livadu Ponikve. Dok smo hodali i uživali marljivi članovi PD Medvednica su pripremili čar tri vrste graha. Gozbimo se i očekujemo početak svečano najavljenih igara. Povlačenje konopa, trčanje s jaketom u žlici, trčanje u vreći, čišćenje kukuruza su kategorije u kojima su se planinarska društva natjecala a sve pod budnim okom predsjednice PD Medvednica. Pomalo umorni nakon cijelog dana punog dojmova pozdravljamo se i već dogovaramo sljedeći izlet.

3. izlet: Samoborsko gorje

Dana 22. srpnja 2023. Kolajna ljubavi i PDS Velebit organizirali su i povelu zainteresirane na treći izlet u sklopu projekta "EKO-relaksacija". Iako smo prvo mislili da će odaziv biti slab zbog ljetnih praznika na izletu se ipak pojavilo 20 ljudi jako dobre volje. Nakon međusobnog upoznavanja krećemo. Polazak je bio kod Šoićeve kuće od koje staza kreće strmo uzbrdo. Prva postaja i mjestu za stanku je Stari grad Lipovec, ostaci utvrde iz 13. stoljeća. Kod utvrde jedva dolazimo do zraka od vlage i sparine i shvaćamo da iako nas ne čeka zahtjevna staza visoka temperature će biti dovoljan izazov za taj dan. Nastavljamo dalje lijepim šumskim putem te stižemo podno grebena Oštrca gdje se jedna skupina penje na greben a druga odlazi okolnim putem. Obje grupe se nalaze na vrhu Oštrca (752 m) koji pruža odličan pogleda ali sunce toliko neizdrživo priži da se brzo slikamo i spuštamo u zasluženi hlad pored doma Željezničar podno Oštrca. Na domu se odmaramo i družimo te se kružno, kraćom stazom vraćamo do autiju. Sudionicima izleta smo pokazali osnove korištenja zaštitnih kaciga kao i njihovu svrhu te osnove orijentacije na planinarskoj karti.

4. izlet: Krk - Mjesečev plato

Iako se ljeto bliži kraju temperature su i dalje visoke stoga je Kolajna ljubavi uz pomoć PDS Velebit odlučila 16. 9. 2023. organizirati jednodnevni izlet na Krk za učenike srednje škole Petrinja. Cilj je bio planinarenje i kupanje. Organizirani bus je u 5 ujutro pokupio učenike srednje škole Petrinja a ostatak u 6 u Zagrebu

Polaznici 1. izleta na Moslavačkoj Gori (D. Skorosavljević)

Planinarenje s novim kacigama po Samoborskom gorju (Kolajna ljubavi)

Polaznici 5. izleta iz Stubičkih Toplica (autor Kolajna ljubavi)

te smo ranom zorom svi zajedno krenuli prema sunčanoj Baški na Krku. Od početnih nedoumica da izlet neće biti zanimljiv školarcima, napunili smo cijeli bus! Dolaskom u Bašku krećemo prema poznatoj planinarskoj destinaciji – Mjesečevom platou, kamenoj pustinji krša koja je jedinstvena u cijeloj Hrvatskoj. Put prvo prolazi kroz lijepu borovu šumu da bi na kraju izašli na plato s kojeg se pruža fenomenalni pogled na more, otok Prvić i Velebit. Nakon grupnog slikanja brzim korakom krećemo se spuštati prema plaži u Baškoj što je učenicima bilo puno zanimljivije od hodanja. Temperatura mora je idealna, vani je sunčano, a turista nema previše. Učenici apsolutno uživaju! Nakon kratke kave u 3 popodne se nalazimo kod busa i krećemo prema Zagrebu i Petrinji. Baška je bila apsolutni pogodak od destinacije za provesti aktivnu subotu.

5. izlet: Medvednica iz Stubičkih toplica

U subotu, 21.10.2023. održan je peti i posljednji izlet u sklopu projekta. Umjesto Strahinjčice na kojoj je bila loša vremenska prognoza izlet smo prebacili na najbližu nam Medvednicu ali umjesto klasičnih staza ovaj put smo odlučili krenuti s druge strane brda tj. iz Stubičkih Toplica. Ranim jutrom se nas 28 našlo na Glavnom kolodvoru i u 7:44 upadamo u vlakom u nadi da ćemo putem naići na koji kesten ili koju gljivu. Ugodno iznenađeni novim modernim i brzim vlakom vozimo se do Zaboka u kojem presjedamo u dobar stari svima poznat, spori vlak HŽ-a. Nakon par stanica silazimo u Stubičkim Toplicama. Planinarska staza 39 kreće preko puta samih toplica i prvih sat vremena hodamo do sela Pila u kojem radimo kratku pauzu.

Tamo se održavalo tradicionalno Gljivarenje ilitga traženje gljiva uz stručno vodstvo. Zbog te prigode u selu je bio organiziran mini festival s lokalnim delicijama i rukotvorinama pa smo prije napornog hodanja degustirali domaće bučnice i savijače. Nastavljamo strmo uzbrdo uz kraće pauze do poznatih Horvatovih stuba koje nas vode dalje prema Zagrebu.

Planinar, novinar, publicist, fotograf i veliki zaljubljenik u Medvednicu Vladimir Horvat je u periodu od 1946. do 1953. godine vlastoručno izgradio 500 kamenih stuba na do tada nepristupačnom terenu. Svaki slobodan trenutak je odlazi u planinu i tamo bi boravio cijeli dan i u potpunoj samoći radio na izgradnji stuba. Iako su malo umorni sudionici prvotno nevoljko gledali tablu na kojoj piše "500 stuba" kada su krenuli hodati su shvatili zašto smo izabrali baš tu stazu. Penjući se stubama prolazimo pored Male pećine, špilje Medvednice, Tisinog ponora, kamena naziva Moj naklon i pored Patuljkove špiljice. Osjećaj je kao da ste ušli u bajku. Simpatični nazivi, vidici i ljepota stuba su nagrada za naporan i strm uspon te sudionici fotkaju sve što stignu. Nakon što smo prošli stupe slijedi konačan uspon do planinarskog doma Hunjka na kojem radimo zasluženu pauzu za ručak. Uspon na Medvednicu ne bi imao smisla da se nismo popeli na Sljeme (1033m) pa smo stisnuli zube i za 45 min. došli do vrha. Slikamo se i zbog lagane kišice dio sudionika se spušta žičarom do Tunela a najhrabriji se Leustkovom stazom pješke vraćaju dolje. Sudionici izleta su usprkos zahtjevom usponu i trajanju izleta odradili hodanje kao iskusni planinari pa se Medvednica pokazala kao idealan izbor da zaokružimo sudjelovanje PDS Velebit kao partnera u projektu "EKO relaksacija".

Osvrti sudionika

Cijeli projekt je bio jako zanimljiv i izazovan. Nisam išla po tim stazama gdje nas je vodila ekipa iz Velebita te doista nisam očekivala takve prekrasne poglede i krajolik. Napomo je bilo na nekim dijelovima staze zbog uspona, ali u konačnici se isplatilo. Upravo zbog tih najtežih dijelova u meni se javlja ponos i osjećaj uspjeha jer sam prošla tolike kilometre uz napor, kao da sam otkrila jaku volju i svoju snagu. To mi je baš koristilo i povećalo samopouzdanje. Svježi zrak, šuma, puteljci baš odlična pustolovina i naravno životno iskustvo više.

Tina Kudumija

Veliko mi je zadovoljstvo istaknuti svoje oduševljenje zbog sudjelovanja u svojstvu voditelja izleta (uz Drageca i Ivu) u ovom odličnom projektu. Pružila nam se izvanredna prilika, izvan svojih uobičajenih okvira djelovanja, pružiti podršku u organizaciji i provedbi planinarskih izleta. Sudjelovanje u ovom projektu zorno je pokazalo da PDS Velebit posjeduje ljudske resurse i znanje potrebno za vođenje manje iskusnih pojedinaca u planine. Smatram da je ovo iskustvo značajno kao putokaz za daljnje aktivnosti našeg društva, s fokusom na privlačenje novih mladih članova te širenje općeg interesa i pristupa planinarenju. Ovo iskustvo predstavlja vrijedan temelj za daljnji razvoj planinarske kulture i ostvarivanje ciljeva našeg društva. Može se reći da ovih 5 izleta predstavljaju mini uvod u planinarenje a sudionici su upoznali sve čari brda i planina. U nadi da je ovo tek prvi od takvih projekata šaljem planinarski pozdrav.

Ana Rukavina

Sam projekt je zamišljen kao odgovor na novije društvene trendove koji nažalost ne idu u korak s mentalnom dobrobiti mladih. Cilj je bio smanjiti stres, ali i negativne obrasce nošenja s njim poput sve češće ekranizacije mladih, pribjegavanja alkoholu i izlascima, izoliranju i padu samopouzdanja. Vjerujem da smo u tome uspjeli! Priroda se pokazala kao naš najbolji saveznik. I to ne mislim samo kroz organizaciju ovako prekrasnih izleta za koje je divna ekipa iz PDS Velebit zaslužna, već i na brojne eko radionice, foto tečajeve i akcije uređenja okoliša koje smo proveli s mladima. Uključili smo preko 200 mladih i proveli zaista koristan projekt. Ispred "Kolajne ljubavi" zahvaljujem svima, a posebno partnerima iz PDS Velebit i Srednje škole Petrinja.

Antonia Rukavina

Na ovom projektu sudjelovala sam zajedno s Dragecom i Anom u ulozi vodiča na izletima. Jako mi je drago što smo se kao Velebit pridružili provedbi ovog super projekta i time doprinijeli da se mladi iz područja pogođenim potresom povežu s prirodom i uživaju u druženju na svježem zraku i na lijepim planinarskim lokacijama u Hrvatskoj. Izleti su bili raznovrsni, zanimljivi i otvoreni za ljude različite fizičke spreme. Tako smo obišli Medvednicu, sa zagrebačke i zagorske strane, Moslavačku goru, Samoborsko gorje i Krk. Školarci i drugi mladi upoznali su se s iskusnim planinarima, razmijenili iskustva, isprobali korištenje sajle za spuštanje, vozili se vlakom, busom i žičarom, preskali potoke, tražili gljive i kestenje, šetali lijepom stazom u kojoj hlad radi drvored borova, ali i spuštali se strmim kamenitim putovima. Na jednom izletu uspjeli smo se i okupati na moru. Mislim da će svima koji su sudjelovali ovi izleti ostati u lijepom sjećanju i da smo možda nekoga potaknuli da krene planinarskim stopama. A veselim se nekim novim sličnim projektima u budućnosti!

Iva Žulić

Sudjelujući u ovom projektu u ulozi planinarskog vodiča imao sam priliku proširiti svoja vodička iskustva i znanja jer su nam na izlete u sklopu ovog projekta dolazili šaroliki polaznici, neki koji već dugo planinare te oni koji će tek postati planinarima, a što je rijetkost u našem planinarskom društvu. Kao rezultat sudjelovanja u ovom projektu, obogatili smo oružarstvo društva za opremu u vrijednosti 663 EUR, a dugoročno sudjelovanje u ovom projektu može biti samo pozitivna referenca u nekim od budućih projekata na koje se naše društvo može aplicirati. Uz pomoć Velebitaša uspješno smo pohodili sve izlete te smo pružili priliku svim sudionicima ovog projekta da se zaljube u planinu, šumu i svježi zrak. Veselim se sličnim budućim suradnjama.

Dragan Skorosavljević

Proučavanje karte prije polaska u planinu (Kolajna ljubavi)

Radionica izrade magnetića na drvenim oblucima (Kolajna ljubavi)

GLISSANDO U G-turu

Olga Jerković
SO PDS Velebit
(tekst i fotografije)

Posjedovanje opozabilnog palca primatima je omogućilo značajan evolucijski napredak, no jedan je drugi organ učinio *Homo sapiens* čovjekom sa velikim Č.

Na Praznik rada posjetila sam talijanski kanton Švicarske (Ticino) i provela tamo nekoliko dana planinareći po okolnim brdima. Penjajući se prekrasnim planinarskim putevima prolazila sam kraj dražesnih kapelica s oslicima nevino razrokih djevica Marija te uživala u pogledima na veličanstveni Matterhorn. Cilj ovog izleta bio je kupanje u malom ledenjačkom jezeru u blizini vrha Madone (2051 m) – možete samo zamisliti moje razočaranje kad sam ustanovila da je jezerce potpuno zaleđeno te da ipak neću moći napraviti hvalevrijedan hommage a Čedo. Unatoč tomu, nastavila sam prtiti snijeg po grebenu, uživajući u zdravom planinskom zraku i magli koja me okruživala. U jednom trenutku iznenadno sam propala do grla u jarak ispunjen snijegom. Zaključila sam da je ovo suptilan znak da treba poći kući pa sam se okrenula za punih 360.

Dok sam silazila po prekrasnoj alpskoj livadi sinula mi je sjajna, revolucionarna ideja. Spuštanje na guzici sigurno je brže i udobnije od koračanja pri kojem se izvrcu noge, bole koljena i stare kosti. Žustro sam prislonila guzu na meku travu, odgurnula se rukama i pojurila niz alpske padine, sve do... prvog kamena, zlobno prikritog busenom trave. Odrješita bol u određenim djelovima tijela nije me prisilila da odustanem od svog slavnog otkrića. Neustrašivo sam nastavila kliziti stražnjicom niz strmine, brzo i okretno poput vihora. Usavršila sam kočenje i izbjegavanje prepreka, a guzica me nije niti jednom izdala, junački je podno-

sila trnje, kamenje i granje. Kada sam se doguzala do logora, ponosno sam počela smišljati naziv za svoju novootkrivenu tehniku. Bila sam uvjerena da će ova vještina, poput Dulffera, ući u penjačke priručnike te će ubuduće biti ključno ispitno pitanje na raznim alpinističkim, speleološkim i visokogorskim tečajevima. Ovaj izum stoljeća prozvala sam Olgin puz te ga definirala kao spuštanje po strmim kosinama koristeći stražnjicu.

Nažalost, ubrzo se ispostavilo da sam otkrila toplu vodu. Ljudi, naime, odavno znaju za guzicu i čemu sve ona služi. Na Wikipediji postoji članak nadobudnog naziva Glissade koji detaljno opisuje ulogu stražnjice u alpinizmu. Razočarano zaključih da se u 21. stoljeću više ne može otkriti ni jedan novi kontinent, ni element, pa čak niti nova dimenzija uporabe dupeta. Jedino podzemlje još skriva nebrojene tajne, a Olgin puz, odnosno glissando tamo je uvriježen i općeprihvaćen način kretanja.

Evo, ovaj članak, napisan iz guzice, našeg najsvestranijeg organa, bliži se kraju. Iako možda nema neku pretjeranu književnu vrijednost, može se reći da je to moj skok na glavu, odnosno guzu u burne literalne vode.

ŠTO SU MARKACISTI RADILI OVE GODINE?

Iva Žulić
PO PDS Velebit
markacisti@pdsvelebit.hr

*Obnova markacija na Memorijalnoj obilaznici
Planinske satnije Velebit*

Fotografije: markacisti i prijatelji

U 2023. godini markacisti Velebita imali su pune ruke posla i odradili niz akcija održavanja planinarskih putova i obilaznica za koje je zadužen PDS Velebit. Radili smo najviše na području Samarskih stijena i Paklenice, ali nismo zaboravili i našu dragu stazu 32 na Medvednici. Osim toga, čak 5 Velebitaša uspješno je završilo Markacistički tečaj u organizaciji HPS-a. U nastavku je kratki pregled aktivnosti.

U Zagrebu je za vikend 25. i 26.3. održan Tečaj za Markaciste za društva sa zagrebačkog područja, u organizaciji Komisije za planinarske putove HPS-a. Prvi dan tečaja polaznici su prošli temeljita predavanja te polagali ispit, a drugi dan prošli su praktični dio tečaja. Tečaj su uspješno završili, i time stekli titulu markacista, ovi Velebitaši: Helena Polšek, Tena Kovačić, Ivana Hesheimer, Robert Lokar i Marko Ivanuš. Čestitke!

Nakon uspješno završenog tečaja, novopečeni markacisti uključili su se u akcije markiranja. Cilj za 2023.g. je bio završiti markiranje kontrolnih točaka memorijalne obilaznice Vila Velebita (što je započeto još u 2022.) te postaviti putokaze na putovima na području Samarskih stijena. Financijska sredstva za održavanje ovih akcija osigurao je HPS u sklopu projekta "Sigurna i održiva planinarska infrastruktura", na čemu se srdačno zahvaljujemo.

Na području VILE VELEBITA, Memorijalne planinarske obilaznice Planinske satnije Velebit odrađene su 2 velike akcije. Obilaznicu "Vila Velebita" osnovao je i prvi puta markirao 2016.g. Željko Avdagić (Deda). Obilaznica obuhvaća područja Paklenice i Tulovih greda na kojima je djelovala Planinska satnija Velebit (PSV) za vrijeme Domovinskog rata te ima ukupno 19 kontrolnih točaka. Obnova je bila nužna jer su markacije zadnji puta obnavljane djelomično u 2016., djelomično u 2018. te su bile slabo vidljive i zapuštene

Prva akcija održana je 24. i 25.6.2023. Na toj akciji obnovljene su markacije na kontrolnim točkama i neki prilazni putovi na području Tulovih greda te 2 kontrolne točke u području Svetog brda. Akciju je popratila jaka bura, ali i ustrajnost Velebitaša. Sudjelovala su 3 Velebitaša (Joža, Iva, Tena), a u pomoć nam je uskočio prijatelj Jerko iz Planinoraca te 2 prijatelja Velebita. Druga akcija održana je 8. i 9.7.2023. Lijepi ljetni vikend 9 Velebitaša je odlučilo iskoristiti za jednu od zahtjevnijih markacističkih akcija koje smo do sada imali. Prvi dan smo krenuli od Stajina preko Vagana te stigli do početka staze 714 koja vodi na vrh Badanj (1638 mnv) koji je jedna od KT obilaznice. Iako je za održavanje puta zadužen NP Paklenica, u dogovoru s njima mi smo obnovili markacije na cijelom tom putu. Markiranje nam je potrajalo cijeli dan te smo jedino još imali vremena doći do izvora Marasovac i skloništa Struge prije mraka. Drugi dan krenuo je radno od ranog jutra. Prvo smo se uputili prema špilji na Buljmi gdje smo markirali prilazni put. Nakon toga povratak do skloništa i pokret u smjeru Vaganskog vrha. Prije Vaganskog vrha obnovili smo markacije koje vode do Babinog vrha (1738 mnv). Kratko smo odmorili na Vaganskom vrhu i nakon toga obnovili posljednju kontrolnu točku - Spomen ploča Ozrenu Lukiću. Spust je bio dugotrajan te smo se, nakon kratkog osvježenja u Gospiću, vratili u Zagreb nakon ponoći. Hvala Taidi, Joži, Ivani i Ivani, Renati, Marti, Nikoli i Robiju!

Na području Samarskih stijena nas je također očekivalo jako puno posla. Na putovima 301 BEGOVA STAZA - SAMARSKJE STIJENE, 304 SAMARSKJE STIJENE OD RATKOVA SKLONIŠTA i 302 13 KM - RATKOVO SKLONIŠTE bilo je potrebno

postaviti 7 stupova za putokaze te odgovarajuće putokazne ploče. Budući da je taj posao dosta fizički zahtjevan (teški stupovi, voda, cement i sl.), u pomoć smo pozvali cijeli Velebit. Akciji, koja se održala 17. i 18.6.2023., odazvalo se 17 krasnih Velebitaša i Velebitašica koji su postavili stupove, postavili putokazne ploče, očistili putove i obnovili dio markacija u samo jednom danu! Bravo ekipa, bili ste vrhunski! Nakon teškog rada, zasluženo smo se počastili roštiljom, a sljedeći dan prošli Vihorašev put. Posebna pohvala i zahvala ide Darku koji nam je skratio stupove.

Na Medvednici smo 27.8.2023. održali jednu akciju provjere prolaznosti puta. Nakon velike oluje koja je zadesila Zagreb u srpnju, odlučili smo se prošetati i provjeriti ima li na našoj stazi broj 32 srušenih stabala. Naš put nije nastradao, markacije su i dalje uredne (na temelju prošlogodišnje akcije) i sve je u najboljem redu. Hvala HPS-u na ustupanju kombija za prijevoz ljudi i opreme za akcije!

Budući da su planinarski putovi, njihov izgled i stanje odraz planinarskog društva koje je za njih zaduženo, PDS Velebit može biti ponosan na svoje markaciste što konstantno rade na tome da su putovi uredni, održavani i na ponos cijelog društva.

U 2024. slijede nove akcije, a planirana je i edukacija novih markacista na tečaju HPS-a. Ako bi se netko htio priključiti budućim akcijama i/ili markacističkoj sekciji, neka se javi na mail u naslovu.

Prema Ratkovom skloništu

BALADA IZ ŠPILJE

Velebitaška pjesmarica
Marijan Čepelak - Maligan

I lije u špilji karbidna lampa
svjetlost plavičastožutu
po debelom blatu na podu kanala
i dvije-tri sige u kutu

I uvijek neki neobični ljudi
nose tu svjetlost do mraka
sa željom da uđu u njegovu tajnu
pa makar tek par koraka

A nedjelje jedne, nije važno koje
tek, sreća će doći
i naći će kanal kilometar dugi
i cijeli, cijeli ga proć

I doći će sutra, i preksutra doći
i doći će još mnoge dane
i kopat će zemlju, i razbiti kamen
na rukama imat će rane

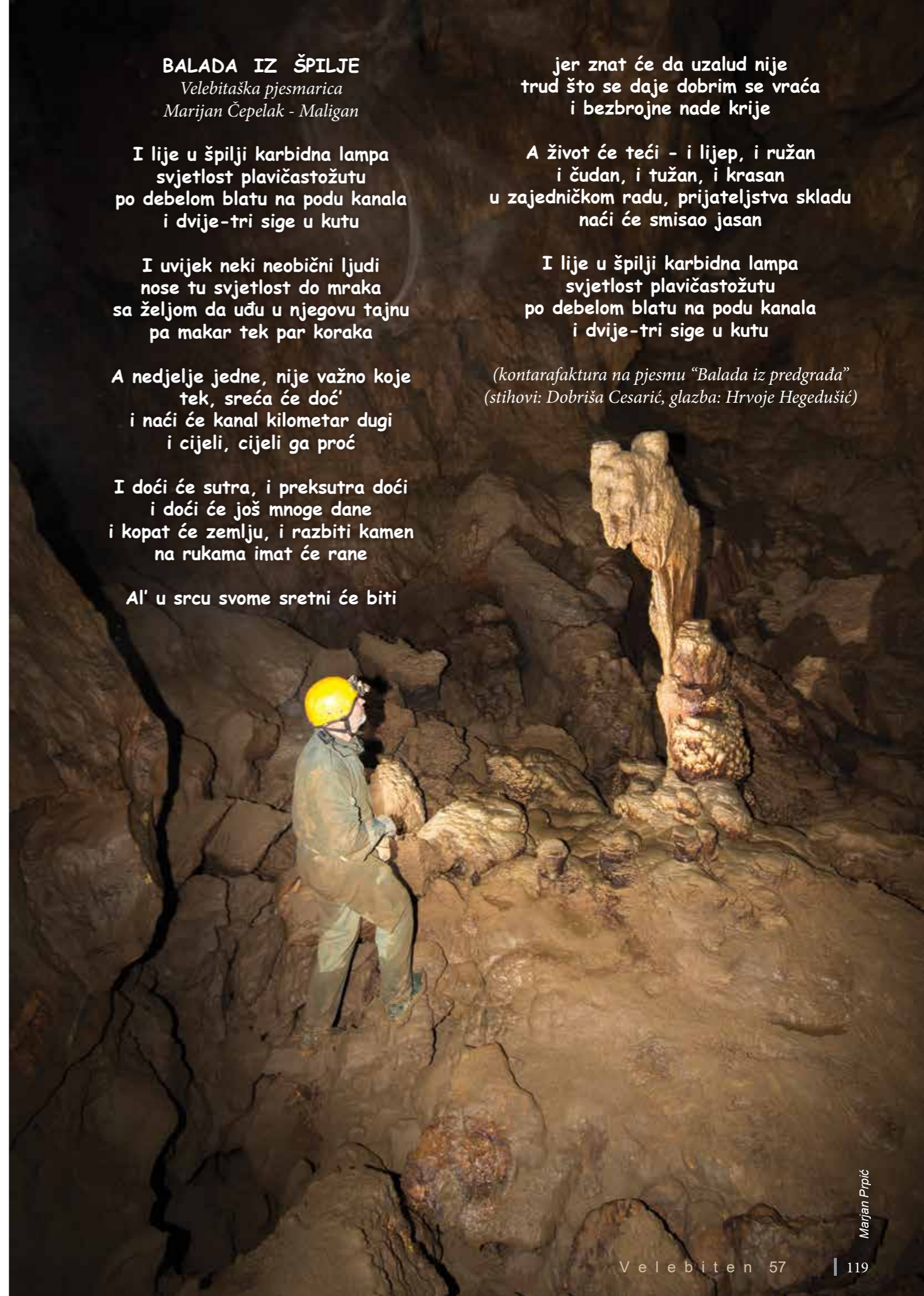
Al' u srcu svome sretni će biti

jer znat će da uzalud nije
trud što se daje dobrim se vraća
i bezbrojne nade krije

A život će teći - i lijep, i ružan
i čudan, i tužan, i krasan
u zajedničkom radu, prijateljstva skladu
naći će smisao jasan

I lije u špilji karbidna lampa
svjetlost plavičastožutu
po debelom blatu na podu kanala
i dvije-tri sige u kutu

(kontarafaktura na pjesmu "Balada iz predgrađa"
(stihovi: Dobriša Cesarić, glazba: Hrvoje Hegedušić)

SLACKLINE NA -400 m U MUNIŽABI

Noa Balen

SO PDS Velebit

Fotografije: Pava Vidić

Ekipa: Noa Balen, Borna Boban, Igor Dodolović, Luka Ivančić, Marko Ličko, Karla Tolić i Pava Vidić

KAKO JE SLACKLINE UPOZNAO ŠPILJU ILI NESLUŽBENI GUINNESSOV REKORD U MUNIŽABI

Hobi i ljubav

Svatko od nas ima neki hobi koji nas definira i koji nam neprestano okupira misli. Za mene su to već dugi niz godina highline i nedavno speleologija. Za one kojima to još nije poznato, highline je relativno novi sport hodanja po gurti na visini, uz osiguranje alpinističkim pojasom. Definiiraju ga tri stvari: gurtina, visina i ljubav prema netaknutnom prostoru. Ova zadnja crta zajednička je i highlineu i speleologiji, te se vjerojatno odatle stvorila ideja za spajanjem dva projekta, odnosno dve ljubavi u jednu.

Prvi susret sa Munižabom

02.06. - 04.06. 2023.

Čuo sam priče o Munižabi i njenim veličanstvenim dvoranama. S obzirom da je ulazna vertikalna bila opremljena, iskoristio sam priliku i pridružio se grupnom izletu u Munižabu. Stizanje do Munižabe karakterizirano je makadamskim putem i timskim radom u obliku zajedničkog guranja auta. Nakon pješaćenja kroz šumu, u jamu se silazi grandioznim vertikalnim spustom od oko 200 m. Munižaba je sama po sebi zaista voluminozna i predivna, definirana predimenzioniranim i ječnim prostorijama, a pri njenom dnu, na dubini od -400 m nalazi se velika Završna Dvorana, koju kada sam tada doživio, krenule su mi suze na oči. Znao sam da je ta lokacija savršena i da linija treba ovdje biti postavljena, no isto tako znao sam da to neće biti malen zadatak.

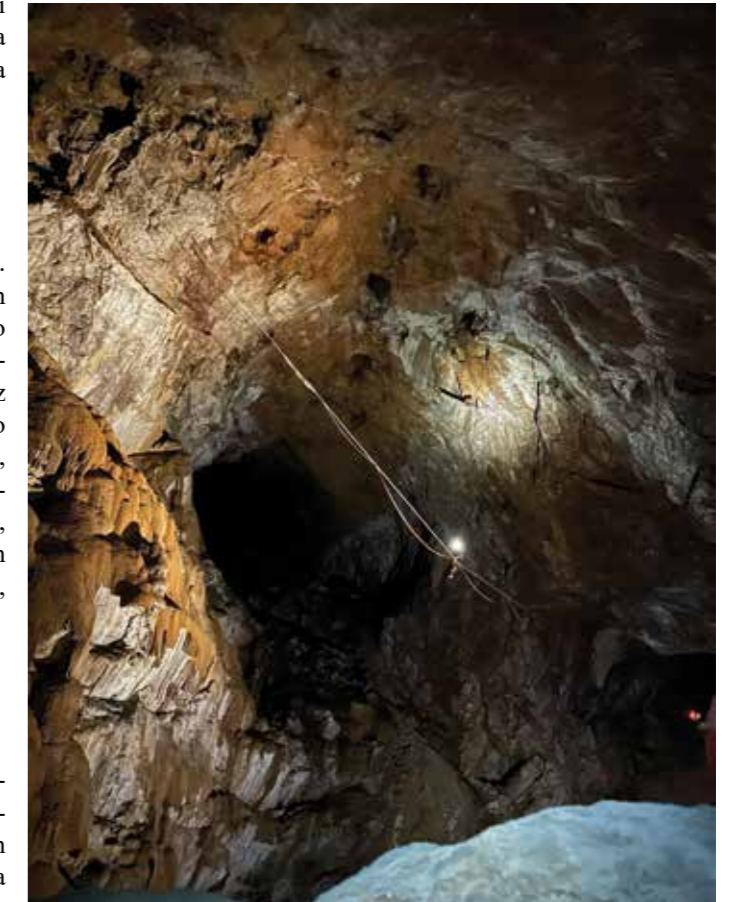
Realizacija projekta

30.06. - 02.07. 2023.

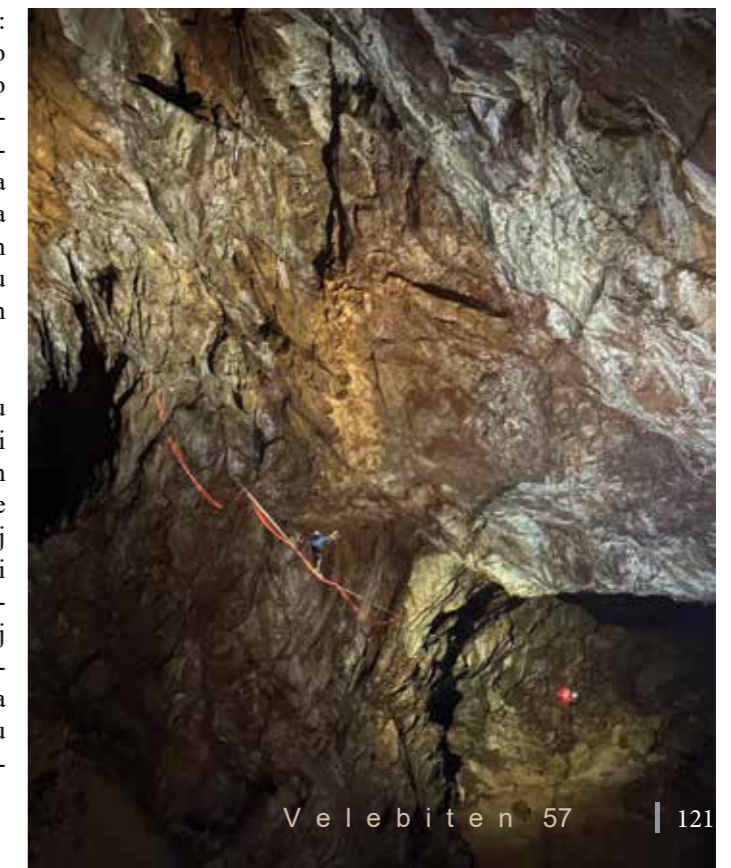
Prošlo je mjesec dana od kada sam iskusio Munižabu i njen potencijal. Ovo razdoblje meni je bilo obilježeno kroničnim nedostatkom sna jer sam se borio s dva posla, selidbom i još nekim privatnim situacijama. Realizacija projekta bila je neizvjesna zbog raspoloživosti ljudi, prognoze, ali najviše zbog mene. Shvatio sam da nema smisla odugovlačiti pa sam na sastanku predstavio ideju, te ljudi dobivaju upit oko toga tko bi bio voljan pomoći. Tako smo okupili ekipu od nas sedmero, abecedno: Noa Balen, Borna Boban, Igor Dodolović, Luka Ivančić, Marko Ličko, Karla Tolić i Pava Vidić (hvala vam svima!). Također, htio bih se zahvaliti Barbari, Gogi, Katarini i Edi, jer sam posudio njihovu rasvjetu kako bi uspjeli osvijetliti Završnu dvoranu. Dogovorena je vikend akcija: sedmero ljudi, dva auta i 350 metara gurtne. Krenuli smo u petak oko 18 sati, stigli do Gračaca te na makadamu, naravno, ponovno gurali auto, došli do jame i većim brojem ušli u podzemlje (neki su htjeli jednu noć manje spavati u mokroj i hladnoj Munižabi, stoga ulaze sutradan ujutro). Ja sam jedva čekao doći u bivač i naspavati se.

U subotu su konačno ušli svi i poslije kratke pauze krenuli smo u akciju postavljanja linije. Nakon konzultacije s Ličkom, odredili smo gdje će biti sidrišta. Za cjelokupno postavljanje trebalo nam je oko 5 sati, te je konačno, postavljen highline od 151 m dužine na dubini od preko -400 m pod zemljom. Napokon je došao moj trenutak za hodanje o kojem sam toliko maštao. Moram priznati da sam imao veliku tremu, pa čak i strah. Bez obzira na to, liniju sam prehodao bez padanja za 15-ak minuta, te ostao na njoj ukupno 2 sata, hodajući simo-tamo kako bi uspjeli sve fotografirati. Iskustvo je, očekivano, bilo kao nijedno do tada na liniji, a bilo ih je svakakvih, od onih iznad mora i rijeka, do onih između kanjona i nebodera, visokih i nižih, sa laganim i teškim ulazi-

ma i postavljanjem. Međutim, nijedna nije bila toliko nadrealna: balansiranje na gurti, u nepojmljivom prostoru, na hladnoj dubini od -400 m, dok se negdje iznad nas život potpuno normalno odvijao, definiralo je cijelu situaciju. Teško mi je sve to opisati riječima. Dugo mi je trebalo da postanem svjestan što smo postigli. Kuhar nam je bio Igor i svi smo uživali u podzemnim delicijama. Spavanje. Rasporemanje. Sedmero ljudi, dva auta i 350 metara gurtne su se uz ponovno guranje auta sretno vratili u Zagreb.

Završna dvorana u Munižabi dimenzija je 160 x 55 m i prosječne visine oko 30 m, a u najvišem dijelu 64 m.

NAVLAKUŠA I CESTARICA

DVIJE PRIČE O DVIJE TVRDOGLAVE JAME
(DOPRINOS KRONOLOGIJU PUŠIONIČARSKIH PODUHVATA)

Marjan Prpić Luka
SO PDS Velebit

Fotografije: Beata Prpić

Pušioničarski poduhvat – termin koji je skovao velebitaš Ivica Čukušić nakon ekspedicije Lukina jama 2011. kada su se speleolozi spustili na dno kako bi nastavili speleoronilačko istraživanje iz 2010., a ustanovili kako se u međuvremenu razina vode podignula za oko 100 metara od dna, potopila im olova i boce sa komprimiranim zrakom koje su tamo ostavili godinu dana prije, a više nije bilo ni mjesta za bivak. Ronjenjem su uspjeli pronaći olova i jednu bocu, a ostale ne što je imalo za posljedicu odustajanje od akcije i povratak na površinu. Kako je za ovakvo istraživanje potreban veliki broj ljudi koji je „doteglio i odteglilo“ opremu sa dna Lukine, jednako kao da je provedeno speleoronilačko istraživanje, zaključilo se da je će to ući u anale hrvatske speleologije kao jedan od najvećih pušioničarskih poduhvata.

(Slikovito opisano u addendumu filma *Expedition Lukina jama 2010.*)

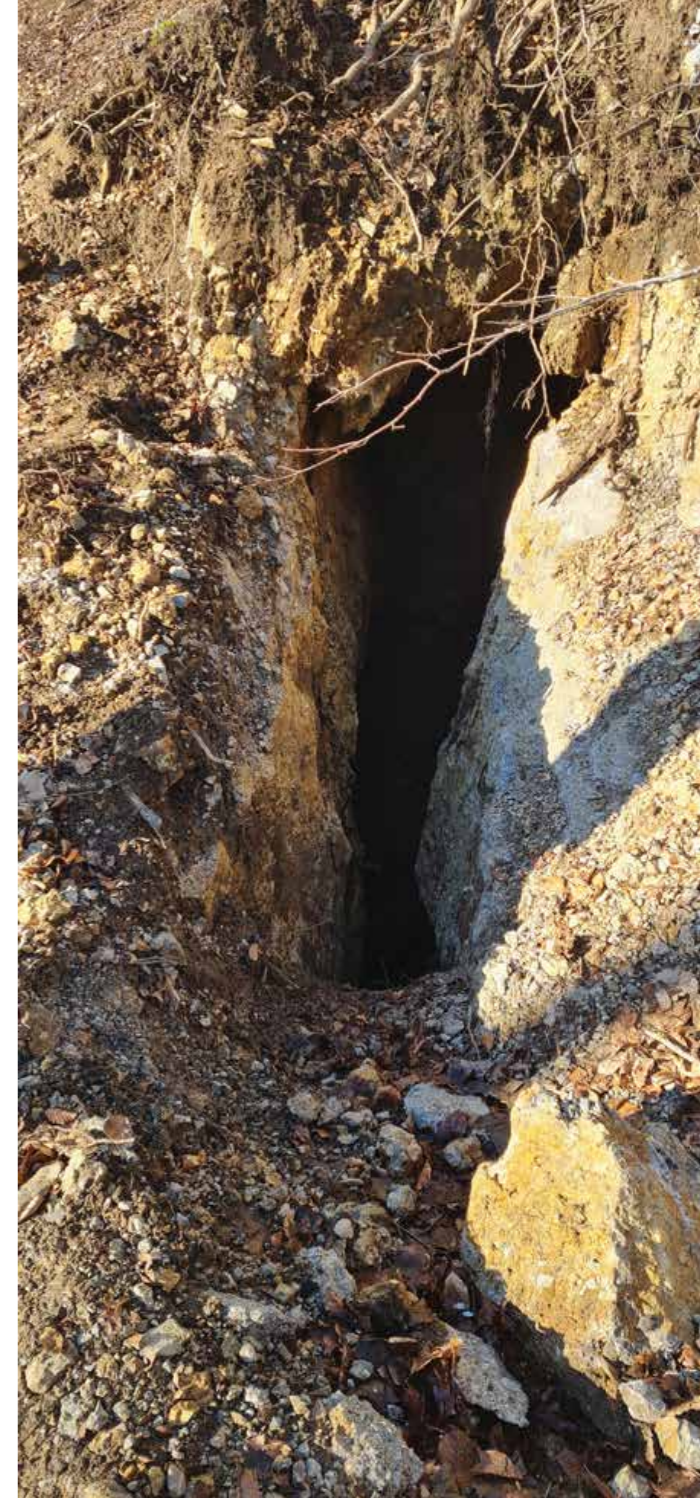
Sad kada smo razjasnili terminologiju, odnosno značenje pušioničarskog poduhvata, dodajmo i još malo širine u opis. Pušioničarski poduhvat ne mora se nužno desiti samo u jama velikih dubina, neovisan je o nadmorskoj visini i vrsti speleološkog objekta pa su tako poznati PP-i i iz raznih dugačkih špiljskih sustava, poput Panjkovog ponora-Muškinje, a mogući su, kao što ćemo vidjeti, i u objektima znatno manjih dimenzija. Ponešto dulji speleološki staž svakako će vas jednom dovesti u priliku u kojoj će vas zahaklati usud pušioničarskog poduhvata. Tako je to u speleologiji. Nikad nema garancije da će sve ići po planu. Ponekad se to može spojiti i u nisku od dva, tri pa i četiri puta. Uzročno-posljedična reakcija na tu nisku obično bude međusobno sumnjičavo preispitivanje karaktera i oku nevidljivih pegulastih zračenja svakog pojedinog speleologa. Ako ga se uspije otkriti (što je teško), dotičnog bi se trebalo izopćiti na suptilan način: nudičenjem pilske gajbe da „čuva“ speleološki objekt/opremu/bivak i nipošto ne ulazi sve i da netko zove upomoć.

Jednog dana u siječnju prošle godine, na jednom od sastanaka, priđe mi Čedo i veli kako ga je kontaktirao netko iz Brinja, preko njegove fejsbuk stranice Čari izvora. Naime, otvorila se neka kaverna u šumi pokraj Brinja, navodno jako duboka i taj lik je kontaktirao njega -na Čedino opće čuđenje- jer kakve neposredne veze imaju njegovi Čari izvora sa speleologijom. Prvo smo razriješili misteriju ovog ličkog pratitelja njegove grupe, obzirom da su sličice sa njegovih putešestvija pri kojima se razni hodočastitelji ove aktivnosti kupaju u izvorima ili potocima sa prosječnom temperaturom vode od 80C – pune muško-ženskih, mladih i starih golišavih tjelesa u varijanti „bezgaća“. Tu je

Pitoreskni proljetni pogled na uspavanu dolinu i grupu bukava koje su nekim čudom ostale pošteđene šumarskog gnjeva

negdje, valjda u potrazi za sličicama iskočila i neka Čedina speleološka i eto zaključka: „on sigurno nešto zna oko toga pa bi mog 'o pogledat“. I tako je stupio u kontakt sa Čedom, a ovaj ga je u maniri „brigo-moja-prijedi-na-drugoga“ uputio na mene kao autohtonog zagrebačkog brinjaka. Pogledali smo na Whatsappu fotke te video sa rupe koji su snimili, kaverna djeluje jako zanimljivo, a lokalni stručnjaci su se dosjetili da na dugu špagu zavežu baterijsku lampu i Go-pro kameru pa to spuste sa ruba kaverne i pogledaju što ima dolje.

Nekako sam stupio u kontakt sa tim brinjakom, dobio i koordinate, no film iz jame sa Go-proa, unatoč svim komunikacijskim naporima, nismo nikad uspjeli dobiti pa se pitam da li je snimatelj uopće stisnuo gumb za „REC“... Od ostalih zanimljivih stvari doznalo se da je špaga bila dugačka oko 60 m i da „im to nije bilo dosta“, a kada su bacili kamen unutra, onda se – nakon nekog vremena leta („dosta leti“) – čuo duboki „pljuuus“ kao da je pao u veliko jezero. E sad je priča zazvučala još zanimljivije pa smo, uz obavezno selekcijsko rezanje uobičajenih napuhanih lokalnih fraza tipa „u jamu upala krava pa izašla iz špilje 3 kilometra dalje“ riješili da to idem pogledat čim se spustimo prema Brinju. I nekako smo to uspjeli. Nekoliko mjeseci kasnije, Beata i ja, jedne krasne proljetne subote odosmo na rekognosciranje prema dobivenim koordinatama. Nažalost, dečka koji je bio poveznica sa Čedom nismo taj dan uspjeli uhvatiti jer je imao nekog drugog posla, ali vjerovali smo da će nas koordinate dovesti do rupe. Odvezosmo se dokle smo mogli, a onda je uslijedio kratak

Navlakuša. U trenutku snimanja još nismo shvatili da stojimo na nadsloju debljine oko pola metra ispod kojega je jama

uspon pješice na brdo, kojih 100-150 m razlike u nadmorskoj visini. Sve je bilo ok, dok nakon 10 minuta nismo izašli na cestu sa koje bi trebali pretpostavljenom šumskom vlâkom prema jami (za one koji žele znati više: „Šumska vlâka, dio šumske infrastrukture namijenjen privlačenju i izvlačenju drvnih sortimenata do puta“). Iznad šljunčane ceste krš i lom. I ne da je jedna vlâka, nego sto i jedna. Šumski traktori razrovali su sve, posvuda srušena stabla, iščupano korijenje, grane, blato, kamenje... I krenusmo na penjanje, zaobilaženje, preskakanje i provlačenje. Sunce piči. Uokolo pejzaž kao iz ratnih filmova. Ili nešto poput one eksplozije u Sibiru; sjećate se kako su tamo stabla bila lijepo poravnata simetrično od centra eksplozije prema van? E, ovdje nisu.

Pratimo navigaciju na mobitelu; još malo, još preko onog hrbata, iza onog stabla, tamo kod onog iščupanog korijena i onda dodosmo na točku- a rupe nigdje. Dobro, može bit malo odstupanja, 'ajmo u krug. Pa opet zaobilaženje, preskakanje... gore, dolje pa

Kazalište sjena sa predstavom Teorija velikog praska. Lijevo gledatelj, u sredini snimatelj(ica), desno bacitelj kamena. Malo iznad, nesretni kamen koji je bez mogućnosti prigovora žrtvovan za poluznanstveni pokus sa upitnim rezultatima.

opet natrag... vrtili se tako 15 minuta, gledam fotke sa mobitela tražim nešto slično uokolo sebe, ali ćorak. I onda džoker zovi. Dečko nam se javi, ne može do nas, poslat će svog frenda koji živi ispod brda. I da skratim, dođe lik sa quadom, poznajemo ga pa će bit lakše. Nekako se dovikivanjem i pozivanja mobitelom saberemo (on ima zvuk uvodnog rifa „Highway to hell“ AC/DC-a pa je to svako malo veselo odjekivalo pustarom bez cvrkuta ptica) te nas konačno dovede do jame, nekih 20 metara niže od točke koju je pokazivao GPS, iza jednog ogromnog iščupanog korijena, totalno nevidljive nama odozgo. Tu je napravljena nova vlaka, a šumar srečković sa traktorom koji ju je gradio, gurajući kamenje i granje ispred sebe odjednom je začuo neku buku iza sebe i vidio kako se otvorila rupa, baš na putu preko kojeg je prošao prije par sekundi.

I sad mi stojimo ispred nje, oprezno se nalukujući unutra. (Zvoni AC/DC). Rubovi su krušljivi, široka je oko 1-1,5 m proteže se u duljinu oko 5-6 metara (očito neki rasjed), a sa lijeve i desne strane postoji nadsloj koji se na jednom kraju drži za grančice korijenja, dok je na suprotnoj naizgled kompaktno od zemlje i kamenja toliko da stajanje na tom dijelu nije baš uputno. No stijene koje idu u dubinu čine se čvrste i kompaktne. Ne možemo procijeniti odozgo pa bacamo kamen. (Zvoni AC/DC, propitkuju se da li smo našli jamu). Naravno, kamen pokazuje da „60 metara špage koje nije bilo dosta“ i nije baš toliko, možda 20. No od onog „pljus“ u vode ništa. Samo suho „tup“. Međutim kako je to područje na karti puno rasjeda postoji mogućnost da je i jama neki potencijal. Beata joj daje ime *Navlakuša* (jer se nalazi na vlaci), a koliko smo se mučili i fulali tražeći je, tako je i više nego pogođeno ime. (Opet zvoni AC/DC).

Spuštamo se niz brdo (par puta zvoni AC/DC), rastajemo sa poznanikom. On na quad, tek što je krenuo, zvoni AC/DC. Staje i telefonira. Pozdravljamo se pa preskačemo stabla ispod ceste, čujemo quad kako se ponovo pokreće pa onda nakon 50-ak metara staje i gasi pa čujemo AC/DC i „halo?“.

Na sastanku smo podnijeli izvješće, rekli kako bi trebalo pričekati

kraj proljeća da snijeg i kiše isperu i sruše što se treba srušiti sa ulaza u jamu da bi se moglo sigurno spustiti. I dođe tako svibanj. Prošao snijeg, a bogme prošle i obilne kiše. Čedo stalno propitkuje kada se ide dolje.

Eto prilike da se organizira izlet, Dališa i nas dvoje smo bili za vikend u Brinju zbog nekog projekta sa osnovnom školom pa krene organiziranje i pozivanje mailom na predivni špiljarski vikend u srcu Like. Računali smo i na nove speleološke pripravnike. Nadobudno sam sredio i noćenje „A“ klase u Društveno-kulturnom centru; centralno, odvojeni wc-i, sprave za fitness, projektor i platno, pekara preko puta a birtija odmah do - može se u croscicama do nje.

Odaziv je bio... skoro pa masovan. Brojkom i slovom - nula! I propala tako prva prilika da se posjeti Navlakuša. Kasnije sam skužio, možda je to bilo zbog Dališine uzgredne napomene u mailu da nije potrebna oprema za jamu?

Danima i mjesecima iza, propalo je još nekoliko prilika. Navlakuša, ako je šumari već nisu zatrpali i dalje stoji i čeka. Bitno da smo mi napravili izvješće o provedenom istraživanju. Možda do zaključenja ovog broja odem pogledati da li je još tamo. Ili, da organiziram za Čedu Čari izvora u jednom od dva obližnja izvora, oba su doduše kaptirana i ne može se u njih, ali jedan ima lijepi slapić od jednog metra... pa možda iskoristimo ugodno sa korisnim, a Čedo stekne još nešto hodočasnika svog projekta.

Taj pušioničarski poduhvat natjerao me da sada ozbiljno pokrenem istraživanje jedne jame koju sam otkrio godinu dana prije. Već dugo zbog svojih obaveza putujem cestom od Brinja prema Perušiću i malo dalje. Jedan dio te ceste prolazi kroz speleološki vrlo potentno područje koje je do sada bilo relativno zapostavljeno, a najviše poradi toga što se nekako nalazi uz Velebit pa je svim društvima draže uhvatiti se velebitskih jama nego nekih sitnih buža do kojih se lako dolazi. Nekoliko sam puta pokušao animirati da tamo napravimo rekognosciranje, ali i to je bio „pušing, rodo“ (ako ne znate, proguglajte o autoru tog termina). Vraćajući

Prvi posjet i pogled na Cestaricu, i tutač parkiran uz samu cestu Lički Osik-Perušić. Datum na kameri kaže 29.4.2022.

se tako jednom, uz cestu sam iz auta primjetio vršne stijene zbog kojih sam u trenu pretpostavio da ispod njih mora biti neka jama. Znalo mi se to desiti već nekoliko puta na području Rakoviće, što bi rekli – nisam geolog ali imam špurijus. Zauzvatio sam auto, vratio se u rikverc (uz dozu opreza jer na toj cesti lokalci znaju voziti kao da su na utrckama) i uspio se parkirati vrlo blizu toga, taman mjesta za jedan auto. Prošetam prema stijenama i nakon par metara stanem na rubu jametine. Klasična prava, lijepa jama. Ubrzo leti i kamen, a dubina obećava nekih 30-ak metara. Štoviše, poneki kamen se nastavi kotrljati i dalje u neki dio rupe. Malo obidem oko jame, sa svoje južne strane ima lijepi prilaz zatravnjenom površinom, a iza toga se crni rupa. Sve po PS-u, poslikam ulaz, snimim video pada kamena, uzmem koordinate i zadovoljan krenem prema autu. Nema vidljive pločice, dakle nešto novo! Dok sam tu, idem još pogledat i preko puta ceste, zavučem se kroz prvi red stabala, a onda skužim kako na cesti staje nekakva šlep-služba, a dva lika iznutra - lica kojih ne odaju povjerenje, naginju se kroz šajbu i gledaju moj krasni, friško oprani, crveni auto kako se presijava na suncu. Nešto vijećaju. Mene sa suprotne strane uopće ne vide. Onda lagano u prvoj krenu dalje sveudilj se okrećući prema mom autu, nesvjesnog potencijalne opasnosti da možda završi na šlepu te kasnije rastavljen na dijelove i transportiran u Bosnu.

Malo me hladila činjenica da je riječ o jami neposredno uz cestu, i da je čudno da je netko već nije „zapišao“. Ipak, provjera u katastru kaže da nije. Postoji jedna koju je ubilježio SD Samobor isto tako uz samu cestu, kasnije ću po fotkama i po nacrtu zaključiti čak vrlo slična ovoj, ali ta je ipak nekoliko kilometara sjevernije. Nemoguće da je netko toliko pogriješio u koordinatama, a pogotovo ako se odaziva na ime Vjetar.

Animiranje na sastancima i kuloarima prošlo je u klasičnom stilu, prilično ignorantski (upisalo se u knjigu sastanaka i to je to). Ali, budimo pošten i niti ja se nisam uspio sabrati sa vremenom da konačno odemo i spustimo se u tu jamu. Prođe tako godina dana! I ovo ljeto u kolovozu, kako sam već spomenuo - ozbiljno sam namjerio da to konačno ostvarim. I uputismo se opet nas dvoje, Beata i ja negdje prije podneva prema Perušiću. Našli smo lijepo parkiralište preko puta, na +35 obuče se u kombinezone pa pješke preko ceste u hladovinu. Radovali smo se prirodnoj klimi u jami. Postavim sidrište, natovarim na sebe u transportnu što mislim da treba, ostatak špage u drugu transportnu i krenem dolje. Beata će iza mene čim dohvatim dno. Po travi se spustim

do ruba previsa i naluknem se u jamu. Prava, lijepa jama! Dole se vidi dno, ali se čini kako se i podvlači pod desnu stijenu prema cesti. Nisam uopće planirao nikakvo spitanje jer nemam više spiteva pa su tako spiter i kladivo ostalo daleko gore. Ma i ne treba, mislim, gledajući ispod sebe jer se jama nekako koljenasto spušta do dna. I tako ja na svoja koljena, pobacam neko vršno labavo kamenje pa se spustim preko previsa. Ostanem tako visiti u zraku, špaga se usječe u travu i zemlju, gledam gdje se da uhvatiti nogama. -Aha, može ovdje- i tako dijelom stopala stanem na neki kamen pa pogledam ispod pa ispred sebe u špagu. A ona se između pregiba previsa i descendera izdužila poput raskuhanog rezanca. Špaga 10,5 mm. Krasno! Spustim se nekih tridesetak cm, taman da nađem oslonac za obje noge i razmislim što dalje. Špaga je relativno stara, kupljena tamo još 2009. godine. Nije toliko intenzivno korištena, ali opet... Mjerkam mogućnost silaska do dna i opciju da se dolje još spusti i Beata. A onda još i povratak. A što ako oboje zaglavimo dolje illi se desi nešto ozbiljnije? O da, javili smo se mi JU u Gospiću, ali na telefone nitko nije odgovarao pa smo poslali mail. Da li ga je netko pročitao? Jer danas je petak pa postoji mogućnost da ga nitko neće pogledati i do ponedjeljka...

Tako razmišljajući opet se malo objesim težinom na špagu i kada mi i taj drugi put nije ulio povjerenje, odlučim izaći van. Javim njoj gore što je i zašto, prekopčam se i krenem prebaciti bloker preko previsa, oslonim se nogom na (mislio sam čvrstu) stijenu ispod, a ta se kamenčina od parsto kila odmah pomakne prema dolje, koliko vidim drži ju još samo zemljana prašina. Maknem nogu, ona ostane gdje je, a ja gledam kako joj je pravac pada točno po smjeru kojim bih ja išao ispod. Izvučem se i sjednem na previs razočaran. Gledam u jamu ispod u koju danas nije suđeno da se spustimo. Pa jebote, nakon toliko vremena i čekanja! Beata gore je jedva dočekala da se skine iz kombinezona i opreme obzirom na vrućinu koja je prodirala kroz granje. A ja sam rezignirano pokušavao napraviti par fotki mobitelom. Napraviti ću skicu, izvadim laser, kompas i nacrtam što sam i koliko sam mogao vidjeti i izmjeriti. Niš*, idem barem zakucat pločicu. Samo za tu svrhu u transportnu sam uz pribor za crtanje prethodno stavio jedno svrdlo, šaraf, tiplu i odgovarajući borer. Pomaknem se na rub previsa do stijene, sve pažljivo i školski izvadim, složim na zemlju pa krenem bušiti. I mogao bih tako do besvijesti, odnosno dok ne krepa baterija. Glupo svrdlo nije ušlo ni pola milimetra! Probao sam još na par mjesta („jer

možda je stijena dva'est centimetara dalje mekša“) i svaki put ćorak. Htio sam svrdlo zapizdit u jamu, ali sam se sjetio Čistog podzemlja pa rek'o da izbjegnem pečenje savjesti. Al' u Pevecu svrdla više ne kupujem (doduše sad je Pevec...).

Sad već dobro razočaran izvučem se gore, znojan i mokar k'o pas. Ništa od klime. Ništa od dugoočekivanog istraživanja. Ajde, nije totalna pušiona; jama nije bila ničija, to jest sad je naša, napraviti će se i zapisnik sa prilično dobrom skicom, ali opet! I tako slažem opremu u transportnu, a onda se u jednom trenutku u prebacivanju iz neke vrećice istrese jedan spit! Ma super.

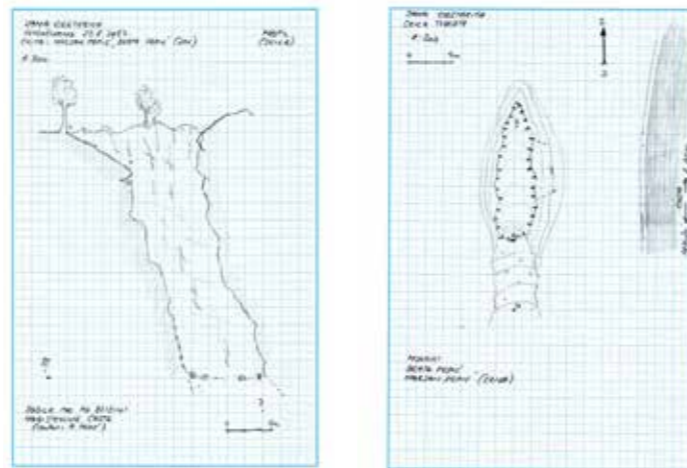
Onda zvoni telefon, javlja se čuvar iz JU Gospić, van radnog vremena. Zahvaljuje na javljanju, drago mu je da netko radi taj teren i pita kad ulazimo u jamu. - *Već smo izašli* -rekoh. Pušioničarski poduhvat br. 2 sada je kompletiran. A ta se gorčina samo pivom može isprati! Još smo malo čavrljali, ponešto i dogovorili (pa i cugu u Gospiću), a onda smo pokupili prnje pa prema Brinju,

na brzinu ručali pa za Karlovac na dane piva. Trebat će doza ljekovitog hmelja i rock and rolla za ovaj tekst u nastajanju. Ako smo i mislili da je u Lici vruće, u Karlovcu je bila pekara. Malo nas je konačno pomazila i sreća pa smo se našli na pravom mjestu u pravo vrijeme... Jedna improvizirana ljudska gajba veličine trafostanice prošla je pokraj nas, a iz nje su -na sveopću radost- dijelili velike količine konzervi orošenog karlovačkog Ledenog. I baš je bilo ledeno, taman koliko treba da ublaži vrućinu i ovaj cjelokupni dan.

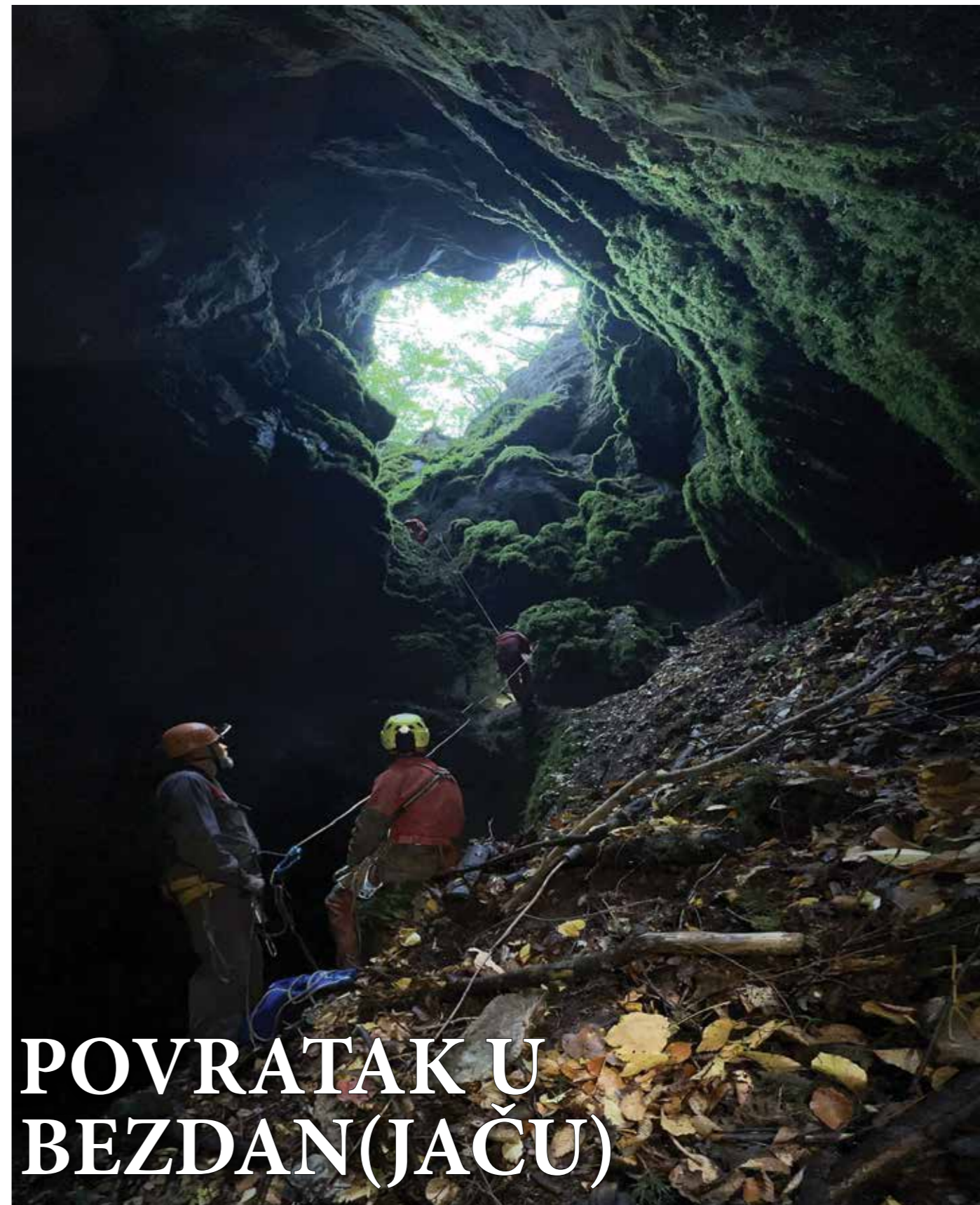
Epilog:

Podnio sam izvješće Pročelnici i arhivarki, sa ispunjenim zapisnikom, skicom i svim potrebnim. Jamu sam još prije prigodno nazvao uzvišenim imenom Cestarica. Ubrzo mailom dobih odgovor: „Odlično, hvala! Pokušat ću organizirati da se to uskoro ode nartat do kraja.“. Do sada se još nismo organizirali, ali sam ja zato kupio nove borere za kamen. Ovoga puta u Lidlu.

Gore: dodatak ozbiljnosti ovom tekstu

Lijevo: pogled sa previsa i dolje: rezignirana fotka za arhivu (raspoloženje će promijeniti radost držanja orošene pive)

POVRATAK U BEZDAN(JAČU)

Ivor Janković^{1,2}

¹Centar za primijenjenu bioantropologiju, Institut za antropologiju, Zagreb

²SO PDS „Velebit“

e-mail: ivor.jankovic@inantro.hr

Fotografije: Dalibor Paar

Kad se spomene pećina Bezdanjača, ili Horvatova špilja (prema planinaru i speleologu Vladimiru Horvatu), svim Velebitašima (ali i speleozima mnogih drugih društava i odsjeka) srce nekako brže zakuca. No istina je da su u njoj bili samo rijetki sretnici (da ne kažemo, naši stariji članovi). Razlozi za to nisu lijenost speleologa (od mjesta gdje se može parkirati pa do jamskog ulaza u Bezdanjaču potrebno je četrdesetak minuta hoda). Ne, razlog zbog kojeg se u Bezdanjaču zadnji puta spuštalo (koliko je meni poznato) godine 1989. godine,

upravo prilikom tadašnje Zagrebačke speleološke škole u organizaciji SO „Velebit“ je Domovinski rat. Bezdanjača naime leži pod Vatinovcem, blizu Vrhovina u Lici, a to je područje tijekom ranih devedesetih godina prošloga stoljeća bilo poprištem burnih zbivanja, što je rezultiralo ostavštinom u vidu raznih minskih naprava. Završetkom Domovinskog rata, nažalost, područje je dobilo odrednicu kao „minski sumnjivo“, što je, iz razumljivih razloga, spriječilo svaki posjet Bezdanjači i drugim objektima u bližoj okolici.

Špilja Bezdanjača otkrivena je 1960. godine, prilikom terenskog pregleda u organizaciji Speleološkog društva Hrvatske, pod vodstvom Vlade Božića iz Speleološkog odsjeka HPD „Željezničar“. Već pri prvom ulasku pronađeni su različiti arheološki nalazi (keramika, ljudske kosti i dr.). Godine 1962. speleolozi SO „Velebit“ pod vodstvom Hrvoja Malinara nastavljaju mapiranje objekta, a arheološki potencijal rezultirao je provođenjem arheoloških istraživanja pod vodstvom Ruže Drechler Bižić, uz sudjelovanje paleontologa Mirka Maleza godine 1965. Tada je sakupljen izrazito važan i broj arheološki i antropološki materijal iz razdoblja srednjeg i kasnog brončanog doba, što je kasnije rezultiralo znanstvenim objavama materijala (vidi literaturu za one koji žele znati više). No, budući da znanost svakim danom sve više napreduje, danas možemo postavljati puno detaljnija pitanja i provesti mnoge nove analize koje su šezdesetih godina prošloga stoljeća spadala u domenu znanstvene fantastike. Tijekom godina, a posebice u posljednje vrijeme, provedena su nova istraživanja na nalazima otkrivenim davne 1965. (uključujući i bioarheološke analize, analize drevne DNA, analize stabilnih izotopa, nova radiometrijska datiranja i dr.). Rezultati su pokazali da Bezdanjača krije još mnoge tajne

koje bi valjalo istražiti, što uključuje i nova terenska istraživanja. Srećom, istovremeno dok su o Bezdanjači sanjali arheolozi i speleolozi, o njenom potencijalu razmišljali su i drugi.

Naš Velebitaš Mladen Plemenčić – Plemec o toj je temi često razgovarao sa gradonačelnikom grada Otočca, gospodinom Goranom Bukovcem, koji je odmah prepoznao velik značaj nalazišta te odigrao ključnu ulogu u daljnjem razvoju našeg malog projekta. Krenuli su razgovori, a potom i sastanci ključnih dionika i zaniteresiranih za dobrobit Bezdanjače. Na njima su uz Plemca i Gorana nazočili rani istraživači Bezdanjače, Vlado Božić – Boltek i Hrvoje Malinar – Joe, a pridružili su nam se i Dubravko Grčević, kustos muzeja Gacke u Otočcu, Dalibor Paar, te drugi zainteresirani za dobrobit i budućnost istraživanja i prezentacije špilje. Tim prigodama imao sam priliku i zadovoljstvo slušati sjećanja tih pionira u posjetama Bezdanjači i saznati mnoge zanimljive detalje koji možda nisu bili zabilježeni u raznim znanstvenim i stručnim objavama. Zaključak je bio jednoglasan – treba krenuti u nova istraživanja! Plemec i Goran svojim su zalaganjem uspjeli ishoditi da se područje, odnosno put do špilje, očisti od mina te dobije potvrda o tome – što je bio nužan preduvjet za daljnje korake (one ka samom nalazištu). I tako, zalaganjem mnogih, napokon su se stvorili uvjeti za ponovni posjet Bezdanjači.

Dana 20. 10. 2023., nakon sastanka u Otočcu, mala ali odlučna grupa uputila se prema objektu naših težnji. Pod vodstvom gospodina Borisa Vašarevića iz Hrvatskih šuma, koji nas je vodio po uskom putu očišćenom od mina, uspjeli smo se na 780 metara nadmorske visine i pod manjim proplankom ugledali vrtaču – ulaz u Bezdanjaču. Ulaz je oblika lijevka i ostavio nam je dvije mogućnosti – postaviti sidrišta na vertikali s južne strane, ili se

odlučiti za spuštanje po sjeverozapadnoj strani, kosinom koja nakon nekoliko desetaka metara prelazi u vertikalu i nakon petnaestak metara spušta na sipar. Budući da je s nama bio i manje iskusan član, odlučili smo se za drugu varijantu ulaska. Ana je postavila sidrište na čvrsto deblu obližnjeg stabla pa drugo i dalje prema vertikali. Nekoliko sidrišta kasnije, sigurno je stajala na siparu i početnoj točki našeg istraživanja. To je sasvim primjereno, jer Ana je jedina od nas već ranije bila u Bezdanjači.

I tako, jedan po jedan, krenuli smo i mi ostali. Sam silazak nije previše zahtjevan (iako je strana koju smo izabrali bila vrlo skliska i blatna), naravno uz korištenje speleoloških tehnika i opreme te nakon završene speleološke škole. No tijekom silaska svima su nam kroz glavu prošla pitanja – kako su drevni posjetioci uspjeli savladati taj silazak (i, barem neki od njih, kasniji povratak) u dubine vatinovačkog podzemlja?

Uz to, umjesto kordura, descendera, krolova, blokera i drugih pomagala, ljudi brončanog doba sa sobom su nosili razne predmete, kao i osobito vrijedan teret – svoje pokojnike (Bezdanjača je u to vrijeme bila mjestom pokapanja – o tome više u navedenoj literaturi). Nemoguće je ne diviti se tim uspjesima drevnih speleologa, i ne razmišljati o mogućim razlozima takvog odnosa prema mrtvima. No vratimo se našem posjetu. Nakon što smo svi sigurno stali na tlo sipara (koliko je to sigurno na siparu moguće), uočili smo dva kraka, odnosno smjera pružanja pećine. Kraći od njih (zapadni) istražili smo za pola sata – to je nastavak strmog sipara koji završava nakon nekoliko desetaka metara. Svuda po siparu uočili smo različite životinjske, ali i ljudske kosti, a na dnu i fragmente prapovijesne keramike.

Vremenski ograničeni (tijekom posjete Bezdanjači Ana me je više puta morala požurivati), odlučili smo obići što je više moguće glavnog (istočnog) pećinskog kanala. Već na prilaznom siparu bilo je jasno da se radi o važnijem dijelu špilje. Čitavo vrijeme silaska nailazili smo na ljudske i životinjske kosti i fragmente keramike. Budući da se naša mala ekipa sastojala od nekoliko arheologa (uz moju malenkost tu su bili Mario Novak sa instituta za antropologiju i Ivan Drnić iz Arheološkog Muzeja u Zagrebu), mora da je naše uzbuđenje oko svakog arheološkog ili antropološkog nalaza ostalim članovima ekipe – Ani Bakšić, Daliboru Paar u Goranu Jurkoviću iz HGSS-a pomalo išlo na živce. Ali što se može – nekako si umišljam da je i njima bilo zanimljivo. U svakom slučaju osim pravog eldorada nalaza za našu stručnu i znanstvenu djelatnost, uzbuđenje je pojačano i činjenicom da je morfologija špilje i njeni ukrasi izuzetne ljepote. Cijelo vrijeme spuštanja i prolaženja špiljskim kanalom čuli su se uzdasi „predivno“, „nevjerojatno“, „kakvi pećinski biseri“, „kakvi saljevi, kakve zavjese“, i slični izrazi divljenja rezultatima prirodnih procesa koji su tisućljećima formirali sve ono što nam Bezdanjača nudi. I tako smo u istraživanju proveli nekoliko sati, ne dostigavši kraj same špilje – došli smo do dijela gdje je potrebno ponovno postaviti manju količinu užadi za sigurno napredovanje – kad se ponovo začuo glas razuma. Ana nas je upozorila da je vrijeme za početak izlaska. Tužni zbog toga, no veseli zbog doživljenog, s čvrstim obeća-

njem za skori povratak, zaputili smo se prema vertikali, ukopčali svoje krolove i blokere te krenuli prema gore. Na platou su nas dočekali pomalo smrznuti Plemac, gospodin Mario Varišić i Dubravko Grčević, kojima smo uzbuđeno preneli svoje dojmove, nakon čega smo se oprezno, prateći razminiran dio puta, spustili do auta, presvukli te otišli na zaslužan obrok u obližnji restoran. Jedno je sigurno, taj izlet bio je tek prvi od mnogih povrataka u Bezdanjaču.

Za one koji žele znati više:

Boljunčić, J., 1991.: Anomalije na gornjim ljuskama zatiljnih kostiju dviju brončanodobnih čovječjih lubanja iz špilje Bezdanjače kod Vrhovina u Lici, Rad HAZU, 458, 131-142.

Boljunčić, J., 1997.: Analiza zatiljne kosti populacije ljudi iz brončanodobne nekropole u špilji Bezdanjači (Hrvatska), Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu, 11/12, 151-163.

Božić, V., 2005.: Još o Bezdanjači pod Vatinovcem, Subterranea Croatica, 5, 36-43.

Brajković, D., Malez, M., Bagi, Č., Kozar, S., Branica, M., Kniewald, G., 1990: Sadržaj olova u ljudskim kostima iz brončanodobne nekropole u špilji Bezdanjači kod Vrhovina (Lika, Hrvatska), RAD JAZU, 449, 11-28.

Carić, M., Tresić Pavičić, D., Mikić, I., Čavka, M., Cvitkušić, B., Janković, I., Toyne, M. J., Novak, M., 2020.: Something old, something new: (Re)analysis and interpretation of three Bronze Age trepanations from Croatia, Anthropologie, LVIII/1, 39-51.

Drechsler-Bižić, R., 1979-80.: Nekropola brončanog doba u pećini Bezdanjači kod Vrhovina, Vjesnik Arheološkog Muzeja u Zagrebu 3s, (XII – XIII), 27-32.

Janković, I., Novak, M., 2019.: Cranial injuries in the Bronze Age sample from Bezdanjača cave, Croatia, American Journal of Physical Anthropology, 168 (S68), 113.

Janković, I., Novak, M., 2021. Zagonetke prošlosti: nalazi iz pećine Bezdanjače kod Vrhovina. U: Janković, I., Drnić, I & Paar, D. (ur.), Arheologija i speleologija: iz tame podzemlja do svjetla spoznaje. Zagreb, Arheološki Muzej u Zagrebu. Str. 65-74.

Janković, I., Novak, M. 2022. Pećina bezdanjača (Horvatova špilja) kod Vrhovina. Subterranea Croatica 20 (33) 2/2022: 50-55.

Lacković, D., 1989. 19. Zagrebačka speleološka škola. Naše Planine, 5-6, 139.

Lazaridis, I. et al. 2022. The Genetic history of the Southern Arc: A Bridge between Wes Asia and Europe, Science, 377, eabm4247 (2022)

Malez, M., 1967. Kvararološka i speleološka istraživanja u 1965. godini, Ljetopis JAZU 72, 405-417.

Malez, M., 1967. Kvararološka i speleološka istraživanja u 1965. godini, Ljetopis JAZU 72, 405-417.

Malez, M., 1973. Prvi ljudi na teritoriju Like. In Gušić, B. (ed.), Lika u prošlosti i sadašnjosti, Historijski arhiv u Karlovcu, 121-130.

Malez, M., 1979 – 1980. Pećina Bezdanjača kod Vrhovina i njezina kvartarna fauna, Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu 3s, (XII – XIII), 1979 – 1980, 1 – 26.

Malez, M., Nikolić, V., 1975. Patološka pojava na prehistorijskoj čovječjoj lubanji iz pećine Bezdanjače u Lici, Rad JAZU 371, 1975, 171 – 179.

Malinar, H., 1976. Bezdanjača pod Vatinovcem ili Horvatova špilja, Naše planine, 2, 21-25.

Malinar, H., 2012. Bezdanjača (Horvatova špilja). Vrijedan brončanodobni arheološki lokalitet u Lici. Speleolog, 60, 89-117.

Malinar, M. 2009. Duh tame: pripovijest iz prapovijesti. Izvori, Zagreb.

Malinar, M., 1998.: Brončanodobni lokalitet špilja Bezdanjača – novi materijal i interpretacija, Opuscula Archaeologica, 22,141-162.

Martinoia, V., Benazzi, S., Carić, M., Radović, S., 2021.: Reconstructing the infant diet of the individuals from the Bronze Age Bezdanjača cave, Croatia (ca. 1430 - 1290 BCE) using stable C and N isotope analysis of dentin collagen, Journal of Bioanthropology, 1, 42-56.

Percač, S., 1992 – 1993.: Morphological characteristics of human lower jaws of the Eneolithic population of the Bezdanjača cave (Croatia), Rad HAZU, 463, 81-90.

Sliepčević, A., Srdoč, D., 1979 – 1980. Određivanje starosti uzoraka drveta i sige iz špilje Bezdanjače, Vjesnik Arheološkog Muzeja u Zagrebu 3s, (XII – XIII), 79-85.

Zavodny, E., Culleton, B.J., McClure, S.B., Kennett, D.J., Balen, J., 2017: Minimizing risk on the margins: Insights on Iron Age agriculture from stable isotope analyses in central Croatia, Journal of Anthropological Archaeology, 48, 250-261.

ŠEZDESET DVA SLOVA

Marijan Čepelak Maligan

SO PDS Velebit
(Tekst i fotografije)

Svaka smrt ima svoj uzrok, a tih uzroka je bezbroj. Kao i vrsta smrti. Nema mjesta na svijetu gdje se ne događaju, mogu biti slične, ali nikada nisu sasvim iste. Neponovljive su, ne samo za osobu koju zadese, nego i za one bližnje, roditelje i prijatelje, kojima ostavljaju tugu i sjećanje. Vrlo često i osjećaj nepravde od strane sudbine, kao i ono neodgovorivo pitanje: zašto? Traženje razloga, odgovornosti, ili čak krivnje, polako se gubi u sjećanju. Ali ne i lik drage osobe koju je zadesila smrt, oslobođen detalja postaje na neki način vredniji i ljepši. U međuvremenu, ako imamo sreću živjeti dugo, stičemo nova iskustva o smrti naših poznanika, prijatelja i onih najbližih. Uvijek su teška i bolna, ali na neki način doprinose pomirenju s neizbježnom sudbinom koja nas čeka.

U djelatnostima planinarstva, dakle u prirodnom okruženju, a najviše planinskom, događaju se nesreće raznih vrsta, koliko god ih se nastoji izbjeći. Onih smrtnih je znatno manje, ali uvijek ih ima. Zbog relativne rijetkosti, za široku javnost su pomalo čudne. Naprotiv i nažalost, a upravo zbog brojnosti slučajeva, smrtno nesreće u prometu su neka vrsta normale i neizbježnosti. O ratnim sukobima da i ne govorimo, u njima se svijet doživljava na drugi način i drugačija su mjerila.

Moje iskustvo kao neposrednog promatrača smrtno nesreće u planini svodi se na tri slučaja u razmaku od samo nekoliko godina. Prvo iskustvo je bilo u Dolomitima, pokraj planinarske kuće Rifugio Lavaredo. Nismo imali sreću s vremenom, prvo je udario grad i zabijelio okolinu šatora, a onda je jaki dugotrajni pljusak podigao razinu vode na tlu. Šatori su promoćili odozdo, a moj koji je bio malo viši i prostraniji ipak je služio kao utočište za nas petoricu. Čučali smo ili sjedili na ruksacima, a cerada, impregnirana otopinom burow tableta, nije se smjela taknuti da ne prokapa. Stanko Gilić je bio na otvorenom ulazu šatora i u jednom času je obavijestio da dvojica penjača trče niz veliku padinu ispod stijena koju čine Cima Piccola, Cima Frida i Cima Piccolissima. Jasno je bilo da ih je nevolja zahvatilo pri silazu nakon uspona kroz neki smjer. Dojam je bio: o, imaju sreću, sad će se ugrijati u šatoru. I zaista, uletili su ubrzo u svoj, vrlo prostran šator pedesetak metara od našeg. Ali jaka kiša nije prestajala, neudobno sjedenje u šatoru se otegnulo. A onda u jednom času,

samo se čuo Stankov uzvik iznenađenja koje ne sluti na dobro. Naime, vidio je kako se pokreće veliki kamen sa svog mjesta visoko gore na padini. Podnožje mu je podlokala voda, a kako je bio okruglast, koturao se i dobivao na brzini. Na neravnini sipara počeo je odskakivati u sve dužim razmacima. Zadnji doticaj s tlom bio je deset metara prije šatora spomenutih penjača, zatim pad upravo na njihov šator, pa još jedan dugi skok od petnaest metara na neki automobil. To je umirilo kamenu gromadu od oko dva metra u promjeru koja je ostala na zdrobljenom željezu. Šator penjača izgledao je kao velika prostirka na plaži. Iz svih šatora sjurili smo se da pomognemo, neki su rastrgali platno, a ispod tijela u vrećama za spavanje, krv ... Odron pristupne ceste odužio je dolazak ambulantijskih kola. Nismo više bili u šatorima, nego u kući. Onda smo u tom sumornom raspoloženju počeli piti pivo. Ono u sramotno malim bočicama od 25 cl! Kad smo njima u gustom slaganju ispunili površinu stola, došao je domar i poklonio nam litru grape. Tu smo podijelili sa svima, a tmurno raspoloženje se malo razbistrilo, kao i nebo drugog jutra. Dodatni apsurd ovog događaja je činjenica da je automobil na koji je pao kamen bio vlasništvo stradalih penjača. Ta olupina je još i danas ispod tog kamena. Nakon par godina su ju pokušali zatrpati, ali kiša ispire i uskoro se opet vidjela na lijepoj tratinji među šatorima. Moje sjećanje nije isprano.

Godinu-dvije kasnije, u Paklenici, novo viđenje smrti. Iz tada još ne ispenjanog Brida Klina u Aniča kuku, gledajući odozgo, kao da je na dlanu. Za prvosvibanjske praznike po prekrasnom vremenu napredovali smo prvenstvenim smjerom započetim ranije. Već smo dosegli prostor stijene iznad prve jako prevjesne dužine i velikog stropa, pa napredovali polako po umjereno prevjesnom bridu. Borislav Aleraj i ja. Tog jutra jedan penjački navez započeo je uspon smjerom Klin, malo udesno od našeg. Krenuli su vrlo rano i dostigli brzo gornju polovicu smjera.

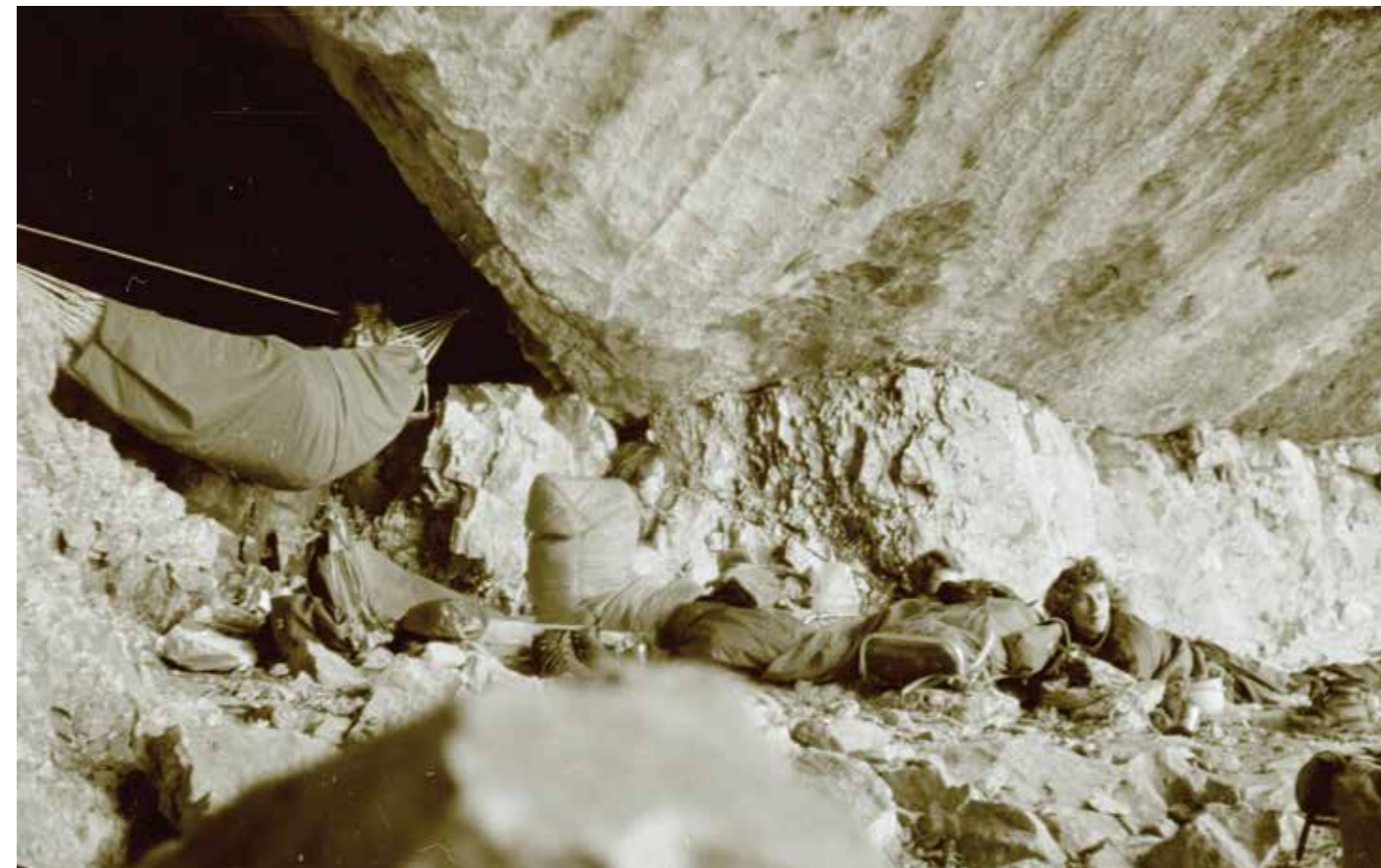
Na Mrežnici – sa izleta speleološke škole u Mijatovu jamu 24. ožujka 1974. S lijeva na desno: Stryder Natting, Jadranka Stojanovski – Jaca (stoji), Boško Stanić i Gordana Keba (sjede), Leslie Natting (fotografira) i ? (ne znam ime tog školarca).

A dolje, na ulazu u Mosoraški smjer pojavio se par penjača i bez žurbe pripremao za uspon. U jednom času začuo se onaj zlokobni zvuk pada kamena koji ne dotiče stijenu. Ovisi o obliku i veličini. Ovaj je bio velik, izdužen i nepravilan, a zvuk kao neko frktanje sa sve višim frekvencijama zbog ubrzanja u slobodnom padu. Sve to u par sekundi završava jakim praskom. Kamen je udario u stijenu samo par metara iznad ulaza u Mosoraški smjer gdje je prvi od dva penjača upravo započinjao uspon. Sekundu prije stajali su jedan uz drugog, a nakon kobnog praska ležali nepomično i malo razdvojeni, ali i dalje povezani raspletenim užetom. I više nego užetom. Nesreća je isti čas primjećena iz Anića luke, pokrenula se grupa spašavatelja, ali nažalost samo da pokupi mrtva tijela. A mi smo započeli spuštanje, nije bio potreban dogovor o tome. Naš izraz sućuti i poštovanja prema nepoznatim penjačima, Mariborčanima, što smo saznali kasnije. I dok smo bez žurbe vršili pripreme za nimalo jednostavan silaz, a spašavatelji pripremali transport mrtvih tijela, jedan drugi navez mladih penjača (također iz Maribora) upravo je došao na mjesto nesreće i odmah započeo uspon Mosoraškim smjerom, kao da se ništa nije dogodilo. Eto, ima nas svakakvih. A drugi dan smo proveli na livadama Jurlina prepunih divljih sunovrata s našim djevojkama. Dva sasvim različita sjećanja u bliskom dodiru.

Treći slučaj smrti u planini kojem sam nazočio zbilo se 30. ožujka 1974. kod špilje Hajdova hiža u Gorskom Kotaru. Bio je to četvrti, ujedno i završni izlet četvrte speleološke škole u organizaciji Speleološkog odsjeka Planinarskog društva Sveučilišta „Velebit“. Godine 1971. sazrela je misao o potrebi sustavnog podučavanja novopridošlih članova kao oblika pomlađivanja i održavanja našeg speleološkog odsjeka. Tako da su po prvi put povremene vježbe upotrebe speleološke tehnike i drugih planinarskih vještina, a koje su se najčešće izvodile u proljetno

Bivak kod Hajdove hiže – 31. ožujka 1974. (vjerojatno je snimljeno ujutro nakon nesretnog događaja. Isto vrijedi i za slijedeću sliku.

vrijeme već godinama ranije, organizirale u kratki niz od nekoliko nedjelja. Tome je dano ime „škola“, u početku s pridjevom „velebitaška“, a kasnije zbog širine utjecaja i važnosti „zagrebačka“. Već iduće godine ta druga škola bila je bolje organizirana i dopunjena teoretskim dijelom podučavanja jednom tjedno u prostorijama Društva. Pet izleta vikendom uz tematska predavanja srijedom, pokazalo se kao najbolji oblik takve škole koji se slijedi već pedeset tri godine uzastopno. U tim prvim godinama se trebalo itekako potruditi da se obavijesti i osigura što veći broj zainteresiranih polaznika, a ti su bili uglavnom iz viših razreda srednjih škola i fakulteta. Kako u Zagreb dolaze studirati i mladi ljudi iz manjih gradova, šarolikost polaznika bila je posljedica s pozitivnim učinkom, prije svega u smislu popularnosti speleologije diljem Hrvatske. Tako je na tu četvrtu speleološku školu došla i Gordana Keba iz Pule, vjerojatno privučena plakatom kakvima smo najavljivali školu po svim fakultetima.

Nije speleologija jedini motiv zbog kojeg se netko prijavljuje u speleološku školu, niti alpinizam za alpinističku, niti planinarstvo za planinarsku. Mladi ljudi se žele družiti, upoznavati, otkrivati puno toga. U tom rasponu života toliko toga se nudi, toliko toga prihvaća i toliko toga odbacuje u daljnjem traženju. Puno ovisi o sklonostima, o karakteru pojedinca, o mogućnostima, o općim prilikama, kao i slučajnostima, jer jedno je karma s kojom smo rođeni i koja nas nevidljivo usmjerava na ovo ili ono, a drugo nepredvidiva sudbina. Za završni izlet škole uvijek se birao neki veći speleološki objekt i dvodnevni izlet, kako bi školarci naučili nešto i o bivanjanju. Hajdova hiža pruža takve mogućnosti. U njoj smo istraživali već više godina ranije, a jednom prilikom smo otkrili puno manju špilju koja je smještena desno od ulaza u Hajdovu hižu, a unutar velikog amfiteatra pod prevjesnom liticom. Njen ulaz nije vidljiv, stoga nije bila otkrivena ranije. Neobičnost je da na drugom kraju, na stotinjak metara razmaka, ima drugi mali ulaz, što je ustvari izlaz na horizontalnu policu u strmoj stijeni. Polica je prohodna bez osiguravanja užetom i po njoj se nakon pedesetak metara dolazi do vrlo široke polušpilje. Neki dijelovi staze kojom se pristupa Hajdovoj hiži, a koja je

Bivak kod Hajdove hiže – Mjesto s kojeg je pala Gordana nalazi se samo par metara iza mjesta s kojeg je snimljena ova fotografija.

markirana kao planinarski put, teži su i opasniji od ove police. Hajdova hiža ima strujanje zraka koje pogoduje zamrzavanju ulaznog dijela u zimsko vrijeme i do sto metara u unutrašnjost. Nije pogodna za bivak, a niti ispred ulaza nema ravne površine. Naprotiv, spomenuta polušpilja je vrlo prostrana i natkrivena prevjesnom stijenom, pruža dobro mjesto za bivanjanje većeg broja ljudi, a nađe se tamo i drva za vatru. Još samo fali izvor pitke vode.

Pristizali smo u prostor te polušpilje u rastegnutoj koloni i bez žurbe. Neki su već odložili naprtnjače, tražili najbolji smještaj... A onda iz smjera onih koji dolaze povici iznenađenja, zaprepaštenja i straha. Netko je pao na zadnjim metrima pristupne police, tamo gdje je malo „odgrizena“ vodama koje se slijevaju niz stijenu. Od tog mjesta na dolje otvara se žljebina, u početku blaga, a dalje sve izrazitija. I sa jednim stjenovitim pragom pedesetak metara niže. Na tom početku je Gordana krivo zakoračila, ili stala na nešto nestabilno, ili se nije u tom času pridržavala, ili joj je nešto odvrtilo pažnju, ili se naglo osjetila slabom... Kako god bilo, pala je naglavačke, a naprtnjača ju je zavrtila u istom smjeru okreta. To je onaj najgori, jer raširenih udova još je moguće zaustavljanje na strmini, ali ne kad se tijelo počne koturati bez ikakve kontrole. Brzina se povećala, a na onom stjenovitom pragu vjerojatno je uslijedio kobni udar glavom o kamen. Stotinjak metara niže od tog praga se zaustavila na blažoj kosini. Tu smo ju našli svi mi koji smo gotovo istovremeno s njenim padom potrcali od polušpilje prema dolje, neposredno uz žljebinu, po istom nagibu padine. Nisu svi potrcali u isto vrijeme, tako da su oni kasniji srušili poneki kamen na one prve. Jedan takav kamen pogodio je u koljeno i teško ozlijedio školarca Strydera Nuttinga.* Gordanu smo zatekli bez svijesti i odmah započeli pripreme za transport u dolinu. Među nama je bilo pripadnika Gorske službe spašavanja, koji su vrlo stručno izveli zbrinjavanje nesrećene,

izradu improviziranih nosila i transport u dolinu. Netko je otišao do najbližeg sela u dolini Kupe da obavijesti službu prve pomoći. Do prvog telefona, jer tada nije bilo mobilnih. Za to vrijeme nastavljao se transport unesrećene koja nije ni u jednom času izlazila iz stanja kome. Ali još uvijek je bila živa, kao i nada da će se povratiti. Željko Filipović, pročelnik Speleološkog odsjeka i tada još pripravnik u Gorskoj službi spašavanja, pratio je ambulanta kola s Gordanom do bolnice u Rijeci, gdje je ona preminula tijekom noći. Željko Filipović – Željac preuzeo je na sebe još jednu tešku ulogu: javiti osobno roditeljima Gordane u Puli vijest o smrti njihove kćeri. Mi ostali nismo imali nikakvo saznanje o sudbini Gordane nakon što su ju odvezla kola Hitne pomoći. Vratili smo se u polušpilju na bivak, s nadom da će se Gordana oporaviti. Drugi dan, u nedjelju, završili smo program škole, vrlo skraćen i pod pritiskom sumornih misli vratili se u Zagreb vlakom iz Delnica. Vijest o smrti Gordane saznali smo u ponedjeljak, samo neki, a većina tek u srijedu na redovnom sastanku Speleološkog odsjeka. Tada nije bilo e-maila, niti mobilnih telefona, vijesti su se širile puno sporije nego danas. Ali, na ovaj ili onaj način uvijek nas dostignu, osobito one loše.

Aktivnost članova Speleološkog odsjeka se nastavila, prividno kao da se nije ništa dogodilo. To je neka vrsta obrane, ali i odavanje počasti stradalima. Kao neka poruka: nastavljamo naš zajednički put, idemo dalje unatoč i usprkos svemu. Tako je bilo u svim ostalim smrtnim slučajevima, i prije i poslije ovog. Ali pamtimo i obilježavamo. Spomen pločom, imenom našeg planinarskog skloništa, imenom nekog smjera, imenom neke špilje ili jame, tekstovima, stihovima, pričama uz vatru... Kaže se: ljudi žive dok postoji sjećanje na njih.

Grupa Velebitaša pokraj spomen ploče i izlaza iz Hajdove hiže gornje, 20. svibnja 1979. S lijeva na desno: Želimir Mazura – Morž (drži kitu cvijeća), Ive Crljenak (stoji otraga), Damir Prelovec – Prelo (sjedi), Jadranka Stojanovski – Jaca (stoji), Tatjana Bakran (ispred grupe, sjedi). Ovo je jedna od najboljih fotografija koja grafički opisuje događaj.

Za sjećanje na Gordanu dali smo izraditi spomen-ploču. Kao i uvijek do tada pa i kasnije, bili smo financijski ograničeni. Ali doslovno (nikad bolje rečeno), jer svako uklesano slovo ima svoju cijenu. Tako je ispalo da možemo platiti najviše šezdeset dva slova. Morali smo isključiti čak i točku iza godine, jer i ona slovi kao slovo. Ja sam napisao tekst i zamislio oblik, profesionalci su isklesali, a Željac je sam 14. srpnja iste godine postavio spomen-ploču na stijenu, odmah iznad izlaza iz Hajdove hiže gornje na policu. Pet godina kasnije, 19. svibnja 1979. zabili smo i penjački klin u pukotinu pokraj ploče, da bi se u njegovu ušicu mogao smjestiti stručak cvijeća. Bio sam više puta na tom mjestu. Ljepota i posebnost okoline isprepliće se sa sjećanjima koja više nisu tužna, već samo sjetna i draga.

Marijan Čepelak – Maligan, 4. lipnja 2023.

* Stryder Natting i njegova supruga Leslie Natting bili su kratkotrajno članovi našeg speleološkog odsjeka. Nakon ozljede koljena i par mjeseci bolovanja, nije nastavio neku aktivnost u našem društvu. To mu nije bila prva nesreća, niti ona najteža. Par godina prije, u Vijetnamu, bio je jedini preživjeli od sedmorice u padu helikoptera nakon što je taj bio pogoden projektilom. Kako je sjedio na otvorenim vratima, ispao je prije no što je helikopter eksplodirao. Tako se izvukao iz rata, ali uz izvjesne uvjete. Dobio je stipendiju za studij geografije u Zagrebu, pod uvjetom da javlja o raznim događajima, o tome što se piše, što se govori, što ljudi misle i slično. Američke državne službe prikupljaju takve podatke po čitavom svijetu. To je sasvim legalno i on to nije tajio. A od nas je imao što čuti! Služio se hrvatskim jezikom prilično dobro, bio je odličan gitarist, naučio je čak i velebitaške pjesme. Bili smo u vezi, ali njihov trag se izgubio idućih godina negdje između Oregona i Aljaske.

PLANINE

Velebitaška pjesmarica
Branimir Špoljarić – Žliga i Zlatko Čorak – Čorko

Jednom sam imao ljubavi dvje:
Planine, planine i tebe.
A onda si od mene otišla ti
I ostale su samo te planine.

Pripjev:

Planine, planine vi najljepši kraj
Za me ste raj, najljepši kraj.
Planine, planine i samo planine,
U vedrom srcu pjevaju planine.
I Sunca sjaj je uvijek taj
Što ljepšim čini planinski kraj.
Za me će znaj, zemaljski raj
Zauvijek biti planinski kraj.

Zar ne vidiš bol u srcu planina,
To one sa mnom tuguju za tobom.
A lišće još šušti i plače u zoru,
Od suza su vlažne planine.

Pripjev:

Planine, planine...

Ja lutam po njima, ne nalazim sebe.
Izgubljen sam ja i planine.
I živim u nadi da jednom ćeš ti
Poći sa mnom opet u planine.

SKRIVENE TAJNE DOMA PERMANI

Marina Grandić
SO PDS Velebit

Fotografije: Sergej Drechsler, Lovel Kukuljan, Pavao Cajzek,
Sarah Klesin, Borna Boban, Valentina Klecijan Dima Bass,
arhiva VUS i SU Estavela

Dom Permani bilo je kulturno mjesto za koje su svi Riječani znali. Tamo se fino jelo, tamo se slavilo, maškarakalo i obavezno zaustavljalo nakon obavljenog šopinga u Trstu. Dom je ugostio mnoge estradne zvijezde, od Olivera Dragojevića, Doris Dragović i Jasne Zlokić, do Miše Kovača i grupe ProArte. O domu su ispejvane pjesme pa tako i domaći "evergreen" grupe Kolaž čiji refren zvuči ovako: „Va Permani ću poći Esteru molit, da još mi da pijači aš ću joj se razbit, a ona će mi reći ča opet si pijan, ma mali hodi doma da ti kacot ne dan“. Danas takva slika doma živi samo u sjećanjima naših starih jer ono što je od doma ostalo zapuštena je i devastirana zgrada koja se pomalo sve više urušava. Jedino što je preživjelo nakon desetljeća fešti su prostorije Mjesnog odbora Pužev Komun, mala trgovinica i ogromna količina otpada u obližnjoj jami. Tragove slavne prošlosti ipak nije progutao crni mrak podzemlja, već upravo suprotno - ostali su očuvani. Zbog stalnih mikroklimatskih uvjeta u podzemlju gdje se razgradnja odvija mnogostruko sporije nego na površini, konzervirane su sve te popijene čaše i boce s davnih „tanaca“ (naziv za plesnjak „po domaći“) i fešti te je jama na neki način postala muzej povijesti Doma Permani. No sama jama ima i svoju zanimljivu povijest i značaj za koje zasigurno nisu znali oni koju su se odlučili na ovu vrstu očuvanja prošlosti. Zato smo mi tu da ispričamo i ovu manje poznatu priču o drugom najduljem speleološkom objektu s područja Kastavštine.

Velika špilja u Permanima, narodu poznatija kao Jama na Puharevom, prvi puta je istražena još davne 1921. godine od strane riječkih speleologa iz tadašnjeg Club Alpino Fiumano koji su istražili prvih 230 m ove špilje. Daljnja istraživanja ove špilje potaknuta su od strane novinara. Naime, Milan Vucković i Nikola Polak, novinari tadašnjeg zagrebačkog tjednika VUS (Vjesnik u srijedu) u proljeće 1960. došli su do bilješki nekog njemačkog inženjera koji je početkom 20. st. boravio u Kastavštini te

Dom Permani danas (Sergej Drechsler)

"Otkopavanje prolaza, licem okrenut Duško Muzikant."
(Arhivska fotografija: Pavao Cajzek)

Sarah Klesin

Unutrašnjost Jame u Puharevom (Sarah Klesin)

Unutrašnjost Jame u Puharevom (Borna Boban)

zabilježio dvije legende. Prema jednoj su navodno nekada u Kastavštini živjeli druidi, potomci stare keltske sekte, koji su podzemnim prolazima prešli na otok Cres kako bi izbjegli istrebljenje koje im je prijetilo. Druga legenda govori o Napoleonoj vojsci koja je, vraćajući se nakon poraza 1813. iz Rusije, zaglavila u nekoj špilji na području Učke dok su pokušavali iz Kastavštine doći do Limskog kanala gdje ih je trebala dočekati njihova mornarica. Novinari, u želji da pronađu ostatke Druida ili Napoleonove vojske, u suradnji sa zagrebačkim speleolozima pokrenuli su speleološka istraživanja ovog područja pa su tako posjetili i Jamu na Puharevom te o svom poduhvatu napisali članak. Vlado Božić (Boltek) je tom prilikom pronašao prolaz u bočni kanal pa je tako duljina objekta gotovo udvostručena i ona danas iznosi čak 402 m. O smeću niti glasa...

Gotovo 40 godina kasnije članovi Speleološke udruge Estavela kopajući po podacima dolaze do saznanja o špilji te se vraćaju u Jamu na Puharevom 1998. Tada istraživače dočekuje novo iznenađenje. To nažalost, kao što vjerojatno možete pretpostaviti, nisu tragovi Napoleonove vojske niti druida, već ogromna

količina smeća koja je jedan vertikalni ulaz, kroz koji su se u prošlosti mogli spustiti samo speleolozi, pretvorila u ulaz u koji se jednostavno može spustiti bez opreme. Također, smeće u obliku smjese istrunulog kokošjeg perja zapriječilo je prolaz u bočni kanal koji je otkrio Boltek pa su za nastavak istraživanja speleolozi prvo morali ukloniti taj gadni čep (popularno nazvan „kokošje prkno“) koji je nažalost i dan danas, 25 godina poslije, još uvijek prisutan. Međutim, kad se odmaknemo od ulaza i smeća, u jami nalazimo predivne dvorane i špiljske formacije, od stalagmita visokog skoro 2,5 m, manjeg jezercica, do mliječno bijelog salijeva kojem su istraživači dali naziv Mliječni put. Upravo zbog očuvanosti i ljepota špiljskih oblika, te zbog prohodnosti špilje za osobe koje se ne bave speleologijom, kao i jednostavnog prilaza, može se govoriti i o potencijalu za turističko iskorištavanje ove špilje u budućnosti, ali za to je prvo potrebno otkloniti otpad iz ulaznog dijela. Tu nastupa hvale vrijedna Inicijativa Čisto podzemlje, rezultat dugogodišnjeg truda i zalaganja mnogih, no u prvom redu entuzijasta Ruđera Novaka koji je problem onečišćenog podzemlja podigao na jednu sasvim drugu razinu, koristeći pritom sve svoje uloge i resurse. Međutim,

ono što je zasigurno puno važnije, osmislio je i napravio ključne korake u rješavanju ovog problema. Ovo je jedna od rijetkih stvari u kojoj mi Hrvati prednjačimo pred ostalima jer niti jedna država danas nema tako organizirani sustav sanacije onečišćenog podzemlja. Prvi korak Inicijative bio je kreiranje baze podataka. Trenutno je u bazi 978 onečišćenih speleoloških objekata, od čega je 120 objekta već očišćeno. Drugi korak Inicijative bio je pronalaznje resursa, odnosno sponzora, koji bi cijelu priču zakotrljali, promovirali i tako pobudili svijest građana o ovoj problematici. LIDL tako već četvrtu godinu zaredom sponzorira akcije čišćenja jama koje mogu provoditi samo za to obučeni pojedinci - speleolozi. Inicijativa je do danas za svoje djelovanje dobila nekoliko priznanja, a kroz suradnju s državnim institucijama ušla je u plan gospodarenja otpadom, državne GIS baze podataka, a od 2019. i u program nastave u srednjim školama. Svjesni činjenice da je gotovo nemoguće očistiti toliku količinu smeća koju su pojedinci u stanju odložiti u jame, u novije vrijeme inicijativa se više preusmjerila na edukaciju pučanstva s ciljem sprečavanja daljnjeg zagađenja. Ovu jesen započeo je pilot projekt pod nazivom „Ambasadori Čistog podzemlja“ u sklopu kojeg se održavaju zanimljiva predavanja djeci u osnovnim školama, no to je već tema za zasebni članak. Mnogo važnija je činjenica to da time priča ne staje te se konstantno pokušavaju pronaći načini da se ideja o zaštiti podzemlja održi živom.

No zbog čega je uopće važno održati ovu priču živom? Zar nije da bačeni otpad samo ostane tamo zarobljen vječno? Nažalost, odbačeno smeće ne ostane zaključano u podzemlju, već ugrožava naše izvore pitke vode, a time izravno i nas i naše zdravlje. Za početak, važno je razumjeti to da speleološki objekti nastaju pod utjecajem vode koja se s površine procjeđuje u podzemlje, odnosno pronalazi svoj prirodni put u podzemne tokove. Ako uzmemo u obzir da se u Hrvatskoj čak 70 % vode crpi iz podzemlja, bacanjem smeća u speleološke objekte mi na neki način ubacujemo zagađenje u vodu koju pijemo. Ukratko, ono što bacimo zateći će se u nekom obliku u čaši vode na našem stolu. Druga stvar koju je također važno razumjeti jest to da je podzemlje dom velikom broju podzemnih bića. Danas je opisano oko 500-tinjak vrsta, a neka pretpostavka je da je hrvatski krš dom za više od 1000 vrsta. Od dosada otkrivenih vrsta čak 70

posto vrsta su endemi (odnosno žive samo na usko ograničenom području). Broj stručnjaka koji su osposobljeni da mogu provesti istraživanja u podzemlju jako je mali pa se nove vrste konstantno otkrivaju i opisuju. Jedan takav primjerak špiljskog pauka pronađen je 1990.-ih godina baš u Jami na Puharevom, a njegov je opstanak nedvojbno ugrožen otpadom. Pauk nije pronađen u kasnijim istraživanjima, ali, eto, nadamo se da se samo krije negdje među kamenjem, da ovaj otpad nije doveo do poremećaja ekološke ravnoteže i njegovog istrebljenja.

Valentina Kocijan

Borna Boban

U sklopu Inicijative Čisto podzemlje u subotu 18.3.2023. organizirana je akcija čišćenja jame s početka ove priče. Ovo je također bila prilika kada je došao i službeni fotograf LIDL-a da ovdjekovječi jedan nama posebno važan trenutak – odobrenje donacija za još jednu godinu. Znajući da su u pitanju desetljeća sustavnog odlaganja otpada u ovom objektu, a motivirani snažnom željom da zbog njezine povijesti i značaja pokušamo spasiti ovu jamu za buduće naraštaje, dvije speleološke udruge (SUE i SOV) udružile su svoje snage i organizirale zajedničku akciju čišćenja. Tako se te sunčane subote okupilo 36 sudionika iz tri speleološke udruge (SOV, SUE, SOŽ) koji su prvo uz pomoć specijalizirane i skupocjene opreme složili sisteme za izvlačenje otpada. Nakon toga uslijedilo je marljivo čišćenje do sumraka, dok je dio ekipe pripremao slastan obrok, vege lacto gluten free varivo, s kobasicama i kruhom sa strane. Tijekom akcije ponestalo nam je mjesta za odlaganje smeća jer smo ubrzo napunili dva velika kontejnera od 5 kubika pa smo od komunalnog društva pribavili dodatne jutene vreće od 3.5 kubika. Do kraja akcije napunili smo još dodatnih 5 takvih vreća i sveukupno izvukli otprilike 22 kubika smeća, najviše čaša i stakla koje nam je i rasparalo nekoliko naših vreća za izvlačenje. Uz sveprisutno staklo i plastiku pronašli smo bicikl, lutku, štikle, kišobrane, ali i staru kazetu Jasne Zlokic koja je nekada davno i zapjevala u Domu Permani. Zapjevali smo i mi Skitnicu, skoro pola stoljeća kasnije na istom mjestu, ali na nešto drugačijoj pozornici – izmiješanoj zemlji i smeću.

Priča o zagađenom podzemlju, koliko god je tužna i zgražavajuća, utoliko je i prelijepa jer se zahvaljujući Inicijativi Čisto podzemlje rade konkretni koraci – podzemlje se čisti od nagomilanog otpada. Iako speleolozi često ne mogu ostati u potpunosti ravnodušni dok se valjaju u tuđem smeću, oni nisu podzemni policajci koji će upirati prstom na one koji su smeće bacali. Svjesni smo da do unazad nekoliko desetljeća mnoga sela nisu imala organiziran odvoz otpada pa su se mještani iz neznanja rješavali otpada najjednostavnijim mogućim načinom. Svjesni smo da smo mi jedini koji imaju znanja i vještine potrebne da se otpad iz podzemlja sanira. Svjesni smo da smo tu da popravimo pogreške, da jednoj tužnoj priči damo sretan završetak, a više od svega zahvalni smo što ne živimo u

okvirima što je moje i što je tvoje smeće. Zahvalni smo na tom drugačijem pogledu na problematiku i shvaćanju da smo mi kao i sva živa bića jedno - jedinstveni ekosustav naše planete.

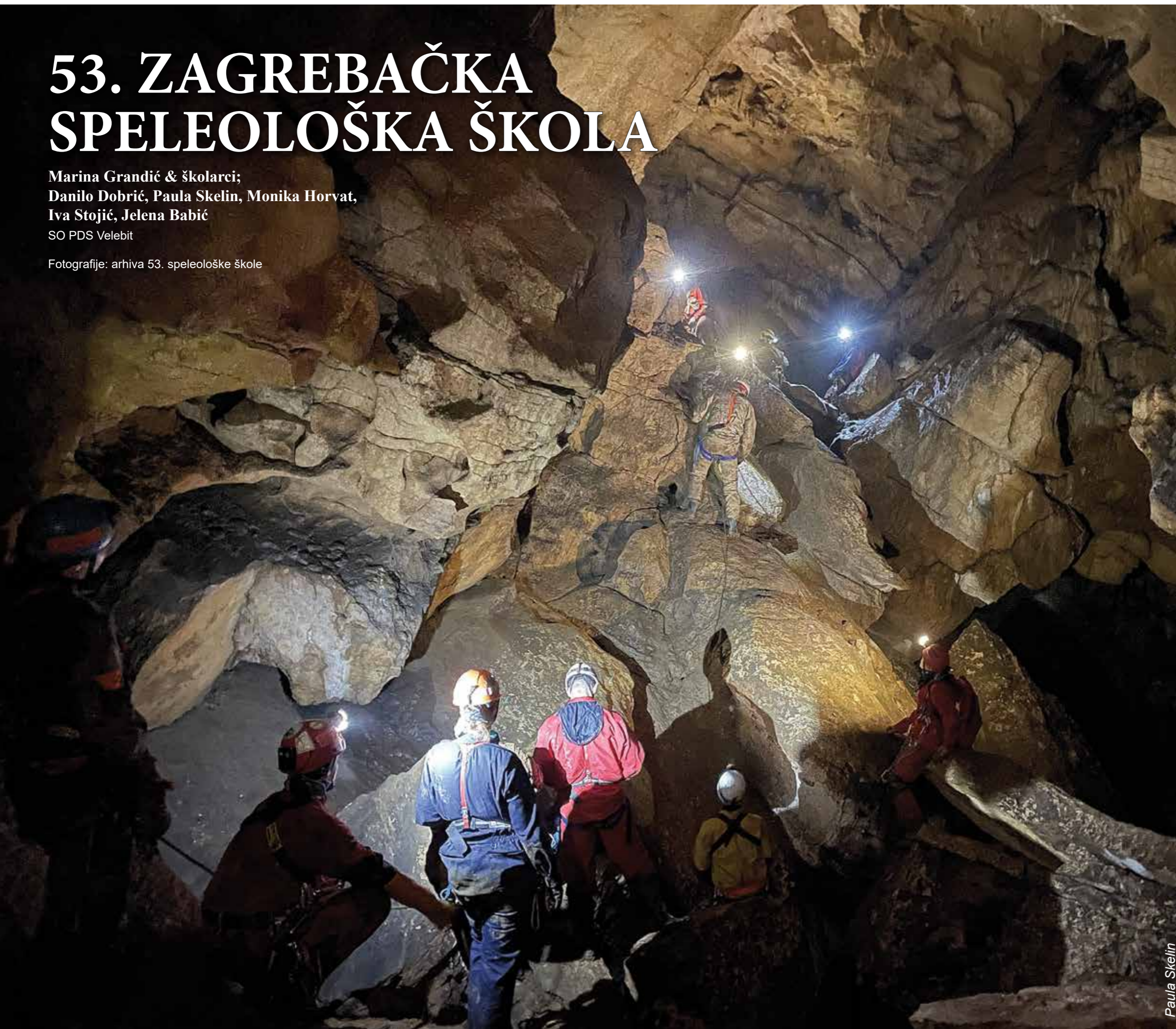
Zahvaljujemo se Javnoj ustanovi "Priroda" na pomoći i podršci, te Općini Matulji koja je osigurala postavljanje kontejnera i odvoz i zbrinjavanje otpada, te nam omogućila korištenje prostorija Mjesnog odbora "Pužev komun".

53. ZAGREBAČKA SPELEOLOŠKA ŠKOLA

Marina Grandić & školarci;
Danilo Dobrić, Paula Skelin, Monika Horvat,
Iva Stojić, Jelena Babić
SO PDS Velebit

Fotografije: arhiva 53. speleološke škole

Tražiš avanturu koja će razbiti tvoju svakidašnjicu i pružiti ti nezaboravno iskustvo?

Želiš li saznati kakav je osjećaj hodati mjestima na koja ljudska noga još nije kročila?

Želiš li vidjeti prelijepa mjesta koja su nevidljiva običnom puku? Ako je tvoj odgovor DA, onda je pravo vrijeme da upišeš 53. speleološku školu i postaneš istraživač podzemnih prostranstva, jer su podzemlje i podmorje su još jedina neistražena mjesta na našoj planeti!

Tim motivirajućim oglasom na našim web stranicama započelo još jedno poglavlje u više od pola stoljeća staroj Zagrebačkoj speleološkoj školi, a ova je bila -kako je i navedeno- pedeset i treća po redu! Kada bi ove godine tumačili kroz ljudski život, naša dama uvrstila bi se u kategoriju starijih građana. Ali nije tako! Ponajviše zbog mladane ekipe avanturista koja se svake godine odluči napraviti jedan iskorak u svom životu koji će im otvoriti neke nove poglede na svijet, stvoriti nova prijateljstva, otkriti smisao druženja i povjerenja u kolegu u podzemlju, a u nekima od njih probuditi onaj iskonski istraživački duh za koji nisu ni znali da ga posjeduju. To je dobro opisala "novopečena" speleološka pripravnica i velebitašica Jelena Babić; "... preskočili smo jednu osobnu stepenicu. Speleološka nije samo škola gdje smo postali speleolozi pripravnici, ovo je više od toga, ovo je bogat život ljudi, prihvaćanja sebe, drugih i zajedno s prirodom i tim mračnim i predivnim svijetom činimo jednu lijepu i zanimljivu priču koja će trajati."

I ova škola bila je popunjena "do čepa", kao i uvijek ostao je jedan veći broj onih koji su zakasnili sa prijavom iz tko zna kojih razloga pa su tako čekali svoj upad u nadi da će netko od prijavljenih odustati prije nego okusi svoj prvi izlet.

Voditeljica 53. škole bila je Marina Grandić i svoju školicu odvela je od početka do kraja bez nekih većih problema. Već tradicionalno škola je podjeljena na predavanja srijedom i izlete vikendima, započela je 22. ožujka i trajala do 3. svibnja 2023. Vježbe su započele na Žici pa na sljemenskom Zrcalu gdje polaznici na svjetlu dana čeliče svoje živce i nadilaze osobne strahove izlaganjem stražnjice prema dnu, sa vrha 25 metarske stijene. Ne kaže se uzalud; tko prevlada svoje fobije na Zrcalu, dalje može svuda. Već slijedeći put dočekala ih je špilja sa jamskim ulazom gdje bilo potrebno znanje u korištenju spravica. Zaredali su se tako izlet i uz tek jedno odustajanje, 20 polaznika uz pomoć brojnih instruktora i demonstratora 'dotegli' je do kraja i završnog ispita. Njihove priče satkane od dojmova pročitajte u nastavku.

Novi speleološki pripravnici stasali u Speleološkom odsjeku Velebit su:

Dora Troha, Sofija Antić, Tomasz Radon, Jakov Kožić, Jelena Babić, Tin Dožić, David Dianežević, Rene Borna Gržin, Matko Soče, Barbara Trojko, Iva Stojić, Krunoslav Runtas, Danilo Dobrić, Filip Lemić, Bruna Bušić, Šime Šarić, Monika Horvat, Ema Buljan i Karla Tolić.

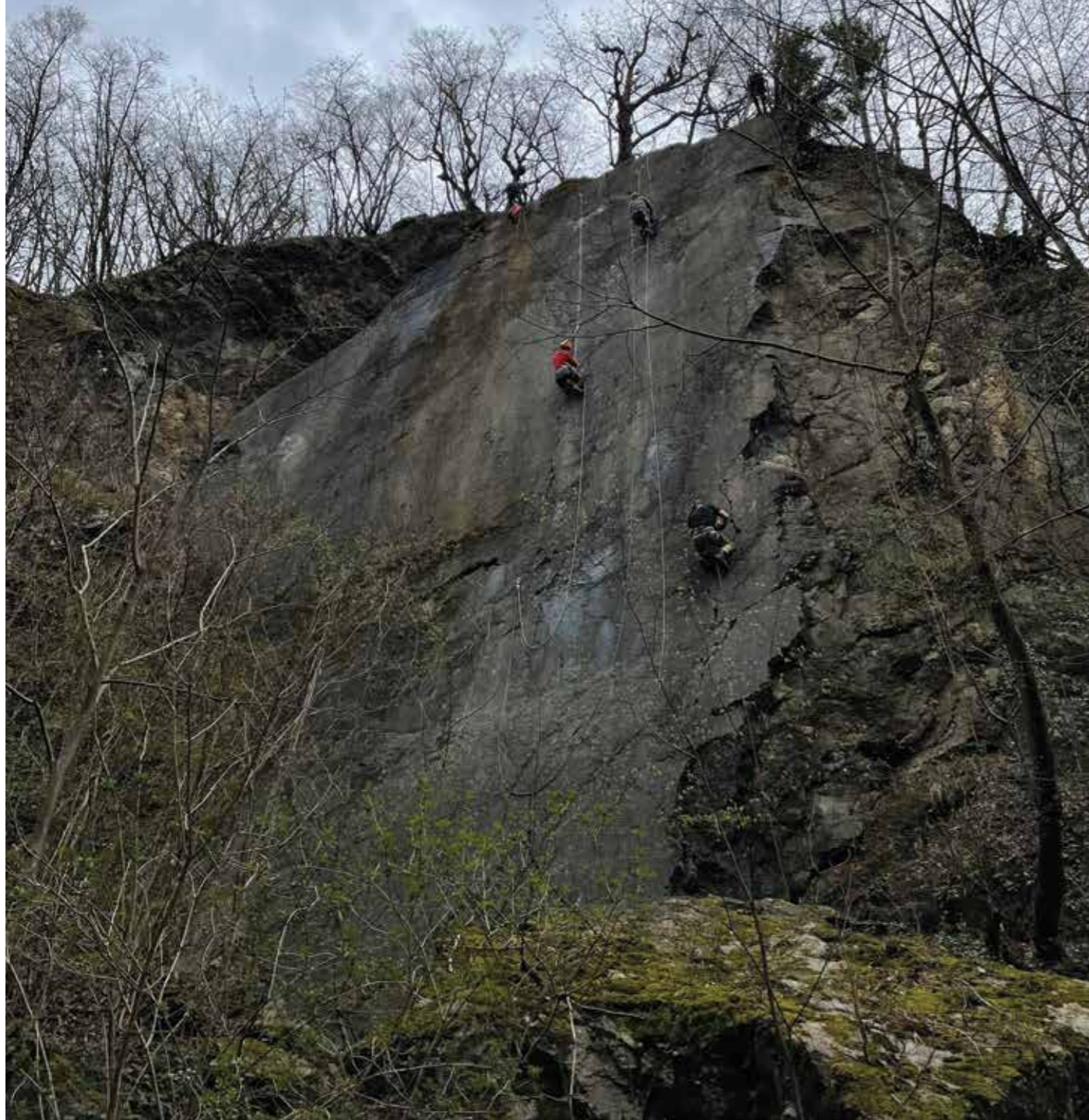
Čestitamo! I želimo da vam onaj treći "šus" krštenja užetom sa posebnim naglaskom "da ostanete u Velebitu" bude i ostvaren.

Paula Skelin

ŽICA I ZRCALO

Danilo Dobrić
SO PDS Velebit

Fotografije: Paula Skeilin, Tea Selaković,
arhiva SO

Počela je, eto, još jedna speleoškola. Kako se ta manifestacija sastoji znamo već od čega: u pitanju su nekakva predavanja srijedom i nekakvi izleti vikendom, oprostite čete valjda autoru ovoga teksta što je većinu riječi upotrijebio za ocrtavanje događaja sadržajnije od tih dvaju komponenata - izleta. Prvom je predavanju, koje je održano dana 22. ožujka 2023. godine, ionako bilo suđeno da bude uvelike slično svakom drugom prvom predavanju. A možda niti nije praksa pisati o predavanjima u ovakvim izvješćima. Ako nije, neka ovo bude prvi put, reda radi: Skuplja-

jući se u prostoru Društva u neobičnoj kućici koja se nalazi u dvorištu Klaićeve 42, svi su školarci zauzimali mjesta, nastojeći pritom odabrati najudobniji stolac s najboljim pogledom na platno na kojem će biti projicirana prezentacija. Svi su sjedili u tišini - izmjena riječi bila je minimalna, no moglo se pretpostaviti, sudeći po tihom šaptu koji je tu i tamo neki par usana uputio njima najbližem uhu, da se vlasnici tih usana i tog uha poznaju od prije. Po dolasku svih školaraca, predavanja su krenula svojim tijekom, voditeljica škole, Marina, predstavila je sebe i svoj rad

te najbitnije stvari vezano za odvijanje škole i pravila koja se trebaju poštivati. Nakon toga uslijedila su predavanja o povijesti speleologije i planinarskoj opremi. Tu se nema više što spomenuti jer, kao što rekoh, bilo je to kao i svako drugo prvo predavanje - kad je obavezni dio završio svi su se školarci razbježali. Sad dolazimo do onog dijela na koji sam obećao potrošiti više riječi. Prvi „izlet“ 53. Speleoškole bio je odlazak na takozvanu „Žicu“. Radi se ustvari o donjoj stanici stare ZET-ove žičare. Prvobitni plan bio je obaviti tu aktivnost u nedjelju, no zbog loše prognoze prebačena je na subotu. U zgradi stare ZET-ove žičare sada se nalazi stanica HGSS-a, a u prostoriji gdje su se nekoć okretale gondole obavljajući pritom smjenu putnika je sada poligon za vježbanje tehnika penjanja i spuštanja po užetu. Jedan se poligon nalazi i izvan zgrade, odmah pored. Izlet je, dakle, započeo tog kišnog subotnjeg jutra, 25. ožujka, kad su se na parkiralištu nekakvog dječjeg vrtića na Mihaljevcu svi školarci raspodijelili po autima. Na putu do Žice u autima se odvijalo spontano upoznavanje, a po dolasku u stanicu HGSS-a slijedilo je i organizirano upoznavanje zajedno s instruktorima. Nakon upoznavanja, ako me pamćenje služi dobro, slijedio je doručak. U skladu s velebitaškim običajem, sva donesena hrana postavljena je na jedno mjesto kako bi svatko mogao probati ono što mu djeluje ukusno i ponuditi drugima svoje najdraže recepte. Kad su se svi namirili, krenula je podjela opreme i demonstracija. Prvi put školarci su imali priliku vidjeti kako izgleda oblačenje pojasa s opremom za tehničko penjanje i osnovne speleološke tehnike - penjanje i spuštanje po užetu korištenjem spravica koje je svaki školarac dobio na korištenje od Društva za potrebe Speleoškole. Nakon demonstracije, svatko je uz pomoć instruktora obukao pojas sa spravicama koji je u tom trenutku većini predstavljao kruto strano tijelo koje treba ukrotiti navikom. Tako obučeni u pojase i s kacigama na glavama neki su odmah krenuli vježbati na užadi koja visi sa stropa, a neki na onoj dosta manje uzbudljivoj, ali nimalo manje bitnoj, užadi za uzlove (čvorove)! Nakon što je, u uslijed izvršenja spomenutih aktivnosti, rukama svih školaraca proklizalo nekoliko desetaka metara užeta, što je trajalo dulje nego što ovaj tekst sugerira, tijela su ponovno ogladnila. Na sreću, voditeljica Marina zamolila je neke od instruktora

da preuzmu kulinarske dužnosti tako da je, u pauzi između aktivnosti, za ručak bilo posluženo meso s roštilja. Nakon ručka svi su polako prešli na aktivnosti koje nisu dotad bili obavili, tako da je do mraka svatko imao priliku proći unutarnji i vanjski poligon, kao i vezanje uzlova. Dan se svršio kolektivnim čišćenjem unutarnjeg prostora Žice i odlaskom kućama. U nedjelju, 26. ožujka, slijedio je raspored prvobitno namijenjen suboti, koji je, kao što rekoh, bio zamijenjen zbog lošeg vremena. Pokazalo se zgodnim što su se stvari tako odigrale jer je taj izlet bio gotovo potpuno pošteđen kiše. Išlo se, naime, na Gorsko zrcalo. Riječ je o stijeni u Parku prirode Medvednica koja služi za vježbanje speleoloških, alpinističkih, i drugih srodnih tehnika. Vozači su se tog jutra dovezli do okretišta Dubrava gdje su pokupili one bez prijevoza. Vožnjom kroz brda Gornje Dubrave i okolnih naselja, auti su stigli do makadamskog puta punog iznenađenja u obliku rupa i blatnih lokvi, kojim su se dovezli do mjesta za parking od kojega je trebalo prohodati koju minutu do same stijene. Princip podjele aktivnosti bio je sličan, radilo se u grupama. Neke od aktivnosti bile su penjanje, prelazak sidrišta, spuštanje (opet prelazak sidrišta, ali u drugom smjeru), prelazak uzla, vježbanje vezanja uzlova i spremanje speleološke opreme. Školarci su imali priliku po prvi puta iskusiti osnovne speleološke tehnike penjanja i spuštanja u realnom okruženju - na stijeni (ali još uvijek na otvorenom). Svatko je imao priliku proći liniju od vrha do dna stijene i obrnuto, „jedan na jedan“ sa svojim instruktorom. Instruktori su sa školarcima strpljivo prolazili kroz sve korake kako bi što je više moguće umanjili potencijalno paničarenje koje lako može nastupiti u trenu kad osoba koja nema iskustva u speleologiji i njoj srodnim aktivnostima pusti da joj pogled padne prema tlu dok visi o užetu desetak metara poviše. Između aktivnosti bila je, dakako, pauza za jelo. Nakon jela aktivnosti su se nastavile odvijati svojim tokom sve do navečer kad je napokon bio serviran grah koji se cijelo vrijeme krčkao u loncu pored sjenice sa stvarima. Kako to obično biva, nakon što se sve zapakiralo i pospremilo, svi su se ljudi zaputili svojim toplim slatkim domovima. Tako je, eto, završio prvi pedesettrećespeleoškolski izlet!

OTKRIVANJE ČARI JOPIĆEVE ŠPILJE

Paula Skelin
SO PDS Velebit

Fotografije: Paula Skelin, Dalibor Paar, arhiva SO

“Dragi kupci, obavještavamo vas da radno vrijeme Decathlon-a uskoro završava, te vas molimo da se uputite prema blagajnama.” - slušam dok sam u svlačionici Decathlon-a, isprobavam neke kul skijaške hlače i mislim si: “kako čovjek može izgledati sexy dok se bavi ekstremnim sportom.” Ali, ipak odustajem od hlača, brzinski se svlačim jer se sjetim nečeg puno važnijeg - cerade. Deset minuta pred zatvaranje trčim po Decathlonu, tražeći ceradu... naposljetku teta u dućanu kaže: nemaju ceradu. 21:00 h sati je, nisam stigla u Peve, pišem ekipi u WhatsApp grupi i Jele me spašava i kupuje mi ceradu. Ponosno izlazim iz Decathlon-a sa gumenim čizmama i astro folijom (da, onom za spašavanje). Večer prije samog odlaska uzbuđenje je raslo dok sam se pakirala - sigurno cca 2 sata. Ruksak je bio ogroman, odnosno puno veći od onoga što inače bude za moja dvotjedna putovan-

ja. Nevjerojatna je spoznaja o tome koliko opreme speleolozi nose na svoje izlete i ekspedicije. I tako je 8.4. započela naša prva avantura i izlet u Jopićevu jamu. Iako su se svi pribojavali kiše, na kraju smo imali lijepi sunčani vikend. Stigli smo na lokaciju i prvi korak je bio napraviti bivke. Podijelili smo se u grupice i krenuli ih izrađivati. Išlo je sporo, ali su svi uspjeli izraditi svoje bivke za nadolazeće (za neke - uključujući i mene) prvo spavanje u šumi pod bivkom. Podijeljeni u dvije grupe, polako je počelo spuštanje u jamu. Najteži je bio prvi korak, okrenuti se leđima, “udobno smjestiti” u pojas, vjerovati svojim nogama i krenuti lagano se spuštati. Nakon što smo se spustili, nekih otprilike 10-ak metara, gospodin Cvite iz Karlovca bio je naš vodič u prekrasno podzemlje Jopićeve jame. Prvo nas je dočekalo puzanje, susret s blatom i potpuna tama - po meni najzabavniji dio. Nakon već sat vremena izgubila sam pojam o vremenu. Šetali smo se dugo, obavili još jedno spuštanje, profesionalno fotografiranje od strane gospodina Dinka, jeli Lindtovu tamnu čokoladu, orašaste plodove i grickalice, malo se odmorili i nastavili dalje šetnju kroz podzemlje.

Šetnja nas je odvela u jednu veliku dvoranu gdje smo bili jako tiho, pogasili svoje LED lampice na kacigama jer smo naišli na ekipu šišmiša koje, naravno, nismo htjeli uznemiriti. Jedino što više nismo gazili tvrdu stijenu, već je bilo nešto mekanije u pitanju - a tu ostavljam da razmislite što bi to moglo biti. Došli smo i do jednog dijela gdje ima malo više vode, i gdje se prostiru prekrasne sige, a koliko sam shvatila one se zovu zavjese. Njezina prozornost i tekstura je toliko očaravajuća da je teško to opisati riječima - ali ono što je još zanimljivije je što proizvodi predivne zvukove kada se po njoj (nježno!)

kucka. Pa smo tako i malo zasvirali. Zatim, vratili smo se na našu početnu točku uzla u jami gdje je bilo jako puno čekanja. Iako zvuči dosadno, bilo je super jer sam doznala jako puno zanimljivih činjenica od svog instruktora Dalibora koji je stavio jednu posebnu spravicu - hobo termograf koji mjeri temperaturu zraka, a poslije smo se upustili o razgovore o tome kako vrijeme postaje vrlo neobično u jami. Pričao mi je o zanimljivoj vježbi astronauta koji su proveli nekoliko dana u špilji i obavili svoj trening u potpuno stranim i neobičnim uvjetima kao što je špilja. Izašli smo nakon otprilike 6 sati. Izaći iz jame je neobično iskustvo - uistinu se navikneš na tamu, izgubiš pojam vremena, prepustiš se i uživaš u ljepotama podzemlja, ali isto tako si i više povezan s ljudima s kojima si proveo to vrijeme unutra. Čini mi se da je speleologija pravi timski rad. Što nas dovodi do kraja ove priče... Večer smo proveli uz vatru i ja sam s užitkom dobila žuti karton zbog kašnjenja koji je doveo do toga da pišem ovaj članak.

JANKONKA

Monika Horvat
SO PDS Velebit

Fotografije: Jenny Barnjak

Petak- Spavat ćeš vani po kiši?

Petak je! Kad prije je prošlo dva tjedna od zadnjeg vikenda špiljarenja. Eh eh, za Uskrs sam se fino odmarala, šetkala uz more i uživala u fancy hotelu. Sada se opet treba prebaciti u drugi đir-onaj malo više radniji i blatniji. Nekako kada dođe petak me uhvati mala panika s milijun pitanja. Da li sam zaboravila spremiti nešto od opreme? Da li smo zaboravili na neku transportku koju treba ponijeti? Sjećam li se još čemu služi croll i kako se otkopčati i zakopčati i ne spetljati na sidrištu? Mogu li posjetiti samo na toj jednoj špagi zvan pupak i preživjeti? Prijateljice, stari i ostali imaju ohrabrujuće komentare poput: „Što ti je to trebalo? Spavat ćeš vani? Čekaj,čekaj... spavati ćeš vani i to po kiši? Ma ti nisi normalna.“ Tako je, kišni vikend je pred nama. Pitam se da li je ovaj vikend onaj koji mogu preskočiti, a da i dalje završim školu? Nije! Idem. Treba i kišu osjetiti, hajdemo se spremite i krenite u akciju! Vjerujte mi, ja sam nekad bila jedna od onih koji za 2 dana weekend trip-a uzmu veliki kofer na kotačiće jer moraju biti sigurna da imaju dovoljno kombinacija odjeće, različite obuće itd. A sada? Za špiljarenje jedan ogroman ruksak i sve uspijem potrpati i pojas, i korduru i hranu i rezervnu odjeću. Dobro hajde priznajem, ne baš sve, uvijek je tu neka mala vrećica u rukama, ali vjerujem da će s praksom i ona nestati. Ponosna sam na sebe zbog takve evolucije!

Subota- Ulazak u jamicu & kapljice vodice

U subotu ujutro Šime, moj dragi dečko koji me je uvalio u špiljarenje, mi stvara paniku i stoji 10 minuta prije dogovora na vratima jer će nam naša divna Marina, voditeljica škole, dodijeliti žuti karton za kašnjenje. Odlični su ti kartoni jer malo ljudi kasni, ali ponekad itekako stvaraju strku ako niste jedni od onih koji žele izvoditi gluposti (pjevati, plesati) pred drugim ljudima. Šimina mala stara Opel Corsica puna je stvari i sve pomalo ispada van auta. Najdraža Jele sjedi na zadnjem sjedištu nakićena torbama, vrećicama, transportkom, itd. Ali jedno je sigurno, kada sjedneš

u auto, ujutro u ranu zoru u subotu, sa svim stvarima i spreman, već se osjećaš kao pobjednik! Osjećaš uzbuđenje nove avanture, jer svaki vikend školice je drugačiji i svaka špilja/jama je drugačija. Uvijek nešto novo, uvijek nešto divlje!

Malo hodanja sa svim stvarima, i eto nas kod Jankonke. Ostali instruktori su već pripremili gdje će nam biti vatra za navečer. Nema puno mjesta za ljenčarenje u špiljarenju i classic as usual, pripremamo bivke, oblačimo kordure, mičemo duge raspuštene kose (velika opasnost u špilji), i sa smiješkom čekamo svoj red da uđemo u Jankonku. Danas je u planu i programu orijentacija i crtanje Speleo nacrtu. Kiše nema, lijep je dan, i čini se kao da će tako ostati. Ulazak u špilju je bio veoma smooth, nakon dva tjedna ne čini mi se da sam puno zaboravila, povjerenje u spravice sve više raste, i sigurnost se sve više osjeti u glavi i rukama. Sada ću vam reći kako je doći u špilju. Meni je to mjesto mira. Mjesto gdje zaboraviš na vanjski svijet i uđeš u neko stanje meditacije. Svi su dobro raspoloženi (osim kad su gladni ili im je hladno), pričaju se zanimljive priče, šalimo se i rade se figurice od blata. Uzbudjen si kako će izgledati sljedeći prolaz u špilji i što se nalazi iza ugla. Svaka špilja ima svoju dušu, svoje srce i svoje tijelo, niti jedna nije ista i svaku treba zasebno upoznati. Kod Jankonke mi se jako svidjelo što nije toliko velika, i što sam je vidjela od početka do kraja. Osjećala sam se kao da sam prešla jedan level u igrici. Crash Bash je preskočio sve nedaće i sad je spreman za novi teži nivo. Sljedeća špilja može biti još dublja i još teža, ali svaki puta malo po malo ojačaš i „bildaš“ svoju figuricu u podzemnom svijetu koji je pun novih level-a i zanimljivih prepreka. Odlično je bilo naučiti kako se crtaju špilje i kako čitati tlocrt i presjek špilje. Špiljarenje svakim izletom ima sve više smisla. Od prvih misli da je to nešto opasno, ekstremno i prljavo, došla sam do zaključka da želim još, još i još. Koja je sljedeća špilja? Kada sam izašla van shvatila sam da lijepo vrijeme više nije lijepo i ipak je počela padati kiša. Slijedi jedna zanimljiva večer okupljanja oko vatre i pričanja šalidbi

(uz vatru ljudi uvijek budu opušteni i inovativni sa stvaranjem novih riječi). Kada sjedim uz vatru gledam kako se svi stišćemo zajedno ispod cerada da se ne smočimo i kako je iznimno čarobno. Svi su veseli, crveni od vatre, jako opušteni i atmosfera je bolja nego na bilo kojem home druženju. Volim trenutke u životu gdje se osjećam živom, i špiljarenje donosi taj snažan feeling. Jer špiljarenje nije samo ulazak u špilju, razgledavanje i otkrivanja, to je puno više, to je timski rad, snalaženje u prirodi, sklapanje nevjerojatnih prijateljstva i disanje punim plućima.

Nedjelja- Prljavci & Grintavci umorni

Noćas je spavanje u bivku bilo pomalo čudno. Cerada nam je bila jako nisko na glavama, a kiša je padala, padala i tukla nam po glavama. Netko je i hrkao cijelu noć. Sve su to zgone i nezgone špiljarskih prljavca i grintavca u nedjelju. Nedjelja je uvijek malo teža jer ne samo da si umoran od prijašnjeg dana- ipak špiljarenje je i fizički zahtjevno, već si se i družio dugo u noć te onda još spavao vani na tvrdom karimatu. ALI, prisjetimo se, sve to vrijedi i duplo više. Svejedno se osjećaš kao pobjednik. Ujutro se kuhaju kavice na plameniku i svi timski dijelimo umor, znoj, blato, neoprane zube, raščupane kose i mokre jakne. Riječima je to neopisivo, ali veoma zanimljivo, kako svakim izletom naš timski duh grupe sve više jača. Nakon poduljeg petljanja sa mokrim bivcima i veoma blatnim transportkama, dolazimo u Karlovac u HGSS sklonište kako bi nastavili vježbati. Marina nas ne pušta doma jer čekaju nas novi uzlovi (ne znamo ni stare još), orijentacija i zapisnik. Ponekad se pitam, ima li kraja, koliko toga treba znati samo za speleologa pripravnika? Divim se, inspirirana sam i jako zahvalna na cijelom iskustvu. Nevjerojatno mi je kako je Đeni izvrsna u tome što radi i imam osjećaj da mi školarci, grintavci umorni, ne dajemo dovoljno entuzijazma za to kišno nedjeljno poslijepodne. I na kraju eto malih drama s našim blatnim transportkama. Nitko ne želi blatne transportke doma, a naša draga Marina želi da ih gledamo zaljub-

ljeno, ovako poput riječi pjesme The way you make me feel od M. Jacksona:

*Hey, pretty baby with the plenty mud on
You give me fever like I've never ever known
You're just a product of loveliness
I like the groove of your ropes, your carabiners, your knots
I feel your fever from miles around
I'll pick you up in my car and we'll paint the town
Just come to me baby and tell me twice
That you're the one for me
The way you make me feel (The way you make me feel)
You really turn me on (You really turn me on)
You knock me off of my feet (You knock me off of my feet)
My lonely days are gone (My lonely days are gone)*

Ponedjeljak- Živjeti punim plućima

U ponedjeljak odlazim na posao, nebo je sivo, pada mala kišica i mislim si kako je život lijep. Marina mi je rekla na prvom izletu kako živi punim plućima. Sada se ja osjećam da živim punim plućima. Nakon jako kišnog i blatnog vikenda, ova neznatna kišica u ponedjeljak ujutro u meni ne stvara nikakvu depresiju. Osjećam se kao da je sunčano i kumulusi lebde po plavom nebu.

STUDENA

Iva Stojić
SO PDS Velebit

Fotografije: Pava Vidić, Nikola Prpić, Dalibor Paar,
Monika Horvat, arhiva SO

Rano jutro pola šest, prema bivku putujem... moja Studena

Naprtnjača je teška, prava speleološka. Al' vjerojatno ne kao njihova – mislim si dok čekam da me pokupe i gledam naprtnjače iskusnije ekipe. Polako se skupljamo i čekamo da krenemo u još jedan vikend pomicanja granica i života u divljini. Na Studeni nas očekuje mnogo iznenađenja i novosti. U to doba još nisam ni znala kakvih nas sve ludorija čeka i kakvu će Studena uspomenu ostaviti. Jedna od novosti je i uvođenje bijelog kartona. Bijeli karton je dobar karton. Nije kao žuti i crveni (ni blizu ljubičastom)! Bijeli karton dobiva se za preuzimanje inicijative, dobar duh i nošenje transportnih. Također, poništava crveni i žuti. Dobila ga je nekolicina. Još jedna novost je da nas na Studeni očekuje i kolokvij iz uzlova. Nisam ih još sve usvojila, al' najdraži mi je dupla osmica i onaj sa zekom. Znaš kak ide... ide zeko iz rupe, trči oko drveta, pa nazad u rupu, pa van ispod grma, gore – dolje i eto ga. Vrijeme nam je super. Vožnja je brzo prošla i stigli smo na dogovorenu lokaciju. Ekipa je super raspoložena i svi spremno koračaju do logora. Nakon 45 minuta veselog hoda stižemo do logora. Ima nas ko mrava. Pridružila se i ekipa iz Estavele i Ponira. Hrpa s hranom raste, bivci niču okolo i ekipica se pojavljuje u kordurama. Zvižduk para nebo i svi se spuštaju na sastanak. Marina se zagonetno smješka. Opet je nešto smislila. Takav smješak čini školarce nervoznima. Što li se sad sprema?

Studena inspiracija moja, baš volim što smo se sreli.. ti predobra lokacija moja, dala si nam sve što smo htjeli

E, ekipa... sprema se pothvat koji više nikada dok je školice neće ostaviti niti jednu transportnu neželjenom i zaboravljenom... sprema se SEKSPLOZIJA!! Ne, nije ono što mislite... mislim je pornić, ali zapravo samo njegova kutija. DVD-a nikad nije ni bilo unutra ili barem tako kažu. Našli su ju poslije neke ekspedicije na putu doma u blizini groblja i dobro se nasmijali. Ali kako jedna kutija izgubljenog filma može utjecati na školarce i transportne pitate se. Pravila su jednostavna. Marina će jednom od školaraca potajno dati taj DVD. Naš zadatak je uvaliti je nekom drugom i pobrnuti se da na kraju ekspedicije nije kod nas.

Kutiju moraš nositi sa sobom cijelo vrijeme dok ju ne uspiješ uvaliti nekom drugom. Ali, postoji caka! Možeš ju predati dalje tek kada ti osoba koju si nešto zamolio da napravi kaže NE! Ah, koliko je upita za masažu, pravljenja kave i nošenja opreme bilo. Svi su bili na iglama i u početku se nije moglo skužiti tko ju ima. Više nisi bio siguran treba li ta osoba stvarno nešto ili ti samo hoće uvaliti DVD.

U Dvojami u subotu, uživali smo skroz na skroz.. moja Studena! Mala jama ful je kul, čak je i Dejo proš'o kroz njena suženja!

U iščekivanju i razigranoj energiji krećemo svako prema svom zadatku. Čekalo nas je dvije jame i speleološki poligon. Prva jama Dvojama je dubine otprilike 50 m gdje smo se nakon kratkog pristupa našli direktno u vertikali i spuštali do dolje. Uz svaka dva školarca ide i jedan intruktor. Mi smo dobili Barbi! Bio je to najveseliji i najrespevaniji spust do tad. Koliko hitova iz 90ih stane u 50 metara vertikale? Ovisi koliko se brzo spuštaš - sa školarcima mini playlista. Nismo se žurili. Osjećam već da mi ti pokreti dolaze prirodno i sve više vjerujem spravicama. U drugu Malu jamu sam se spuštala s Daliborom. Na dnu nas je čekao izbor. Mogli smo se vratiti nazad po drugom vertikali ili se provući kroz vrlo uzak i sumnjiv prolaz i još malo istražiti jamu. Budući da provlačenje nije bilo obavezno, a nije mi izgledalo primamljivo jer se nije moglo vidjeti gdje ćeš ispasti i morao bi dosta istraživati udovima na slijepo, već sam bila spremna krenuti u drugom smjeru. Ali, neki vrag i Dalibor mi nisu dali da odustanem i ne iskusim i taj dio speleološkog života. Moram priznati da mi je to provlačenje bilo najstrašnji dio Školice. Uz navođenje i ohrabivanje smo svi uspjeli proći (dok smo se odlučili jel' idemo ili ne se skupilo još ekipe) i zajedno smo nastavili istraživati i tu manju jamu. Uspjeli smo vidjeti i jednog malog šišmiša koji je mirno visio na svom mjestu u potpunosti nezainteresiran za nas i naš prolaz.

Moja Studena...

Otišli smo do bivka malo odmoriti kad eno Jele dolazi sva zai-

grana do Paule i nešto joj mrlja... Paula se buni i ne čini se baš da želi pristati na to što Jele nudi... kad odjednom šok i nevjerica na Paulinu licu... Jele iz kordure skroz iza leđa vadi jednu jedinu i neponovljivu eksploziju! Smijeh para nebo... Jel' moguće da ju je nosila u korduri cijeli dan kroz obje jame? Ništa nije nemoguće za našu Jele. Sad je Paula na tapeti. Tko li je sljedeći na redu?

Vježbali smo uzlove, klasične tehnike... moja Studena!

Na Studeni smo puno toga naučili. Prelazili smo poligon, učili kako se postavlja sidrište u stijenu i koje sve tehnike možemo koristiti (neki su se i okušali u tome) te kako se koristiti klasičnim tehnikama. Plavice su bile nebrojene po povratku doma, ali i to je sve dok se tijelo ne navikne. Nakon svih tih bogatih i poučnih speleoloških iskustava koje su nam pripremili naši instruktori dočekalo nas je i nekoliko iznenađenja.

Mirišu kobasice, pjevaju ptice selice... moja Studena

Ekipa sa Šolte je zasukala rukave i ispunila cijelu šumu mirisom grilla zbog kojeg je svaki školarac zaboravio na bolove u mišićima, a iskusniji špiljar na bezbroj pitanja na koje je taj dan odgovorio. Moji doma su uvijek govorili da je najzabavnije jesti u dobrom društvu i da ako pjevaš za stolom češ imati pijanog muža (na što je moje pitanje bio jel' i naša kuma onda pjevala za stolom). Ekipa na Studeni je bila dobra i brojna, a stola nismo imali već umjesto njega najveće ognjište koje sam do tada vidjela tako da vjerujem da smo sigurni i da smo dobro prošli! Veliko hvala našim Šoltanima koji su sve sami donijeli, pripremili i pokrili troškove večere.

Gledali smo filmove, svirali smo hitove... moja Studena

Još kad smo izašli iz jama smo vidjeli da se osim klope sprema i nekakvo platno. Lovel, Dodo, Kruno, Goga, Luka i na čelu Edo pripremili su pravo (ne tako malo) šumsko kino. Uz dobru klopu i cugu gledali smo razne špiljarske filmiće i iskustva koje su na video platnu prenosili špiljari. Nakon nekog vremena i dobre kapljice dosjetili smo se i Marininog crvenog kartona i eksplozije koja se vrlo brzo vrtila oko vatre. Pripita atmosfera odagnala je u zaborav pravila igre tak da više nitko nije mogao pratiti gdje se i kod koga se nalazi. Školarci su se brzo okupili u krug i krenuli vijećati koja bi kazna bila dovoljna za crveni karton voditeljice škole. Što god nam je palo na pamet se nije činilo kao ideja koju Marina Grande Locco nebi mogla izvesti ili bi ju bilo sram. Na kraju je netko viknuo Znam! Reći ćemo joj da idućih pola sata ne smije ništa pričati već se samo koristiti pantomimom! Iako se u početku činilo vrlo zabavno i Marina je brzo prihvatila ideju nije nam dugo trebalo da odustanemo od tog i vratimo se svi pjesmama uz gitaru i veseloj atmosferi. Našeg Edu je toliko ponijela ta atmosfera i sva događaja tamo da je odlučio dodati još jednu pjesmu na svoj špiljarski album i stvoriti *Moju Studenu* – pjesmu koju ćemo uvijek rado pjevati i sjećati se super vikenda gdje su se špiljari i špiljarke Velebita, Estavele i Ponira našli i zauvijek obilježili ovu našu avanturu! Hvala svim instruktorima i članovima koji su se trudili oko ove školice i znajte da školarci uistinu cijene što ste nam prenijeli jedno ovako iskustvo i Velebitaški duh i hvala Jeleni što me ganjala dok nisam završila ovaj članak! :)

Studena inspiracija moja, za speleoškolu si bajka. Ti predobra lokacija moja, volim te skoro ko i Čaaaaajkaa!

CRNO VRELO

MJESTO GDJE PONIRU ŠKOLARCI A IZVIRU SPELEOLOŠKI PRIPRAVNICI

Jelena Babić
SO PDS Velebit

Fotografije: Paula Skelin, Matej Blatnik, Dalibor Paar,
arhiva SO

Vizual dana, efekti, psihička tmurnost i moždana tromost u skladu su s ispitnim danom, bar za školarce 53. velebitaške speleološke škole, datum 29. - 30. travnja 2023. Put za dio instruktora počinje već u petak, a za školarce i ostale instruktore počinje u rano subotnje jutro organiziranjem po autima i vožnjom od dva i pol sata do Baških Oštarija. Kažu da je špiljarenje čekanje, a čekali smo i s početkom učenja, tako da se u putu vade skripte, čita se na glas da i vozači mogu ponavljati i nadamo se. Reneov auto je na zadnjem sjedištu imao riznicu znanja s audio opcijom uobličenu u voditeljicu škole, našu Grande Marinu, i omogućila da se Rene i ja održimo u kampanjskom raspoloženju i upotrebljavamo samo uši. Divota!

Kad smo napokon stigli u Baške Oštarije u koloni smo nastavili vožnju makadamskim putem, čekali, kao i kod svakog makadama, našeg školarca Filipa da se najboljim autom najsporije dovuče do kuka svoga imenjaka, lokacije našeg podzemnog objekta – ponora Crno Vrelo. Ponor Crno Vrelo stalno je hidrogeološki aktivno, duljina njegovih istraženih kanala iznosi 412 m, dubina 143 m te ima dva ulaza – špiljski (dimenzije 2 x 1,5 m) i jamski (dimenzije 11 x 8 m).

Filipov kuk je kao moćna scenografija podno koje smo imali sav sadržaj za završni izlet. Instruktori, koji su stigli u petak, postavili su jamu, napravili ognjište, a mi pridošli smo nešto niže podignuli bivke na nezahtjevnom terenu, prirodno ravnom, uz potok, osim Filipa (prvog) i Tina koji su otišli van dometa moćne Marinine zviždaljke. Kako slatko i naivno.

Nakon što smo utjehu potražili u miru kojeg pruža hrana, koju po velebitaški skupimo na jedno mjesto i dijelimo, došli smo do ispitnog dijela izleta. Ispit je organiziran po stanicama na kojima su nas čekali instruktori. Dio školaraca navukao je kordure i uputio se s instruktorima u jamu, a ostali su se izmjenjivali po nadzemnim ispitnim stanicama. Imali smo pismeni ispit iz bisera

(nožni croll), provjeru znanja iz klasičnih tehnika, uzlova, prelaska uzlova, prepariranja užadi, slaganja užadi, društvene opreme, slaganja osobne opreme, orijentacije i crtanja. Organizacija je tekla glatko. Uz instruktore ispiti po nadzemnim stanicama bili su opuštani. Dobivali smo pohvale kao „dobra je mala“, „dobar je mali“.

Došlo je i moje vrijeme za ulazak u jamu. S instruktorom Filipom (trećim) koračam prema jami koja je u neposrednoj blizini kampa. To će biti prvi put da sve samostalno radim, bez savjetovanja instruktora, osim ako procijeni da je prijeko potrebno. Filipa sam prvi put vidjela upravo na ovom izletu, dok sam sve druge instruktore, ali baš sve, upoznala još par mjeseci prije škole jer sam bila „ona s pundo“ koja svaku srijedu dolazi na sastanak, nikoga ne zna, samo se pojavila, sjela i postala dio inventara.

Filip malo priča, ne mogu ga ni zezati. Prije sam pričala sve što bi radila, usputno zezala sebe i sve oko sebe, a sada mi buka slapa ne dopušta humor kao metodu opuštanja. Treba mi netko da mi kaže nešto, da mi opsuje, ma bilo što, mada, drugi dio mene ide hrabro, kako i treba. Filip prati pogledom. Prvi put da prelazim tirolku pri čemu pazim da me slap ne okupa. To ne želim jer ne znam što me čeka u ostatku jame, hoću li se smrznuti ako se već pri početku natopim vodom. Dobro je prošlo, suha idem dalje. Filipa više ništa ne čujem, prečnice se nižu, ne vidim im kraj. Slap je čitavim putem ispod nogu, ali gumene čizme su dovoljna zaštita. Stijene su jako tamne, masivne, procjep kroz koji se krećemo ima atmosferu koja te čini krhkim i zahvalnim na prilici za ići dalje. Crno Vrelo izaziva strahopoštovanje. Prečnice idu, dođe i zadnja koja mi pokloni devijator, a s njima nisam u dobrim odnosima, koliko god bili dobroćudni. Tu sam petljala, situaciju zasitila glupostima, ponašala sam se kao da mi je devijator sidrište, a znala sam da nije i da se ne smijem švercati mišlju da sam lagana, ali nastavila sam. Trebala sam samo stati i promisliti, ali nisam. Filip, koji je udaljen 2-3 metra od mene, pokušava mi reći što da napravim, ali ništa ne čujem. Vidim mu samo wtf facu. Jbga Filipe. Kako sam petljala gluposti sa spravicama imala sam skok na užetu koji je u momentu dojmio kao da padam. Filip se sledio. Zapravo, već je bio sleden gledajući moj performans s devijatorom. Dobro podnosim te stotinke spoznaje da "padam". Sekundu nakon misli su jasne, iskristaliziralo se sve što sam napravila i što sam trebala napraviti. Nakon što sam Filipu živa mahnula, mladić do sidrišta i od sidrišta starac je krenuo. U par poteza prešao je devijator, nije stigao progovoriti, a već sam pričala što sam trebala napraviti na što je samo kimnuo glavom ne dodavši ništa, jer ništa nije ni trebalo dodati. Per metara dalje počinje penjanje uz vertikalnu od 50-ak metara. Zbog prethodnog performansa misli su igrale. Tako nešto više nikad ne smijem učiniti! Znala sam i da mi je prolazak ispita upitan. Koliko god bilo bolno, spremna sam čuti tu vijest. Vertikalnu sam prelazila

razočarana u sebe, ali istovremeno zahvalna što sam netaknuta sama sebi dala lekciju. Izašla sam iz te jametine i ispričala Marini što sam izvodila. Marina je skupila usta, progutala knedlu, ne sjećam se točno što je rekla, ali znam da je bilo utješno. Marina je divna. Filip je također ispričao svoje viđenje situacije. Nakon svega dan ju protekao kao da se oporavljam od tragedije koju sam prihvatila. Pokušavala sam nanovo prognozirati mogući ishod odluke o mom prolasku. Kako sam pričala s instruktorima i školarcima i upijala reakcije i mišljenja te ih majstorski sjedinila, usporedila sa svim izletima tijekom škole, dopustila da misli odstoj i napokon sebi priznala da su moje psihoanalize dobre, došla sam do zaključka da ću imati odradu. Da, na sastanku instruktora je odlučeno da će biti odrađivanje pred krštenje. Moj devijator i ja imamo šansu izglediti odnos! Tako je završio prvi ispitni dan, a za sutradan je ostalo sitnih repova. Večer se, kao i uvijek, provodi uz vatru. Pričalo se o svemu, uglavnom o dojmovima ispitnog dana. Marina diže atmosferu smišljenim planom o zdravici s dva instruktora koje svatko od školaraca izabere za sebe. Ujutro sam dobila konkretan odgovor tijela zašto je prethodni dan počeo čudnjikavo – dobila sam virozu. Uz tablete bilo je dovoljno snage. Imali smo demonstraciju samospašavanja u speleologiji, demonstraciju dizanja tereta užetom i spravicama, prusciranje te Čedine igre. Čedine igre su još jedna od blagodatnih velebitaškog društva koja plete fine niti povezanosti velebitaša. Uz njega tu su još Fero i Lacko. Skupili smo se na livadi, natezali užu u krugu, zblizavali se, smijali, igrali, uživali. Nedjeljni dan bio je rezerviran i za kupanje. Školarci će s vremenom usvojiti i tu čar. Nakon kupanja počeli smo s pakiranjem, krenuli, jeli u Baškim Oštarijama i vratili se u Zagreb. Dobro mi je došlo vratiti se jer me temperatura ubijala. Pokosilo me i previše. Nisam znala hoću li se oporaviti do srijede kad je krštenje i tulum, a imam i doradu ispita. Dosta ljudi se razboljelo. Stigla je i srijeda, a mjesto radnje je HGSS-ova stanica Bliznec, poz-

nata kao Žica. Blatnik je postavio devijator. Strašni devijator postao je smiješni devijator. A i bio je smiješan, maksimalno smiješan. Položila sam! Malo sam pričekala i ekipa se počela okupljati. Viroza ih nije spriječila u dolasku na svečani čin krštenja, tulum i roštilja. Imali smo i online predavanje o minsko eksplozivnim sredstvima u speleološkim objektima i završni govor naše voditeljice Marine. Zatim je slijedilo krštenje i saznanje da nas krste Marina i dva instruktora koja smo na izletu izabrali za zdravicu. Izabrala sam Čedu (Čedo je napokon dočekao svoju Jelu!) i karizmatičnog Darkeca, špiljarski najaktivnije instruktore na školi. Pravilo na krštenju bilo je da nas tri puta šibaju po debelom mesu i navedu razloge za šibanje. Zadnji razlog bio je isti kod svih - da ostanemo u Velebitu. Stroga Marina koja je najavljujivala šibanje nas je milovala. Zavaljela nas je, kad smo svi ponaosob dobri. Svi skupa smo stvarno dobra ekipa!

Tu smo se još malo ispoklanjali sitnicama za uspomenu, Borna je pripremio video za nas školarce popraćeno pjesmama koje je Marina birala i koje nas na neki način opisuju, jedino je za mene falila. Tulum je zamro, otišla ekipa bolovati.

I tako. Kraj škole priveo se koncu. Uspoređujući prvi izlet na Gorskom Zrcalu i zadnji osjetna je razlika. Iznjedrili smo nehotice čvršći nego smo mislili da ćemo biti, a opet tako krhki jer smo spoznali moć i ljepotu novog svijeta. Vidjeti slike i živjeti realnost podzemnih prostranstava su dva različita doživljaja. Jednako tako doživjeti ljude, povezati se, dijeliti sve tijekom izleta, biti nesebični, pomoći, uvidjeti koliko se Marina i svi instruktori volonterski daju za nove ljude u društvu, toliko vremena, organiziranja s privatnim i poslovnim životom, za svaku pohvalu! Nakon 6 tjedana predavanja i 5 vikenda izleta preskočili smo jednu osobnu stepenicu. Speleoškola nije samo škola gdje smo postali speleolozi pripravnici, ovo je više od toga, ovo je bogat život ljudi, prihvaćanja sebe, drugih i zajedno s prirodom i tim mračnim i predivnim svijetom činimo jednu lijepu i zanimljivu priču koja će trajati.

Hoću u jamu
Velebitaška pjesmarica
Josip Petričević

Kad se probudim, a vani sniježi
 I moja stara škvadra tad ne ide van
 Odmah poludim, više ne ležim
 Put pod noge, gdje da idem dobro znam.

Kad podne prođe, a kiša lije
 I moja stara škvadra spava cijeli dan
 Ideja dođe, srce zasje
 Ni tren ne čekam, krećem pa bar sam.

Hoću u jamu (hoću u jamu)
 Baš sad (hoću u jamu)
 Sve je lijepo, sve je super kad si tam.
 Hoću u jamu (hoću u jamu)
 Al s tobom (hoću u jamu)
 Svaki mjesec, svaki vikend, svaki dan.

Kad Sunce zađe, zvijezde zasjaje
 A moja stara škvadra tada ode van
 Želja se nađe, a sreće da je
 Da odemo u jamu ti i ja.

Kad se umorim, snage sve manje
 Nek se stara škvadra pita gdje sam tad.
 Društvo se stvori, idemo dalje
 Vremena nama puno, nisi dugo mlad.

Hoću u jamu (hoću u jamu)
 I kad umrem (hoću u jamu)
 Nek ko luda siga obogatim kanal
 Hoću u jamu (hoću u jamu)
 Život cijeli (hoću u jamu)
 Tamo nikad, nikad nisam sam.

I kad grmi (hoću u jamu)
 Uvijek prvi (hoću u jamu)
 Nek me izvlače na Sv. Bernard
 I još dublje (hoću u jamu)
 I još dalje (hoću u jamu)
 GSS će biti jako radostan.

SPELEOLOŠKA EKSPEDICIJA SJEVERNI VELEBIT 2023.

Maja Marinić, Gordana Perić

SO PDS Velebit

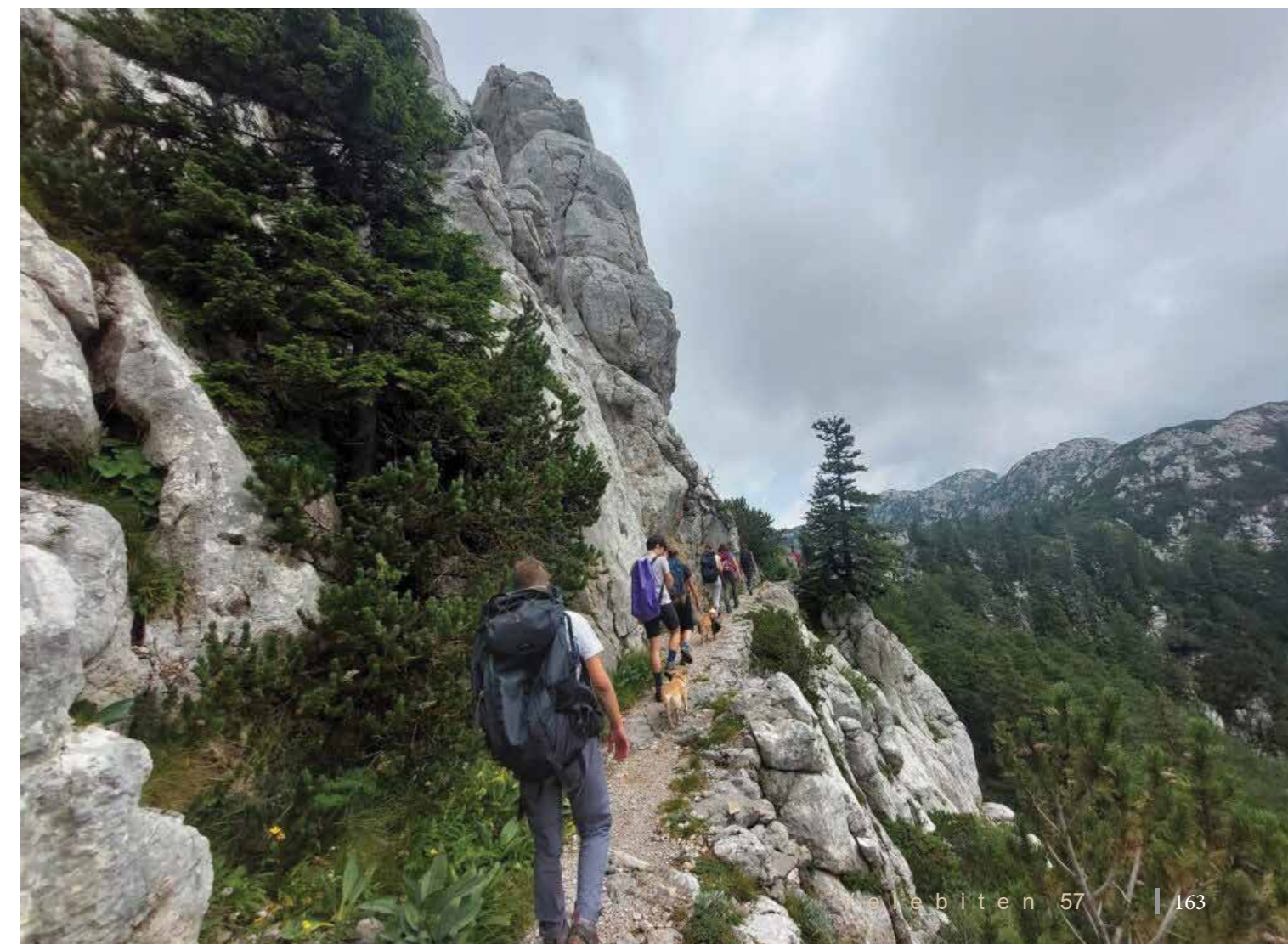
Fotografije: Maja Marinić, Ana Ercegovac, Jurica Jagetić, Valentina Plemenčić, Paul Karoshi, Luka Bogdanić, Dalibor Paar, Nini Legović, Gorana Perić, Luka Ivančić, Mia Mandarić, arhiva ekspedicije

Ovo ljeto organizirali smo još jednu speleološku ekspediciju u periodu 29.7.2023. – 13.8.2023., na području Rožanskih kukova u NP Sjeverni Velebit. Ekspedicija je održana u organizaciji SO PDS Velebit uz potporu Komisije za speleologiju Hrvatskog planinarskog saveza, Nacionalnog parka Sjeverni Velebit i Hrvatske gorske službe spašavanja. U koštac s vođenjem ekspedicije smo se ulovile Goga i ja, ja i Goga. Na samom početku smo se dvoumili o području koje ćemo istraživati, pošto je fokus ekspedicija protekle 4 godine uglavnom bio na istraživanju jame Nedam i područja Hajdučkih kukova. Kako bi malo promijenili lokaciju, razmotrili smo područje Rožanskih kukova na kojem se zadnji puta aktivnije istraživalo prije 10-ak godina. Goga je proroštala po arhivi i zaključili smo da je malo za reći da imamo puno posla. Kako bi si olakšali boravak na logoru i svakodnevni odlazak na terene, odlučili smo malo zapapriti ovu ekspediciju i imati istureni logor ispod Rossijeve kolibe. Glavni problem u čitavoj organizaciji bila je pitka voda i odlučili smo prikupljati i filtrirati kišnicu. Kako bi se dovoljno vode prikupilo do ekspedicije, na dvije predakcije u 5. i 6. mjesecu smo odabrali točnu lokaciju kampa i postavili sisteme (vrlo stručno) za prikupljanje i filtriranje kišnice. Sve se to činilo super, iako do samog dolaska na ekspediciju nismo znali hoće li se prikupiti dovoljno vode za čitavo vrijeme trajanja ekspedicije. Malo kockanja, ali ispalo je dobro. Kad smo sve planove zapisali u kamenu, poslali smo poziv i odazvalo se čak 42 speleologa iz Hrvatske i Austrije. S obzirom da smo organizirali istureni logor, bili smo dosta skeptični oko broja prijavljenih, tako da je ovo bila odlična brojka. Kako se početak ekspedicije bližio, uzbuđenje je raslo i jedva smo čekali preseliti se na Velebit.

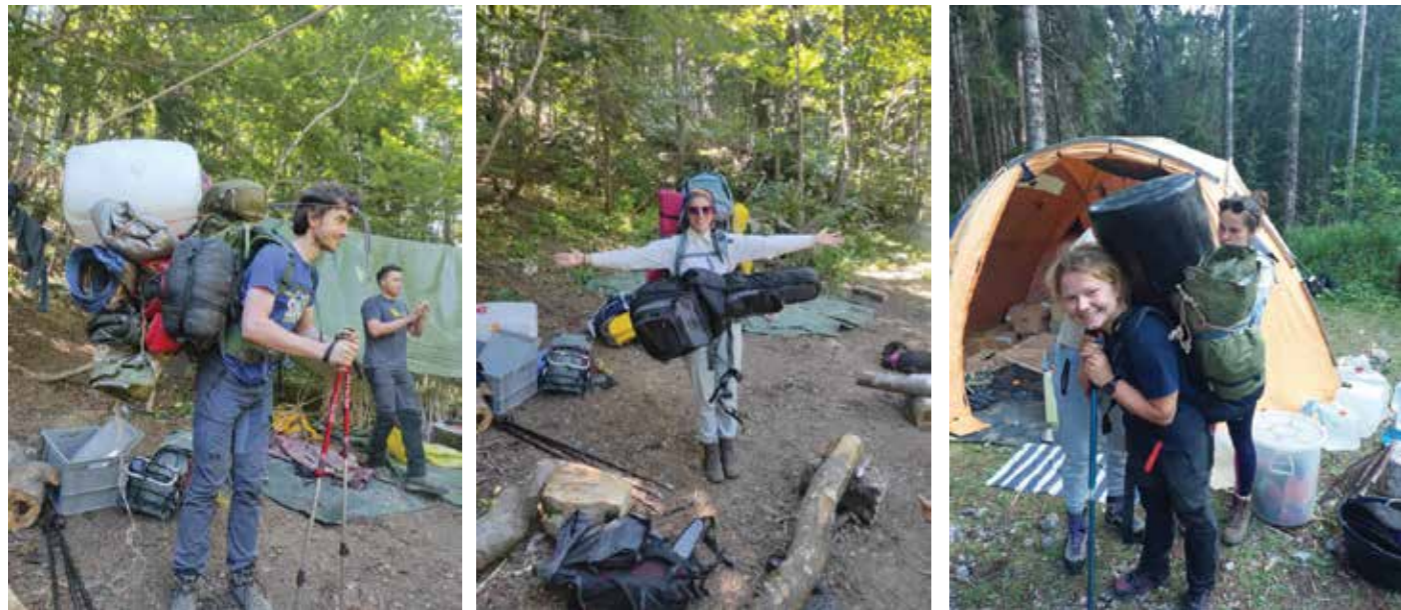
Na Škrbine drage stigli smo već u petak 28.07. navečer, zajedno sa SOL-ovcima, a ostala ekipa skupljala se kroz ostale dane. Prva 3 dana ekspedicije proveli smo naravno u transportu prema

logoru. Aute smo ostavili na okretaljki na Škrbinim dragama, i tamo postavili narančasti šuplji šator kao dodatno oružarstvo za stvari i 'donju bazu'. Također smo dovezli i napunjeni tank sa cca 700 lit. vode koji je bio na parkingu kako bi punili vodu. Mi smo komotni ljudi pa smo do logora nosili i agregat, benzin, dvije plinske boce, dva kuhala za plin, sve lonce, sve cerade, opremu, kutije za organizaciju kuhinje, pile i sjekire, whiteborad i naravno hranu. E da, nosili smo i daske kako bi izgradili stol, jer što je ekspedicija bez kvalitetne kuhinje i stola oko kojeg se jede. Ekipa je stvarno dobro potegnula prvi dan i većina stvari je već bila na logoru, a stol samo što se nije izgradio. Dodo Cerada Sombrero El Fuego i Ličko bili su mali od stola, cerada i vatre. Drugi dan odmah smo opremili jamu Veno u blizini logora koja nam je kroz čitavu ekspediciju služila kao frižider, pošto je dno prekriveno snijegom i ledom. Svakog dana imali smo dvoje dežurnih u kampu i često još jednu ekstra osobu koja je odradila potreban transport, ili su to odadili dežurni.

Kroz prvi tjedan izmijenilo se dosta sudionika, ali se puno i napravilo, unatoč sinkroniziranim menstruacijama, Goginom i Majinom slomu, i kolektivnoj malaksalosti sviju. Kada smo postavljali filtere za pitku vodu od ugljena, nismo razmišljali kako će ugljen u vodi bez ikakvih minerala, elektrolita i dodataka utjecati na stanje sudionika. Svi smo bili umorni i bezvoljni, dok nismo zaključili da nam nešto nedostaje i počeli piti šumeće tablete da nadoknadimo sve što nam je falilo u ugljenastoj vodi. Taj tjedan istražilo se i nacrtalo 15-ak objekata, novopronašlo njih 10-ak i obišlo također 10-ak objekata (koordinate, pločice, fotke ulaza, mjerni instrumenti). Najveća perspektiva bila je definitivno u jami randog naziva PT-6 na Premužić tornju za koju se znalo da je duboka 200-tinjak metara i završava suženjem u kojem puše, te da treba ponoviti nacrt. U PT-6 se taj tjedan istraživalo u 3 navrata, ponovljen je nacrt i djelomično prošireno

Luka Bogdanić

suženje. Entuzijizam za nastavkom istraživanja nije splasnuo i ono se nastavilo i u sljedećem tjednu ekspedicije. Treba spomenuti i tradicionalan posjet Xantipi koja je, kao i uvijek, sve ostavila bez daha svojom impozantnošću, ali i zbog drastičnog pada razine leda od čak 3 m, o čemu ste mogli čuti više 28.09. u emisiji Klimatska budućnost na N1 televiziji. O klimatskoj budućnosti razmišljali smo i dok se jednog popodneva pred vikend srušilo grdo nevrijeme koje nam je počupalo neke cerade i doslovno potopilo vatrište, šatore, hranu. Ali ako ništa, bar smo obnovili zalihe vode. Večeri su protekle tradicionalno uz vatru, večeru, pelin/vino/pivu, uz (konec)logorsko ispunjavanje zapisnika o novoistraženim objektima. Vikend je doveo još sudionika koji nisu mogli uzeti godišnji, slavili smo Katin ročkas i imali Velebit cinema (svaka čas'). Kino je bilo veliki uspjeh, svi smo bili oduševljeni vidjeti mladog Čedu dok je još bio pravi špiljar, mlade Trohiće i Bakšiće. Kino je naravno popratila velika količina raznih alkoholnih pića, gitara i dobra fešta do kasno u noć. Drugi tjedan započeo je mojim odlaskom na posao i smjenom vikendaša i novopridošlica. Usred tjedna sam Gogu morala ostaviti s pačićima zbog odlaska na posao, što joj je prouzročilo još jedan slom (Goga svi smo uz tebe i moje isprike).

Kroz drugi tjedan se istražilo i nacrtalo cca 13 objekata (što ponovljeni nacrti, što novoistraženi objekti), u još tri navrata se nastavilo istraživati u PT-6, i obišli smo nekoliko objekata kojima je također trebalo provjeriti katastarsko-administrativne podatke. U PT-6 su se potrošila sva punjenja koja smo imali, izgubili i pronašli bateriju buške u meandru, prošli kroz suženje i došli do vertikale u kojoj kamen dosta dugo pada! Jama se zasada raspemila i čeka nove gladne generacije (pitajmo Miću kako je bilo raspemati, jedva preživio čovjek). Olga nam je isto imala egzistencijalnu krizu nakon gubitka skupog ledenog klina u klekovini, ali na sreću Olge (i Luke), sljedeći dan ga je odmah pronašla. Pred kraj drugog tjedna već smo bili tanki sa zalihama vode pa smo zaključili da je super ideja otopiti led koji ćemo izvući iz frižidera i koristiti ju bar kao tehničku vodu. Ukratko, nije super ideja. Kroz tjedan smo već započeli odnositi opremu i stvari koje više nismo koristili ili nisu bile potrebne, tako da smo u subotu do večere već svi bili na Škrbinim dragama čekajući finalnu feštu.

Našem dragom i jedinom Paulu Karoshiju ovo je bila jubilara 10. godišnjica istraživanja s Velebitašima, pa su mu Goga i Dora izradile poklončić kako bi to obilježili. Kroz popodne se kuhala večera, brojila se oprema, radili se kolači, a na fešti nam se pridružila i ekipa s dječjeg logora. Feštali smo do ranog jutra,

a nedjelju proveli u popisivanju opreme i na kraju se razili teška srca. Zahvaljujemo se svim sudionicima iz SO Liburnija, PD Paklenica, SU Kraševski zvirni, SO PD Željezničar Gospić, V. F. HÖHLENFORSCHUNG HÖHLENBÄREN (Austrija), SD Proteus, SO HPD Kozjak, SO HPD Imber i naravno SO PDS Velebit što ste nam se pridružili na ovom logoru, a nadamo se vidjeti i sljedeće godine!

Vole vas Goga i Maja.

Popis sudionika:

SO PDS VELEBIT:

Gorana Perić, Maja Marinić, Barbara Domitrović, Luka Ivančić, Dalibor Paar, Krunoslav Runtas, Olga Jerković Perić, Dora Troha, Valentina Plemenčić, Nikola Prpić, Marko Ličko, Igor Dodolović, Katarina Azinović, Edo Vričić, Matija Čepelak Malenica, Čedo Josipović, Jakov Kožić, Roko Željem, Bruna Bušić, Barbara Trojko, Karla Tolić, Borna Boban, Teo Toplak, Danilo Dobrić, Ana Ercegovac, Lukas Grbac Lacković, Mislav Sajko, Darko Jeras

SO LIBURNIJA PD PAKLENICA:

Luka Bogdanić, Ivana Lemezina, Lucija Lemezina, Luka Žarković, Mia Mandarić

SO HPD IMBER:

Nikolina Marić, Zdravka Dedić, Dario Mrkonjić, Marko Batovanja

SU KRAŠEVSKI ZVIRI: Jurica Jagetić

SO PD ŽELJEZNIČAR GOSPIĆ: Denis Barnjak

V. F. HÖHLENFORSCHUNG HÖHLENBÄREN (Austrija):

Paul Karoshi

SD PROTEUS: Nini Legović

SO HPD KOZJAK: Sanda Doljanin

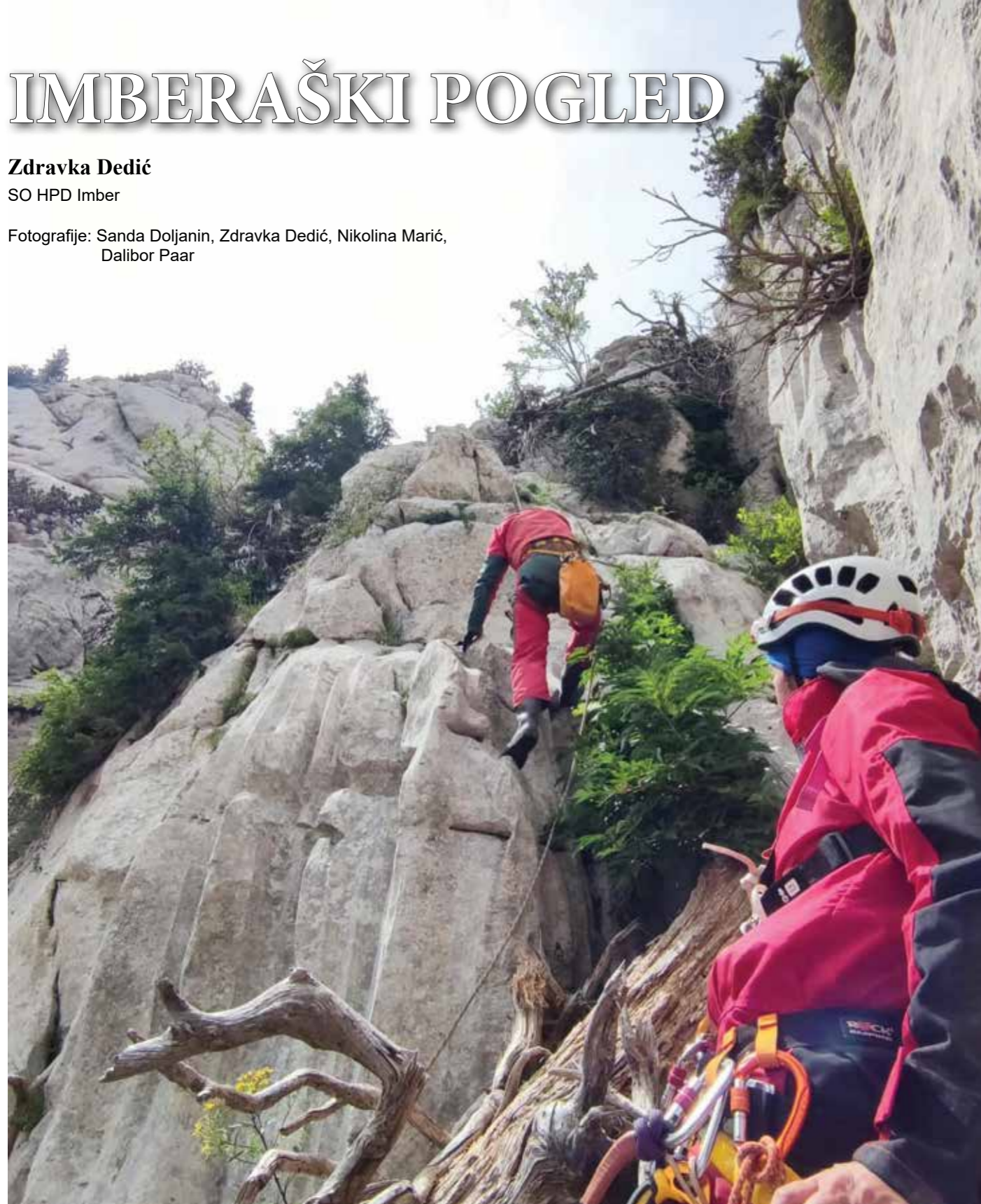

IMBERAŠKI POGLED

Zdravka Dedić

SO HPD Imber

Fotografije: Sanda Doljanin, Zdravka Dedić, Nikolina Marić,
Dalibor Paar

29. 07. (subota)

Krećemo put Sjevernog Velebita kako bi se pridružili ekspediciji u organizaciji SO Velebit. Stigli smo do Škrbine drage u kasnim popodnevnim satima gdje se nalazila početna točka nakon koje je uslijedio planinarski uspon koji se odužio zbog transporta osobne i speleo opreme potrebne za višednevno kampiranje. Šumski dio Velebita očarao nas je svojom jedinstvenom vegetacijom kroz koju smo se s iščekivanjem popeli savladavši strminu prije izlaska na dio Premužičeve staze ispod Rossijeve kolibe. Polako smo se pridružili kampu upoznavši ekipu SO Velebita te ostalih odsjeka koji su nas toplo primili. Podižemo šatore uz netom uspavano sunce pod okriljem noći te odlazimo na spavanje.

Sljedeće jutro (30.07.) nakon kišnog buđenja pridružujemo se transportu preostale hrane i opreme ponovnom spustimo do Škrbine drage i natrag u kamp. Dečki su odradili "volovski" posao prebacivši teži i glomazniji dio tereta. Nakon okrijepe u kampu Dario se pridružuje ekipi u još jednoj turi transporta. Okupljeni oko logorske vatre u večernjim satima pridružujemo se dogovoru za željno očekivani sutrašnji teren.

31. 07.

Razbacani po ekipama svatko kreće u svoju jedinstvenu avanturu. Nikolina, Sanda i ja odlazimo s Daliborom na edukativno/inspirirajući posjet špilji/jami Varnjača gdje je naše prisustvo pom-

no pratila znatiželjna divokoza. Proučavajući razine leda koji se nalaze u istoj se zadržavamo duže od očekivanog te hvatamo zalazak sunca prije kampa. Marko se taj dan družio s ekipom koja je rekognoscirala teren te pronalaskom novih objekata odradili crtanje i pripremu puta za daljnje istraživanje. Dario je pak sa svojom ekipom Dorom i Lukom iz SOL-a probijajući se kroz klekovine po škrapama obišao Patuljkovu špilju te Patuljkovu jamu gdje kroz uzak prolaz ista ide dalje. Postavljajući dolazi do saznanja kako je ista bila posjećena iako nije zabilježeno što potvrđuje pronalaskom zahrđalog spita. Nakon uvrštavanja 10 metarske vertikale i male galerije odlaze do Patuljkove jame 2 te Patuljčice kao zadnjeg objekata predviđenog za taj dan. Ulaz u jamu pokazao se dosta nezgrapno prekriven mahovinom i kršljivim kamenjem, dno se nadziralo na nekih 15-ak m. Polako u sutonu okupljamo se u kampu uz hranu i vatricu dogovarajući sljedeći dan.

01. 08.

Sljedeći dan Marko i Dario odlaze s Marijom, Gogom i Ličkom do jame radnog naziva PT-6, dok Nikolina i Sanda odlaze s Lukom i Ivanom do jame gdje se s udaljenih grebena u jednom trenutku uzvicima spajaju s Olgom, Paulom i mojom malenosti. Dario i Marko u svojoj pratnji obilaze jamu Velebita jedne od najdubljih podzemnih vertikala (Divka Gromovnica). Kratkim uvidom u sami ulaz nastavljaju po izohipsi prema PT-6. Matija oprema dok Goga daje brzinski tečaj digitalnog crtanja. Nakon ulazne vertikale Marka i Daria čeka meandar u kojem se nalazi uski procjep gdje je voda usjekla nekih 40-ak m dubine. Brzim protekom vremena odraduju prikup opreme i povratak u kamp. Za to vrijeme Nikolina i Sanda sa svojim timom odraduju jamu radnog naziva (*kojeg sam zaboravila*) te se uz otežan povratak po grebenu pridružuju mom timu spasivši nas prethodnim upozorenjem na "uspavanog" poskoka koji se nalazio na istom dijelu "staze" kuda s uspjehom i bez uznemiravanja prolazimo pokraj sivog dečka. Paul, Olga i ja odradili smo dva manja objekata MiG-6 i MiG-7 gdje je Olga strpljivo podijelila svoje znanje i iskustvo dok je Paul odradio postavljanje i rasprenjanje. Veseli i izudarani okupljamo se ponovno u kampu. Dario bježi na spavanje dok se dugo u noć čuo smijeh Tri Gracije:)

02. 08.

Nakon što nas je kiša potjerala u šatore novo jutro kreće opuštениjim tempom. Budimo se kasno te nakon doručka i pozdravljanja ekipe teška srca i teških nogu napuštamo kamp.

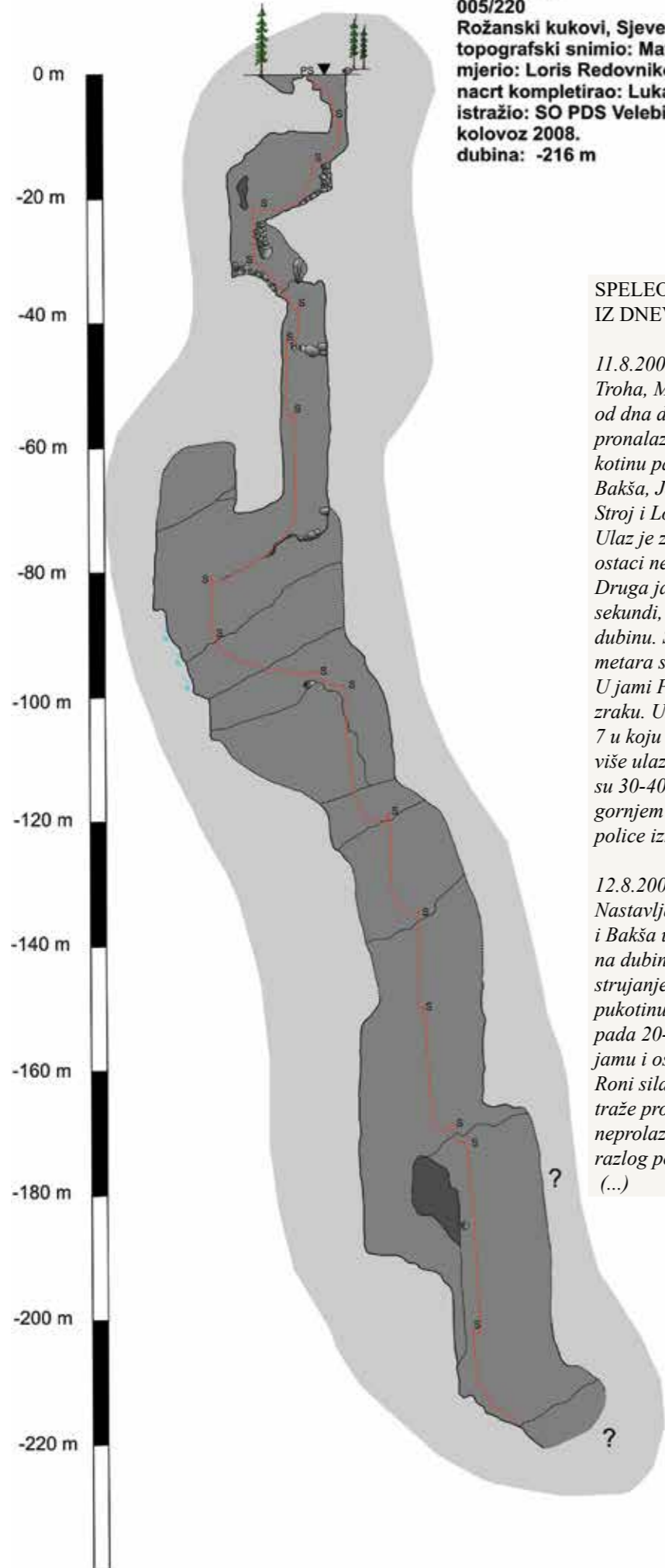

Ovim putem zahvaljujemo svim sudionicima na toplom gostoprinstvu te podjeli znanja i pruženom iskustvu. Svi su se jako potrudili kako bi nam pružili nezaboravne trenutke i uspomene. Odlična i profesionalna organizacija nas je oduševila svojom toplinom, prijateljstvom i energijom. Veliko hvala i svim psima koji su svojim prisustvom obogatili taj čarobni šumski ambijent. Radujemo se budućim susretima...

SO Imber (vaši Imberlani)

JAMA PT 6
005/220
 Rožanski kukovi, Sjeverni Velebit, Hrvatska
 topografski snimio: Matija Čepelak
 mjerio: Loris Redovniković
 nacrt kompletirao: Luka Mudronja
 istražio: SO PDS Velebit
 kolovoz 2008.
 dubina: -216 m

8/2004.

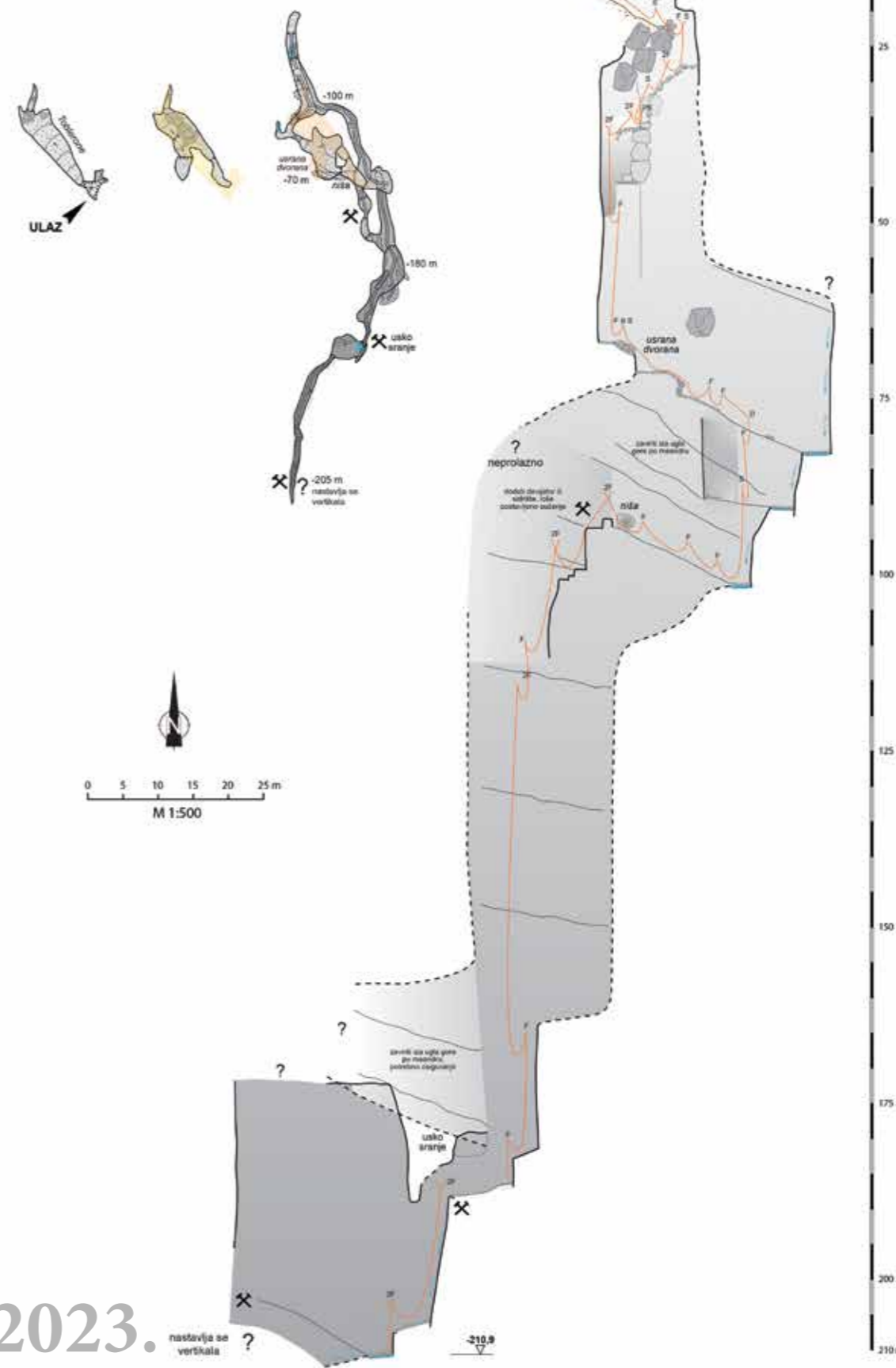
SPELEOLOŠKA EKSPEDICIJA VELEBITA 2004.
 IZ DNEVNIKA EKSPEDICIJE:

11.8.2004. srijeda
 Troha, Matija i Tihana odlaze rasprijeti jamu Velebitu od dna do -105 m. Matija pri dnu (5 m iznad dna u stijeni) pronalazi prolaz kroz koji struji zrak i kamen kroz usku pukotinu pada 15-tak metara. Velebita ipak ide dalje !!! Roni, Bakša, Jela, Ena i Marinko odlaze u jamu koju su pronašli Stroj i Lovro. Nazvana je PT 4 i duboka je 15 m. Ulaz je zaklonjen smrekovim granama, a u blizini su ostaci nekakvog lima (aviona)? U jami su viđeni kornjaši. Druga jama PT 5 nalazi se u klekovini, kamen u nju pada 6 sekundi, ali cijelo vrijeme udara tako da je teško procijeniti dubinu. S ulaza su maknuli kamenje, nakon čega slijedi 3-4 metara suženja koje treba proširiti. Dosta je krušljivo! U jami PT 6 Jela je potrošio 40 metarsko uže i ostao u zraku. Uz put je pronađena još jedna jama nazvana PT 7 u koju su ušli Bakša i Ena. Jama ide po meandru i ima više ulaznih otvora. Nakon potrošenih 80 m užeta ostali su 30-40 m iznad dna prekrivenog snijegom. Okupljanje u gornjem logoru. Ekipa iz Velebite rasprijetila je jamu do police iznad velike vaticale i izašla oko 22 sata.

12.8.2004. četvrtak
 Nastavlja se istraživanje jama PT 6 i PT 7. Marinko, Matija i Bakša u jami PT 7 silaze na sniježno dno, ali pri crtanju na dubini od 80 m pronalaze pukotinu i meandar s jakim strujanjem zraka. Na jednu stranu meandar se sužava u usku pukotinu, a na drugoj strani prolazi se u vertikalu gdje pada 20-ak metara. Zbog završetka logora rasprijetaju jamu i ostavljaju je za neku drugu priliku. Jela, Tihana i Roni silaze na dno jame PT 6 i istražuju meandar u kojem traže proširenje. Spustili su se do oko 90 m dubine gdje je neprolazno suženje, ali kamen pada još oko 20 m. Još jedan razlog ponovnog vraćanja na ovaj teren.
 (...)

8/2008.

	IMENJE: PT 6	
	LOKALIZACIJA: Premužićev toranj, NP Sjeverni Velebit	
DUŽINA: 320,6 m	PROSTORNA IZMJERENJA: 153,2 m	ŠIRINA: 210,9 m
POSREDOVANJE: Gorana Perić	POSREDOVANJE: Povel Karović, Luka Ivančić, Marinko Batičević	
DOKUMENTIRANJE I NEKADAVANJE: 1.-4.8.2023.	POSREDOVANJE: Gorana Perić	
ČLANOVI EKIPA IZOBILJEŽIO: Matija Čepelak, Luka Ivančić, Gorana Perić (SOV), Povel Karović (V. E. M. Hrvatski), Marinko Batičević, Marko Batičević, Dario Miličević (SO PD Inčest)		05-1006

8/2023.

Veliko hvala našim pokroviteljima koji već godinama podržavaju naš rad i uvelike nam olakšavaju organizaciju, logistiku i ostvarenje naših špiljarskih snova:
Bosch Hrvatska, Bim sport, Annapurna, Baredine, Moon code, Asincin, Komisija za speleologiju HPS-a, Nacionalni Park Sjeverni Velebit

MEĐUNARODNA SPELEORONILAČKA EKSPEDICIJA PLAŠČANSKE NIMFE 2023.

Marsela Alić, Tihomir Kovačević - Tihi
Dinaridi -DISKF

Fotografije: arhiva MSRE / DDISKF

Prošle godine počeli smo nazivati ekspedicije po mitološkim bićima vezanima za podzemlje i vodu. Tako su nakon „Velesovog hrama 2022“ uslijedile „Plaščanske nimfe 2023.“. Duboko povezane s prirodom, nimfe su temeljni koncept brojnih mitologija. Bezvremene i vječne kao voda, nimfe utjelovljuju ljepotu prirode. Nimfe su često pratile junake u njihovim pustolovinama. Ljetos su čuvale i speleoroniocce u istraživanjima u mutnoj vodi i brzim vodotocima. Tko kaže da nimfe ne postoje?

Miris početka ekspedicije

Prva ekipa stigla je u Plaški 19.7.2023. i krenula s pripremama za već 20-i-neku DDISKF-ovu ekspediciju. Motivacija je na vrhuncu, vrijeme je obećavajuće, hrane ima napretek. Ništa nam taj dan ne može pokvariti. Na imanju Zorana Vukasa, gdje nam je bila glavna baza, postavljene su zastava Ekspedicije, zastava Republike Hrvatske i zastava Europske unije. Nazdravili smo za početak ekspedicije i zamolili božanske duhove prirode da nas prate u novim speleoronilačkim podvizima. Miris svježe tiskanih naljepnica, majice i zastave uvijek označuju početak ekspedicije. Najveći propust početne faze je zaboraviti nekome dati naljepnicu s logotipom – polugole plaščanske nimfe oduševile su muški dio ekipe, unatoč zahtjevu feminističke struje DDISKF-a da na logotipu bude nago tijelo sportaša grčkog tipa. Logotip je izradila Valerija Medić. Fokus ovogodišnje ekspedicije, pod vodstvom predsjednika DDISKF-a Tihomira Kovačevića - Tihija, bili su speleološki objekti Plaškog (ili Plaščanskog) polja. Polje je dugo 16 km i široko do 3 km te je dio Ogulinsko-Plaščanske udoline. Leži između 365 i 390 m visine i prošarano je šumovitim humovima koji se izdižu do 450 m visine. Sa zapadne strane omeđeno je obroncima Male Kapele, gdje izviru brojni potoci i spuštaju se prema Plaškom polju tvoreći Vrnjiku i Dretulju. Hidrogeološki sustav ovog područja iznimno je kompleksan, što je posljedica složene geološke građe i intenzivnih tektonskih pokreta u Dinaridima. U Plaškom polju poniru vode Dretulje, Suvaje i Tuka te podzemno dotječu do izvora Istočne Mrežnice i njezine pritoke Suvače na Vojnom vježbalištu Eugen Kvaternik - Slunj. Udruga Dinaridi – Društvo za istraživanja i snimanja krških fenomena (DDISKF) godinama istražuje speleološke objekte ovog područja, a neki članovi i desetljećima. Područje Plaškog i okolice dio je ekološke mreže Ogulinsko-Plaščansko područje (PU 6019) u okviru ekološke mreže Natura 2000. Na dosadašnjim ekspedicijama u Plaškom polju istraživani su brojni (djelomično) potopljeni speleološki objekti: Izvor Vrnjike, Grbina pećina, Suvaja, Sinjac, Mokra pećina i Jadova (Pastrvina jama). Ove su godine članovi Ekspedicije zaronili u Izvoru Vrnjike, Grbinoj pećini, Mokroj pećini i Sinjcu. U ekspediciji je sudjelovalo oko 30 članova iz Hrvatske, Italije te Bosne i Hercegovine. Među njima je bilo šestero djece, koja su aktivno sudjelovala u životu kampa. Od dva tjedna Ekspedicije pet je dana pljuštalo te je često nestajalo struje. Vremenske neprilike nisu išle u korist našim istraživanjima. Zamjenik voditelja Ekspedicije bio je Gordan Polić – Gogo, koji je sudjelovao na svim ekspedicijama od osnutka DDISKF-a 2002. godine. Zadnjih osam godina tajnica ekspedicija bila je Marsela Alić – Marsi.

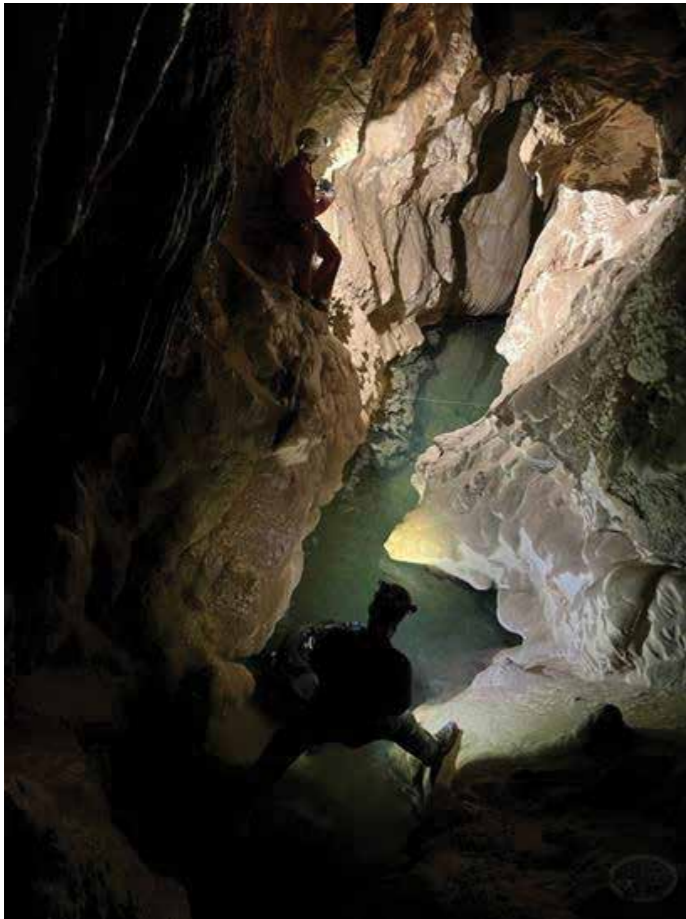
Izvor Vrnjike za neke nove klince

Iz pukotine pored pećine, na sjeveroistočnim obroncima Male Kapele kod sela Kunić izvire Vrnjika, najvažniji prtok rijeke Dretulje. Smatra se da je slijev Vrnjike povezan s masivom

Male Kapele, a ne ponornim poljima u zaleđu Kapele. Vrnjika teče u velikom luku kroz dolinu do zamočvarenog terena kod Plaškog, gdje se ulijeva u Dretulju. Dretulja ponire u Plavčoj Dragi te nakon otprilike 6 km podzemnog toka izbija na površinu na izvorima Istočne Mrežnice i njenog lijevog pritoka Suvače. Izvor Vrnjike je pričuvni vodoopskrbni izvor za područje Plaškog. Do Izvora Vrnjike stiže se kanjonom. Lijepo je vidjeti klince koji pomažu u transportu, a da im se ništa posebno ne mora reći. Čak su uzimali najteže dijelove opreme da bi pokazali kako oni to mogu. U Izvoru Vrnjike ronili su Luigi Casati – Gigi, Riccardo Denaro, Roberto Liguori i Gordan Polić – Gogo. Luigi Casati – Gigi zaronio je u nekoliko navrata, ali je voda bila premutna da bi mogao prijeći veću udaljenost. Nakon nekoliko dana jakih pljuskova morali smo pričekati da se mulj slegne. Zatim je Gigi istražio novi kanal dug oko 50 m. Izronio je ispred vrlo blatne kosine prilično strmog nagiba, po kojoj se nije mogao penjati sa svom ronilačkom opremom. S tog mjesta vidio je galeriju, odakle bi se možda moglo nastaviti istraživati. Pećinski dio topografski su snimili Darko Višek – Darac i Marsela Alić – Marsi, a sedmogodišnja Monika Mudrovčić toliko je brzo pokrenula akciju skupljanja smeća iz pećine da je pokazala lekciju i nama odraslima. Ukupna duljina istraženih potopljenih kanala Izvora Vrnjike iznosi 733 m.

Grbina pećina – po tirolki gor' i dol'

Naizostavni dio svakog posjeta Grbinoj pećini je kuća Milana i Marice Grbe, koji nam svake godine velikodušno otvore svoja vrata. Dok nas Marica nudi domaćom rakijom, Milan već priprema svoj traktor za transport ronilačke opreme do kanjona Grbine pećine. Tome se veselimo svake godine, jednako djeca kao i odrasli. Moramo pohvaliti klince koji su opet sudjelovali u transportu opreme kroz kanjon i pokazali veliku izdržljivost: Tara Kovačević, Andrej Kovačević, Dominik Amanović i Tara Vukas Popović. Transport opreme prilično je zahtjevan čitavim putem. Najprije su postavljeni gelenderi do ulaza u Grbinu pećinu, a zatim je postavljena tirolska prečnica putem koje je transportirana ronilačka oprema. U samoj Grbinoj pećini također su postavljeni gelenderi kako bi se lakše prenijela ronilačka oprema do sifona.

Grbina pećina za nas predstavlja ulaz u Malu Kapelu i njezine vodene kanale. Povremeni bujični tokovi, koji su uništili vanjski dio pećine, svjedoče o ogromnoj količini vode u podzemlju, koja istječe na proljeće i jesen. Ukupna duljina istraženih potopljenih i suhih kanala nakon prošlogodišnje ekspedicije iznosila je 570 m, dok je maksimalna dubina bila oko 50 m. Ove su godine ronili Alan Kovačević, Tomislav Flajpan – Frf i Gordan Polić – Gogo. Alan je otišao u desni kanal i došao do dijela gdje su već bili i gdje postoji izlaz iz vode. U sifonu je pretpostavio da postoji novi kanal, ali ga je ta strana odvela prema zoni gdje je već postavljen *safe line*. Pri izlasku iz Grbine pećine uočili su čovječju ribicu u prvoj špranji, desno od ulaznog dijela. U prijašnjim istraživanjima Grbine pećine pronađen je prvi primjerak čovječje ribice s istočne strane Male Kapele. Idući dan u špranji je zaronio Tomislav Flajpan – Frf. Postigao je najveću dubinu od 8 m. Vidljivost je bila vrlo loša. Desno dolje vidio je mogućnost za provlačenje, ali izgleda prilično teško. Osim ronilaca, u Grbinu pećinu ušli su Maja Drobac, Marsela Alić – Marsi i Zoran Vukas.

Grbina pećina nalazi se dvadesetak metara iznad kraja kanjona, blizu zaoseka Gornje Grbe u Općini Plaški. Kad voda izbije, teče prema predjelu Velikih luka u naselju Međedak, gdje nakon otprilike 3 km toka utiče u Vrnjiku.

Iznenadujuće puno vode u Mokroj pećini

Mokra pećina nalazi se u sjevernom, šumovitom dijelu Janje Gore u Općini Plaški. Alan Kovačević zaronio je s jednom bocom. Voda je narasla gotovo 2 m u odnosu na razinu kad smo prošli puta bili ondje, a vidi se da je bila i viša. Tok je vrlo jak, čak jači nego u Rokinoj bezdani! Alan Kovačević zaronio je uzvodno i nizvodno, koliko je bilo moguće od jačine vodotoka. Za nekoliko dana razina vode pala je za oko jedan metar, što je promijenilo sliku objekta. Alan Kovačević i Tomislav Flajpan – Frf snimili su video. Istražili su uzvodno, gdje se nalazi bunar te dva sifona nizvodno. Jedan sifon je u urušenoj dvorani, gdje guta kao ludo. Budući da smo se koncentrirali na izvore koji su prethodno ronjeni, ovdje je odrađena prospekcija te Mokra pećina ostaje za naredne ekspedicije. Mile Dokmanović je opet bio naš vodič i ispričao nam je kako su ljudi nekad ovdje kalali vodu iz pećine. U nekom trenutku su došli do dugačkih dlaka i odustali. Čini se da su ovdje okolni stanovnici prali vunu ili konoplju. Još se vidi sazidan bunar odmah nakon ulaza, ali je zatrpan i u njemu nema vode.

Umjetnost na kršu – krš u umjetnosti

Na početku ekspedicije okupili smo slikare i slikarice na likovnoj koloniji u Plaškom. Bili su smješteni u kući našeg člana Maka Bojčića – Mehe u Kuniću. Kuća pored potoka u predivnom ambijentu bila je idealno mjesto za inspiraciju i stvaranje. Djelatnica Turističke zajednice područja Smaragdne rijeke i doline u srcu Hrvatske Sanja Medaković obišla je sa slikarima i slikaricama prirodne i kulturne znamenitosti plašćanskog kraja. U neko-

liko dana te su znamenitosti u različitim vizijama likovnjaci preslikali na platno. Cilj je bio promovirati prirodne i kulturne ljepote plašćanskog kraja. Nastalo je dvadesetak radova, od kojih je dio poklonjen donatorima.

„Tihi, incredible condition in Sinjac!“

Sinjac je treći najdublji izvor u Hrvatskoj i jedan od najdubljih na svijetu. Nalazi se u naselju Jezero u Općini Plaški. To je uzlazno krško vrelo s vlastitom vodom temeljnicom, a napaja se izravno iz masiva Male Kapele te je duž rasjedne linije povezan s obližnjom estavelom Begovac (Blata). Sinjac je izvor potoka Tuk, koji nakon otprilike 1 km toka ponire u Plavčoj Dragi. U njemu je do dubine od 203 m ronio Luigi Casati – Gigi na ekspediciji 2016. godine. Tada je ronio u prvom grotlu. Tijekom prethodnih zaroni činilo se svakog puta da postoje ukupno četiri grotla. Budući da je ove godine, za razliku od ostalih planiranih izvora, Sinjac bio nevjerojatno bistar, Gigi je odlučio dulje se zadržati na Sinjcu. Uskliknuo je: „Tihi, incredible condition in Sinjac!“. Znali smo da želi napraviti dobre snimke i zaroniti u ostalim grotlima. Gigi je zaronio u prvom grotlu i odlično snimio potopljena kola. Zatim je zaronio u trećem grotlu do 54 m. *Safe line*, koji je ondje prije petnaestak godina ostavio još Jean-Jacques Bolanz još je ondje. Zbog fantastične vidljivosti Gigi je uvidio da ne postoje četiri grotla nego samo dva. Prvo i drugo grotlo spojeni su na oko 30 m dubine, a treće i četvrto na oko 18 m, dok najveća dubina iznosi 54 m. Osim Gigija, ronili su Riccardo Denaro i Gordan Polić – Gogo.

Otkrivanje informativne ploče

Već godinama svi pričaju o tome kako bi trebalo postaviti informativnu ploču za turiste na Sinjcu. Planinarsko društvo „Plaške glave“ napokon je pokrenulo tu priču i u suradnji s Općinom Plaški projekt izrade prijavljen je na natječaj HEP-a.

Tihomir Kovačević – Tihi osmislio je izgled ploče, napisao tekst i izabrao fotografije, a za grafički dizajn zaslužan je Marjan Prpić - Luka. Informativna ploča je veličine 200 x 150 cm te je izrađena od materijala alubond debljine 3 mm. Za okvir i nadstrešnicu pobrinuli su se predsjednik PD „Plaške glave“ Branko Šupica i naš domaćin Zoran Vukas. Danima prije otkrivanja članovi planinarskog društva čistili su teren i pripremali sve za postavljanje ploče, a pridružili su im se i članovi Ekspedicije. Izradili smo plakate i letke u kojima se pozvali mještane da 23. srpnja dođu na svečano otkrivanje informativne ploče i otvorenje likovne izložbe s Ekspedicije.

Ovaj događaj prenosili smo *live* putem Facebooka. Govore su držali načelnik Općine Plaški Pero Damjanović, predsjednik DDISKF-a Tihomir Kovačević – Tihi i predsjednik PD „Plaške glave“ Branko Šupica. Načelnik Općine Plaški obećao je u budućnosti podržavati istraživanja. Na kraju je Gigi ispričao kako je preko DDISKF-a došao do Sinjca u kojem obožava roniti, a njegove riječi prevodio je Silvio Legović - Kawasaki. Gigi je skinuo zastavu Ekspedicije s informativne ploče. Bilo je zanimljivo gledati reakcije mještana koji ondje žive čitav život ili dolaze svakog ljeta, a nisu znali kakav se fenomen krije u selu Jezero, neki su čak priznali da su prvi put kročili na obale Sinjca! Tko to more platit'? U ovakvim trenutcima zaborave se svi naponi, bez kojih ove ploče ne bi bilo.

Nažalost, iako je obaviješteno desetak lokalnih i regionalnih portala i radijskih stanica, niti jedan novinar nije došao. Nakon Sinjca prešli smo u zgradu Općine, gdje je Marsela Alić – Marsi postavila izložbu s radovima nastalima tijekom Ekspedicije.

I sitno je bitno...

Kad nije bilo potrebno puno ljudi za transport opreme ili na dan odmora od ronjenja, odrađivali su se i manji speleološki objekti. U komunikaciji sa stanovnicima Plaškog i okolice, saznali smo za šest manjih jama, kojima smo upotrijebili speleološku kartu Ogulinsko-Plašćanske udoline. Za Milu Dokmanovića kažu da zna svaki pedelj Plaškog. Odveo nas je do jame koju smo nazvali Bijeljevina klopka. Nalazi se između brda Huma i Lisca,

a duboka je desetak metara. U jamu se spustio Tomislav Flajpan – Frf te zabilježio smeće i kosti od divljači. Nedaleko od nje nalazi se Baljina jama. Duboka je također desetak metara, a u nju se spustio Darko Višek - Darac. Zvonko Conjar pokazao nam je u Ličkim Jesenicama lokaciju Zekine jame, u koju su se spustili Gordan Polić – Gogo i Tomislav Flajpan – Frf. Jamu u Sindžinim dragama nazvali smo Sindžina jama. Kao i Zekina, ova je jama bila duboka oko 20 m, a u nju se spustio Tomislav Flajpan – Frf. Postoji pukotina kroz koju bi se dalo provući. U Ilijašinu jamu spustili su se Tomislav Flajpan – Frf, Maja Drobac i Marsela Alić – Marsi, a nalazi se pored krive bukve na cesti od Sinjca prema Saborskom. Pogled prema gore otkriva zaista lijepe sige, a pogled prema dolje smeće. Na obroncima Pištenika nalazi se Mišina Vaskovica. Onamo nas je odveo Mišo Šupica. Mala pećina s jamskim ulazom, nažalost, osim smeća skriva i ljudske ostatke.

Zahvale

Iako su teška vremena, velik broj ljudi priskočio je u financijsku pomoć ekspediciji. Na popisu dobrih ljudi našlo se dvadesetak poduzeća i osoba koji su na neki način pomogli da ekspediciju realiziramo do kraja. Osobito zahvaljujemo domaćinu Zoranu Vukasu, koji nas je ugostio dva tjedna i njegovom susjedu Zoranu Šupici na domaćinstvu prilikom posjeta njegovoj farmi. Treba spomenuti Mimija i Borku koji su dva tjedna spremali obroke za sve nas. Općina Plaški ove je godine izdvojila značajna sredstva za hranu i podršku. Svima veliko hvala!

DRAMATIČNO SPAŠAVANJE SPELEOLOGA U TURSKOJ

Marko Rakovac
voditelj speleospasilačkog tima,
Izvršni pročelnik HGSS-a

Fotografije: HGSS

U gorju Taurus, Turska skupina od deset speleologa tijekom međunarodne ekspedicije istraživala je jamu Morca. Dana tijekom 1. rujna, kada se tim na dubini od 1040m podijelio u više ekipa za potrebe istraživanja, Mark Dickey i Jessica Van Ord krenuli su tehnički penjati jedan neistraženi segment špilje. U jednom trenutku, Dickey je počeo pokazivati zdravstvene poteškoće, uključujući mučninu i povraćanje krvi. Jessica Van Ord, koja je inače obučeni paramedik (zdravstveni radnik specijaliziran u pružanju hitne medicinske pomoći), prepoznala je ozbiljnost situacije i počela postupke zbrinjavanja i pružanja prve pomoći. Nakon što su uspjeli polako doći do podzemnog kampa na dubini od 1040 metara i alarmirati ostale speleologe, krenula je prema površini kako bi pozvala pomoć. Ovo je bio uvod u jednu od najvećih međunarodnih operacija speleospašavanja u povijesti.

Kamp u nastajanju

Priprema jedne tone opreme u Zagrebu
Dolje: presjedanje u Istanbulu i čekanje leta

Jama Morca, koju je 2012. godine otkrilo speleološko društvo ASPEG (Anatolian Speleology Group Association), smještena je na zaravni Taşeli unutar impresivnog gorja Taurus, domu tri najdublje turske jame. Sa zapanjujućom dubinom od 1276 metara i mrežom kanala dužine preko 5 km, Morca je primjer izrazito vertikalne, dugačke i duboke jame. Za kretanje kroz objekt nužno koristiti tehnika napredovanja pomoću užeta (S.R.T. - single rope technique). Ulaz jame nalazi se na visini od 2140 metara nadmorske visine, ukazujući na njezin potencijal da postane jedna od najdubljih jama na svijetu. Za usporedbu, trenutno najdublja jama je Vevyovkina, s dubinom od 2223 metara, smještena u Gruziji a primjerice zagrebačka katedrala ima visinu od 108 m.

Unutar Morce, nakon ulaza, slijede strmoglavi kanali koji vode prema dubini. Na dubini od 400 metara počinju visoki meandrirajući kanali s podzemnim tokom, kroz koje je moguće prolaziti samo uz pomoć osiguranja. Na dubini od 500 metara nalazi se prvi podzemni kamp "Baraka". Dolaskom na dubinu od 680 metara nema suhog mjesta za bivakiranje te je objekt hidrološki aktivan. Također, nailazi se na niz uskih prolaza koji su tijekom ove akcije zahtijevali proširivanje. Jama se nastavlja s vertikalama, s najpoznatijima *Gorgoroth* (71 m) i *I'll be back* (83m), sve do posljednjeg bivka na dubini od 1040 metara, koji je pravi luksuz za speleološke standarde - suh, ravan, s izvorom pitke vode i mogućnošću smještaja za veći broj speleologa.

Mark Dickey nije samo običan speleolog; njegova bogata karijera svjedoči o brojnim ekspedicijama, kako onima na hrvatskom tlu s članovima zagrebačkih speleoloških društava, tako i onima na kojima je sudjelovao diljem Europe i svijeta. Njegova stručnost dodatno je potvrđena 2021. godine kada je završio napredni modul speleospašavanja pod vodstvom Hrvatske gorske službe spašavanja. Dickey nije bio nepoznanica među hrvatskim spašavateljima - mnogi su ga znali i cijenili njegovo iskustvo. S druge strane, turska speleološka zajednica, iako stručna, nije toliko brojna. Postojala je svijest samostalno neće biti u stanju izvesti operaciju spašavanja ovakvih razmjera. Početne informacije sugerirale su da Dickey pati od simptoma povezanih s želučanim

ulkusom, te takvo krvarenje u probavnom sustavu zahtijeva hitnu medicinsku intervenciju. Iako bi bilo logično pretpostaviti da netko s takvom dijagnozom ne bi riskirao sudjelovanje u ekstremnim aktivnostima, mladi i motivirani pojedinci poput Marka često mogu zanemariti ili čak ne biti svjesni svojih zdravstvenih problema, što može dovesti do iznenadnih komplikacija.

Kada su Mark i Jessica, aktivni članovi Europske speleospašilačke organizacije (ECRA) – koja je koordinirala nekoliko značajnih međunarodnih speleospašilačkih akcija – naišli na problem u jami, Jessica je po dolasku na površinu odmah kontaktirala kolege iz ECRAe. Svaka minuta bila je dragocjena.

Dok su mnoge zemlje nudile pomoć, ključni prioritet bio pronaći jurišne ekipe koje će stabilizirati Markovo stanje, opskrbiti kamp na dubini od 1040 m potrebnim medicinskim resursima i uspostaviti komunikacijsku mrežu unutar jame. Budući da su informacije o Markovom stanju kasnile 12 do 24 sata, bilo je teško procijeniti njegovo trenutno zdravstveno stanje i eventualne komplikacije poput krvarenja ili pojave sepse.

Međunarodna zajednica, uključujući Hrvatsku, ponudili je liječničku pomoć u zbrinjavanju i timove za postavljanje komunikacijske mreže. Unatoč tome što se u prvim danima nastojalo diplomatskim putem ponuditi pomoć za ovakvu nesvakidašnju akciju spašavanja, HGSS je preuzeo odgovornost za organizaciju te smo pokrenuli mobilizaciju iskusnih speleospašavatelja. Konačno su 6. rujna, uz poziv koji je došao preko Turske ambasade te uz potporu Vlade RH, Ravnateljstva civilne zaštite, Turkish Airlines-a i tvrtke Cargo Consolidations, 22 pripadnika HGSS-a s jednom tonom opreme bili spremni za 24 satno putovanje od 2500 km do mjesta događaja.

Postavljanje komunikacijske mreže Cave-link

Kamp se povećao, a dolje: krcanje opreme HGSS-a u Turskoj

Dio hrvatske ekipe pred ulazak

Hrvatski spasilački tim u kampu

Ulaz u jamu Morca (Umit Bektaş)

Liječenje u bivku i dolje; usko grlo u kanalu gdje su se iščekivala nosila

Po dolasku na lokaciju, ekipe spasioca su u suradnji s turskom civilnom zaštitom uspostavili spasilački stožer. Nedugo zatim se oko ulaza u jamu Morca formirao se mali speleološki grad (BoO) s preko stotinu šatora iz spasilačkih modula iz devet zemalja: Turske (24), Rumunjske (4), Mađarske (29), Ukrajine (1), SAD (1), Bugarske (17), Poljske (6), Italije (48) te Hrvatske (22). Veliki izazov je bio osigurati logistiku za sve navedene timove za više dana, kako na površini tako i u podzemlju.

Jedan dio vodstva hrvatskog modula je zauzeo pozicije u stožeru a drugi dio je krenuo u jamu kako bi postavili komunikacijsku mrežu i sidrišta za izvlačenje. Hrvatski spašavatelji su u posljednjih 10 godina razvili modularni pristup boravku u jami upravo koncipiran za akcije spašavanja iz dubokih jama, te je HGSS upravo iz tog razloga proveo najviše dana u jami.

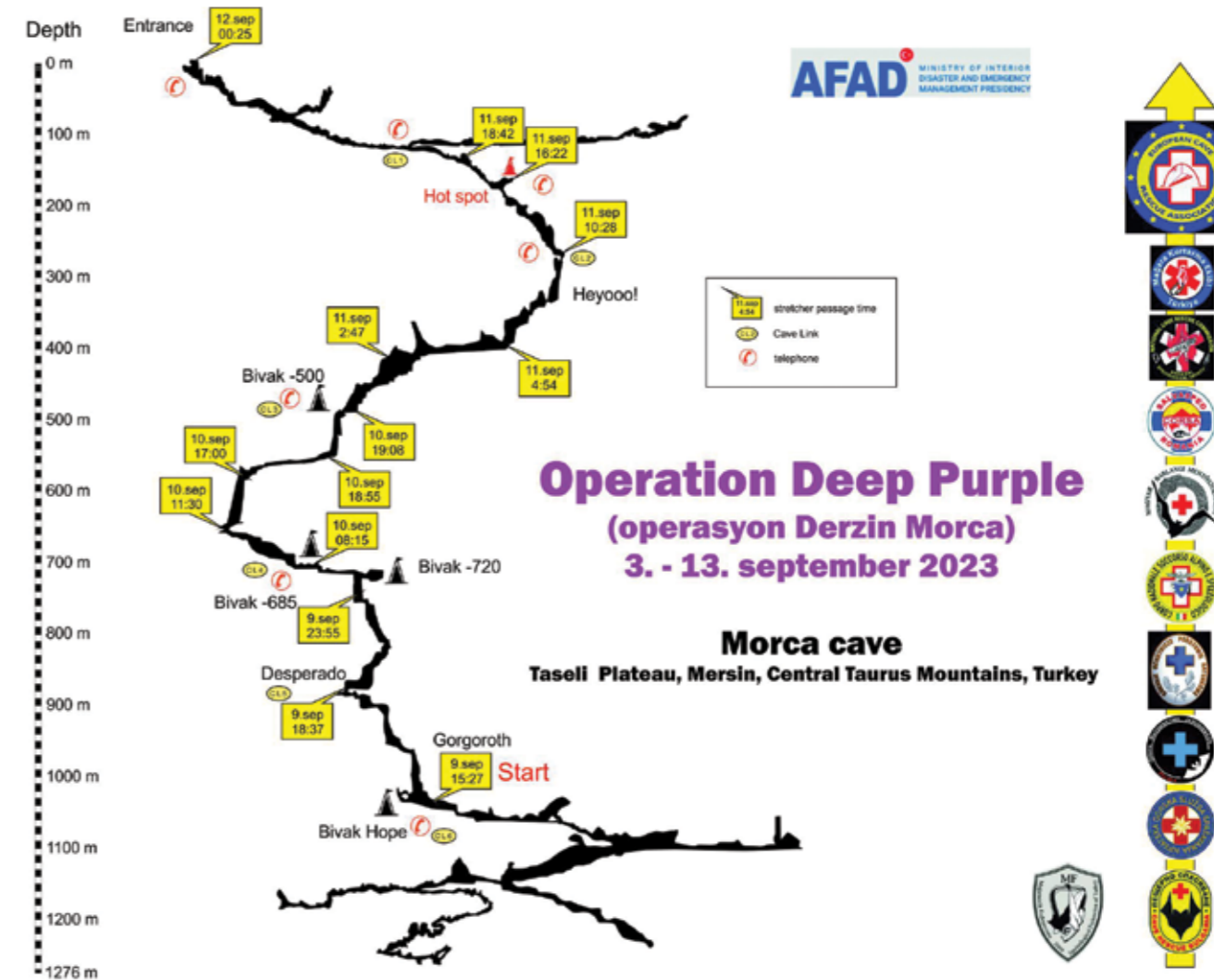
Kontaminirana voda u jami predstavljala je značajan problem. Tijekom višednevne akcije, u ograničenom prostoru boravilo je više od 85 spašavatelja koji su morali obavljati nuždu. Zbog toga je, osim hrane i opreme za spašavanje, bilo nužno nositi pitku vodu, što je rezultiralo velikim volumenom transportnih vreća. Dopremanje te količine opreme logistički je bilo izazovno, ali svi timovi su se prilagodili i improvizirali kako bi osigurali uspjeh misije. Vodstvo hrvatskog tima, koje je aktivno predvodilo kako na površini tako i u jami, odmah je primijenilo modularni pristup spašavanju gdje je ključno bilo uspostaviti sustav izmjena timova kako bi postigli maksimalnu učinkovitost u najkraćem vremenu. Zahvaljujući navedenom pristupu spašavanju kojeg aktivno promičemo unutar ECRA-e, hrvatski spašavatelji uspjeli su provesti najduže vrijeme unutar jame (6 dana), što je omogućilo prilagodbu u različitim situacijama gdje je bilo potrebno improvizirati kako bi premostili sve nastale prepreke. Hrvatski tim, osim postavljanja komunikacije, imao je ključnu ulogu u

Gore: globalna medijska pozornost te napokon izlazak iz jame

Gore; rad spašavatelja u jami
Dolje; datumi i vremena izlaska

nekim od najtežih dionica spašavanja, posebno na dionicama od -1040 do -680 metara i od -500 do -300 metara dubine. Kritične su bile operacije proširivanja uskih dijelova jame, gdje su koristili specijalizirane alate kako bi osigurali prolaz za spašavatelje i nosila. Na koncu, to je značilo jako puno sati rada i jako malo sati sna. Bezobzira, situacija u kojoj su se svi spasilački timovi našli, a s obzirom na hitnost izvlačenja unesrećenog koji svaki trenutak može iskrvariti, nije dozvoljavala „prazan hod“.

Za spašavatelje najveću neizvjesnost predstavljalo je zdravstveno stanje Dickeya. Postojala je stalna bojazan da ne premine tijekom transporta u nosilima. Zato je, jednom kada je započet transport, bilo od ključne važnosti da se isti ne prekida, osim za nužnu medicinsku skrb, tijekom koje je Dickeyu davana krv, izmjenjivana plazma ili intravensko hranjenje. Dodatna zabrinutost bila je da se nekome od spašavatelja, zbog iscrpljenosti od višednevnog rada, nešto ne dogodi, što bi dodatno otežalo već složenu operaciju spašavanja.

Nakon osam dana intenzivnih spasilačkih aktivnosti, 12. rujna u 00:25, Mark je uspješno izvučen na površinu. Helikopterom je odmah prevezen u bolnicu u Mersinu radi dodatne medicinske skrbi. Ključnu ulogu u ovoj misiji imala je ECRA, kojoj je među osnivačima upravo HGSS. ECRA stavlja naglasak na razmjenu znanja i umrežavanje kako bi se unaprijedila speleospasilačka praksa, te je postala nezamjenjiv akter u najizazovnijim speleospasilačkim misijama.

S ponosom treba istaknuti da Hrvatska, zahvaljujući svom doprinosu, ima centralnu ulogu u ECRA-i, te činjenica da predsjedamo ECRA-om već četvrti mandat zaredom, dodatno ističe iznimnu vrijednost Hrvatske na globalnoj spasilačkoj sceni.

Zajednička fotografija nakon uspješnog spašavanja

HGSS-ov suvenir - nosila sa potpisima spašavatelja

Jessica, Mark i Marko u zagrebačkoj stanici HGSS-a, 27.9.2023. (M. Prpić)

“Hrvati su ovdje. Izvrsno!”

Američki speleolog Mark Dickey, koji je nedavno u Turskoj spašen u velikoj akciji u kojoj su sudjelovali i hrvatski spasio-ci, u srijedu navečer u Zagrebu je zahvalio svima koji su mu pomogli, posebno hrvatskoj ekipi koja je, kako je rekao, tu imala istaknutu ulogu.

Dickey je novinarima pojasnio da su njegove šanse da izađe živ bile male i da mu se život mjerio u satima, ali kad je nakon nekoliko dana čuo glas prijatelja, hrvatskog speleologa Marka Rakovca, rekao si je: „Hrvati su ovdje. Izvrsno“.

Kaže da su mu nadu davale dvije stvari – uvježbanost za spašavanje i činjenica da je okružen prijateljima koji su ga bodrili. „To je zajednica čiji sam dio i na koju sam jako ponosan“, kazao je i dodao da se dobro oporavlja.

Osim konferencije za novinare koju je pripremio HGSS; navečer je u Stanici Zagreb održano i predavanje / prezentacija o operaciji spašavanja na kojoj su govorili Marko Rakovac, Mark Dickey i Jessica Van Ord.

Predavanje, zapravo priča koju su, uz brojne fotografije ispričali njih troje privukla je veliki broj zainteresiranih. A Mark, nama velebitašima iz speleološkog odsjeka dobro poznat, svoju nam je priču započeo pozdravom; “Hello! I am happy to be here.

Hrvoje Malinar u špilji Kruščici, 1967. g. (Arhiva SOV)

STARI ŠPILJARI

Velebitaška pjesmarica
Hrvoje i Marta Malinar

Sada smo se sastali stari špiljari
Vrijeme nas je načelo,
al ne damo se mi. Hej!

Mi smo sad fosili, nekad smo glavni bili,
Po špiljama hodili.
Škripe nam kosti stare,
cure za nas ne mare,

Al još smo duhom mladi mi.
“Velebit” je nama prvi,
špiljaru je on u krvi,
I zauvijek će tako bit.

Na mladima svijet ostaje
i posao sav s njim.
Mi pijemo i pjevamo
zadovoljni s tim. Jer:
Mi smo sad fosili...

U jame smo se spuštali
s ljestvicama mi.
Tehniku ne poznajemo
ko mladi špiljari. Jer:
Mi smo sad fosili...

Sifone mi smo ronili
bez odijela tad.
Sada nismo kadri
pratit nov standard. Jer:
Mi smo sad fosili...

Mladima je radni prostor
posto čitav svijet,
A nama je preostalo
ići pit u klijet. Jer:
Mi smo sad fosili...

Pjesma nam je potrebna
kao gladnom kruh.
Sretni smo jer
ostao je “Velebitov” duh. Jer:
Mi smo sad fosili...

RADOST POVRTNJAKA

La Alegría de la huerta

Marijan Čepelak - Maligan

SO PDS Velebit

Fotografije i ilustracije:
arhiva Marijana Čepelaka

Da je Victor Hugo sudjelovao u našim fosilijadama, možda ne bi napisao roman „Jadnici“ (Les misérables), nego neki na drugu temu i možda pod naslovom „Sretnici“ (Les chanceux). Možda. Ali nije. Ne možemo promijeniti svijet, osobito ne onaj prošli, ali pamtimo i podizemo prosjek ugone. Pa i to je nešto, jedan sićušni doprinos, a da nije na nečiju štetu.

Ovog ljeta, kao i nastavka ljeta (zove se još i jesen), imao sam sreću sudjelovati na više malih, sasvim posebnih društvenih događaja u kojima se sastaju ljudi koji se odavno poznaju, koji imaju zajednička iskustva u nekoj djelatnosti, pa dakle i sjećanja, a koja su uvijek otvorena i u koja se uključuju i oni koji takva sjećanja tek stižu. To je uvijek ugodno i lijepo, to je i korisno. Osjećamo se bolje, podsjećamo se na ono najvrednije iz naše prošlosti, učvršćujemo zajedništvo, pa čak i prenosimo na mlade neke vrijednosti koje su bez ikakve sumnje dobre. Naše iskustvo ih potvrđuje, te vrijednosti. A ponešto i doznajemo iz tog novog vremena. Ali činjenica je da starimo pa su i sudionici tih skupova iz godine u godinu sve starije osobe, u našem društvenom okružju zvane još i “fosili”. Kao geolog, ja bih još dodao da smo u većini slučajeva takozvani “provodni fosili”, to jest oni s kojima se neko razdoblje prošlosti može odrediti. U našem slučaju ne radi se o nekoj davnoj geološkoj prošlosti, kao najviše recentnoj

Čarobni krug, Tounj, 2005. (Željko Filipović - Željac)

antropološkoj, a primjenljivo na vrlo usko područje društva. Ali bez obzira da li smo provodni fosili, ili samo fosili, na fosilijadama se jako dobro provodimo.

Fosilijade su ta druženja, to okupljanje. Što se tiče imena, ona originalna je bila špiljarska, prva 30. kolovoza 1997. (kod Jopičeve špilje). Tada ju još nismo zvali “špiljarska”, jer druge nije bilo. Imenice s takvim završetkom nisu neka novost u hrvatskom jeziku, postoje od davnina, a u velebitaškom okruženju imali smo “gitarijade”, još od kraja šezdesetih godina. Naravno da je u našem Društvu i ranije bilo susreta starih prijatelja, ali rijetki su oni koji su održavani sustavno i usmjereni u jedan niz uzastopnih događanja, pod istim imenom i više-manje istim obrascima. Nemaju istu važnost kakvu ima planinarska, alpinistička i speleološka škola, ali na svoj poseban, i sasvim skroman način doprinose održavanju posebnosti naše zajednice u vremenu koje promiče, tom sklopu osobitosti poznatom i pod nazivom Velebitaški duh. Prije nego što pristupim kronološkom popisu i šturom opisu svake pojedine od dvadeset pet špiljarskih fosilijada, ukratko ću reći i nešto o druga dva niza velebitaških događanja. Prisutan sam od samog početka u tim zbivanjima, i na neki način umještan u razlog zbog kojih su započeta dva od ta tri niza. To je odsustvo iz domo-

vine preseljenjem Dubravke i mene u Španjolsku u proljeće 1986. Želja da se bude sa starim prijateljima s kojima se dijele mnoga slična planinarska iskustva, da ponovo budem s njima u stijeni, špilji, ili nekom ugodnom izletu u brda, učinila je da se to i ostvaruje. U povremenim dolascima u ljetno vrijeme, barem jedan takav izlet. Počelo je s nekoliko penjačkih pohoda na razna mjesta, a zbog posebnih i vrlo različitih okolnosti to nije činilo neprekidni niz. Nije nas bilo puno, uglavnom isti ljudi i poneki pridošli. Promjena je bila kad smo otkrili velike mogućnosti u stijenama Velikog Kozjaka na Sjevernom Velebitu blizu Lubenovca, 1994. Više nije bilo potrebe ići na neko drugo mjesto i to se pretvorilo u niz penjačkih tabora, u početku na livadi Lubenovac, a kasnije zbog propisa tada novog nacionalnog parka, izvan njegovih granica bliže stijenama Kozjaka. Taj niz godišnjih okupljanja nikada nije imao neko posebno ime, dovoljno je bilo reći Lubenovac, ili Kozjak, pa da se zna o čemu se radi. Pa premda je to bila vrsta fosilijade po prosjeku starosti, bili smo vrlo aktivni kao penjači. U tom nizu godina koji još uvijek traje, u stijenama Kozjaka smo ispenjali oko sto prvenstvenih smjerova, nešto jedinstveno i vrlo značajno u alpinizmu Hrvatske. O tome bi trebalo reći nešto više nekom drugom prilikom.

Imao sam sreću i zadovoljstvo biti i na prvom skupu jednog novog niza susreta starih Velebitaša, a koji je započeo u rujnu 1997. Sasvim je sigurno da nitko od prisutnih nije imao namjeru taj susret pretvoriti u početak novog niza susreta starih prijatelja, pa ipak se to dogodilo, premda s velikim razmakom od prvog do drugog, čak sedam godina. Prvi susret se zbilo na planinarskom domu PD „Grafičar“, na Medvednici, a povod je bio više neka „izlika“, nego stvarni razlog. I dobro su se dosjetili ti neki stari Velebitaši – trojica od njih su navršavali šezdeset godina života, pa se to pretvorilo u proslavu „sto osamdesetog“ rođendana. Skupilo se tamo veselo društvo, a među njima i još dvije osobe koje su također u toj godini imale šezdeseti rođendan. Nije to bio nikakav problem, nego naprotiv, mali prigodni štiklec. A taj rođendanski motiv ponovio se tek sedam godina kasnije, više ne neki zbirni, već kao proslava jubilarnog rođendana Ismeta Baljića – Pube, vrlo istaknutog i zaslužnog Velebitaša. Za tu priliku u prostoru bivše Kaptolske lugarnice na Goršćici. Tako su se ta dva događaja povezala rođendanskim motivom i od tada pretvorila u neprekidni godišnji niz, prvih godina na Goršćici, a kasnije na lijepom planinarskom domu PD „Grafičar“.

Rođendan, bez obzira čiji, već je odavno prestao biti razlog tog okupljanja i sve se pretvorilo u još jednu fosilijadu. Sudionici skupa su Velebitaši širokog raspona svojih davnih, pa i nekih sadašnjih djelatnosti u svom Društvu, uz ponekog gosta iz planinarskog okruženja ranijeg vremena.

Krajem devedesetih godina, kada je penjački tabor na Lubenovcu već bio sasvim uhodan i sa svojim posebnostima započinjao dugi niz godišnjih događanja, pojavila mi se u svijesti misao da bi bilo dobro i vrlo korisno zbog istih razloga započeti nešto slično, ovaj put na planu speleološke djelatnosti. To jest: u iste osnovne niti unijeti potku drugog sadržaja. Tkanje će biti drugačije, slično, ali s vidljivom razlikom. Kao što kaže poznata velebitaška uzrečica: „isto, a opet toliko različito!“. Znao sam od ranije da se tradicija bilo koje vrste temelji na ponavljanju nekih osnovnih načela i oblika od kojih se ne odstupa. Tako i događanja poput fosilijada, ako želimo da opstojе u vremenu i čine uzastopni niz, trebaju imati neka zadana pravila, neke principe. A to da ih se slijedi, da se ispune u zadanom okviru, to ih učvršćuje u vremenu koje protiče. Nije to tako kruto kao što zvuči, uvijek postoje neka odstupanja i prilagodbe.

To nisu neka zakonska pravila, nisu niti zapisana, a iskustvo potvrđuje da čak i kada su ispunjena u zamišljenom okviru, još uvijek ostaje puno detalja koji obogaćuju i čine razliku u tom nizu fosilijada. Svaka od njih je jedinstvena i neponov-

ljiva. A evo, ovo su prvotno uspostavljena pravila (špiljarskih) fosilijada kojih se već četvrt stoljeća s vrlo rijetkim iznimkama pridržavamo.

Sudionici su stariji špiljari (fosili), kao i oni mladi (fosili „privravnici“), pa i drugi Velebitaši koji su bili, ili su još uvijek povezani s djelatnošću speleologa u PDS „Velebit“; također i gosti iz drugih planinarskih organizacija, ako su pozvani; skup se održava jednom godišnje, prvog vikenda u rujnu; svaki put je na drugom mjestu, nema ponavljanja; uvijek je to mjesto neposredno pokraj, ili u blizini nekog speleološkog objekta; prvenstvo imaju one lokacije kojima je lakši pristup (uzimajući u obzir fizičke mogućnosti sudionika); s istim razlogom prednost imaju špilje, kako bi stariji bez većih poteškoća mogli barem malo ponovo ući u taj podzemni svijet; u izboru mjesta prednost imaju speleološki objekti koje su istraživali Velebitaši, koji su im poznati, a tek onda drugi; nastoji se obuhvatiti sva područja Hrvatske; biraju se mjesta podalje od urbanih prostora, kako skup ne bi uznemiravao život drugih ljudi, a istovremeno izbjegao moguće probleme; sa stanovnicima bliskih seoskih imanja nastoji se uspostaviti dobar odnos (najavom događanja i objašnjenjem) na način kakav je uvijek bio uspješan i koristan; zadani uvjeti pretpostavljaju bivakiranje u prirodi, u blizini špilje (rjeđe jame), ili koristeći pogodnosti ulaza špilje; ognjište i vatra u njemu su središnji dio zbiljanja; glavni motiv je druženje i dobar provod, ako usput bude i neko špiljarsko istraživanje, utoliko bolje.

Svaki put na drugom mjestu je jako važan uvjet, on nameće trud oko organizacije fosilijade, a na terenu izvedbu u kratkom roku, improvizaciju koja je oduvijek bila potrebna i prisutna u speleološkim istraživanjima. Na taj način sudionike vraća (ili barem podsjeća) na vlastitu prošlost, uvijek ugodnu, osobito kada se gleda kroz prizmu sjećanja. Od sasvim nepristupačnog i divljeg mjesta stvoriti u roku od par sati lijepu oazu oko logorske vatre na tek načinjenom ognjištu, dočekivati one koji tek dolaze, gle-

Prva fosilijada - Jopićeva špilja, 1997. (autor nepoznat)

dati ih kako postavljaju svoje šatore ili nadstrešnice za bivak, izraditi klupe i druge vrste sjedišta u krugu oko ognjišta, skrbiti o zaštiti ako prijete kiša, izraditi stol na kojem i pod kojim je hrana, skupljati drva još za dana za dugu veselu noć i sve ono što slijedi... To je prekrasna čarolija, vrijedi ju živjeti i održavati već samo zbog toga!

ŠPILJARSKE FOSILIJADE

kronološki popis izleta starih špiljara SO PDS „Velebit“ u povodu 25. obljetnice takvih događanja

1.

Jopićeva špilja (Budačka rijeka, Kordun), 30. i 31. kolovoza 1997. Za prvu fosilijadu odabrano je odlično mjesto: velika i lijepa špilja koju su istraživali Velebitaši u prvoj polovici sedamdesetih godina i kasnije pa dakle dobro poznata, pristup je lagan, a nekoliko najbližih kuća prilično daleko, izvor potoka je u blizini, teren oko ulaza u šumi dovoljno ravan za bivak, a silaz kroz jamski ulaz kratak (korištene su male uske ljestvice). Bilo nas je kao najmanje petnaest, što je moja procjena po sjećanju.

2.

Hajdova hiža (Delnice, Gorski kotar), 2. i 3. rujna 2000. Kaže se: „svaki početak je težak“, pa je tako i ovaj niz fosilijada započeo, sa zastojeom od dvije godine bez održavanja takvog skupa. Bilo nas je vrlo malo na toj drugoj fosilijadi, samo petorica. Šteta, jer mjesto je sasvim izuzetno. Nakon našeg „otkrivanja“ špilje krajem rujna 1965. i istraživanja nekih novih dijelova (bila je poznata od ranije), služila je za izlete 4. speleološke škole (1974.), 1. zimske škole bivakiranja (1983.) i kao cilj raznih drugih izleta Velebitaša. Ovom prilikom imali smo i noćnu kišu, a mjesto bivaka na samom rubu velikog amfiteatra koristili smo i kasnije. Prilaz šumskom cestom od Delnica do bivše lugarnice

Ponorac 2001., grupna slika s damom (Ž. Filipović - Željac)

je jednostavan, kao i onaj zadnji pješački dio od oko 400 m po nekada markiranom putu. Do ulaza špilje se treba puno više potruditi, čak je i opasno jer ovisi o godišnjem dobu i vremenskim prilikama, premda se radi o markiranoj stazi i točki planinarske transverzale.

3.

Ponorac (Rakovica, Kordun), 1. do 3. rujna 2001. Odlično mjesto, dugačka špilja koju smo otkrili i istražili sedam godina ranije, pruža mogućnost da bivak i ognjište bude smješteno u ulaznom dijelu i prirodno natkriveno. Bilo nas je dvanaest. Po prvi put su bile izrađene prigodne majice, za što je zaslužan Zoran Petković - Petko. Kao i za orade na roštilju, a čišćenje riba koje je obavljeno dublje u špilji kod prve vode, zaista je rijetkost. Za spavanje nisu bili potrebni šatori, ni karimati, samo smo navukli veliku količinu tek odrezane paprati koje je bilo u izobilju u prostoru ispred špilje. Upravo ta paprat ometala je pristup od ceste kroz dugu dolinu, visoka i jako mokra u jutarnjoj rosi. Dobro je poznato da rosa ponekad može smočiti više nego kiša, osobito noge.

4.

Špilja Vrelo (Vrelo, Jasenak, Gorski kotar), 7. i 8. rujna 2002. Tu špilju su istražili Velebitaši 1. do 3. svibnja 1964. Nije dugačka, oko dvije stotine metara, ali istaknuta po tome što u široj okolini nema špilja. Pristup je lagan, od mjesta Vrelo par stotina metara po ravnici. Ulaz je skriven velikim gromadama kamena, u šumici uz rub polja. Za dužih kišnih razdoblja izvire voda među kamenjem ispred ulaza, ali ne u vrijeme ove fosilijade, pa je upravo tu bilo ognjište – središnje mjesto zbiljanja. Bilo je 35 sudionika, a Ivica Čukušić – Čuki je koristio priliku za istraživanje ronjenjem

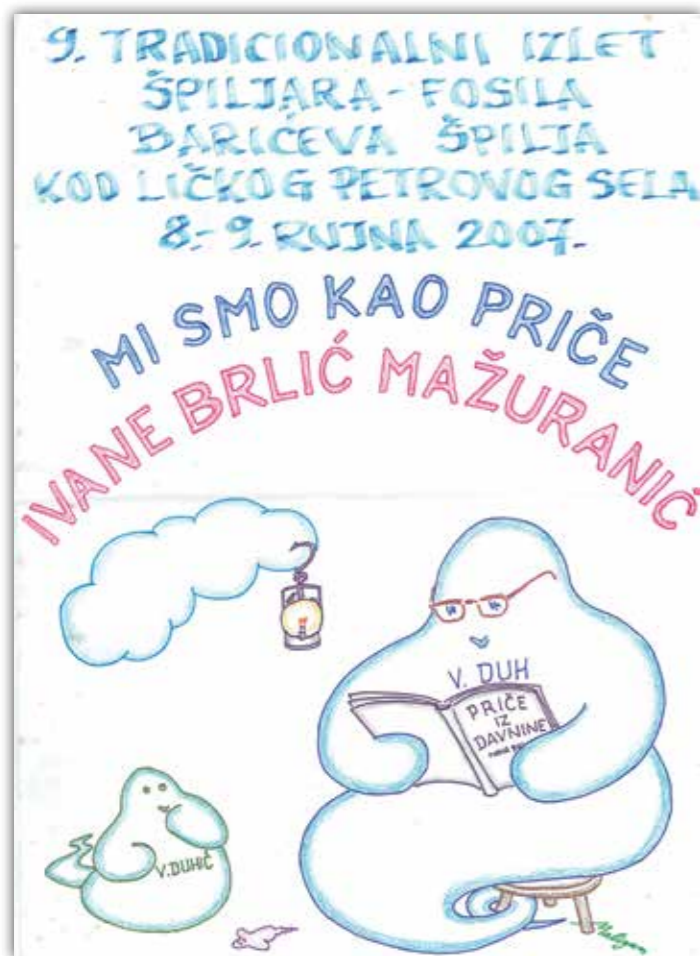
sifona na kraju špilje. Mjesto i doživljaj te fosilijade potaknuli su me na crtež i stihove koji su te iste godine bili novogodišnja čestitka.

5.

Baraćeve špilje (Rakovica, Kordun), 13. i 14. rujna 2003. Nisam bio prisutan tom događanju, kao ni onom iduće godine (ponekad ima i nešto važnije, u ovom slučaju gradnja kuće). Ali bio sam s Dubravkom 1983. na četverodnevnom istraživanju, kad smo pored drugih velikih špilja (Panjkov ponor, Ponorac) „otkrili“ i Baraćeve špilje. Nitko u najbližem selu (Nova Kršlja) nije izustio to ime. Neobično, jer to su bile prve špilje uređene za posjet, još krajem devetnaestog stoljeća. Kako narod brzo zaboravlja! Ili se mijenja stanovništvo? Špilje smo tada topografski snimili, a nešto kasnije ponovo uz dodatna istraživanja. Fosilijada je održana na vrijeme, jer kasnije nije bilo moguće, kao ni sada. Baraćeve špilje su ponovo otvorene turizmu, pa dakle i zaštititi. Šteta što se tada taj naš skup starih špiljara nije odvijao uz izvor Baračevac (podno špilja), nego u selu Nova Kršlja, u bivšoj kući lovačkog društva (ili nešto slično). Na fosilijadi je bilo 33 sudionika.

6.

Golubinjak (Lokve, Gorski kotar), 17. do 19. rujna 2004. Mjesto je turistički uređena park-šuma u kojoj je održana šesta fosilijada sa do tada najvećim brojem sudionika – 43! Pristup je bez ikakve sumnje bio vrlo jednostavan, a odabir mjesta usmjeren na poznatu špilju Lokvarku i manje poznatu Ledenu špilju, obje u neposrednoj blizini, premda ne mogu potvrditi da li je tom prilikom bilo i posjeta tim speleološkim objektima. Ulaz u taj park se plaća, kao i posjet špiljama, kako to već biva u turistički uređenim prostorima.

7. Tounjčica, izvor-špilja istoimene rijeke (Tounj, Kordun), 2. i 3. rujna 2005. Zbog lakog pristupa, vlakom ili autom, kao i spektakularnog izgleda, ta špilja i prostor oko nje bili su mjesto speleoloških tečajeva i škola, izleta i istraživanja od kraja pedesetih godina na dalje. I „Velebit“ je tu dao svoj doprinos istraživanjem sporednih kanala špilje i dubokog sifona na njenom kraju (Hrvoje Malinar). Jedan dugi raspon godina, od još postojećeg mlina i održavanog šljivika, do ruševine istog i potpuno zapuštenosti okoline obrasle u gustu vegetaciju. U špilji, srećom, nema vidljivih promjena. Pristup se samo čini jednostavnim: bilo autom do livada na desnoj strani rijeke, bilo iz mjesta Tounj s lijeve strane, ne može se izbjeći vrlo zaraštena strmina. Upravo takve prostore tražimo i uspjeli smo urediti ovaj za dvodnevno, vrlo ugodno druženje. Ne znam točan broj sudionika, ali bilo nas je više od dvadeset.

8. Zelena špilja (Bunić, Krbavsko polje, Lika), 1. do 3. rujna 2006. Špilja je zanimljiva kao dio hidrogeološkog sustava toga dijela Krbavskog polja, kao i za arheologiju novijeg vremena. Prvo velebitaško istraživanje te špilje bilo je krajem rujna 1962. U tri višednevna istraživanja 1985. špiljari SO PDS „Velebit“ postigli su, pored ostalog, značajan napredak u otkrivanju nepoznatih dijelova, uz ronilačke zahvate i ispražnjavanje sifona metodom teglice (prebacivanje vode s više razine na nižu kroz cijev koristeći samo silu težu – to podrumari dobro znaju). Špilja je duga oko 600 m i doseže malo preko sto metara u dubinu, ali za jednostavan posjet podoban je samo kraći ulazni dio. Pristup je lagan i kratak od sela Bunić, a tabor je bio smješten u prostoru napuštenog imanja, par stotina metara od ulaza špilje s druge strane polja. Vrijeme sunčano i suho, a broj sudionika oko trideset.

9. Baričeva špilja (Ličko Petrovo selo), 8. i 9. rujna 2007. Također dobar odabir, ali ne i vrijeme – kiša u dolasku i mokro tlo kasnije. To je bio jedan od ranih uspjeha našeg speleološkog odsjeka, dva istraživanja u srpnju i rujnu 1961. i jedno četverodnevno u kolovožu 1963. kada je načinjen precizniji topografski snimak. Prilaz zaraštenom žljebinom od polja nije dug, ali strm i bez ikakve staze. Od dva ulaza je onaj gornji povoljan za bivač desetak osoba, a kako nas je bilo dvostruko više, većina je odabrala bivačiranje oko široke plitke vrtače u šumi, malo iznad gornjeg ulaza gdje je bilo središte događanja.

10. Špilja za Gromačkom vlakom (Gromača, Dubrovnik), 12. do 14. rujna 2010. U okviru istraživanja za potrebe više mjesnih zajednica – Gromača, Ljubac, Kliševo, Mrčevo, Mravinjac i Riđica – općine Dubrovnik, u dva puta po deset dana u proljeće 1985., Velebitaši su istražili i Špilju za Gromačkom vlakom (ukupna dužina 2170 m, dubina 212 m). To je bilo određeno desete fosilijade za 28 sudionika. Zbog velike udaljenosti od Zagreba odabran je prijevoz iznajmljenim autobusom, što se pokazalo kao dobro rješenje. Poznanstvo s mještanima omogućilo nam je dobar smještaj u polju ispod sela Gromača, uz razne druge olakšice. Čak je upriličena i mala nogometna utakmica. Ali do špilje je trebalo hodati uzbrdo više od sat vremena. Ulaz špilje je bio nakon našeg istraživanja zatvoren, pa smo, znajući to, na vrijeme zatražili ključ od ulaznih vrata. A gradonačelnica Dubrovnika nije dala ključ nama koji smo istražili tu špilju, što podsjeća na slučaj s Veternicom koji nažalost traje. Ipak smo se uputili ka špilji i tamo otkrili da su vrata razvaljena i može se bez ikakvih problema ući. Špilja je jako lijepa, ima se što vidjeti. One davne godine nakon istraživanja, vodili smo u špilju članove vokalnog instrumentalnog sastava „Dubrovački trubaduri“ do prilično udaljene, ali vrlo akustične velike dvorane, kako bi tamo otpjevali nekoliko svojih pjesama, i što je tada snimljeno za potrebe lokalne televizije. A ovaj slučaj s gradonačelnicom koja ne dozvoljava ulaz istraživačima špilje je zabilježen i prigodnim stihovima, kao kontrafaktura na poznatu pjesmu „Jedna je Dubrovčanka ...“

11. Špilja Biserujka (Dobrinj, Krk), 12. do 14. rujna 2009. Nisam pristupovao toj fosilijadi, pa ne mogu puno reći, osim da je odabrana turistički uređena špilja od oko 110 m dužine, a druženje se odvijalo u dvorištu vikendice Marte i Hrvoja Malinara, bez ikakve sumnje u vrlo ugodnom raspoloženju dvadeset četiri sudionika.

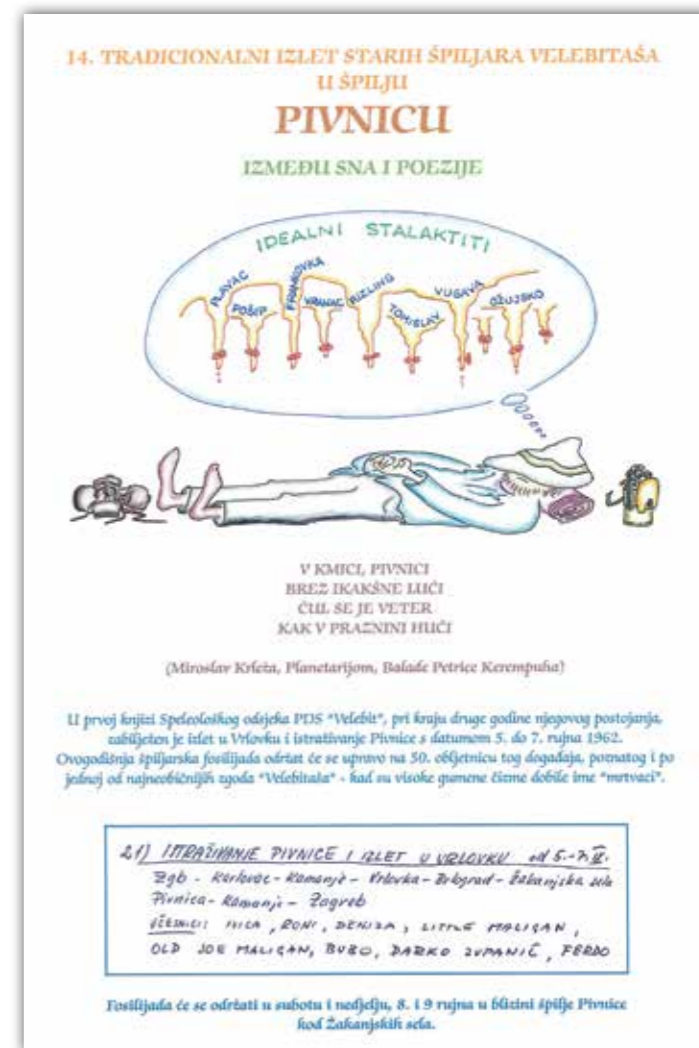
12. Špilja Adios (Drežnik, Kordun), 11. i 12. rujna 2010. Lijepa, vrlo raznolika špilja s više od dva kilometra dužine i s dva impozantna ulaza, a u sasvim zabačenom dijelu jugoistočnog Korduna, na samoj državnoj granici koju u tom prostoru čini rijeka Korana. Otkrili smo ju i započeli istraživanje u višednevnoj istraživačkoj turi od četiri dana u svibnju 1985. i nastavili kasnije. Pristup je lagan, oko pola sata hoda, kada se zna pravi put, a može biti težak ako se zaluta u šumi, u završnom dijelu pristupa. To se više puta potvrdilo. Ali velika ulazna dvorana, djelomično natkrivena, pruža mogućnost bivačiranja većeg broja ljudi, kao i vanjski prostor. Ognjište je načinjeno u ranijim istraživanjima, tako da je trebalo samo nabacati drva odozgo preko prevjesnog ruba i zapaliti vatru. Bilježi se broj prisutnih: 31.

13. Špilja Tamnica (Gerovo, Tounj, Kordun), 9. do 11. rujna 2011. To je jedna od dužih špilja u ovom dijelu Korduna, najduža od pet u nizu povezanih podzemnim vodenim tokom koji završava u rijeci Mrežnici. Špilja je duga oko tisuću metara, pristup od stare ceste Karlovac – Ogulin vrlo lak i kratak. U blizini ulaza, dovoljno daleko od najbliže kuće odvijala se ova fosilijada sa četrnaest sudionika.

14. Špilja Pivnica (Žakanjska sela, Karlovac), 8. i 9. rujna 2012. Prekrasno mjesto, što se okoline tiče, pristup lagan od zadnjih kuća u selu, oko 600 m, ako se zna pravi put, široka ravna čistina u šumi na sto metara od ulaza špilje, vrlo srdačni mještani tih malobrojnih kuća od kojih se pruža prekrasan pogled preko doline Kupe na slovensku stranu. Ne može biti bolje! Špilju su istražili Velebitaši početkom rujna 1962., nije jako dugačka, uvijek u silaznom nagibu, s dva manja okomita dijela i jezerom na kraju. Na ovom skupu nas je bilo više od trideset.

15. Špilja Stari Gojak (13. do 15. rujna 2013.) Kao povremeni izvor spominje se već puno ranije od zadnjih istraživanja ponora Đule i Medvedice tijekom godina 1985. i 1986. (SO PDS „Velebit“ za potrebe Elektroprivrede), unutar vrlo složenog i širokog hidrogeološkog sustava kojem pripada. Otkopavanjem ulaza u dužini od nekoliko metara bio je omogućen pristup špiljskom kanalu od oko 150 m dužine. Dovoljan razlog da se na tom mjestu održi još jedna fosilijada. Preporučeni pristup sa zavoja ceste Ogulin – Trošmarija nije bio baš onaj najbolji – otkriveno je tijekom fosilijade da se od hidrocentrale Gojak može pristupiti kraće i lakše. Kako god se pristupa, ravni prostor u klancu pred špiljom je odličan, bilo nas je više od trideset prisutnih, a bilo je odlično.

16. Podzemni kamenolom u Istarskim toplicama (Istra), 12. do 14. rujna 2014. U želji da se fosilijade održavaju u svim područjima

Grizina 2015. (M. Čepelak)

Dunjak 2016. (M. Čepelak)

Hrvatske, traženo je i neko odgovarajuće mjesto u Istri. Nije bilo lako, najčešće se radi o jamama. Ali ipak je jedno mjesto bilo u skladu sa postavljenim uvjetima, mala izvor-špilja u Istarskim topicama. Krajem šezdesetih godina moj brat Radovan je prilikom uzimanja vode za analizu, načinio i topografski prikaz tog izvora. Ali, naravno, za Velebitaše nije uređeni prostor lječilišta. Samo za ostaviti aute, a malo dalje u strmom lijevom boku doline rijeke Mirne je pogodno mjesto: zapušteni podzemni kamenolom širine oko 200 m i dužine oko 100 u jednom dijelu. Prekrasno mjesto po izgledu i posebnostima, čak i sa pitkom vodom koja curi sa stropa. Bila je to izuzetno brojna fosilijada, trideset sedam sudionika!

17. Špilja Grižina (Sirač, Grižinski jarak, Papuk), 5. i 6. rujna 2015. Tu špilju od 75 m dužine su istražili Velebitaši 6. i 7. studenog 1965. Značaj tog speleološkog objekta je u rijetkosti, jer u širokom području tog dijela Hrvatske ima vrlo malo vapnenih stijena, pa tako i krških oblika koje u takvom tlu nastaju. U vrijeme istraživanja i još koju godinu kasnije bila je u upotrebi uskotračna željeznica za izvoz drva. Danas se može pristupiti cestom do same špilje. Ali taj prostor nije bio pogodan za potrebe fosilijade, pa je logor uspostavljen puno dalje uz cestu kod napuštene šumarske kuće i štale. Vrijeme je bilo kišovito te subotnje noći, pa se sve odvijalo pod velikim tendama. Već ispiljenih hrastovih oblica za jaku vatru kojoj ne može naškoditi kiša bilo je u izobilju. Sve u svemu, bilo je odlično za tridesetak sudionika ove fosilijade.

18. Špilja kod Dunjaka (Dunjak, Kordun), 9. do 11. rujna 2016. Tu špilju skrivenog i neuglednog ulaza, a dužine 256 metara, istražili su Velebitaši jednog kišnog 11. listopada 1975. Posebnost špilje je nalaz kostiju špiljskog medvjeda na kraju glavnog kanala. Prostor oko špilje nije pogodan za bilo kakav boravak, tako da se tabor uspostavio par stotina metara dalje, s druge strane ceste, na maloj košanići usred šume. Dobili smo odobrenje od vlasnika, a isti nam je prethodno pokosio travu. Koristeći njegovu do-

branamjernost, na kraju smo još posudili veliki stol, vrlo koristan predmet u ovoj vrsti događanja, jer jelo je ipak u prvom planu. Prednost ovog mjesta je izvor vode na rubu velikog polja, samo stotinjak metara niže. Sunčani dani, ni vrući ni hladni, dali su svoj doprinos ugođaju u kojem je uživalo 26 sudionika fosilijade.

19. Markov ponor (Petranović draga, Lipovo polje, Kosinj, Lika), 8. do 10. rujna 2017. Od davnina poznat ponor u svojoj godišnje ponavljanoj funkciji, tijekom 1999. i 2000. godine je detaljnije istražen (SOV, SOZ, SDH), s rezultatom: 2240 m ukupne dužine kanala i 65 m dubine od kote ulaza. Ponor, kao i dugačko široko polje ispred njega biva poplavljeno svake godine, pretvara se u veliko jezero, ali ne više od dobro poznate razine. Kuće malih okolnih sela su iznad te izohipse, pa tako i one od Petranović drage. Slučajnost je da upravo u tom malom selu Majda i Ivica Nemeš, stari špiljari Velebitaši, imaju naslijeđenu kuću. Nažalost, nisu bili prisutni na ovoj fosilijadi. Ne treba ni reći da su u tom selu špiljari općenito dobro prihvaćeni. Mjesto logora bilo je ispod sela na rubu polja, ispred visoke litice u kojoj je polušpilja s velikim ulazom, dobro mjesto za bivak. Uključujući i nekoliko gostiju, bilježi se 31 sudionik. Bilo je sunčano i vrlo toplo.

20. Velebitaška jama (Zakičnica, Medvednica, Zagreb), 7. do 9. rujna 2018. Za mjesto održavanja jubilarne dvadesete fosilijade izabrana je najdublja jama na Medvednici (45 m) koju smo istražili 5. i 11. ožujka 1973. Na dnu jame je slabšni vodeni tok usmjeren prema nedalekoj ponikvi Jaruga i dalje prema Velebitaškom kanalu u špilji Veternici. Nema starijeg špiljara Velebitaša koji nije svoje iskustvo sticao u toj velikoj špilji u kojoj su čitave generacije speleologa ulagale svoj trud u napornim istraživanjima. Ali sve to je prekinuto kad su špiljom ovladali takozvani zaštitari. Ipak nam ostaje nada da će neka daleka jubilarna fosilijada (pedeseta, ili stota) možda uključiti i Veternicu. Jer sve se mijenja. A na ovoj fosilijadi, uz ognjište i vatru na ravnom prostoru u šumi, okupio se izuzetno velik broj sudionika, čak 56. A bilo je odlično!

21. Špilja Kuštrovka (Ogulin, Gorski kotar), 7. i 8. rujna 2019. To je vrlo lijepa, prostrana i lako prohodna špilja dužine 305 m. Istraživao ju je još davno Josip Poljak (1922.), a zatim SO PD „Željezničar“ u dva navrata, 1960. i 2002. S autom se može prići do oko 300 m od špilje. Ulaz je u širokoj obrasloj vrtači, a u velikoj ulaznoj dvorani ima ravnih mjesta pogodnih za bivak. Za ognjište smo odabrali ravni prostor pokraj vrtače. Povremena slaba kiša nije mogla pokvariti raspoloženje petnaestak sudionika ove fosilijade. Jedna grupa mladih špiljara Velebitaša iskoristila je dobro pripremljeno mjesto tjedan dana kasnije. Nije loša ideja, premda bi bilo bolje da su ti isti bili zajedno s nama na fosilijadi.

22. Vražić špilja (Barilović, Kordun), 12. i 13. rujna 2020. Tu špilju od oko 90 m dužine su istražili Velebitaši u tek osnovanom speleološkom odsjeku, 4. i 5. lipnja 1961. Ulaz špilje je na desnoj obali Korane, oko 400 m uzvodno od mosta. U blizini špilje nije bilo pogodnog mjesta za tabor pa je izabrano drugo, puno dalje, ali vrlo povoljno – oko pola kilometra zapadno od Barilovića, na ravnom terenu između vrtača u grabovoj šumi. Pristup autima po makadamskoj cesti jednostavan. Šteta što je bilo samo jedanaest sudionika.

23. Rudnica (Kamenica Skradnička, Tounj), 4. i 5. rujna 2021. Rudnica je kratki pritok rijeke Tounjčice. U plitkom klancu ima sedam špilja od kojih su samo dvije malo duže i prostranije, a ostale vrlo male, uglavnom izvor-špilje. Istražili smo ih 17. do 19. lipnja 1966. U knjizi Speleološkog odsjeka piše da smo se spustili rijekom Tounjčicom u gumenom čamcu bez zadržavanja do utoka Rudnice i obavili istraživanja u iduća dva dana. Meni je u sjećanju da smo došli pješice od Kukače. Kako god bilo, istražili smo tada te špilje i puno kasnije, kada su se već rutinski odvijale speleološke škole, to mjesto je bilo odabrano za terenske vježbe u više navrata. Pristupalo se od željezničke stanice Kukača cestom prema Slunju. Prostor Rudnice nije bio obrastao

Odlično sviraju - šteta što ne mogu istovremeno i pjevati - Tounj 2005. (Ž. Filipović)

kao što je to od vremena Domovinskog rata. Pa ipak, za potrebe fosilijade odlično mjesto, nekad na livadi, a sada u šumi. U onoj najvećoj špilji može se bivakirati u ulaznom dijelu. Najlakši pristup je autom do ušća Rudnice, pa stazom uzvodno. Na tom odličnom druženju bilo nas je trideset.

24. Skutinova špilja (Protulipa, Karlovac), 3. i 4. rujna 2022. To je od davnina poznata špilja, u njoj su nađene rimske kovanice iz trećeg stoljeća, ljudske kosti iz vremena turskih osvajanja, o njoj je pisao krajem 19. stoljeća Rudolf Strohal i kasnije Dragutin Hirc ... Što se novije speleologije tiče, tu špilju su istražili članovi SO PD „Željezničar“ 1955. i kasnije 70-tih godina. Ima dva ulaza, a ukupna dužina kanala je 181 m. Nalazi se na lijevoj obali rijeke Dobre, oko pola kilometra uzvodno od mosta. Lagan je pješački prilaz od pilane kod mosta, a još kraći od zaseoka Starešići do kojeg se može doći autom od Protulipe. Mala zara van blizu rijeke nedaleko oba ulaza špilje, izvor vode i šuma,

Petranović draga, 2017. (M. Čepelak)

zadovoljavaju sve potrebe fosilijade, što se tiče smještaja. Sve ostalo je stvar sudionika kojih je bilo petnaestak. Zao mi je da nisam mogao biti među njima tjelesno prisutan, već samo duhom (velebitaškim?). Stihovi su posljedica tih okolnosti, tog doživljaja na daljinu.

25.

Mijatova jama (Generalski stol, Kordun), 1. do 3. rujna 2023. Za jubilarnu 25. fosilijadu trebalo je izabrati neko posebno mjesto. Tu špilju s jamskim ulazom dužine 1176 m otkrili su Velebitaši 12. ožujka 1967. i započeli istraživanje već idući tjedan. Preciznije topografsko snimanje ponovljeno je 1981. i 1983. godine. Sve do Domovinskog rata bila je često mjesto za praktičnu poduku u nizu speleoloških škola. Sumnja, više ili manje opravdana, da je to područje minirano, udaljilo nas je od te špilje kroz dugi niz godina. Očito je da lokalno stanovništvo nije trpilo taj strah, jer su u međuvremenu proširene šumske ceste, a jedna od tih na samo pedeset metara od ulaza jame. I tako, dok smo nekad pješačili od Generalskog stola, prelazili Mrežnicu čamcem, sada možemo doći autom u neposrednu blizinu. Ta blizina pruža puno dobrih mjesta za tabor, pa smo izabrali onu najpovoljniju. Za oko trideset sudionika, bila je to jedna od boljih fosilijada. I zadnja u ovom kronološkom nizu koji će se, bez ikakve sumnje, nastaviti.

To je to, važnost ponavljanja. Čak i kada nismo u stanju započeti nešto novo, ipak možemo održavati ono odavno započeto. A to nas ne samo podsjeća na prekrasna proživljena zbivanja, trpljenja i užitke, radosti i tuge, nego iz prošlosti prenosi sva ta iskustva u sadašnjost s kojom čini jedinstvo. Jer nismo mi samo to što smo sada, nego i ono što smo bili prije. Zaista, ugodno je sjećati se davnih doživljaja, ali ipak nije isto povremeno se prisjećati, ili sustavno pisati o njima. U emotivnom sjećanju gube se podaci, datumi i brojevi, rasplinjuju se u prekrasnoj izmaglici i često vide drugačijima. Treba uložiti puno truda da se otkrije sve ono zabilježeno, a razbacano posvuda, u pismima, zapisnicima, raznim časopisima, fotografijama, dnevnicima. Da se provjeri i usidri to sjećanje u vremenu koje prolazi, a koje prije ili kasnije briše svaku memoriju. To je uzaludna borba za neku daleku konačnicu, ali vrijedi truda na planu bliske budućnosti. Dok pos-tojimo, pa još malo ...

O, da. Zamalo sam zaboravio objasniti naslov članka. Nakon toliko riječi i rečenica, a u mojim godinama, ne bi bilo nimalo čudno. Radost povrtnjaka je samo doslovni prijevod španjolske sintagme La Alegria de la huerta, a koja osim osnovnog značenja ima i ono prijenosno. Po prvi put je zabilježena u literaturi 17. stoljeća, a vjerojatno potječe od ranije. Odnosi se na osobu koja doprinosi raspoloženju okupljenih, čini događaj zabavnim i veselim, organizira i animira ... U ono vrijeme u seoskoj sredini, radi uštede i učinkovitosti bili su obavljani razni poljoprivredni poslovi u zajedništvu susjeda. Danas kod jednog, sutra kod drugog. Te duge, teške i jednolične poslove trebalo je na neki način učiniti ugodnijima. I našlo se uvijek pojedinaca koji su svojom vedrinom, šalama i pjesmom podizali raspoloženje i na taj način olakšavali svima izvedbu neizbježnog posla. Takva osoba je sasvim spontano bila spominjana kao „radost povrtnjaka“.

U početku je to bilo samo u ruralnoj sredini, vezano za poljoprivredne poslove, ali kroz stoljeća se prenijelo i na gradsku, na sve oblike društvenih okupljanja i zbivanja u kojima netko doprinosi raspoloženju na različite načine. I tako, mislim si, u našem povrtnjaku, a što je Planinarsko društva Sveučilišta „Velebit“ u cjelini, sa svim svojim djelatnostima i društvenim zbivanjima, pa tako i fosilijadama, ima ljudi koji okupljaju, podižu raspoloženje, uveseljavaju, potiču druge, prenose nadu i radost ... Ima ih puno, uvijek ih je bilo i znam da će ih biti. I da će taj naš povrtnjak zajedničkim trudom u radosnom druženju i nadalje biti obilat plodom.

SAMO VATRA, GITARA I MI

(pjesma iz filma Rio Dobra)

Marijan Čepelak, 6. rujna 2022.,

kontrafaktura na pjesmu iz filma Rio Bravo;
My Rifle, My Pony and Me (D. Martin, R. Nelson)

Miris dima lebdi zrakom,
čini divan ugođaj,
kad se okupimo tako,
svako mjesto je naš raj.

*

Vrijeme teče poput rijeke,
da zastane, rado bih,
večer stvara duge sjene,
samo vatra, gitara i mi.

Tiho teče mirna voda,
tiho plove naši sni,
još da prošlost se dozove,
samo vatra, gitara i mi.

Nema riječi za izreći,
kada okupe se svi,
kad se opet pjesma čuje,
samo vatra, gitara i mi.

Puno toga mi smo dali,
nastavili ste sad vi,
ništa više nam ne treba,
samo vatra, gitara i mi,
samo vatra, gitara i mi.

Velebitaši evociraju uspomene, Tounj 2005. (Ž. Filipović)
Desno: Ognjištari - sjećanje na fosilijadu kod špilje Vrelo,
(M. Čepelak)

ĐELABE I GEDORE

Ana Bakšić, Zdenko Bašić, Admir Hasanović -Ado
(Tekst i fotografije)

Polazak rano iz Zagreba uz opraštanje od Ivane Bešker koja je morala u zadnji čas odustati od puta. Vožnja do Trevisa gdje smo ostavili Zdenkov auto i odleteli u Fes u Maroku. Tamo smo odmah iznajmili auto (Rene) i odvezli se južno prema planinama. Prošli smo kroz Ifrain, neobičan grad u platanama koji slični na neki alpski grad. Nalazi se na nadmorskoj visini od 1660 m. Osnovani su ga francuzi za ljetovanja i zimovanja jer ima ugodnu klimu. Nešto dalje u gradu Azrou kupili smo hranu i otišli spavati desetak kilometara izvan grada u hrastovu šumu blizu golf terena. Ujutro smo se vratili u Azrou, doručkovali marokanski čaj s mentom i meloui – nešto kao palačinka, ali lisnata i četvrtasta.

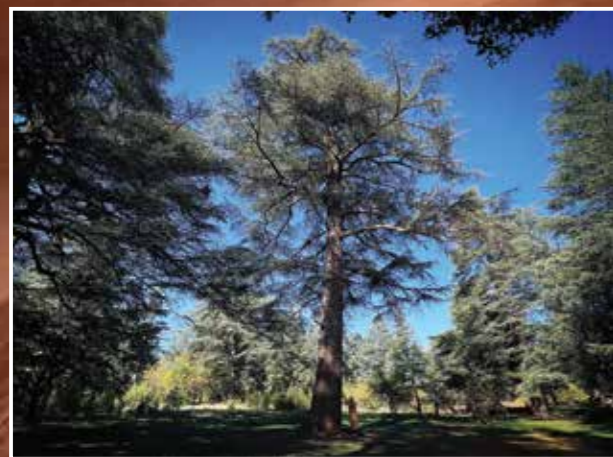
Šetali smo gradom, promijenili novce i kupili prve đelabe (Djellaba ili Jillaba je tradicionalna haljina s kapuljačom koju nose Berberi, a laganiya verzija bez kapuljače s kratim rukavima zove se Kandora, ali smo je mi zvali gedora). Prezadovoljni Ado i Zenko odmah oblače kupljene đelabe i do kraja puta ne izlaze iz njih.

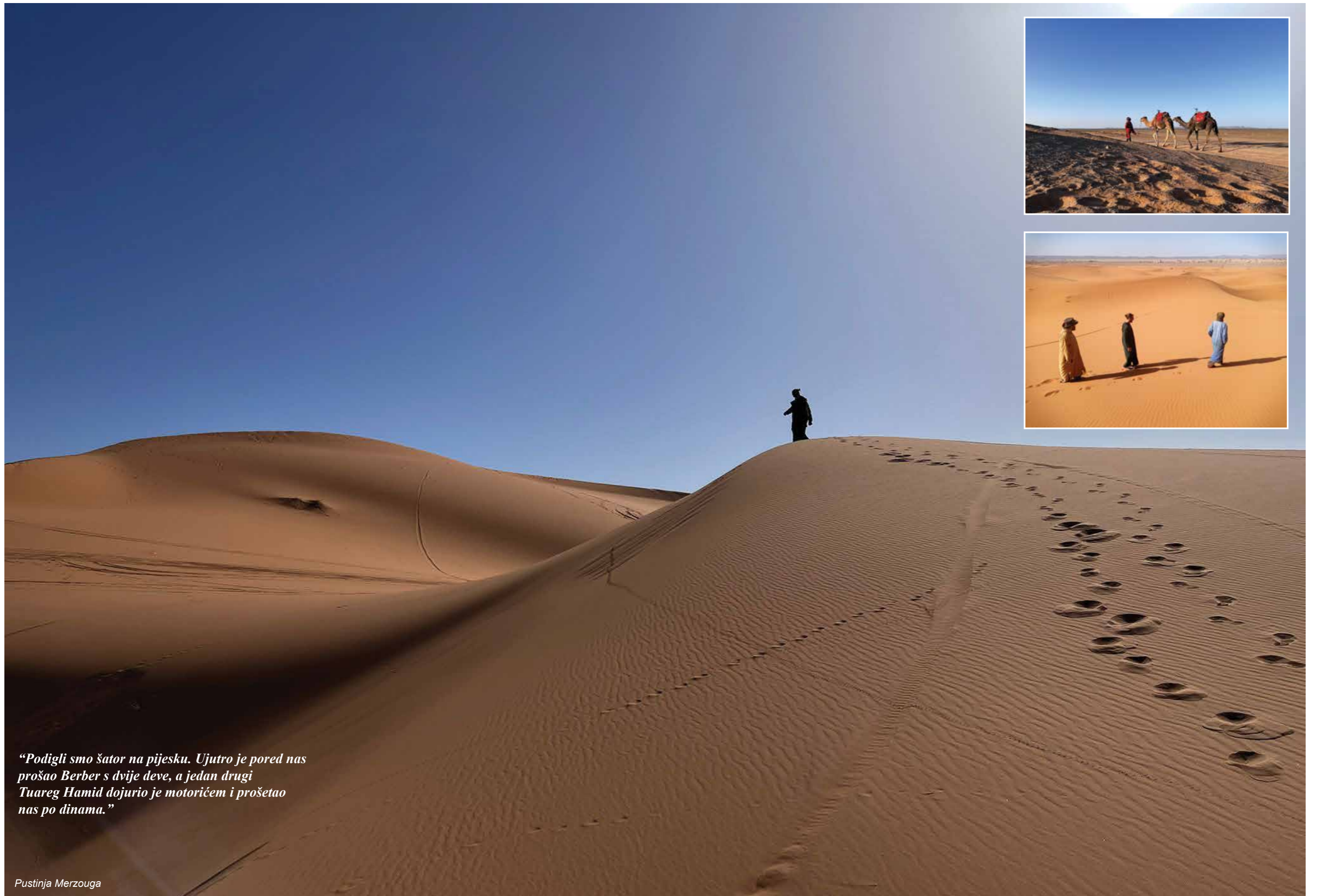
“Maroko je vremeplov u kojem balansiraš između mračnog srednjeg vijeka i vremena daleke budućnosti.”

“Na rubu narančaste pustinje Merzouga, zahaklao nas je tip koji nam je htio prodati fosile i - pijesak!?”

Krenuli smo na jug u šume cedrova u kojima ima marokanskih makakija (Barbary makaki). Šetali smo prekrasnom šumom ogromnih cedrova, nahranili datuljama jednog makaki mužjaka. Grupa mladunaca s majkama živi odvojeno, visoko u krošnjama i pišaju kad prolaziš ispod njih. Nastavili smo se voziti kroz taj nacionalni park makadamskim cesticama kroz šume i livade s ovcama i pastirskim nastambama. Prespavali smo uz jezero Aguelmamesidiali. Zapalili varticu s drvima koje smo jedva skupili u gomili smeća i ostataka ognjišta. Ljeti je to očito vrlo posjećeno kupalište. Pomogli smo iskobeljati terenac iz pijeska s kojim se lik parkirao tik uz jezero radi romantičnog pogleda. Preko jezera svijetlio nam je luksuzni hotel. Noću su nas posjetile mačke i psi. Ujutro smo strugali led sa stakla našeg auta. Bilo je hladno, ali nismo mislili da je baš toliko. Doručkovali smo u nekom mjestu uz put, vozili se dolinom rijeke Zaz, posjetili oazu i stari propali grad napravljen od blata. Stigli

smo do prave pješčane narančaste pustinje kod mjesta Merzouga. Na rubu nas je zahaklao lik na motoricu i htio nam prodati fosile i PIJESAK!?! Približili smo se dinamama i prošetao do najviše točke. Tu smo dočekali noć, a Zdenko nam je pričavao priču Mali princ dok smo ležali na toplom pijesku promatrajući planete, gotovo pun mjesec i zvijezde. Podigli smo šator na pijesku. Ujutro je pored nas prošao Berber s dvije deve, a jedan drugi Tuareg Hamid dojurio je motoricom i prošetao nas po dinamama. Pokazao nam je bunare s vodom, pustinjske crve (ajne klajne animal), kukce govnovaljce - skarabeje. Naravno morali smo mu dati nešto novaca. Na odlasku smo autom zapeli u pijesku, a naš je vodič zbrisao u vidu magle gurajući svoj motoric. Očito mu nismo dovoljno platili da bi nam pomogao u nevolji. Brzo smo se iskopali i nastavili odličnom cestom koja se proteže južnom stranom planinskog masiva Atlasa kroz kamenu pustinju.

“Podigli smo šator na pijesku. Ujutro je pored nas prošao Berber s dvije deve, a jedan drugi Tuareg Hamid dojurio je motorićem i prošetao nas po dinama.”

Pustinja Merzouga

Daleko na zapadu posjetili smo lijep grad Ouarzazate i prošeta-
li između starih zidina kroz uske uličice bježeći pred napasnim
trgovcima suvenira. Nastavili smo vožnju preko Atlasa kroz
živopisni uslojeni kanjon i pred noć se smjestili uz cestu na ne-
kom ugibalištu sa košnicama. Noć pada oko 19 sati, a ujutro se
razdanjuje tek oko pola osam. Ustajali bi nešto prije svitanja
i nastavljali put. Dolazak u Marakeš pravi je šok u prometu.
Automobili, motocikli, pješaci, kamioni, bicikli. Svi idu bez
zaustavljanja. Našli smo parking za koji su nas "oženili" šest
eura po satu tako da smo obrčali stari dio grada za dva sata i
pobjegli iz tog prometnog kaosa prema oceanu. Na domak luč-
kog grada Esauira spavali smo među čempresima dok se u da-
ljini čula tutnjava valova Atlanskog oceana. Rano ujutro spustili
smo se u grad i posjetili ribarsku luku kojom se širio smrad riba
jer djelovi ulova trunu po dokovima i kočaricama. Grad se budi
tek iza 11 sati kad se u Medini (splet uličica obzidan zidinama)
otvaraju brojne trgovine. Kupovina još delabi, šlapa, raznih
đinđa, arganovog ulja. Odlazak na beskrajnu pješčanu plažu i
hvatanje valova kako bi se malo oprali. Smeća svuda, mačke ži-
caju hranu, psi su na pristojnoj udaljenosti – u strahu. Vratili smo
se u Esauru na razgled grada. Pronašli smo četvrt kao iz sred-
njeg vijeka, sve oronulo i mračno. Nakon večere djevojka Has-
na nas zabavlja veselim brbljanjem o Hrvatskoj i Maroku. Ona
živi u Londonu, njeni roditelji marokanci žive u Parizu. Obožava
Esauru i iskonski marokanski način života, tu je kupila kuću i
dolazi kad god može na duhovni oporavak.

Vratili smo se prespavati u naš čempresnjak. Šator hvata vlagu
s oceana i ujutro je potpuno moker. Oko četiri ujutro već smo
bili naspavani pa nastavljamo ka Casablanci. Izgrađena u samom
moru, izdiže se prekrasna džamija Hasana II. Unutrašnjost je
ogromna, spektakularni ornamenti na zidovima i platoima od
cedrovine. Ogromna vrata od titana, krov koji se može otvoriti i
minaret visok 210 metara, najviši na svijetu. To je treća po veliči-
ni džamija na svijetu nakon džamija u Meki i Medini, a može
primiti do 25 tisuća vjernika. Gradili su je šest godina, a gradnja
je završena 1993. godine. Valovi oceana razbijaju se o zidove
kojima je okružena.

Casablanca, džamija Hasana II

Casablanca je moderan grad kojim smo se provozali autom, a posjet smo završili u modernom stilu posjetivši veliki Morocco Mall koji je okružen fontanama, a u središtu tog šoping centra nalazi se ogromni akvarij. Na rubu Rabata (glavnog grada), koji smo zaobišli u širokom luku, spavali smo uz rijeku Bourekrek (kreketavi burek) na nasipu između oranica. Prisvojila nas je umiljata mačka koja je provela noć ispod našeg auta nakon što je dobila obilnu večeru. Pogled iz daljine na gradić Chefchouen razočarava nas, ali pri prvom koraku zaljubljujemo se u njegovu plavu unutrašnjost. Labirint strmih uličica obojanih u plavo opravdava njegov nadimak: plavi biser. Plavi biser Maroka okružen je poljima marihuane koja su u ovo doba godine bila obrana i suha. Odlučili smo prespavati ovdje. Visoko na brdu iznad grada našli smo apartman sa srdačnim domaćinima i prekrasnim pogledom na grad.

Chefchouen, plavi biser Maroka.

Ujutro još jedna jutarnja šetnja i odlazak u grad Moulaj Idriz u čijoj blizini se nalaze ruševine velikog rimskog grada Volubilisa. Grad Meknes nas je razočarao pa brzo napuštamo njegove uličice prepune trgovaca kineske robe i spavamo u potpunom miru na vrhu brijega u masliniku.

Izvori tople vode u gradu Moulaj Jacoub nisu nas impresionirali jer nismo bili zainteresirani za namakanje u vrućoj vodi pa smo produžili u Fes gdje smo se smjestili u prekrasnom hotelčiću Dar Kenz uredenom u marokanskom stilu. Nalazi se usred stare jezgre Medine koja je najveća Medina na svijetu. Ogromna je to površina sa starim kućama među kojima je labirint uličica u kojima je lako zalutati. Ali svaka ta uličica skriva nešto lijepo i vuče da zaviriš sve dublje i dalje. Zadnje sekunde radnog vremena trgovina iskoristili smo za kupnju još đelaba i gedora. Fes je priča za sebe i vrijedan je nešto dužeg boravka, a mi smo nakon dva dana odleteli iz njega u neki drugi svijet. U ukupno dvanaest dana boravka u Maroku napravili smo krug od 2500 km.

Maroko je vremeplov u kojem balansiraš između mračnog srednjeg vijeka i vremena daleke budućnosti.

„A da odemo na sjever? Gdje je ljeti hladnije, a ostavimo Gruziju za proljeće?“ Tako je otprilike zvučao Blatnikov pitch. Čim je rekao hladnije meni su se oči zacaklile jer se grozim na samu pomisao da sam negdje gdje je više od 27 stupnjeva. Bez brige, klimatske promjene se događaju i na sjeveru tako da nismo ostali zakinuti vrućini od 37+. Ovaj put smo bili mudriji i uzeli minimalistički stvari i opreme, tako da je gepek bio ugodno popunjen. Svatko je uzeo svoj jedan luksuz, on svoje krilo za paragliding a ja didgeridoo. S nama je išla i naše pseto Ora, koja je imala cijelo zadnje sjedalo u autu, što joj je postalo drugi dom. Opremljeni osnovnom navigacijom, punjačima i puno označenih točkica na google mapsu krenuli smo 30.7. ranom zorom oko 12 sati putem sjevera. Glavni cilj su bile Baltičke zemlje, točnije Estonija kao finalna destinacija. Nismo bili ograničeni vremenom, no računali smo da će otprilike 3 tjedna landranja biti

dovoljno, tako je i bilo. Brzinski smo prošli Austriju sa samo jednim spavanjem u njoj. Češku smo malo detaljnije odradili. Prvo smo stali u gradu Mikulov poznatom po dobro očuvanoj povijesnoj jezgri koja je zakonom zaštićena kao rezervat urbanog spomenika. Nakon grada otišli smo u prirodu. Put nas je vodio pored Brna pa smo odlučili malo bolje proučiti Moravski kras (Moravský kras). Cijeli taj dio je zaštićeno krajobrazno područje, a mi smo obišli nekoliko od 1100 špilja koje se skrivaju po predivnoj moravskoj šumi. Većinom su manje špilje, otvorene za avanTuriste. Ozbiljniji špiljski sustavi (Punkva špilje, Balcarka špilja, Kateřinská špilja, Výpustek špilja i Sloupsko-šošůvské špilje + Kůlna špilja) su ipak pod kontrolom institucija, to nismo išli. Prespavali smo u šumarku u krasu, inače za cijelo vrijeme putovanja nismo platili niti jedan smještaj. Osim dvije noći u kući u Estoniji (doći ću do toga), sve drugo smo spavali po šumama.

SVUDA POĐI, KUĆI DOĐI

(HSAČPLLELLPSMH)

Tea Selaković
SO PDS Velebit

Fotografije: Matej Blatnik

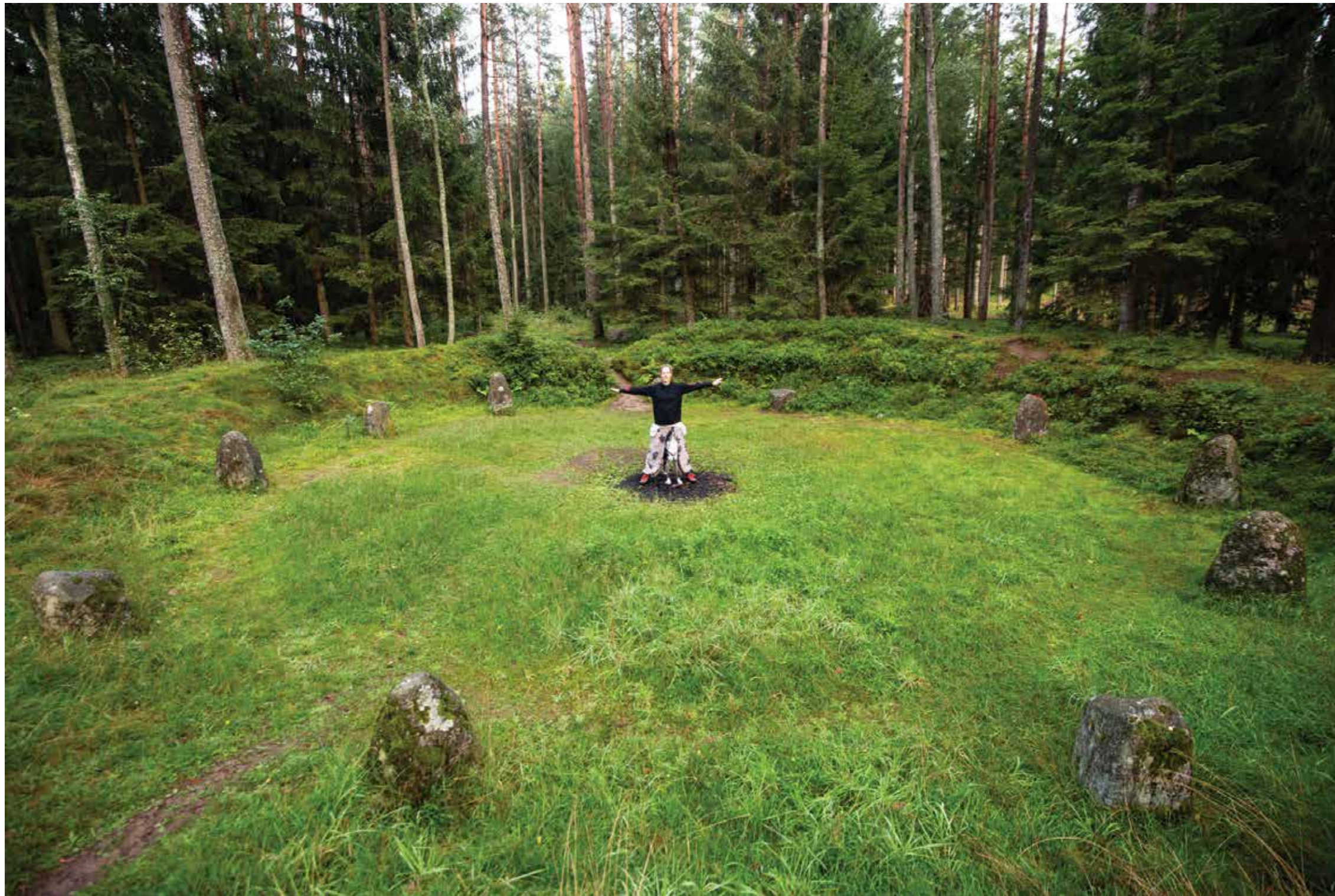

Bilo je tu svega, od najdivnijih lokacija, do ne tako divnih. Jedno od najčudesnijih mjesta je bilo u Slovačkoj, u šumici gdje smo skoro zaglavili s autom u blatu jer je netko odlučio da naša Rokica to može, iako sam ja jasno rekla da je dalje blato prežitko, da ostavi auto na ulazu šume. Već je bila noć, kiša je lagano padala i nije baš bilo romantično. Nekako smo našli ravni dio za šator, oprali zube i spavanac. Ujutro budim Oru i idemo na jutarnji piš, izađemo iz šatora a kad ono prizor kao s NG naslovnice. Sunce se probija kroz krošnje, blistajuća šuma i divan bistri potocić uz sam šator. Koja razlika u perspektivi od sinoć. Kuham kavu i gledam tu ljepotu. Dolazi i Blatnik, romantika na najjače! Odlučim iskoristiti trenutak i idem se oprati u tom potociću. Taj osjećaj ne mogu opisati, to se može samo doživjeti. U Češkoj smo obišli mjesta Boskovice, Litomyšl, Hradec Kralove koja su nam bila više manje uz put. Značajno je još za Češku dodati da smo bili na najvišem vrhu Republike u gorju Krkonoši. Samim vrhom Sněžka (polj. Śnieżka, njem. Schneekoppe) s nadmorskom visinom od 1.603 m prolazi Češko-Poljska državna granica koju smo nesmetano prešli. Anegdota koja ide

uz Sněžku je da smo potrefili češki nacionalni praznik, tako da je bila ogromna gužva cijelim putem. Kad kažem ogromna mislim na kategoriju Međugorja. Ja sam imala toliko živaca da smo se popeli na vrhu u oblacima, nestrpljivo pričekala da Blatnik opali par fotkica i s veseljem se krenula spuštati. Ora je u protivnom uživala cijelim putem gore i dole jer je bilo puno drugih pasa.

Imali smo dobar tempo i malo označenih točkica na karti sve do sjevera, tako da smo radili puno kilometara uz poglede na zlatna polja, kombajne i zidove od bala. Na sjeveru Poljske sam otkrila da postoje kameni krugovi, jako puno kamenih krugova. Nisu monolitski kao u Irskoj ili Engleskoj ali su energetski posebni. Nasumičnim odabirom smo obišli par lokacija s krugovima. Neka su bila pusta a na nekima su ljudi meditirali, hodali bosu, prosvjetljivali se. Jedno od značajnijih lokaliteta je kameni krugovi u Odryju, Poljska. Nalazište Odry povezano je s kulturnim aktivnostima naroda koji su stvorili Wielbark kulturu (njemački Willenberg-Wielbark Kultur). Ova arheološka kultura, koja se pripisuje pojavi Gota i Gepida iz južne Skandinavije, pojavila se tijekom prvih godina 1. stoljeća nove ere na području današnjeg Istočnog Pomeranija i Donje Visle. Ista kultura je stvorila nekoliko drugih mjesta kamenih krugova, uključujući Węsiory, Grzybnicu i Lešno. U prvoj polovici 3. stoljeća ljudi Wielbark

kulture napuštaju svoja naselja u Istočnom Pomeraniji i migriraju dalje a za sobom ostavljaju krugove. Bio duhovni tragač ili ne, fora je zamisliti kako je na ovom području živjela jedna sasvim drugačija kultura, sa sasvim drugačijim sustavom vrijednosti, vjerovanja, poimanja prirodnih pojava i sasvim drugačijom povezanosti s prirodom. Na takvim mjestima čovjek se sjeti da je malen ispod zvijezda, prolazan i zamjenjiv. Obilazeći krugove dokotrljali smo se do Gdanjska, najvažnije poljske luke. Gdanjsk je jedan od gradova u kojem se održalo Europsko prvenstvo u nogometu 2012., to je valjda važno kad je među prvim informacijama u wikipediji. Fun fact koji sam saznala tek tamo je da je Gdanjsk također glavni grad vojvodine Pomeransko, po kojoj je nazvana fensi šmensi pasmina pasa. Centar s lijepim fasadama, suvenirnicama, ulice ispunjene štandovima žada. Na kraju dugog dana smo se počastili obrokom. Htjeli smo naravno isprobati nešto tradicionalno ali je glad bila

jača pa smo spali na *nalesnikie*, nešto slično palačinkama ali opet drugačije. Bilo je fino, tako da smo za desert naručili istu stvar ali u slatkoj varijanti. Prije ulaska u Litvu smo otišli na tromeju Poljska-Litva-Kaliningrad (Rusija). Na slikama googla je fora falusni spomenik s oznakama svake zemlje. Kad smo mi došli dočekala nas je dvostruka ograda od žilet žice. I ako to nije dovoljno depresivno, tmurna kiša je dodala tmurnom doživljaju. Nismo sigurni koja je točno funkcija žilet žice, da rusi ne mogu van ili da drugi ne mogu unutra? Tužno. To je bio prvi susret sa stvarnošću rata koji ti je ovdje doslovno pod nosom. Ostatak puta smo se naslušali i preko radija i drugih propagandnih medija razno razne ratne brojke. Tužno. Litva, divna mala ravna zemljica. Ostala nam je u sjećanju po jednom jedinom vodopadu koji se nalazu u predgrađu Kaunusa, za koji se ispostavilo da je umjetna tvorevina. Prvom kupanju u Baltičkom moru, nakon čega sam shvatila zašto ljudi putuju

24h samo da dođu do našeg Jadrana, ali šetnje uz žal su stvarno bile ljepše. Latvija se od Litve ovako običnom turistu ne razlikuje previše. Jezik je ponešto drugačiji, malo je neurednija ali to je to. Priroda je gotovo identična, a najpoznatija su jezera koja smo obilazili tek na putu natrag. Riga, glavni grad, nas je ostavio iznenađenim svojom veličinom i tišinom. Nakon Gdanjska još sam bila pod dojmom mora turista, zvukova, mirisa ugodnih i onih malo manje, štandova s đinđama. Sa 660.000 stanovnika sasvim ugodno raspoređenih nema se osjećaj gužve. Iako nas je dočekala u kiši i vjetru kasnije se zasjelo sunce pa pamtimo Rigu kao miran i svjetli grad.

U Estoniju smo stigli jedanaesti dan putovanja, spremni malo se odmoriti od kilometara, tako da je bilo divno što nas je ugostio Blatnikov prijatelj Oliver. Ponudio nam je kućicu u dvorištu koja je 1/3 sauna, divota. Tallinn sa cca 450.000 stanovnika se pokazao kao biser Baltika. Kada bi se negdje morala vratiti, od svih gradova bi sigurno izabrala Tallinn. Ne toliko zbog ljepote starog grada i otkačenog hipsterskog dijela već zbog neke mirnoće koja tamo vlada.

Grad živi svojim tempom, ljudi rade ali nema nervoze. Ja bih rekla grad po mojoj mjeri. U centar smo išli vlakom jer Oliver živi malo van grada. Ostala sam impresionirana kako nitko nije radio paniku zbog psa u vlaku. Tek smo na povratku skužili da imaju princip da je jedan vagon otvoren za sve (bicikli, psi, ljudi), drugi vagon samo za ljude. Na taj način su riješili problem ako je netko alergičan na pseću dlaku, djecu s biciklima ili samo voli svoj prostor. Vlakovi su točni, uredni i ne natršani, bravo Esto-

nijo. Navečer nas je domaćin počastio i s pravom pravcatom domaćom saunom. Koje čišćenje duha i tijela! Zgodan dodatak kad si u domaćoj sauni je što smo si uzeli pivicu za trenutke odmora između dvije ture saune, a netko je imao preko nekoliko tura. Drugi dan smo ujutro pozdravili našeg domaćina koji je morao ujutro ići na vojnu vježbu jer se Estonija užurbano priprema na kako on kaže neizbježno. Iskoristili smo slobodno vrijeme da napravimo generalku auta i taman kad smo mislili

krenuti pozvali su nas Oliverovi roditelji na kavicu. Pošto smo mi fino odgojeni ljudi nismo mogli reći ne. To je ispalo pravi zgoditak. Divni ljudeki su nam uz kavu od 4 dcl napravili pravu malu gozbu fine domaće papice, a sporazumijevali smo se na svim jezicima koje iole znamo. S teglicom domaćeg pekmeza

konačno smo se nakon dva doručka oko podneva zaputili dalje sjeverno mahnuti Rusiji. Na putu do Narve smo stali pozdraviti se s Baltičkim morem, sakupiti malo suvenira s plaže i odsvirati s vjetrom oproštajni bluz.

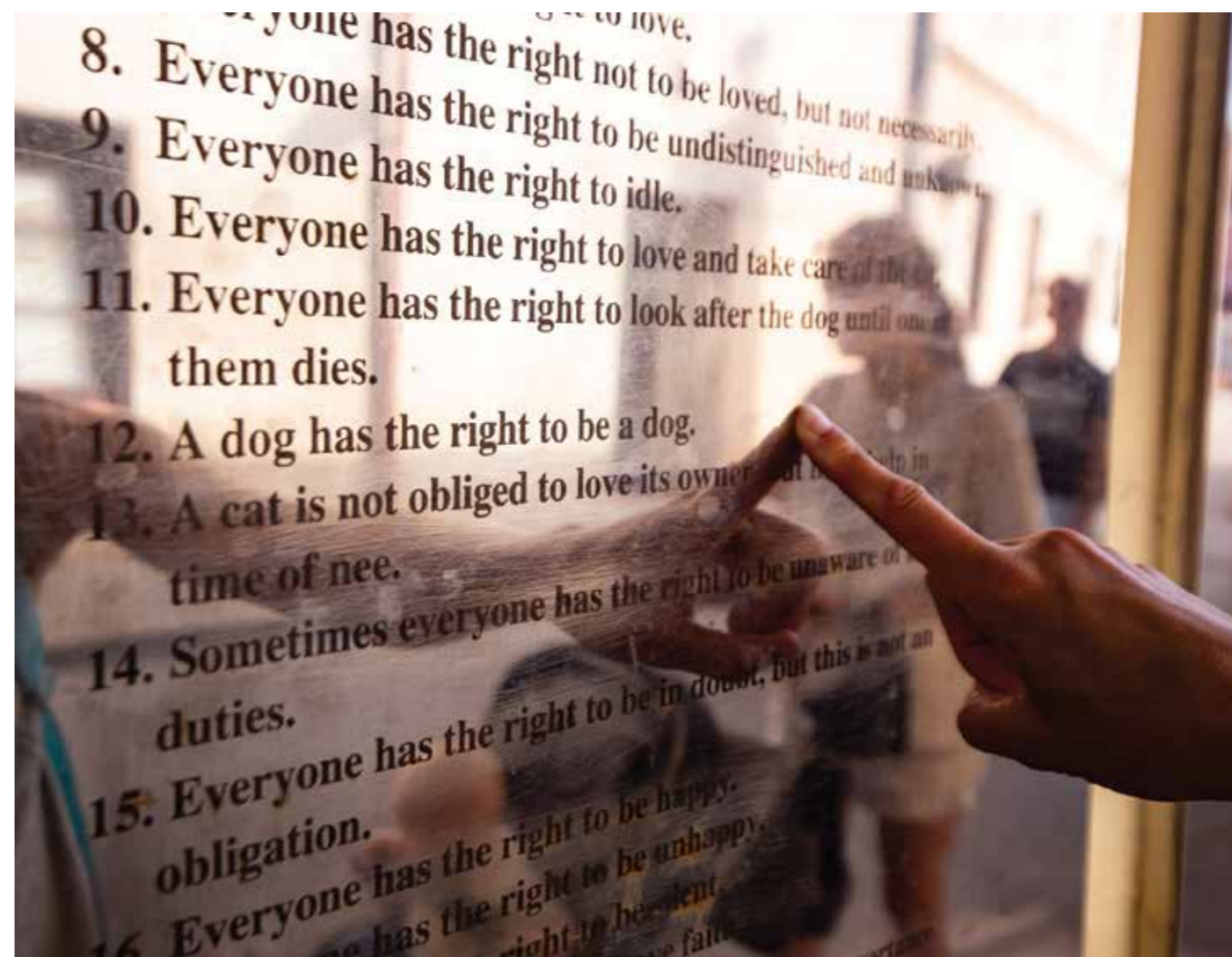
“Imali smo dobar tempo i malo označenih točkica na karti sve do sjevera, tako da smo radili puno kilometara uz poglede na zlatna polja, kombajne i zidove od bala.”

Narva nam je bila najsjevernija točka puta. Imala sam dosta velika očekivanja od grada koji graniči s Rusijom, no na žalost ispalo je sasvim suprotno. Puste ulice, zapuštene zgrade, bodljikave žice oko graničnog prijelaza dosta deprimiraju čovjeka. Granicu radi rijeka Narva a sa svake njene strane su dvorci Ivangrad (Ruski: Ивангородская крепость; Estonijski: Jaanilinna linnus) s ruske strane i Hermann dvorac s Estonske strane. Cijela panorama bi bila predivna, dva skoro identična dvorca sa svake strane rijeke, divota kada bi samo imala naočale s „war canceling“ filterom. Malo potresenih emocija okrećemo se prema kući. Iako nas čeka sličan broj kilometra do doma, osjećaj postignuća je prisutan. Latviji i Litvi smo posvetili još 3 dana obilazeći predivna jezera, skrivene drvene tornjeve (jedini mogući vidikovci jer je zemlja ravna ko ploha). Ne znam da li smo mi samo imali sreću ali svako veće smo nalazili divna mjesta za prenoćiti. Vilnius, glavni grad Litve nas je oduševio apsolutno. Najviše jer i on ima svoju Republiku Peščenicu, samo što se njihova zove Užupis, umjetnička republika. Umjetnici su dio grada proglasili posebnom umjetničkom “državom” u kojoj se održavaju razni kulturni projekti. Prošetali smo se Užupisom ali i drugim dijelovima centra. To je jedini glavni grad na ovom putu za koji sam rekla da mi je žao što nismo imali još vremena malo ga bolje upoznati. Za Poljsku je bilo jednostavno odlučiti gdje ići. Varšava i Krakov su nam bila na putu prema kući, pa iako smo prvotno odlučili ići u samo jedan tako veliki grad ipak nas je znatizelja navukla da vidimo oba veličanstvena grada. Varšava nam je priuštila pravu avanturu. Mislili smo, pošto nam dolazak pada baš na 15.08., da ćemo vidjeti velike vjerske procesije, križeve, Marije, cvijeće i svijeće. No, 15.08. je u Poljskoj Nacionalni dan vojske, a ove godine su se pogotovo isprсили sa svojom i tuđom vojnom snagom. Bilo je impresivno, zastrašujuće i tužno, i vruće. Bilo je jako vruće u gradu tako da smo išli od hlada do hlada, od fontane do fontane do pive. Rekli bi živote robijo. Na putu prema granici obišli smo divno mjestašce poznato po ukrašenim fasadama svo-

jih kućica Zalipie. Definitivno preporučujemo foto šetnju mjestom po lijepom vremenu. Krakovom smo prošetali tek toliko da ga doživimo, obiđemo zidine i bacimo pogled na Vislu. A pamtiti ćemo ga po dvostruko plaćenom parkingu, odnosno po svadanju s čuvarem parkinga jer smo mi mislili da je to gradski parking koji smo platili na automatu na cesti a lik nam je tek kad smo se vratili do auta rekao da je to kao neki posebni privatni parking. Ja sam mu fino po balkanski rekla što mislim o tome, no na kraju smo mu svejedno dali nešto eura i ljuti otišli.

Poljsku smo pozdravili u skijaškom centru Zakopane, gdje smo nakon obilaska skakaonice i štandova prepunih suvenira prešli u Slovačku uz pogled na Visoke Tatire obasjane zalazećim suncem, može li bolje?! Potraga za mjestom za spavanje se pokazala malo izazovnijom jer su Visoke Tatire poprilično turistički obrađene, što znači da je svaki komadić ravne zemlje iskorišten za hotel, apartmane, parkirališta. Već lagano nervozna jer i opet po mraku tražimo mjesto za spavanje „a lijepo sam rekla“, otvaram app za divlji kamping i nađem neku lokaciju relativno blizu nas. Naravno da se pokazala da je jedna od top 5 mjesta na kojem smo spavali. Mrzli potočić za kupanje prije spavanja, mjesto za šator, auto, čak i ognjište a ujutro smo se probudili s predivnim pogledom ravno na Visoke Tatire, može li bolje?

Kako je prognoza bila lošija odlučili smo se za varijantu planinarenja na Niskim Tatrama, lagana šetnja u društvu divova a Visoke ostavljamo za neku drugu avanturu, kada ćemo im se moći konkretno posvetiti. Tješili smo se da bar imamo predivan pogled na Visoke. Po putu gore smo se najeli borovnica i malina ko nikad u životu, a na spustu nas je kiša pošteno oprala. Sretni smo se vratili natrag do auta, presvukli, malo obrisali Oru i nastavili dalje. Još nam je malo dana ostalo pa smo opušteno ubrzali ritam. Odluka je pala da odemo u Bratislavu još. Moj tajni plan je bio da navučem Blatnika blizu Bratislave jer je tamo IKEA, pa da odemo na ručak u dućan, tako iz fore. Glavni grad Slovačke me je iznenadio svojom veličinom tj. manjinom. Stvarno sam očekivala nešto u kategoriji barem Budimpešte, no oduševilo me što uopće nije gužva na cesti. Parkirali smo u garaži u centru, obišli najvažnije znamenitosti bez stresa i gužve, obavezna kupovina suvenira, naslikavanje, igra djece na fontani, pozdravili Čumila i krenuli dalje. Onaj moj super tajni plan je ostao tajni i meni jer sam skroz zaboravila na to. Zadnji dan smo ostavili za Mađarsku. Ja sam od svih čula da su grozne gužve oko Balatona, pa nisam baš bila motivirana ali je Blatnik odlučio da se isplati

riskirati pa smo se zaputili na zadnji mogući kupanac našeg puta. Naravno da smo bez problema iz druge našli besplatni parking i pristup jezeru. Kupanac je baš pasao pa smo se malo duže zadržali, Ora je apsolutno odbila bilo kakvu ideju za kupanje ali mi smo se zguštali. Približavajući se granici malo nas je ulovio nemir, pa smo odlučili svratiti u Velika Kaniža (mađ. Nagykanizsa) na ručak. Ono kako nas je Bratislava iznenadila nije ništa s šokom koji smo u Nagykanizsi doživjeli. Na cesti nije bilo ni pasa, tj. jedini pas je bio Ora a jedini ljudi nas dvoje. Ipak smo našli restoran koji radi pa smo se počastili tradicionalnim ručkom. Ulazak u Hrvatsku bio je u mješovitom osjećaju.

Dobro je vratiti se doma, na svoje, među svoje ali opet to znači kraj puta, kraj avanture, kraj istraživanja nekih drugih planina, šuma, cesta. Tako da smo stali još jednom, u Čakovcu, na kavu jer jednostavno nismo bili spremni na kraj. Zaigralo mi je oko srca kad nas je poslužio totalno nezainteresiran konobar, koji nam je došao naplatiti ranije jer mu je smjena gotova. Nakon 6500 pređenih kilometara jedino što mi pada na pamet je ona stara svuda pođi, kući dođi.

Puno toga je ostalo neispričano, poput jadnih uvjeta jednog zoološkog u koji smo slučajno ušli jer smo mislili da idemo u sovjetski muzej ili otkriće malog lokalnog dućana u kojem kao da je vrijeme stalo, najfinija dimljena riba iz Čudskog jezera (estonski: Peipsi järv, ruski: Чудско озеро) koju kupiš na štandu uz cestu. Ili onda kad je Blatnik poludio jednu večer jer je jedino mogao kuhati večeru tako da trči s kuhalom i zdjelom oko šatora ne bi li pobjegao od 1000 komaraca. Mislim da ga nikada nisam vidjela tako uzrujanog, skoro pa je opsovao. Ispunjenog srca i prazne glave zaključujemo ljetnu avanturu.

SPELEO KRIŽALJKA

Marko Ličko
SO PDS Velebit

Dolje

1. Prijateljski odsjek o kojemu se priča posprdno
2. Leicin najpopularniji proizvod
3. Naš popularni stigobiont
4. Ime WC-a u Radićevoj
6. Naš najdulji jamski sustav
7. Sidrišni vijak
8. Čest uzvik u jami
9. Kukac - uzao
10. Broj jama "tisućica" u Hrvatskoj
13. Nebeska kuka
15. Hrvatska jama sa 500 metarskom vertikalom
17. Morska, kamena, So Liburnija
20. Mirko Malez

Uprijeko

5. Oblik muke
11. Područje u NP Sjeverni Velebit
12. Harness hang syndrome
14. Nije čvor
16. Speleološka manifestacija pred kraj godine
18. Školarcima popularno odredište u Kiti Gaćešinoj
19. Bloker, ručna penjalica

RJEŠENJA:
5. Transport, 11. Škrbina draga, 12. Suspenzijska trauma, 14. Uzao, 16. Speleo-
skyhook, 15. Velebita, 17. Sol, 20. MM
chusmestrov, 4. Barbara, 6. Cmpac, 7. Fix, 8. Kamen, 9. Lepiti, 10. Četiri, 13.
skup, 18. Svinjske nogice, 19. Zimar, 1. Željeznica, 2. DistoX, 3. Croatia-
ran-

PDS VELEBIT
ZAGREB
MMXXIII

